

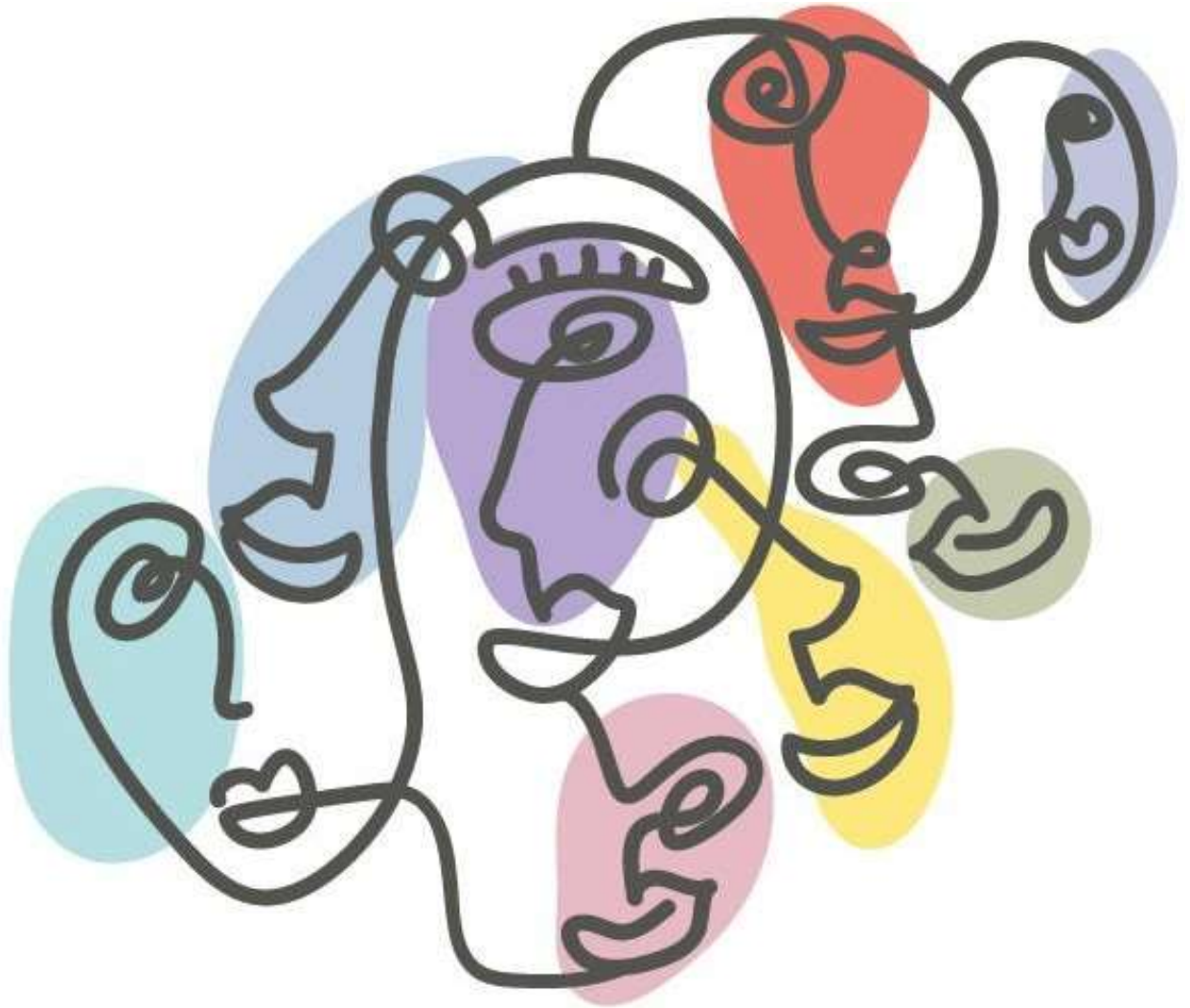
**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Πακέτο E-learning
“Voices of Immigrant Women” (VIW)
<https://viw.pixel-online.org>**

VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πρόγραμμα Ηλεκτρονικής Μάθησης (E-Learning package)

Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο
ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση

Απρίλιος 2022

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Έγγραφο που αναπτύχθηκε ως Παραδοτέο 2 του έργου Voices of Migrant Women

<https://viw.pixel-online.org/>

Το έργο «Voices of Immigrant Women» (2020-1-ES01-KA203-082364) συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus + της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την αποκλειστική ευθύνη της παρούσας έκδοσης και του περιεχομένου της φέρει ο/η συγγραφέας της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ισπανική Υπηρεσία για τη Διεθνοποίηση της Εκπαίδευσης (SEPIE) δεν φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των περιεχομένων σε αυτή την δημοσιευμένη πληροφορία.

Ο μεθοδολογικός σχεδιασμός και τα όργανα συλλογής πληροφοριών έχουν σχεδιαστεί από το Πανεπιστήμιο Pablo de Olavide, ως επιστημονικός συντονιστής του έργου VIW, και έχουν επικυρωθεί από όλους τους εταίρους.

Αυτό το έργο υλοποιείται με τη συμμετοχή των εταίρων: Πανεπιστήμιο Pablo de Olavide (συντονιστής έργου) (Ισπανία), Pixel (Ιταλία); Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (Ελλάδα); Institut de Recherche pour le Développement (Γαλλία); Università degli Studi di Firenze (Ιταλία); Instituto Politécnico de Bragança (Πορτογαλία); Ινστιτούτο Ειρήνης (Σλοβενία); Emet Arco Iris Foundation (Ισπανία).

Αναφορά δημοσίευσης: Terrón-Caro, T., Cárdenas-Rodríguez, R., Aleksic, K., Bajt, V., Bergano, S., Biligha, P., Chiappelli, T., Di Grigoli, A. R., Fouskas, T., Frelih, M., Giron, T., Guo, W., Lapov, Z., Lyberopoulou, L., Macias Gómez-Esther, B., Mancaniello, M. R., Martins, C., Moreira, B., Ortega-de-Mora, F.,... Selim, M. (2022). Μετανάστευση, Φύλο και Ένταξη στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο: Μια Διεπιστημονική Προσέγγιση. E-Learning Package. Voices of Immigrant Women. https://doi.org/10.46661/rio.20220728_1

Doi: https://doi.org/10.46661/rio.20220728_1

Voices of Immigrant Women, 2022
Αριθμός Έργου: 2020-1-ES01-KA203-082364
Δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2022
Κοινότητα Συγγραφέων: Έργο Voices of Immigrant Women
Φωτογραφία εξώφυλλου: Σήμα του Έργου

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

**Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union**

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Συντονισμός και επιστημονική ανασκόπηση:

Terrón-Caro, Teresa. *Pablo de Olavide University*

Cárdenas-Rodríguez, Rocío. *Pablo de Olavide University*

Τεχνικός συντονισμός:

Rais, Carlo. *Pixel Associazione*

Martellini, Lorenzo. *Pixel Associazione*

Συγγραφή περιεχομένου:

Aleksic, Kasia. *Institut De Recherche Pour Le Développement (France)*

Bajt, Veronica. *The Peace Institute (Slovenia)*

Bergano, Sofia. *Polytechnic Institute of Bragança (Portugal)*

Biligha, Patience. *Institut De Recherche Pour Le Développement (France)*

Cárdenas-Rodríguez, Rocío. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Chiappelli, Tiziana. *University of Florence (Italy)*

Di Grigoli, Antonio Raimondo. *University of Florence (Italy)*

Fouskas, Theodoros. *European Public Law Organization (EPLO) (Greece)*

Frelih, Mojca. *The Peace Institute (Slovenia)*

Girón, Teresa. *Emet Arco Iris Foundation (Spain)*

Guo, Wenjing. *Institut De Recherche Pour Le Développement (France)*

Lapov, Zoran. *University of Florence (Italy)*

Lyberopoulou, Lola. *European Public Law Organization (EPLO) (Greece)*

Macias Gómez-Estern, Beatriz. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Mancaniello, Maria Rita. *University of Florence (Italy)*

Martins, Cristina. *Polytechnic Institute of Bragança (Portugal)*

Moreira, Benilde. *Polytechnic Institute of Bragança (Portugal)*

Ortega-de-Mora, Fabiola. *Universidad Pablo de Olavide (Spain)*

Pajnik, Mojca. *The Peace Institute (Slovenia)*

Rebolledo-Gámez, Teresa. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Rodrigues, Maria José. *Polytechnic Institute of Bragança (Portugal)*

Rodríguez-Casado, Rocío. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Selim, Monique. *Institut De Recherche Pour Le Développement (France)*

Terrón-Caro, Teresa. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Συνεργασία στην ανασκόπηση:

Díaz-Jiménez, Rosa. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Esteban-Ibañez, Macarena. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Monreal-Gimeno, Carmen. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Pérez-de-Guzmán-Puya, Victoria. *Pablo de Olavide University (Spain)*

Πίνακας Περιεχομένων

Παρουσίαση

Το πακέτο ηλεκτρονικής μάθησης απευθύνεται σε φοιτητές από διαφορετικούς κλάδους, ερευνητικό προσωπικό, καθηγητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επαγγελματίες που εργάζονται για τους σκοπούς της κοινωνικής ένταξης των μεταναστριών λαμβάνοντας υπόψη την οπτική του φύλου και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μέσα από μια διατομεακή και διεπιστημονική προσέγγιση.

Ο γενικός στόχος αυτού του Πακέτου είναι να βελτιώσει την εκπαίδευση των διαφόρων κοινωνικών παραγόντων που εργάζονται ή θα εργαστούν στο εγγύς μέλλον στη μετανάστευση και έτσι να βοηθήσει στην καταπολέμηση των διακρίσεων, του διαχωρισμού, του ρατσισμού, της παρενόχλησης και της βίας, αναλαμβάνοντας τον τριπλό ρόλο που πρέπει να έχουν τα πανεπιστήμια τόσο στην έρευνα, την κατάρτιση όσο και στην κοινωνική δέσμευση.

Τα περιεχόμενα είναι οργανωμένα σε 8 ενότητες και κάθε ενότητα έχει διπλή διάσταση: μία διακρατική και μία εθνική. Η εκπαίδευση βασίζεται στη θεωρία και την πράξη.

Τρόπος εκμάθησης: διαδικτυακά.

Γλώσσες: Αγγλικά, Ισπανικά, Πορτογαλικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Σλοβενικά και Ελληνικά.

Κόστος: Δωρεάν.

Ενότητα 1. Έννοιες ένταξης των μεταναστριών

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1. Ορισμός των βασικών όρων: πολιτισμός, ποικιλομορφία, ταυτότητα, υποκειμενικές λογικές του ανήκειν, προσέγγιση του φύλου

Κεφάλαιο 2. Μοντέλα έμφασης στην πολιτισμική ποικιλομορφία. Το διαπολιτισμικό μοντέλο ως άξονας κοινωνικής συνοχής

Κεφάλαιο 3. Κοινωνική ένταξη από την οπτική του φύλου

Κεφάλαιο 4. Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5. Ευρωπαϊκή διάσταση.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Πηγές

Γλωσσάριο

Διαδραστικό τεστ

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ενότητα 2. Νομικό και πολιτικό πλαίσιο της κοινωνικής ένταξης των μεταναστριών

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1. Διεθνείς Συνθήκες

Κεφάλαιο 2. Διεθνείς Συνθήκες από την άποψη του φύλου

Κεφάλαιο 3. Ευρωπαϊκοί κανονισμοί για την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών στα κοινά

Κεφάλαιο 4. Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5. Ευρωπαϊκή διάσταση.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Γλωσσάριο

Διαδραστικό τεστ

Ενότητα 3. Μέτρα για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στη διαμονή και την ιθαγένεια

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1. Ιθαγένεια και διαμονή. Βασικές έννοιες

Κεφάλαιο 2. Μοντέλα ιθαγένειας, ενεργός συμμετοχή και κοινωνικά κινήματα

Κεφάλαιο 3. Βασικές στρατηγικές για την ευνοϊκή κοινωνική ένταξη των μεταναστριών στην ποικιλομορφία της πραγματικότητάς τους, από μια διεπιστημονική και διαπολιτισμική προσέγγιση

Κεφάλαιο 4. Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5. Ευρωπαϊκή διάσταση.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Γλωσσάριο

Διαδραστικό τεστ

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ενότητα 4. Πρόσβαση των μεταναστριών στην αγορά εργασίας και στην επιχειρηματικότητα

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1. Αγορά εργασίας και γυναικεία μετανάστευση

Κεφάλαιο 2. Στρατηγικές ένταξης στην αγορά εργασίας που εφαρμόζονται από τις μετανάστριες στο σημερινό πλαίσιο

Κεφάλαιο 3. Υφιστάμενοι περιορισμοί που ευνοούν την ένταξη στην εργασία των νεοαφιχθεισών μεταναστριών και πρακτικές συστάσεις για την κατάλληλη παρέμβαση των επαγγελματιών από την οπτική του φύλου

Κεφάλαιο 4. Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5. Ευρωπαϊκή διάσταση.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Γλωσσάριο

Διαδραστικό τεστ

Ενότητα 5. Κοινωνική-υγειονομική περίθαλψη των μεταναστριών

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1. Εννοιολογική προσέγγιση σε διεθνές επίπεδο για την κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη με βάση τη διαπολιτισμική οπτική και την οπτική του φύλου. Ιδιαίτερη έμφαση στις ευρωπαϊκές διαπολιτισμικές προσεγγίσεις

Κεφάλαιο 2. Μοντέλα διαχείρισης της υγείας που λαμβάνουν υπόψη καταστάσεις επείγουσας περίθαλψης σε καταστάσεις ένταξης

Κεφάλαιο 3. Προσδιορισμός των κυριότερων περιορισμών, επί του παρόντος, στην κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη από την οπτική γωνία του φύλου και προτάσεις βελτίωσης για μια επαρκή παρέμβαση

Κεφάλαιο 4. Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5. Ευρωπαϊκή διάσταση.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Γλωσσάριο

Διαδραστικό τεστ

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ενότητα 6. Κοινωνικές υπηρεσίες για τις μετανάστριες γυναίκες με γνώμονα το φύλο

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1. Κοινωνική πρόνοια, ανθρώπινα δικαιώματα, ισότητα των φύλων και προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστριών

Κεφάλαιο 2. Η οπτική του φύλου στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε μετανάστριες: Προσδιορισμός των κύριων περιορισμών και κατευθύνσεις για βελτίωση

Κεφάλαιο 3. Καλές πρακτικές για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών που απευθύνονται στις μετανάστριες και τις ιδιαιτερότητές τους

Κεφάλαιο 4. Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5. Ευρωπαϊκή διάσταση.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Γλωσσάριο

Διαδραστικό τεστ

Ενότητα 7. Υπηρεσίες για την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών και η διαφορετικότητά τους

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1. Υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης με έμφαση στη διαφορετικότητα των μεταναστριών. Προσέγγιση βασικών εννοιών

Κεφάλαιο 2. Προσδιορισμός των κύριων υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης, των αδυναμιών και των προτάσεων βελτίωσης

Κεφάλαιο 3. Καλές πρακτικές για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής των μεταναστριών ως πολιτών

Κεφάλαιο 4. Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5. Ευρωπαϊκή διάσταση.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Γλωσσάριο

Διαδραστικό τεστ

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ενότητα 8. Αντιμετώπιση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Κοινωνική κατασκευή για τη γυναικεία μετανάστευση

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1. Ορισμός βασικών εννοιών

Κεφάλαιο 2. Αφηγήσεις του κοινωνικού διαλόγου για τη γυναικεία μετανάστευση

Κεφάλαιο 3. Προτάσεις για κοινωνικο-εκπαιδευτική παρέμβαση για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την ιδιότητα του πολίτη και την ένταξη. Κατάρτιση των στερεοτύπων και προώθηση της συμμετοχής των πολιτών

Κεφάλαιο 4. Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5. Ευρωπαϊκή διάσταση.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Πηγές

Γλωσσάριο

Διαδραστικό τεστ

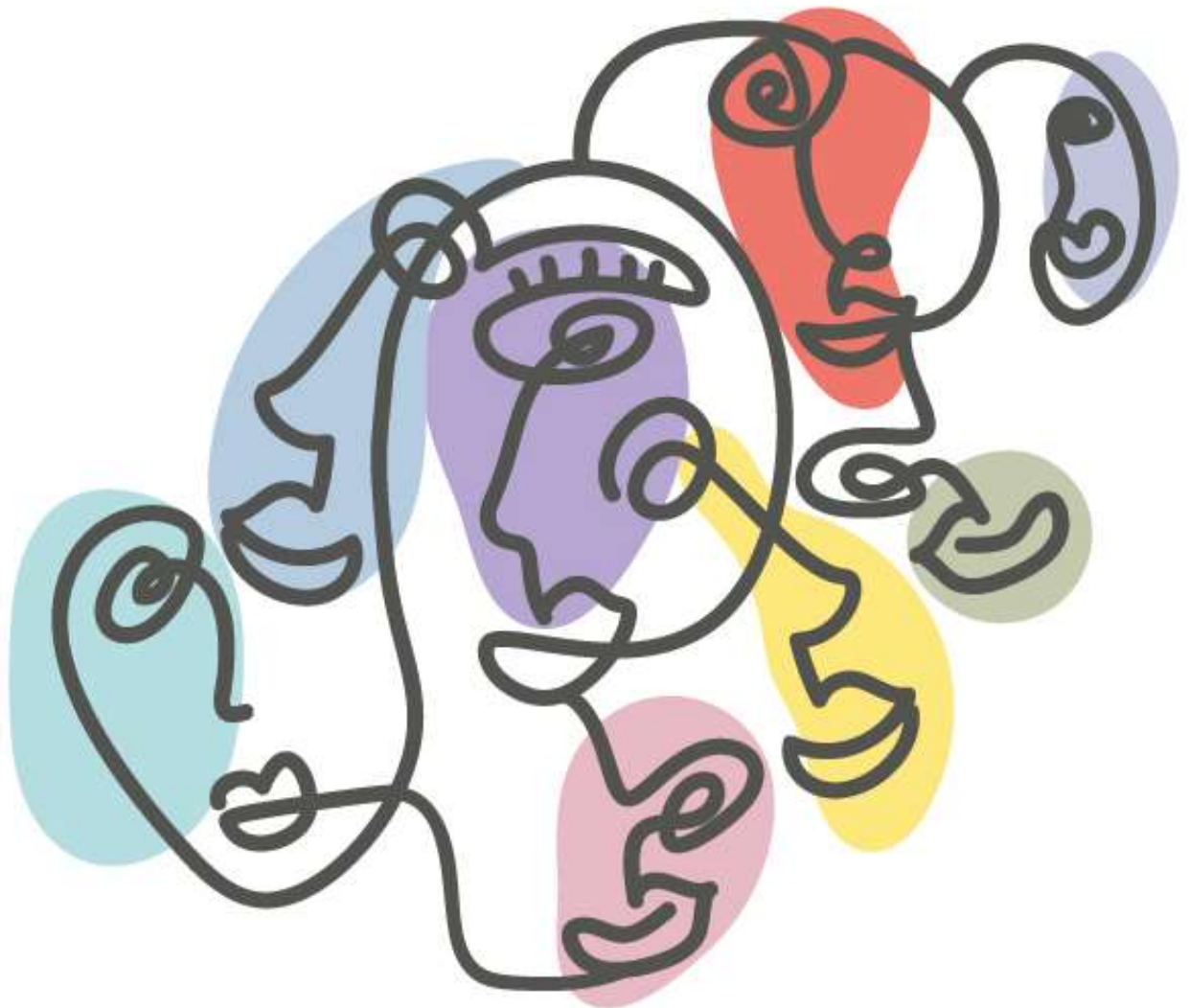
**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Ενότητα 1
Έννοιες ένταξης των μεταναστριών**

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Ορισμός των βασικών όρων: πολιτισμός, ποικιλομορφία, ταυτότητα, υποκειμενικές λογικές του ανήκειν, προσέγγιση του φύλου](#)

[Μοντέλα έμφασης στην πολιτισμική ποικιλομορφία. Το διαπολιτισμικό μοντέλο ως άξονας κοινωνικής συνοχής](#)

[Κοινωνική ένταξη από την οπτική γωνία του φύλου](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση](#)

[Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

[Πηγές](#)

[Γλωσσари](#)

Εισαγωγή

Το σύνολο της μεταναστευτικής διαδικασίας θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα βασικών εννοιών και να εντάσσεται κατάλληλα στο πλαίσιο. Ομοίως, η κοινωνική ένταξη των μεταναστριών συνεπάγεται την αποσαφήνιση των αντιλήψεων για τον πολιτισμό, την ταυτότητα, τη διαφορετικότητα, το φύλο, μεταξύ άλλων. Απαιτεί επίσης την κατανόηση των πολιτικών και των μοντέλων κοινωνικής συνοχής, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, στην προκειμένη περίπτωση, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την οπτική γωνία του φύλου. Υπό την έννοια αυτή, στο πρώτο κεφάλαιο θα εξεταστούν οι έννοιες του πολιτισμού, της ποικιλομορφίας, της ταυτότητας, των υποκειμενικών λογικών του ανήκειν και της προσέγγισης του φύλου. Στη συνέχεια, αναλύονται τα μοντέλα αλληλεπίδρασης με την πολυμορφία με έμφαση στο διαπολιτισμικό μοντέλο. Στο τρίτο κεφάλαιο προτείνεται η προσέγγιση της κοινωνικής ένταξης από τη σκοπιά του φύλου. Και, τέλος, στα κεφάλαια 4 και 5 αναλύεται η κατάσταση ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών, δημιουργώντας έναν συγκριτικό πίνακα.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ορισμός των βασικών όρων: πολιτισμός, ποικιλομορφία, ταυτότητα, υποκειμενικές λογικές του ανήκειν, προσέγγιση του φύλου

Η **πολιτισμική ποικιλομορφία** αποτελεί εγγενές χαρακτηριστικό των παγκόσμιων κοινωνιών. Προϋποθέτει τη συνύπαρξη κοινωνικών ομάδων που χαρακτηρίζονται από πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (π.χ. γλωσσικές, θρησκευτικές, εθνοτικές), οι οποίες συμμετέχουν στον (αυτο- και ετερο-) προσδιορισμό τους ως ομάδα. Προϋποθέτει επίσης την αίσθηση του ανήκειν και την αναγνώριση του «άλλου» ως ενός από «εμάς». Κατά την ανάλυση των διαδικασιών ένταξης των μεταναστών είναι απαραίτητο να αναγνωρίζονται και να νομιμοποιούνται οι διαφορετικές κουλτούρες και να αναλύεται κριτικά η ύπαρξη πιθανών εντάσεων στις συναντήσεις και τις αλληλεπιδράσεις τους. Η διαχείριση και επίλυση αυτών των εντάσεων πρέπει να γίνεται κατά τρόπο εποικοδομητικό και με έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η έννοια της ένταξης είναι σύνθετη και πολύσημη. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η ένταξη και η ενσωμάτωση δεν είναι συνώνυμα. Η **ένταξη** θεωρείται από την πλευρά του υποδεχόμενου/υποδεχόμενου μέρους (όχι από την πλευρά του εισερχόμενου μέρους). Εάν η κοινωνία υποδοχής είναι μονοπολιτισμική, θα θελήσει να εξομαλύνει/διορθώσει τα «άκρα» και τις πολιτισμικές διαφοροποιήσεις. Εάν η κοινωνία υποδοχής είναι πλουραλιστική, είναι δυναμικότερη και πιο περιεκτική, καθιστώντας τον εαυτό της διαθέσιμο να μετασχηματιστεί και να καλωσορίσει στον εαυτό της όλες τις διαφορετικότητες χωρίς ανησυχίες για πολιτισμική ομοιομορφία (Vieira και Araújo, 2018). Στα μεταναστευτικά φαινόμενα, οι διαδικασίες ένταξης των μεταναστών αναφέρονται ως έκφραση του κανονιστικού βάρους που ασκούν τα κράτη και άλλοι θεσμοί στις χώρες υποδοχής. Προϋποθέτει ένα σύνολο αξιών που χαρακτηρίζει την κοινωνία υποδοχής στην οποία πρέπει να προσαρμοστούν οι μετανάστες. Η **ένταξη** υπερβαίνει την ενσωμάτωση, προβλέπει μια προσέγγιση που ανταποκρίνεται στην ποικιλομορφία των αναγκών του προς ένταξη ατόμου, ευνοώντας πολιτιστικές πρακτικές και κοινωνικές δραστηριότητες που προωθούν τη συμμετοχή, μειώνουν την περιθωριοποίηση και παρέχουν κοινωνικό μετασχηματισμό. Στον εκπαιδευτικό τομέα υπάρχει έντονος προβληματισμός σχετικά με τη διαφορά μεταξύ αυτών των εννοιών. Στη Δήλωση της Σαλαμάνκα (UNESCO, 1994), επαναλαμβάνεται ότι κάθε μαθητής έχει συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στη μάθηση και στην πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση. Η εκπαίδευση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των χαρακτηριστικών και των αναγκών των παιδιών. Όσον αφορά την πολιτισμική ποικιλομορφία, όπως αναφέρεται από τους Cárdenas-Rodríguez και Terrón-Caro (2021) «η διαπολιτισμική εκπαίδευση επιδιώκει την ανταλλαγή, την αλληλεπίδραση και ένα κοινό σχέδιο στο οποίο όλοι μπορούν να συνεισφέρουν» (σφ. 9).

Σε αυτή τη διαδικασία είναι σημαντικό να προβληματιστούμε σχετικά με την **αίσθηση του ανήκειν**. Πρόκειται για μια υποκειμενική εμπειρία αναγνώρισης του εαυτού μας ως μέρους μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας. Χτίζεται πάνω στην αντίληψη της διαφορετικότητας και εξαρτάται από το πώς αναγνωρίζεται κανείς από την ομάδα ως συστατικό στοιχείο. Περιλαμβάνει μια δυναμική μεταξύ της αίσθησης του ανήκειν στον πολιτισμό και την κοινότητα καταγωγής και της αίσθησης του ανήκειν στον πολιτισμό της χώρας υποδοχής. Η **ταυτότητα** δεν μπορεί να θεωρηθεί ως σταθερή και αμετάβλητη, καθώς περιλαμβάνει τη διαπερατότητα σε ένα σύνολο παραγόντων που είναι ατομικοί, συγκυριακοί και καταστασιακοί. Η ανάλυση αυτής της έννοιας από την οπτική γωνία του φύλου είναι απαραίτητη για την κατανόηση των διαφορών στην πρόσβαση σε πόρους, υπηρεσίες και δικαιώματα και των συνεπειών αυτών των διαφορών στις διαδικασίες προσαρμογής ή αποκλεισμού» (Neves, Nogueira, Topa, & Silva, 2016).

Εν ολίγοις, τα ζητήματα φύλου και η μάθηση προκύπτουν από διαδικασίες κοινωνικοποίησης που λαμβάνουν χώρα σε πολιτισμικά τοποθετημένα πλαίσια και, για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ολιστικά, με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και με κατανόηση της δυναμικής που προκύπτει από τις διαδικασίες πολλαπλών ποινών και διακρίσεων, που υφίστανται κυρίως οι μετανάστριες.

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διαδικτυακές πηγές

Ένταξη για όλους: Η Επιτροπή παρουσιάζει σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2178)

Αυτή η είδηση, που δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2021, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρουσιάζει το Σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027. Το σχέδιο δράσης προωθεί την ένταξη για όλους, αναγνωρίζοντας τη σημαντική συμβολή των μεταναστών στην ΕΕ.

Οι Βρυξέλλες θέλουν να ενσωματώσουν καλύτερα τους μετανάστες, αλλά παραμένουν ερωτήματα σχετικά με το πώς θα το κάνουν

(<https://www.euronews.com/2020/11/24/brussels-wants-to-better-integrate-migrants-but-questions-remain-over-how-they-will-do-it>)

Αυτή η είδηση περιλαμβάνει ένα βίντεο που απεικονίζει τη σημασία της προώθησης της ένταξης των μεταναστών στην Ευρώπη. Τονίζεται η σημασία της βελτίωσης της αναγνώρισης των ακαδημαϊκών πτυχίων, της αύξησης της πρόσβασης στην εκπαίδευση, τις υπηρεσίες υγείας και τη στέγαση.

Μοντέλα έμφασης στην πολιτισμική ποικιλομορφία. Το διαπολιτισμικό μοντέλο ως άξονας κοινωνικής συνοχής

Η σχέση με τη διαφορετικότητα αποτελεί μια από τις μεγάλες προκλήσεις των σύγχρονων κοινωνιών. Και, με την πάροδο του χρόνου, έχουν αναδειχθεί διαφορετικά μοντέλα σχέσης με τη διαφορετικότητα. Αυτά αντιπροσωπεύουν θεωρητικές, πολιτικές και κοινωνικές αντιλήψεις που αποτελούν παραπόμενους μιας ευρύτερης έννοιας αξιακού και αξιωματικού χαρακτήρα που ερμηνεύει το ζήτημα της διαφορετικότητας και τον τρόπο αντιμετώπισης των προκλήσεών της.

Τα πιο παραδοσιακά μοντέλα είναι το αφομοιωτικό, το πολυπολιτισμικό και το διαπολιτισμικό μοντέλο και, πιο πρόσφατα, η αντιρατσιστική δράση που βασίζεται στην κριτική θεωρία.

Η **αφομοιωτική** προοπτική υποθέτει ότι η αποδοχή όσων είναι διαφορετικοί γίνεται κατ' αναλογία με την ικανότητά τους να προσαρμόζονται στον κυρίαρχο πολιτισμό. Οι διαδικασίες ενσωμάτωσης εξαρτώνται από την κατασκευή ενός ρεπερτορίου αξιών, συμπεριφορών και κοινωνικών πρακτικών που προσεγγίζουν και αναπαράγουν τις πολιτισμικές πρακτικές της κοινωνίας υποδοχής. Οι διαδικασίες αυτές προκύπτουν από δημόσια μέτρα και κοινωνικές πρακτικές που συμβάλλουν στην περισσότερο ή λιγότερο διακριτική εξάλειψη των σημάτων του πολιτισμού προέλευσης, αντικαθιστώντας τα με τα χαρακτηριστικά του κυρίαρχου πολιτισμού. Ως παραδείγματα μπορούμε να αναφέρουμε την αποθάρρυνση της χρήσης της μητρικής γλώσσας, τον περιορισμό των θρησκευτικών πρακτικών και τη ρύθμιση της πολιτισμικά καθορισμένης ένδυσης.

Τα **πολυπολιτισμικά** μοντέλα αντιπροσωπεύουν την εκτίμηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας και το δικαίωμα διατήρησης και σεβασμού των διαφορών. Βασίζονται κυρίως στον πολιτισμικό σχετικισμό και στην αναγνώριση του πολιτισμού προέλευσης ως νόμιμου. Ωστόσο, η κοινωνικοεκπαιδευτική δράση που απορρέει από αυτά περιορίζεται σε αυτή την αναγνώριση, χωρίς να προωθεί διαδικασίες αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας μάθησης μεταξύ διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων. Αυτές είναι παρούσες όταν οι δράσεις που σηματοδοτούν την παρουσία, στον ίδιο κοινωνικό χώρο, διαφορετικών πολιτισμών περιορίζονται στην επισήμανση αυτών των διαφορών σε ακριβείς στιγμές, όπως για παράδειγμα εκθέσεις χειροτεχνίας, γαστρονομικές εκθέσεις ή άλλες πολύ ιδιαίτερες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Οι **διαπολιτισμικές** προοπτικές χαρακτηρίζονται από την προθετικότητα των αλληλεπιδράσεων, της μάθησης και της αμοιβαίας ανταλλαγής μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Προβλέπουν μια αποτελεσματική συνύπαρξη μεταξύ ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς και τη δυνατότητα αποτελεσματικής ανταλλαγής γνώσεων και τρόπων ύπαρξης.

Ορισμένες κριτικές φωνές έχουν επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι ο διαπολιτισμικός λόγος δίνει έμφαση στις διαφορές μεταξύ των μεταναστών και των «αυτόχθονων» ή «υπηκόων», θεωρεί τη χώρα υποδοχής ως πιο ανεπτυγμένη και αγνοεί την ποικιλομορφία μεταξύ των υπηκόων. Σύμφωνα με αυτή την ανάλυση, συχνά ξεκινάμε από μια θεώρηση του άλλου που τον ελαχιστοποιεί και η οποία είναι δομική, δημιουργώντας θεσμικό ρατσισμό και προκαταλήψεις, οι οποίες μπορούν με τη σειρά τους να οδηγήσουν σε μια υποδεέστερη ένταξη. Για αυτούς τους θεωρητικούς είναι σημαντικό να αναλύσουμε κριτικά την ιστορικότητα αυτών των διαδικασιών, προτείνοντας μια συζήτηση για τον (αντι)ρατσισμό και για τις αναγκαίες διαδικασίες αποαποικιακού αναστοχασμού και αμφισβήτησης.

Διαδικτυακές πηγές

Έννοια της διαπολιτισμικής ενσωμάτωσης

(https://www.muenchen.info/soz/pub/pdf/399_integrationconcept.pdf)

Αυτό το φυλλάδιο που επιμελήθηκε το Τμήμα Κοινωνικών Υπηρεσιών του Μονάχου παρουσιάζει την έννοια της Διαπολιτισμικής Ενσωμάτωσης, καθώς και τις θεμελιώδεις αρχές για την αποτελεσματική διαπολιτισμική ενσωμάτωση.

Εκπαίδευση και κατάρτιση με ευαισθησία ως προς το φύλο για την ενσωμάτωση υπηκόων τρίτων χωρών - μελέτη

(<https://eige.europa.eu/publications/gender-sensitive-education-and-training-integration-third-country-nationals-study>)

Το έγγραφο αυτό εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η ισότητα των φύλων και η ενδυνάμωση των γυναικών λαμβάνονται υπόψη στις πολιτικές και τις δράσεις που υποστηρίζουν την ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Κοινωνική ένταξη από την οπτική γωνία του φύλου

Σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, όπου οι κοινωνίες μεταβάλλονται συνεχώς, μόλις πρόσφατα δόθηκε προσοχή στη μετανάστευση των γυναικών και, κατά συνέπεια, στην κοινωνική τους ένταξη. Ωστόσο, όλη αυτή η διαδικασία είναι πολύ δύσκολη και πολύπλοκη. Συχνά ο ρόλος των γυναικών δεν αναγνωρίζεται, παρόλο που αναλαμβάνουν ενεργό και συμμετοχικό ρόλο για την οικονομία των χωρών προέλευσης και των χωρών υποδοχής. Όπως αναφέρει η Miranda (2009), η θέση τους δεν αναγνωρίζεται «λόγω του γεγονότος ότι οι γυναίκες συχνά πρέπει να εκτελούν επισφαλείς εργασίες, οι οποίες δεν απαιτούν προσόντα, αόρατες εργασίες, επειδή, καθώς λαμβάνουν χώρα στην ιδιωτική σφαίρα, έχουν μικρή αξία και χαμηλή κοινωνική θέση» (σ. 27).

Η ισότητα των φύλων αναγνωρίζεται ως ανθρώπινο δικαίωμα και αυτοσκοπός, καθώς και ως μέσο για την επίτευξη όλων των ΣΒΑ 5 (επίτευξη της ισότητας των φύλων) και των στόχων τους, ενώ ενυπάρχει και στους υπόλοιπους ΣΒΑ. Για να καταστεί αυτό εφικτό, η συγγραφέας González τονίζει την ανάγκη «να ενσωματωθεί το φύλο στις πολιτικές και τα προγράμματα και να διατεθούν πόροι που να ανταποκρίνονται στις φιλοδοξίες που έχουν τεθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι επομένως κεντρικό στοιχείο για να διασφαλιστεί ότι η συνεργασία με τις χώρες εταίρους και άλλους φορείς είναι αποτελεσματική και συμβάλλει στην προώθηση των ΣΒΑ» (González, 2021, σ. 8).

Οι επαγγελματίες πρέπει να αναλύσουν τα δικά τους στερεότυπα και να προβληματιστούν για τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτισμικές τους αναφορές συμμετέχουν στην ερμηνεία των αναγκών των γυναικών με τις οποίες εργάζονται, των δυσκολιών τους, ακόμη και των ικανοτήτων τους. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την ετερογένεια της κοινωνικής κατηγορίας «γυναίκα» και να συνειδητοποιήσουμε ότι οι άξονες εξουσίας-υποταγής που βιώνουν διαφορετικές γυναίκες, τις τοποθετούν σε διαφορετικές (μη) ευνοϊκές καταστάσεις. Όπως αναφέρει η Brown (1992) «όλες οι γυναίκες δεν έχουν το ίδιο φύλο» (σ. 300), και αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην ανάλυση της κατάστασης των μεταναστριών.

Με την ίδια έννοια, είναι σημαντικό να τονιστεί μια διατομεακή και περιεκτική προσέγγιση, όπου η επικάλυψη των διακρίσεων με βάση την ηλικία, την εθνικότητα, τη φυλή, την τάξη, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή τη λειτουργική ποικιλομορφία, μεταξύ άλλων, αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της εργασίας και για την οικοδόμηση ενός φεμινιστικού και κριτικού οράματος που θα συμβάλει σε έναν πραγματικό μετασχηματισμό. Η κοινωνικοεκπαιδευτική παρέμβαση ως προς τις μετανάστριες πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ιδιαιτερότητα των γυναικών και τις προκλήσεις, εξετάζοντας ζητήματα που σχετίζονται με τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις και τις συνακόλουθες προκλήσεις της συμφιλίωσης μεταξύ εργασίας και οικογενειακής ζωής, την εργασιακή επισφάλεια, καθώς και την έμφυλη βία στην οποία υπόκεινται, μεταξύ άλλων.

Προκειμένου να προωθηθεί μια κοινωνικοεκπαιδευτική παρέμβαση ως προς τις μετανάστριες, η οποία να είναι ευαίσθητη ως προς το φύλο, είναι απαραίτητο να προβληματιστούμε σχετικά με τις πολιτισμικά καθορισμένες έννοιες που διέπουν την ερμηνεία των ρόλων των φύλων.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι για να γίνει πραγματικότητα η κοινωνική ένταξη των γυναικών, απαιτούνται εθνικές και διεθνείς πολιτικές, οι οποίες μεταφράζονται σε δράσεις που συμβάλλουν αποτελεσματικά στον κοινωνικό μετασχηματισμό από την άποψη του φύλου, συμβάλλοντας έτσι στη βιώσιμη ανάπτυξη και σε μια πιο δίκαιη, πιο συνεκτική, πιο δημοκρατική και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνία.

Διαδικτυακές πηγές

Διατομεακός φεμινισμός: τι σημαίνει και γιατί έχει σημασία αυτή τη στιγμή

(<https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/6/explainer-intersectional-feminism-what-it-means-and-why-it-matters>)

Αυτό το άρθρο, που δημοσιεύθηκε στο UNWOMEN, δείχνει τη σημασία μιας διατομεακής ανάλυσης του φύλου χρησιμοποιώντας τις σκέψεις διάφορων ακαδημαϊκών γυναικών, ακτιβιστριών και μειονοτήτων σχετικά με τις διάφορες επιπτώσεις του COVID 19

Επεξηγηματικά στοιχεία: Πώς η μετανάστευση αποτελεί ζήτημα ισότητας των φύλων

(<https://www.unwomen.org/en/digital-library/multimedia/2020/12/explainer-migration-is-gender-equality-issue>)

Αυτός ο ιστότοπος δείχνει πώς οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν διάχυτες, διασταυρούμενες μορφές διακρίσεων που επηρεάζουν την ευημερία και την ασφάλειά τους σε όλα τα στάδια του ταξιδιού τους.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Levrau, F., Loobuyck, P. (2018). Εισαγωγή: χαρτογράφηση της συζήτησης περί πολυπολιτισμικότητας-διαπολιτισμικότητας. CMS 6, 13 (2018). <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0080-8>

(<https://comparativemigrationstudies.springeropen.com/articles/10.1186/s40878-018-0080-8>)

Σε αυτό το άρθρο, οι συγγραφείς προβληματίζονται σχετικά με τη συζήτηση «πολυπολιτισμικότητα-διαπολιτισμικότητα» και περιγράφουν ορισμένα από τα επιχειρήματα που παρουσιάζονται προς υπεράσπιση της κάθε προοπτικής.

Bleszynska, K. M. (2008) Constructing intercultural education, Intercultural Education, 19:6, 537-545, DOI: 10.1080/14675980802568335

(<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14675980802568335>)

Το έγγραφο αυτό εξετάζει το μεταθεωρητικό καθεστώς, τους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες, τα ενδιαφέροντα, τις προϋποθέσεις και τις κατευθύνσεις ανάπτυξης θεωριών στη σύγχρονη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Bastia, T. (2014). Διατομεακότητα, μετανάστευση και ανάπτυξη. Progress in Development Studies 14, 3, 237-248.

(<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1464993414521330>)

Το παρόν έγγραφο συζητά τη σημασία της διατομεακότητας στο πλαίσιο της αναπτυξιακής θεωρίας και πρακτικής, ιδίως εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο η διατομεακότητα έχει χρησιμοποιηθεί στον τομέα των μεταναστευτικών σπουδών.

Cárdenas-Rodríguez, R., & Terrón-Caro, T. (2022). Περιεκτική διαπολιτισμική εκπαίδευση σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Oxford Research Encyclopedia of Education. Ελήφθη στις 18 Ιαν. 2022,

από <https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-803>.

Το άρθρο αυτό αναλύει τα συστήματα διαχείρισης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας που καθοδηγούν τις παρεμβάσεις σε εκπαιδευτικά πλαίσια.

Πηγές

Brown, E. B. (1992), What has happened here: The Politics of Difference in Women's History and Feminist Politics, *Feminist Studies*, 18, 295-312.

Cárdenas-Rodríguez, R., & Terrón-Caro, T. (2022). Περιεκτική διαπολιτισμική εκπαίδευση σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες. *Oxford Research Encyclopedia of Education*. Ελήφθη στις 18 Ιαν. 2022, από <https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-803>.

González, J. (2021). Alcançar a igualdade de género no mundo: o papel das políticas de cooperação. *Revista da Plataforma Portuguesa das ONGD - Igualdade de Género e Desenvolvimento*, 23, 6-11.

Miranda, J. (2009). *Mulheres imigrantes em Portugal: memórias, dificuldades de integração e projetos de vida*. Alto-Comissariado para a Imigração e Diálogo Intercultural.

UNESCO (1994). *Declaração de Salamanca. Sobre princípios, políticas e práticas na área das necessidades educativas especiais*. UNESCO.

Vieira, R. & Araújo, N. (2018). POLÍTICAS MUNICIPAIS PARA A INCLUSÃO SOCIAL. DA MEDIAÇÃO INTERCULTURAL À MEDIAÇÃO COMUNITÁRIA: Mesa Redonda / Focus Group com as Câmaras da Batalha, Leiria, Marinha Grande e Pombal. Στο R. Vieira, J. Marques, P. Silva, A. Vieira, & C. Margarido (Orgs.) *DA MEDIAÇÃO INTERCULTURAL À MEDIAÇÃO COMUNITÁRIA - Estar dentro e estar fora para mediar e intervir* (σσ. 127-173). Edições Afrontamento.

Neves, A. S. A. das, Nogueira, M. C. O., Topa, J. B., & Silva, E. G. (2016). Mulheres imigrantes em Portugal: uma análise de género. *Estudos de Psicologia*, 33(4), 723-733.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Η διαδικασία ένταξης περιλαμβάνει την κοινωνία υποδοχής, η οποία θα πρέπει να δημιουργήσει τις ευκαιρίες για την πλήρη οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών. Περιλαμβάνει επίσης την προσαρμογή των μεταναστών, οι οποίοι όλοι έχουν δικαιώματα και ευθύνες σε σχέση με τη νέα χώρα διαμονής τους. Σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου της Ελλάδας, η κοινωνική ένταξη είναι μια διαδικασία που συνεπάγεται την αμοιβαία προσαρμογή των υπηκόων τρίτων χωρών (μεταναστών, αιτούντων ή δικαιούχων διεθνούς προστασίας) και των Ελλήνων κατοίκων. Η επιτυχής κοινωνική ένταξη οδηγεί στην ειρηνική συνύπαρξη, τον σεβασμό της διαφορετικότητας και την κοινωνική συνοχή.

Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική Ένταξης του 2019, οι βασικοί στόχοι του ελληνικού μοντέλου κοινωνικής ένταξης είναι: i) Δημιουργία και διατήρηση μιας ανοικτής κοινωνίας που σέβεται τη διαφορετικότητα. ii) Προστασία των δικαιωμάτων, και σκιαγράφηση των υποχρεώσεων των υπηκόων τρίτων χωρών με τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις και διασφαλίζει την κοινωνική ισότητα. iii) Προώθηση της αλληλεπίδρασης, της συνεργασίας, του διαλόγου και της εποικοδομητικής κριτικής μεταξύ πολιτισμικά ή εθνικά διαφορετικών κοινοτήτων, προάγοντας τη δημοκρατία και την ισότητα. iv) Προαγωγή της διαφορετικότητας, της ανεκτικότητας και της κοινωνικής συνοχής. v) Παρακίνηση όλων των ατόμων να προστατεύουν το κοινό καλό και να ενθαρρύνουν τη συμβολή όλων των ατόμων στην ανάπτυξη της χώρας.

Οι πυλώνες δράσης της εθνικής στρατηγικής και οι αντίστοιχες δράσεις και μέτρα πολιτικής είναι: i) Συνεργασία με τη διοίκηση της τοπικής αυτοδιοίκησης για την προώθηση της ένταξης σε τοπικό επίπεδο. ii) Πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. iii) Προώθηση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς. v) Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας. vi) Ενίσχυση της διαπολιτισμικής διαμεσολάβησης. vii) Ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών. viii) Καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. ix) Εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών ένταξης για ευάλωτες ομάδες. x). Εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών για τους πολίτες δεύτερης γενιάς.

Πηγές

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2019). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/B6.-Εθνική-Στρατηγική-2019.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2019.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2021/11/Εθνική-στρατηγική-για-την-κοινωνική-ένταξη-2021.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2021.

Ισπανία

Στην Ισπανία, ο «Οργανικός νόμος 4/2000, της 11ης Ιανουαρίου, σχετικά με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών υπηκόων στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη» (ο οποίος τροποποιήθηκε στη συνέχεια από τους LO 8/2000, LO 14/2003, LO 2/2009, LO 10/2011, RDL 16/2012 και την απόφαση 13/2021) είναι ο βασικός κανόνας που ρυθμίζει την ένταξη των αλλοδαπών. Το «άρθρο 2α. Μεταναστευτική πολιτική» ορίζει ότι «Όλες οι Δημόσιες Διοικήσεις ασκούν τις μεταναστευτικές τους αρμοδιότητες σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές: (...) γ) την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών μέσω εγκάρσιων πολιτικών που απευθύνονται σε όλους τους πολίτες- δ) την πραγματική ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών- ε) την αποτελεσματικότητα της αρχής της μη διάκρισης και, κατά συνέπεια, την αναγνώριση ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για όλους όσοι ζουν ή εργάζονται νόμιμα στην Ισπανία, με βάση τις διατάξεις του νόμου (...)». Επιπλέον, «το άρθρο 2β. Η ένταξη των μεταναστών» προτείνει ότι «1. Οι δημόσιες αρχές θα προωθήσουν την πλήρη ενσωμάτωση των αλλοδαπών στην ισπανική κοινωνία, σε ένα πλαίσιο συνύπαρξης διαφορετικών ταυτοτήτων και πολιτισμών (...). 2. Οι δημόσιες διοικήσεις ενσωματώνουν τον στόχο της ενσωμάτωσης των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής, εγκάρσια, σε όλες τις δημόσιες πολιτικές και υπηρεσίες, προωθώντας την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών (...). Ειδικότερα, προωθούν, μέσω εκπαιδευτικών δράσεων, την ευαισθητοποίηση, τη γνώση και τον σεβασμό των συνταγματικών και καταστατικών αξιών της

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ισπανίας, των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημόσιων ελευθεριών, της δημοκρατίας, της ανεκτικότητας και της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Επιπλέον, αναπτύσσουν ειδικά μέτρα για την προώθηση της ενσωμάτωσής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα και, σε κάθε περίπτωση, εγγυώνται τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών σε ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης, την εκμάθηση όλων των επίσημων γλωσσών και την πρόσβαση στην απασχόληση, καθώς τα τελευταία θεωρούνται βασικοί παράγοντες ένταξης».

Μεταξύ των θεμάτων που αναφέρθηκαν παραπάνω, στην Ισπανία, η σχολική εκπαίδευση όλων των αλλοδαπών κάτω των 16 ετών είναι εγγυημένη, ανεξάρτητα από τη διοικητική τους κατάσταση (άρθρο 9 του Οργανικού Νόμου 4/2000). Επιπλέον, ο «Οργανικός Νόμος 3/2020 για την τροποποίηση του Οργανικού Νόμου 2/2006, της 3ης Μαΐου 2006, για την εκπαίδευση» καθιερώνει την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς ως θεμελιώδη αρχή (άρθρο 4).

Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι οι αρμοδιότητες στον τομέα της εκπαίδευσης μεταβιβάζονται στις Αυτόνομες Κοινότητες της Ισπανίας. Ως εκ τούτου, μπορούμε να παρατηρήσουμε πώς ορισμένα περιφερειακά μέτρα προωθούν τη διατήρηση της κουλτούρας προέλευσης και της πολιτιστικής ταυτότητας των αλλοδαπών μαθητών. Αλλά συναντάμε επίσης προγράμματα που μπορεί να υπονομεύουν αυτή τη διαχείριση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας. Ένα παράδειγμα είναι τα «Προσωρινά μαθήματα γλωσσικής προσαρμογής» της Ανδαλουσίας. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα διδασκαλίας της ισπανικής γλώσσας που απευθύνεται σε αλλοδαπούς μαθητές που δεν έχουν γνώση της γλώσσας και διδάσκονται κατά τη διάρκεια των σχολικών ωρών από συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς. Αυτού του είδους τα μέτρα έχουν αμφισβητηθεί [1] επειδή δεν είναι συμβατά με ένα μοντέλο χωρίς αποκλεισμούς. Πράγματι, συνδέεται μάλλον με έναν λόγο ενσωμάτωσης σύμφωνα με τον οποίο ορισμένα παιδιά είναι πιο διαφορετικά από άλλα, καθιερώνοντας βαθμούς διαφορετικότητας, τοποθετώντας τα σε ένα ξεχωριστό επίπεδο και αναθέτοντας ένα διαφορετικό και προσαρμοσμένο πρόγραμμα σπουδών.

Τέλος, σας προσκαλούμε να συμβουλευτείτε την ιστορία επιτυχίας «Ενεργός και ενταξιακή ζωή στην Ισπανία. Ένα όνειρο που έγινε πραγματικότητα.» στον χάρτη περιπτώσιολογικών μελετών του VIW, που είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTY, όπου μια γυναίκα πολωνικής καταγωγής αφηγείται την εμπειρία της ένταξης στην Ισπανία.

Πηγές

Porras Vallejo, R., García García, M. & Cotrina García, M.J. «Posibilidades Y Límites Del Programa De Atal En El Marco De Una Escuela Inclusiva», Revista Educación Inclusiva, (2)1, Jaén, Universidad De Jaén, 2009, 11-28.

Διαδικτυακές πηγές

Πύλη για τη μετανάστευση. Υπουργείο Ένταξης, Κοινωνικής Ασφάλισης και Μετανάστευσης

<https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/normativa/index.html>

Αυτός ο δικτυακός τόπος της ισπανικής κυβέρνησης παρουσιάζει συνδέσμους με εθνικούς, κοινοτικούς και διεθνείς κανονισμούς για τη μετανάστευση, το άσυλο και το πλαίσιο της ιθαγένειας της ΕΕ.

Αντιμετώπιση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας των μαθητών: μια επισκόπηση της ισπανικής εκπαιδευτικής νομοθεσίας

<https://doi.org/10.15366/riejs2017.6.1.021>

Αυτό το άρθρο παρουσιάζει μια επισκόπηση της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ισπανία. Εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται η πολιτισμική ποικιλομορφία εκτός από τις ιδεολογικές πτυχές και τις εκπαιδευτικές προκλήσεις.

Γαλλία

Η Γαλλία κληρονόμησε ένα βαρύ αποικιοκρατικό παρελθόν και μια αντίληψη της δημοκρατίας ως καθεστώτος που επικεντρώνεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πολίτη ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Η Γαλλία στο διάταγμα αριθ. 2007-376 της 20ής Μαρτίου 2007 που δημοσιεύει τη σύμβαση για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων, η οποία υιοθετήθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2005 στο Παρίσι, στο άρθρο 3 προωθεί «την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων».

Στη Γαλλία, η πολυπολιτισμικότητα γίνεται αντιληπτή κυρίως από εθνογραφική σκοπιά. Η αντίληψη της

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

«πολυπολιτισμικότητας» που επικρατεί στη Γαλλία είναι ατομικιστική και πλουραλιστική: παραδεχόμαστε ότι ένα άτομο μπορεί να είναι διαφορετικό και ευμετάβλητο και φροντίζουμε για την ποικιλότητα των εκφράσεων και των απόψεων. Αυτό εξηγεί την ισχυρή δέσμευση της Γαλλίας στη διεθνή συζήτηση για την πολιτιστική πολυμορφία και την κριτική ότι δεν εφαρμόζει στο έδαφός της αυτά που υποστηρίζει στα διεθνή φόρουμ. Ο αυτονομιστικός νόμος της 24ης Αυγούστου 2021 είναι ένα παράδειγμα. Σκοπός αυτού του νόμου, μετά τη δολοφονία ενός δασκάλου, είναι η ενίσχυση των δημοκρατικών αρχών για την καταπολέμηση του αυτονομισμού και των επιθέσεων κατά της ιθαγένειας.

Η Γαλλία, χάρη στη δημιουργία του μουσείου Quai Branly, στη συνέχεια της Cité nationale de l'histoire de l'immigration - και την ύπαρξη ενός προγράμματος υπέρ του διαπολιτισμικού διαλόγου στο πλαίσιο του Υπουργείου Πολιτισμού, επιθυμεί να προωθήσει την πολιτιστική ποικιλομορφία. Αλλά υπάρχει μια βαθιά ριζωμένη απροθυμία στη Γαλλία να αναγνωρίσει τον εαυτό της ως πολλαπλό. Η συζήτηση για την εθνική ταυτότητα είναι ένα παράδειγμα. Στη Γαλλία, το να αναφερθεί κανείς στα όρια της πολυπολιτισμικότητας είναι σαν να αναφέρει τις διαδικασίες και τους νόμους που αποσκοπούν στον «στιγματισμό» των γυναικών μουσουλμανικής πίστης στη χώρα αυτή. Πράγματι, ο νόμος της 15ης Μαρτίου 2004 σχετικά με τα θρησκευτικά σύμβολα στα γαλλικά δημόσια σχολεία απαγορεύει «τη χρήση πινακίδων ή ενδυμάτων με τα οποία οι μαθητές εκδηλώνουν φαινομενικά θρησκευτική πίστη» στα δημόσια σχολεία, τα κολέγια και τα λύκεια. Ο νόμος αυτός θα ενισχυθεί από τον νόμο αριθ. 2010-1192 της 11ης Οκτωβρίου 2010 που απαγορεύει την απόκρυψη του προσώπου στον δημόσιο χώρο. Ο νόμος αυτός έχει οδηγήσει σε αναλύσεις σχετικά με την πολιτικοποίηση της μαντίλας και την κατανόηση εννοιών όπως η πολιτισμική ποικιλομορφία, η πολυπολιτισμικότητα, η αφομοίωση και η πολιτισμική ενσωμάτωση στη Γαλλία.

Οι γυναίκες μουσουλμανικού θρησκευάτος έχουν νιώσει τις επιπτώσεις της πολιτικοποίησης της μαντίλας στην καθημερινή τους ζωή, από πολλαπλές εμπειρίες στιγματισμού μέχρι περιορισμούς (με άνιση ισχύ) στην αποκάλυψη του εαυτού τους για το σχολείο ή την εργασία. Αντιδρώντας στον στιγματισμό, πολλές από αυτές, ιδίως όσες ήταν μαθήτριες γυμνασίου ή πανεπιστημίου, συμμετείχαν στις διάφορες διαδηλώσεις που οργανώθηκαν στο Παρίσι και στις επαρχίες κατά του νόμου αυτού, επιδιώκοντας να αντιταχθούν στα διάφορα μέτρα απαγόρευσης της μαντίλας.

Επιπλέον, οι γαλλικές αρχές αρνήθηκαν να επαναπατρίσουν τις οικογένειες των τζιχαντιστών στη Γαλλία. Η γαλλική κυβέρνηση, σε αντίθεση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επαναπατρίζει απομονωμένους ανηλίκους, συχνά ορφανούς ή ανηλίκους που έχουν λάβει τη συγκατάθεση των μητέρων τους για να χωριστούν από τις οικογένειές τους, κατά περίπτωση.

Πηγές

No Country for Muslims? The Invention of an Islam Républicain in France and Its Impact on French Muslims

<https://www.mdpi.com/2077-1444/13/1/38/pdf>.

Το άρθρο αυτό αποτυπώνει την προβληματική μας (πολιτικά υποκινούμενης) κατηγοριοποίησης σχετιζόμενης με μια θρησκεία που ασκείται σήμερα στη Γαλλία, όπως φαίνεται από την οπτική γωνία ενός μελετητή θρησκευτικών σπουδών.

France facing multicultural diversity: is l'intégration à la Française really in crisis?

<https://hal-sciencespo.archives-ouvertes.fr/hal-01037979/document>

Αυτό το άρθρο κάνει μια σύγκριση μεταξύ των Γάλλων μεταναστών και των γηγενών Γάλλων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η διαδικασία ενσωμάτωσης και η πολυπολιτισμικότητα έχουν νόημα σε αυτή τη χώρα.

Ιταλία

Μεταναστευτική παράδοση στην Ιταλία. Μετά από 50 χρόνια μεταναστευτικών εισροών, η Ιταλία δεν μπορεί πλέον να οριστεί ως χώρα «πρόσφατης» μετανάστευσης: στην πραγματικότητα, η Ιταλία είναι σήμερα μια χώρα μετανάστευσης, μετανάστευσης και διέλευσης.

Σύμφωνα με τα τελευταία εθνικά στοιχεία (Istat, Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής), ο συνολικός αριθμός του μόνιμου αλλοδαπού πληθυσμού στην Ιταλία στις 31 Δεκεμβρίου 2020 ανέρχεται σε 5.013.215, εκ των οποίων 2.412.403 άνδρες και 2.600.812 γυναίκες (γ. 52%). Αυτοί οι αριθμοί σημαίνουν διαφορετικά πλαίσια προέλευσης, διαφορετικές μεταναστευτικές εμπειρίες και διαφορετικές γλώσσες. Οι κοινότητες που εκπροσωπούνται περισσότερο στο ιταλικό μεταναστευτικό πανόραμα κατάγονται από τη Ρουμανία, την

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Αλβανία, το Μαρόκο, την Κίνα, την Ουκρανία, τις Φιλιππίνες, την Ινδία, το Μπαγκλαντές, την Αίγυπτο και το Πακιστάν (πρώτες 10). Αναλυτικότερα, οι μεγαλύτερες κοινότητες προέρχονται από τη Ρουμανία (1.137.728), την Αλβανία (410.087) και το Μαρόκο (408.179).

Στην Ιταλία, τα πρότυπα διαχείρισης της ποικιλομορφίας συνήθιζαν παραδοσιακά να ταλαντεύονται μεταξύ κομφορμισμού και αφομοίωσης: η ποικιλομορφία των άλλων (π.χ. περιφερειακές μειονότητες) αναγκάστηκε να συγχωνευθεί - με ποικίλους βαθμούς και αποτελέσματα - με το κυρίαρχο πολιτιστικό μοντέλο (ή τα κυρίαρχα πολιτιστικά μοντέλα), και η διαδικασία θεωρήθηκε περαιτέρω ως απαίτηση για να έρθει πιο κοντά στην κοινωνία της πλειοψηφίας και για την πρόσβαση στη συμμετοχή των πολιτών στις κοινωνικές, πολιτιστικές, γλωσσικές, οικονομικές ή άλλες διαστάσεις της. Σε ένα νεο-αφομοιωτικό παράδειγμα διάσπαρτο με πολυπολιτισμικά στοιχεία, μια παρόμοια λύση είναι προβλέψιμη για τις διαφοροποιήσεις που σήμερα θεωρούνται ως «μεταναστευμένες», οι οποίες όμως είναι βέβαιο ότι θα καταλήξουν σε μια προοδευτική σύγκλιση με το κυρίαρχο πολιτιστικό μοντέλο (Ambrosini 2008). Από πολλές απόψεις, η αφομοιωτική προσέγγιση συνεχίζει να είναι η κύρια στρατηγική που διέπει την τρέχουσα μεταναστευτική πολιτική (Ciancio 2014, σ. 43-48- Guolo 2009, σ. 5-7- Guolo 2011): στην πραγματικότητα, η ιταλική κατάσταση ορίζεται από ένα «υβριδικό» μοντέλο ενσωμάτωσης, το οποίο ορίζεται ακόμη και ως «μη μοντέλο» (Guolo 2009, σ. 5), και όχι επειδή θα συνδύαζε διαφορετικές προσεγγίσεις, αλλά επειδή στερείται γραμμικότητας και είναι γεμάτο αντιφάσεις (id., σ. 6).

Ορισμένες πιο συγκεκριμένες ενδείξεις και οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση της πολυμορφίας σε μια διαπολιτισμική προοπτική γίνονται για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα περιβάλλοντα: ως τέτοια, τα μέτρα αυτά απευθύνονται σε παιδιά και νέους μετανάστες, βασικά σε όσους φοιτούν σε δημοτικά και γυμνάσια (Ministero della Pubblica Istruzione, 2007).

Μεταξύ των 10 πρώτων, καταγράφεται σημαντικός, δηλαδή μεγαλύτερος αριθμός γυναικών στις κοινότητες που προέρχονται από τη Ρουμανία, τις Φιλιππίνες και την Ισπανία. Ουκρανία (176.085 γυναίκες έναντι 51.502 ανδρών). Εξάλλου, τάσεις θηλυκοποίησης παρατηρούνται σε ορισμένες δημογραφικά μικρότερες και λιγότερο εκπροσωπούμενες κοινότητες μεταναστών, που κατάγονται κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη και τη Νότια Αμερική, και συγκεκριμένα: Ρωσική Ομοσπονδία (81%), Γεωργία (80%), Λευκορωσία (80%), Πολωνία (75%), Τσεχική Δημοκρατία (83%), Μολδαβία, Περού, Δομινικανή Δημοκρατία, Κολομβία, Ελ Σαλβαδόρ, Σλοβακία, Αιθιοπία κ.λπ. (Istat, Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής, 31 Δεκεμβρίου 2020).

Οι πολιτισμικές αποσκευές των μεταναστριών δεν αποτελούν εξέχον χαρακτηριστικό της μεταναστευτικής τους εμπειρίας στην Ιταλία: εκτεθειμένες σε διάφορες μορφές εκμετάλλευσης με βάση το φύλο, ιδίως στην αγορά εργασίας, οι μετανάστριες δεν διαφέρουν για την πολιτισμική τους ποικιλομορφία, αλλά για το ότι είναι γυναίκες και μετανάστριες, άρα πιο ευάλωτες από τους μετανάστες άνδρες και τους αυτόχθονες κατοίκους. Εκτός από μια συνολική πολιτική και ακτιβισμό κατά της έμφυλης βίας και κακοποίησης, δεν μπορούν να προσδιοριστούν ειδικά μέτρα για τις μετανάστριες σε εθνικό επίπεδο: κατά συνέπεια, το θέμα αφήνεται συχνά στον τριτογενή τομέα, ο οποίος δεσμεύεται να προωθήσει πρωτοβουλίες, έργα και εκστρατείες που αποσκοπούν στην υποστήριξη των μεταναστριών και της διαφορετικότητάς τους στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ένταξή τους, καθώς και στη συμμετοχή των πολιτών, αλλά σε μάλλον τοπικό επίπεδο δράσης.

Πηγές

- Ambrosini M., 2008, *Un'altra globalizzazione. La sfida delle migrazioni transnazionali*, il Mulino, Μπολόνια.
- Ciancio B., 2014, *Sviluppare la competenza interculturale. Il valore della diversità nell'Italia multi-etnica. Un modello operativo*, FrancoAngeli, Μιλάνο.
- Guolo R., 2009, *Modelli di integrazione culturale in Europa*, Paper presentato al Convegno di Asolo: *Le nuove politiche per l'immigrazione. Sfide e opportunità*, 16-17 ottobre 2009, organizzato dalle Fondazioni Italianeuropei e Farefuturo.
- Guolo R., 2011, *Assimilazionismo senza assimilazione: il caso italiano e i suoi paradossi*, in G. Debetto, E. Gazerro (a cura di), *Fare inte(g)razione tra enti locali, scuola e comunità. XIII convegno dei Centri interculturali*, FrancoAngeli, Milano, pp. 157-166.
- Istat (<https://www.istat.it/>), esp. *Notizie sulla presenza straniera in Italia* (<http://www4.istat.it/it/immigrati>), demo.istat.it (<http://demo.istat.it/str2020/index.html>).
- Lapov Z., 2018, *Quale diversità per gli alunni sud-asiatici in Italia? Lingue, sistemi educativi ed esperienze*

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

transcontinentali in prospettiva interculturale, FrancoAngeli, Milano, esp. σ. 51-52.

- Ministero della Pubblica Istruzione, 2007, *La via italiana per la scuola interculturale e l'integrazione degli alunni stranieri*, Ottobre 2007, Osservatorio nazionale per l'integrazione degli alunni stranieri e per l'educazione interculturale, Roma.

«Προσαρμογή στις δυσκολίες ως mantra για προσωπική επιτυχία» https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDQ=: η ιστορία αυτή αναφέρει την εμπειρία μιας γυναίκας η οποία παρέχει κάποιες σκέψεις σχετικά με το γεγονός ότι είναι μετανάστρια και αντιμετωπίζει προσδοκίες και στερεότυπα: από τη μια πλευρά, είναι περήφανη για το γεγονός ότι είναι «διαφορετική», από την άλλη, δεν θέλει να την αναγνωρίζουν ως «μετανάστρια» ή «ξένη», καθώς οι κατηγορίες αυτές είναι εκτεθειμένες σε πολλά στερεότυπα στην Ιταλία.

Πορτογαλία

Στην Πορτογαλία, οι έννοιες της κοινωνικής ένταξης ρυθμίζονται στο νόμο DL αριθ. 31/2014 της 27ης Φεβρουαρίου, ο οποίος καθορίζει τη φύση, την αποστολή και τα καθήκοντα της Ανώτατης Επιτροπής Μετανάστευσης. Οι διατάξεις του περιλαμβάνουν ειδικές ρυθμίσεις σχετικά με τον μεταναστευτικό πληθυσμό, συγκεκριμένα στο άρθρο 3, παράγραφοι ι), ιε) και ιστ), όπου υπάρχει σαφής ανάγκη για την ένταξη των μεταναστών, και συγκεκριμένα μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της στέγασης, της οικονομικής ενδυνάμωσης, των ίσων ευκαιριών, της σχολικής ένταξης και της εκπαίδευσης, μεταξύ άλλων. Ομοίως, το ψήφισμα του Υπουργικού Συμβουλίου αριθ. 141/2019, ενέκρινε το Εθνικό Σχέδιο για την εφαρμογή του Παγκόσμιου Συμφώνου για τη Μετανάστευση, το οποίο αναφέρεται στην ανάγκη σχεδιασμού μιας εθνικής απάντησης σε θέματα μετανάστευσης σε συνεννόηση με τους διεθνείς εταίρους. Μεταξύ των διαφόρων στόχων, προβλέπει «την προώθηση της υποδοχής και της ενσωμάτωσης των μεταναστών, την εξασφάλιση της κανονικής τους κατάστασης, την προώθηση της οικογενειακής επανένωσης, την ευνοϊκή εκμάθηση της πορτογαλικής γλώσσας, τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών και των νέων και την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση των ενηλίκων, τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στη στέγαση, την υγεία και την κοινωνική προστασία, καθώς και την τόνωση της ένταξης και της συμμετοχής τους στα κοινά» (σσ. 46). Το παρόν σχέδιο παρουσιάζει ως εφαρμογή, μέτρα που βασίζονται σε 23 συγκεκριμένους στόχους όπου, ως παράδειγμα, προβλέπεται η δημιουργία ενός οδηγού υποδοχής για τους μετανάστες (στόχος 3). Ακόμα ως παράδειγμα, ο στόχος 4 παρουσιάζει ως συγκεκριμένο μέτρο την απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης θεωρήσεων και αδειών διαμονής. Πρόκειται για πτυχές που αποτελούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες στην Πορτογαλία, στα οποία προστίθενται δυσκολίες με την αναγνώριση των ακαδημαϊκών προσόντων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και της επισφάλειας στην αγορά εργασίας. Μέσω των νομικών προϋποθέσεων του σχεδίου, είναι δυνατόν να προσδιοριστεί μια στρατηγική ενσωμάτωσης/ένταξης. Ωστόσο, στις ομιλίες των γυναικών ήταν δυνατόν να γίνει αντιληπτή μια ασυμμετρία μεταξύ της νομοθετικής προστασίας και της πρακτικής της.

Η βιβλιογραφία αναφοράς και η νομοθεσία φαίνεται να υπερασπίζονται ένα διαπολιτισμικό μοντέλο, προωθώντας την αξιοποίηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Ωστόσο, οι φωνές των γυναικών ανέδειξαν εμπειρίες που φαίνεται να μεταφράζουν το πολυπολιτισμικό και αφομοιωτικό μοντέλο. Το πολυπολιτισμικό μοντέλο είναι σαφές στις περιπτώσεις των γυναικών που καταφέρνουν να διατηρήσουν ορισμένες πτυχές του πολιτισμού της καταγωγής τους. Το αφομοιωτικό μοντέλο αντικατοπτρίζεται στις συμπεριφορές διακρίσεων που βασίζονται στη γλώσσα, ιδίως στις βραζιλιάνικες γυναίκες. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες αυτές εκτιμούν την πορτογαλική κουλτούρα, αναφέροντας ότι είναι πολύ παρούσα στη ζωή τους, αλλά είναι σαφές ότι εκτιμούν επίσης τη συμφιλίωση των διαφορετικών απόψεων σχετικά με την εμπειρία της πολυπολιτισμικότητας.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας μιας μετανάστριας στην Πορτογαλία με τίτλο «Τα βραζιλιάνικα πορτογαλικά ως δήλωση», η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=OQ=:. Αυτή η ιστορία επιτυχίας αποκαλύπτει ότι για την εν λόγω γυναίκα, η κατανόηση των κοινωνικών μηχανισμών που δημιουργούν ανισότητα και πολλαπλές διακρίσεις, μεταφράζεται σε καθημερινό ακτιβισμό που εντοπίζει, επισημαίνει καταστάσεις διακρίσεων και παρεμβαίνει κοινωνικά στον αγώνα κατά των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πηγές

Guia de Acolhimento [Welcome Guide]

<https://www.acm.gov.pt/documents/10181/377055/01WelcomeGuide.pdf/51f11151-6e55-485c-910b-92207e19e143>

Ο παρών οδηγός καλωσορίσματος για τους μετανάστες αποτελεί ένα μήνυμα καλωσορίσματος από την κυβέρνηση της Πορτογαλικής Δημοκρατίας.

Mulheres imigrantes em Portugal: uma análise de género [Γυναίκες μετανάστριες στην Πορτογαλία: Ανάλυση του φύλου]

<https://repositorio-aberto.up.pt/bitstream/10216/104430/2/194221.pdf>

Το παρόν άρθρο επιδιώκει να συζητήσει θεωρητικά τη σημασία της ανάλυσης των μεταναστεύσεων από την οπτική γωνία του φύλου, έχοντας ως σημείο αναφοράς ένα από τα πιο εντυπωσιακά χαρακτηριστικά της σημερινής εποχής της μετανάστευσης, τη θηλυκοποίηση.

Σλοβενία

Οι υπάρχουσες αναλύσεις αντικατοπτρίζουν κριτικά ορισμένες πτυχές της έρευνας και των μελετών που έχουν πραγματοποιηθεί τόσο για τις διακρίσεις όσο και για τη διαχείριση της διαφορετικότητας στη Σλοβενία μεταξύ 2007 και 2013. Μια τέτοια μελέτη βρίσκει την αιτία της αδυναμίας των οργανισμών να υιοθετήσουν πολιτικές για τη διαχείριση της διαφορετικότητας στην έλλειψη ικανοτήτων και δεξιοτήτων που σχετίζονται με την πολιτισμική ευαισθησία (Brezigar 2015). Ενώ οι χώροι εργασίας είναι βέβαιο ότι θα γίνονται όλο και πιο ποικιλόμορφοι, η κυρίαρχη προσέγγιση της ποικιλομορφίας στους χώρους εργασίας στη Σλοβενία τείνει είτε να απορρίπτει την πολιτισμική ποικιλομορφία ως ασήμαντη είτε να την αντιμετωπίζει ως ενόχληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί, αποτυγχάνοντας έτσι να αντιληφθεί τα πλεονεκτήματα που θα μπορούσε να επιφέρει η εν λόγω ποικιλομορφία.

Στη Σλοβενία, οι έννοιες της κοινωνικής ένταξης δεν εξειδικεύονται ως προς το φύλο και, ως εκ τούτου, αφορούν τους μετανάστες άνδρες και γυναίκες. Οι περισσότεροι νόμοι και πολιτικές υιοθετούν μια προσέγγιση που δεν λαμβάνει υπόψη το φύλο, με αποτέλεσμα οι ιδιαιτερότητες των μεταναστριών να παραμένουν συχνά αόρατες και ως εκ τούτου να μην αναδεικνύονται σε πολιτικές προσεγγίσεις που θα διευκόλυναν την ένταξη. Επομένως, οι μετανάστριες γυναίκες επιτυγχάνουν την κοινωνική ένταξη κυρίως μέσω των οικογενειακών δικτύων και με τη βοήθεια φίλων, καθώς και μέσω ΜΚΟ και διαφόρων (μεταναστευτικών ή πολιτιστικών) συλλόγων, ή τουλάχιστον βρίσκουν κάποια υποστήριξη στην προσπάθειά τους να περιηγηθούν στους πολλούς διαφορετικούς νόμους και τις επίσημες διαδικασίες. Παρά τα βήματα που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια προς την κατεύθυνση μιας τουλάχιστον τυπικής προσέγγισης και απλοποίησης των κρατικών διαδικασιών, οι ΜΚΟ και οι ακτιβιστές εξακολουθούν να αναλαμβάνουν τον κύριο ρόλο που θα έπρεπε να επιτελούν οι κρατικοί θεσμοί όσον αφορά την ενημέρωση και την υποστήριξη για τη διευκόλυνση της (κοινωνικής) ένταξης.

Η τρέχουσα προσέγγιση της Σλοβενίας επηρεάζει τη στάση του κοινού απέναντι στους μετανάστες, ενθαρρύνοντας το κοινό να βλέπει τους μετανάστες ως ισότιμους και δυναμικούς πολίτες, αλλά όχι ως γείτονές τους. Αντιθέτως, τους βλέπουν ως ξένους. Οι πολιτικές που αντιμετωπίζουν τους μετανάστες ως ξένους οδηγούν περισσότερους ανθρώπους να βλέπουν τους μετανάστες ως γενική απειλή και να τους αντιμετωπίζουν με τρόπους που βλάπτουν την ενσωμάτωση. Υπό περιοριστικές πολιτικές, το κοινό βιώνει υψηλότερα επίπεδα ξеноφοβίας και ισλαμοφοβίας και χαμηλότερα επίπεδα κοινωνικής εμπιστοσύνης, γεγονός που το οδηγεί σε λιγότερες περιπτώσεις επαφής και θετικών εμπειριών με τους μετανάστες.

Για το τέλος αυτού του κεφαλαίου, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Ξεπερνώντας τα γραφειοκρατικά εμπόδια, την κακή ροή πληροφοριών και τα προβλήματα υγειονομικής περίθαλψης», η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση [Welcome to VIW project \(pixel-online.org\)](http://www.pixel-online.org). Αυτή η ιστορία επιτυχίας καταδεικνύει το πρόβλημα με τη λήψη σωστών και γρήγορων πληροφοριών που αφορούν την κοινωνική ένταξη και άλλες μορφές ενσωμάτωσης.

Πηγές

Brezigar, S. (2015). Κριτικοί προβληματισμοί σχετικά με τη διαχείριση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας στους χώρους εργασίας στη Σλοβενία. *Andragoška spoznanja*, 21(4), 69-82. DOI: <http://dx.doi.org/10.4312/as.21.4.69-82>.

EWISI - Ευρωπαϊκός δικτυακός τόπος για την ένταξη: Σλοβενία. Βρυξέλλες: Ομάδα Πολιτικής Μετανάστευσης.

Διαθέσιμο στη διεύθυνση: [Διοίκηση της ένταξης των μεταναστών στη Σλοβενία | Ευρωπαϊκός Ιστότοπος για](#)

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

[την Ένταξη \(europa.eu\)](https://europa.eu)

Ο Ευρωπαϊκός Δικτυακός Τόπος για την Ένταξη (EWSI) αποτελεί πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων και Μετανάστευσης. Ο δικτυακός τόπος είναι η μόνη πηγή σε επίπεδο ΕΕ που παρέχει επικαιροποιημένες πληροφορίες και ορθές πρακτικές σχετικά με την ένταξη των μεταναστών για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες.

MIPEX - Δείκτης Πολιτικής για την Ένταξη των Μεταναστών: Σλοβενία. 2020. Βρυξέλλες: Ομάδα Πολιτικής Μετανάστευσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: [Σλοβενία | MIPEX 2020](#)

Ο διαδραστικός δικτυακός τόπος «Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών» (MIPEX) είναι ένα μοναδικό εργαλείο που μετρά τις πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών σε χώρες σε έξι ηπείρους, συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου), άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Αλβανία, Ισλανδία, Βόρεια Μακεδονία, Μολδαβία, Νορβηγία, Σερβία, Ελβετία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία), χώρες της Ασίας (Κίνα, Ινδία, Ινδονησία, Ισραήλ, Ιαπωνία, Ιορδανία, Σαουδική Αραβία, Νότια Κορέα, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα), χώρες της Βόρειας Αμερικής (Καναδάς, Μεξικό και ΗΠΑ), χώρες της Νότιας Αμερικής (Αργεντινή, Βραζιλία, Χιλή), Νότια Αφρική και Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία στην Ωκεανία. Έχουν αναπτυχθεί δείκτες πολιτικής για τη δημιουργία μιας πλούσιας, πολυδιάστατης εικόνας των ευκαιριών συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία. Υπάρχουν διαθέσιμοι ειδικοί δείκτες για τη Σλοβενία.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΛΑ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ/ΕΝΤΑΞΗΣ	ΘΕΜΑΤΑ ΦΥΛΟΥ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ
Γαλλία	<p>Η πολυπολιτισμικότητα γίνεται αντιληπτή κυρίως από εθνογραφική σκοπιά.</p> <p>Η αντίληψη της «πολυπολιτισμικότητας» που επικρατεί στη Γαλλία είναι ατομικιστική και πλουραλιστική.</p> <p>Η Γαλλία θέλει να προωθήσει την πολιτισμική ποικιλομορφία, αλλά υπάρχει μια βαθιά ριζωμένη απροθυμία να αναγνωρίσει την πολλαπλή πτυχή της ίδιας.</p>	<p>Το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ένταξης (OFII) είναι η κύρια υπηρεσία της Γενικής Διεύθυνσης Αλλοδαπών στη Γαλλία (DGEF), η οποία εφαρμόζει και καθοδηγεί τις πολιτικές μετανάστευσης και ένταξης στη γαλλική επικράτεια.</p> <p>Η διαδικασία ένταξης για τους μετανάστες βασίζεται σε μια εξατομικευμένη διαδικασία ένταξης στη Δημοκρατία που διαρκεί πέντε έτη, με ένα μονοετές Σύμφωνο δημοκρατικής ένταξης (CIR) (με δυνατότητα ανανέωσης μία φορά τον χρόνο). Ορισμένες από τις παροχές στις οποίες έχουν πρόσβαση οι μετανάστες είναι οι εξής: Γλωσσική εκπαίδευση εφόσον διαπιστωθεί σχετική ανάγκη, υποχρεωτική εκπαίδευση πολιτικής αγωγής, επαγγελματική καθοδήγηση μέσω των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης κ.λπ.</p>	<p>Με την επιφύλαξη της νομοθεσίας και των διοικητικών πρακτικών που επιβάλλουν περιορισμούς για την είσοδο στη Γαλλία, οι μετανάστριες έχουν γίνει προτεραιότητα για τις πολιτικές ένταξης.</p> <p>Το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης (OFII) προσφέρει ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο για τις γυναίκες με τίτλο «Η ζωή στη Γαλλία». Αυτή η εκπαίδευση έχει ως στόχο να υποστηρίξει τις μετανάστριες ως προς την κοινωνική, πολιτισμική και επαγγελματική τους ένταξη στη Γαλλία.</p> <p>Το θέμα της ισότητας των φύλων βρίσκεται στον πυρήνα της αποστολής του OFII.</p>
Ελλάδα	<p>Σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου της Ελλάδας, η κοινωνική ένταξη είναι μια διαδικασία που συνεπάγεται την αμοιβαία προσαρμογή των υπηκόων τρίτων χωρών (μεταναστών, αιτούντων ή δικαιούχων διεθνούς προστασίας) και των Ελλήνων κατοίκων.</p> <p>Η επιτυχής κοινωνική ένταξη οδηγεί στην ειρηνική συνύπαρξη, τον σεβασμό της διαφορετικότητας και την κοινωνική συνοχή.</p>	<p>Υπάρχουν πολλές πρωτοβουλίες που οργανώνονται από ΜΚΟ, διεθνείς οργανισμούς, πολίτες, δήμους κ.λπ. Ένα παράδειγμα είναι το Κέντρο Συντονισμού του δήμου Αθηναίων για θέματα Μεταναστών και Προσφύγων (ACCMR), το οποίο έχει ως στόχο τον αποτελεσματικό συντονισμό μεταξύ των δημοτικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών που δραστηριοποιούνται στην πόλη.</p>	<p>Το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2019, 2021) έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες μετανάστριες και πρόσφυγες στην Εθνική στρατηγική ένταξης. Σε γενικές γραμμές, η μεταναστευτική πολιτική και το ρυθμιστικό πλαίσιο λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου. Ένα παράδειγμα πρωτοβουλιών ένταξης στην απασχόληση είναι το HARTS (Hands on</p>

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

			Refugees' Talent and Sustainability) (2021) από το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, το οποίο έχει ως στόχο την ενδυνάμωση γυναικών με προσφυγικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο.
Ιταλία	Από πολλές απόψεις, η αφομοιωτική προσέγγιση συνεχίζει να είναι η κύρια στρατηγική που διέπει την τρέχουσα μεταναστευτική πολιτική (Ciancio 2014, σ. 43-48- Guolo 2009, σ. 5-7- Guolo 2011): στην πραγματικότητα, η ιταλική κατάσταση ορίζεται από ένα «υβριδικό» μοντέλο ενσωμάτωσης, το οποίο ορίζεται ακόμη και ως «μη μοντέλο» (Guolo 2009, σ. 5), και όχι επειδή θα συνδύαζε διαφορετικές προσεγγίσεις, αλλά επειδή στερείται γραμμικότητας και είναι γεμάτο αντιφάσεις (id., σ. 6).	Δεν υπάρχει Υπουργείο Μετανάστευσης στην Ιταλία, επομένως, η διαχείριση των θεμάτων μετανάστευσης και ασύλου πραγματοποιείται από το Υπουργείο Εσωτερικών. Κατά συνέπεια, πολλές υπηρεσίες αποκεντρώνονται και διανέμονται μέσω εδαφικών δικτύων. Ορισμένα από τα κύρια μέτρα και προγράμματα με στόχο την ένταξη των μεταναστών που έχουν υλοποιηθεί: Υπουργείο Εσωτερικών (Ρώμη, ιταλική κυβέρνηση), Τμήμα Πολιτικών Ελευθεριών και Μετανάστευσης (Dipartimento per le Libertà civili e l'Immigrazione), υπόψη Υπουργείου Εσωτερικών, Σχεδιασμός 2014-2020 ιταλική κυβέρνηση, Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης 2014-2020 (AMIF), UNAR - ιταλική υπηρεσία για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων.	Δεν μπορούν να προσδιοριστούν ειδικά μέτρα για τις μετανάστριες σε εθνικό επίπεδο: κατά συνέπεια, το θέμα επαφίεται συχνά στον τριτογενή τομέα, ο οποίος δεσμεύεται να προωθήσει πρωτοβουλίες, έργα και εκστρατείες που αποσκοπούν στην υποστήριξη των μεταναστριών και της διαφορετικότητάς τους στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ένταξή τους, καθώς και στη συμμετοχή των πολιτών, αλλά μάλλον σε τοπικό επίπεδο δράσης.
Πορτογαλία	Οι έννοιες της κοινωνικής ένταξης ρυθμίζονται στον νόμο DL αριθ. 31/2014 της 27ης Φεβρουαρίου, ο οποίος καθορίζει τη φύση, την αποστολή και τα καθήκοντα της Ανώτατης Επιτροπής Μετανάστευσης. Η βιβλιογραφία αναφοράς και η νομοθεσία φαίνεται να υπερασπίζονται ένα διαπολιτισμικό	Η Ανώτατη Επιτροπή Μετανάστευσης (ACM) είναι μια δημόσια οντότητα που παρεμβαίνει στην εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών στον τομέα της μετανάστευσης. Η ACM επιδιώκει τη στενή συνεργασία με άλλες δημόσιες οντότητες, όπως η Επιτροπή για την Ισότητα των Φύλων και η Επιτροπή για την Ισότητα	Οι κανονιστικές διατάξεις διατυπώνονται με ουδέτερη ως προς το φύλο γλώσσα, αποφεύγοντας τη χρήση θηλυκού και αρσενικού. Ωστόσο, είναι πιθανό να εντοπιστεί σε ορισμένα μέσα μια πιο έντονη ανησυχία για το φύλο που απορρέει από τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

	<p>μοντέλο, προωθώντας την αξιοποίηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Ωστόσο, οι ιστορίες των γυναικών που πέρασαν από συνέντευξη επισημαίνουν στην πράξη κάποιες εμπειρίες που φαίνεται να μεταφράζουν το πολυπολιτισμικό και αφομοιωτικό μοντέλο.</p>	<p>στην Εργασία και στην Απασχόληση. Ορισμένες πολιτικές ενσωμάτωσης και ένταξης που επιδιώκονται από τα εθνικά σχέδια είναι οι εξής: Το Στρατηγικό σχέδιο για τη μετανάστευση 2012-2021, το εθνικό πρόγραμμα για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης για την περίοδο 2014-2020, το εθνικό σχέδιο εφαρμογής για το παγκόσμιο σύμφωνο για τη μετανάστευση.</p>	<p>σε διεθνές και εθνικό επίπεδο.</p>
<p>Σλοβενία</p>	<p>Υπάρχει μια σχετική αδυναμία των οργανισμών να υιοθετήσουν πολιτικές για τη διαχείριση της διαφορετικότητας δεδομένης της έλλειψης δεξιοτήτων που σχετίζονται με την πολιτισμική ευαισθησία. Για παράδειγμα, ενώ οι χώροι εργασίας είναι βέβαιο ότι θα γίνονται όλο και πιο ποικιλόμορφοι, η κυρίαρχη προσέγγιση της ποικιλομορφίας στους χώρους εργασίας στη Σλοβενία τείνει είτε να απορρίπτει την πολιτισμική ποικιλομορφία ως ασήμαντη είτε να την αντιμετωπίζει ως ενόχληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί.</p>	<p>Τα προγράμματα ενσωμάτωσης/ένταξης αναπτύσσονται κυρίως από ΜΚΟ, ενώσεις και ακτιβιστές, οι οποίοι αναλαμβάνουν τον κύριο ρόλο που πρέπει να διαδραματίσουν οι κρατικοί θεσμοί όσον αφορά την ενημέρωση και την υποστήριξη για τη διευκόλυνση της (κοινωνικής) ένταξης.</p>	<p>Οι έννοιες της κοινωνικής ένταξης δεν εξειδικεύονται ως προς το φύλο και, ως εκ τούτου, αφορούν τους μετανάστες άνδρες και γυναίκες. Οι περισσότεροι νόμοι και πολιτικές υιοθετούν μια προσέγγιση που δεν λαμβάνει υπόψη το φύλο, με αποτέλεσμα οι ιδιαιτερότητες των μεταναστριών να παραμένουν συχνά αόρατες και ως εκ τούτου να μην αναδεικνύονται σε πολιτικές προσεγγίσεις που θα διευκόλυναν την ένταξη.</p>
<p>Ισπανία</p>	<p>Στην Ισπανία, ο «Οργανικός νόμος 4/2000, της 11ης Ιανουαρίου, σχετικά με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών υπηκόων στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη» (ο οποίος τροποποιήθηκε στη συνέχεια από τους LO 8/2000, LO 14/2003, LO 2/2009, LO 10/2011, RDL 16/2012 και την απόφαση</p>	<p>Η πολιτική ένταξης των μεταναστών που εφαρμόζει ο Υπουργός Μετανάστευσης μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Ένταξης και Ανθρωπιστικής Μέριμνας στοχεύει στην προώθηση της πλήρους ένταξης των αλλοδαπών στην κοινωνία της Ισπανίας, σε ένα πλαίσιο συνύπαρξης διαφορετικών ταυτοτήτων και πολιτισμών χωρίς περιορισμούς πέραν του σεβασμού απέναντι στο</p>	<p>Σε εθνικό επίπεδο υπάρχει μια σειρά από σχέδια, προγράμματα και έργα δημόσιου χαρακτήρα, τα οποία επιδιώκουν την ένταξη των μεταναστριών, με άμεση ή έμμεση διευθέτηση. Ωστόσο, δεν υπάρχουν πολλά μέτρα που απευθύνονται σε μετανάστριες και, με αυτήν την έννοια, πρέπει να συνεχίσουμε να</p>

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

	<p>13/2021) είναι ο βασικός κανόνας που ρυθμίζει την ένταξη των αλλοδαπών. Ρυθμίζει ότι οι δημόσιες διοικήσεις έχουν αρμοδιότητα σε θέματα μετανάστευσης και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών μέσω εγκάρσιων πολιτικών, της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, καθώς και της μη διάκρισης.</p>	<p>Σύνταγμα και στον νόμο. Σε αυτό το κανονιστικό πλαίσιο και με κύριο στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, επιτελείται έργο ως προς την εκπόνηση ενός νέου στρατηγικού σχεδίου για την αγωγή του πολίτη και την ένταξη. Αυτό το σχέδιο, το οποίο απευθύνεται σε όλους τους πολίτες, ακολουθεί τον απόηχο των προηγούμενων σχεδίων, δηλαδή του Peci 2007-2010 και του Peci 2011-2014 καθώς και των κατευθυντήριων αρχών του: ισότητα, υπηκοότητα, διαπολιτισμικότητα και ένταξη. Το σχέδιο θα αποτελέσει ένα προγραμματικό πλαίσιο για την προώθηση της ένταξης μεταναστών, αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας.</p>	<p>εργαζόμαστε ώστε να προσφέρουμε εξειδικευμένα μέριμνα με έμφαση στο φύλο.</p>
--	---	---	--

Γενικές ιδέες

Παρατηρείται πως η μορφή και τα μοντέλα διαχείρισης των μεταναστεύσεων ποικίλλουν από το ένα πλαίσιο στο άλλο. Αυτή η πτυχή είναι ουσιαστική για την ανάλυση των πολιτικών και των μέτρων ένταξης που αναπτύχθηκαν σε καθεμία από τις χώρες. Στα πλαίσια που αναλύθηκαν, έχει παρατηρηθεί τουλάχιστον ένας εκπρόσωπος για κάθε ένα από τα κυρίαρχα μοντέλα. Για παράδειγμα, το πολυπολιτισμικό μοντέλο στη Γαλλία, το διαπολιτισμικό μοντέλο στην Πορτογαλία και το μοντέλο αφομοίωσης στην Ιταλία. Όσον αφορά το μοντέλο, είναι σημαντικό να επισημανθούν οι αποκλίσεις που υπάρχουν μεταξύ του μοντέλου που θεωρητικά προωθείται στη χώρα και του μοντέλου που εφαρμόζεται ουσιαστικά (βλ. την περίπτωση της Πορτογαλίας). Γι' αυτόν τον λόγο, είναι πολύ δύσκολο να εντοπιστεί ένα μόνο μοντέλο σε μια χώρα, αφού συνήθως υπάρχουν υβριδικά μέτρα.

Έχει παρατηρηθεί μεγάλη ανισότητα σε σχέση με θέματα φύλου. Ενώ σε χώρες όπως η Γαλλία θεωρείται γενική προτεραιότητα, υπάρχουν άλλες χώρες όπως η Ιταλία ή η Σλοβενία όπου τα θέματα φύλου δεν λαμβάνονται υπόψη. Αυτό μας κάνει να αναλογιζόμαστε τη σημασία του να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε σε σχέση με τη διάσταση του φύλου, ώστε να τονίσουμε την ανάγκη να συμπεριληφθεί αυτή η πτυχή σε οποιοδήποτε πρόγραμμα ή πολιτική που αναπτύσσεται στον τομέα της μετανάστευσης.

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Στην Ενότητα 1, καλύψαμε διάφορες έννοιες που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου ένας αλλοδαπός να αισθάνεται ευπρόσδεκτος στην κοινωνία υποδοχής.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Διαφοροποίηση των εννοιών της ενσωμάτωσης, της ένταξης και της αίσθησης του ανήκειν.
- Προσδιορισμός και ανάλυση των διαφορετικών μοντέλων προσοχής στην πολιτιστική πολυμορφία.
- Κατανόηση της σημαντικότητας της οπτικής του φύλου ως θεμελιώδες στοιχείο στο μοντέλο υποδοχής.

Για καλύτερη κατανόηση των διαφορετικών εννοιών που καλύπτονται, προτείνουμε αυτές τις πρακτικές δραστηριότητες:

Δραστηριότητα 1: Λαμβάνοντας υπόψη τον ορισμό των βασικών εννοιών:

- Διαφοροποιήστε εξηγώντας με δικά σας λόγια τις έννοιες «ενσωμάτωση» και «ένταξη», δίνοντας παραδείγματα για την καθεμία.
- Αναλογιστείτε την έννοια του «αισθήματος του ανήκειν». Πώς μπορούμε να γνωρίζουμε εάν αυτό το συναίσθημα δημιουργείται στη διαδικασία ενσωμάτωσης ενός μετανάστη; Έχει επιρροή η συμμετοχή σε μια ένωση, πολιτιστικό κίνημα, αθλητική ομάδα ή κάποια άλλη συγκεκριμένη ομάδα;
- Στις έννοιες της «ενσωμάτωσης, της ένταξης και του αισθήματος του ανήκειν», εκτιμήστε τη σημασία της συμπερίληψης της οπτικής του φύλου ως βασικό στοιχείο.

Δραστηριότητα 2: Σύμφωνα με τα μοντέλα προσοχής στην πολιτιστική πολυμορφία και με όσα έχουν μελετηθεί στην ενότητα:

- Καταγράψτε πόσα είδη μοντέλων υπάρχουν.
- Κάντε έναν συγκριτικό πίνακα λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά του κάθε μοντέλου.

Η οπτική του φύλου ως βασικό στοιχείο στο μοντέλο υποδοχής. Πιστεύετε ότι είναι σημαντικό να εισαχθεί στις διεθνείς συνθήκες; Τι είδους μέτρα μπορούν να είναι αποτελεσματικά για να ευνοήσουν την ένταξη των μεταναστριών στην κοινωνία υποδοχής;

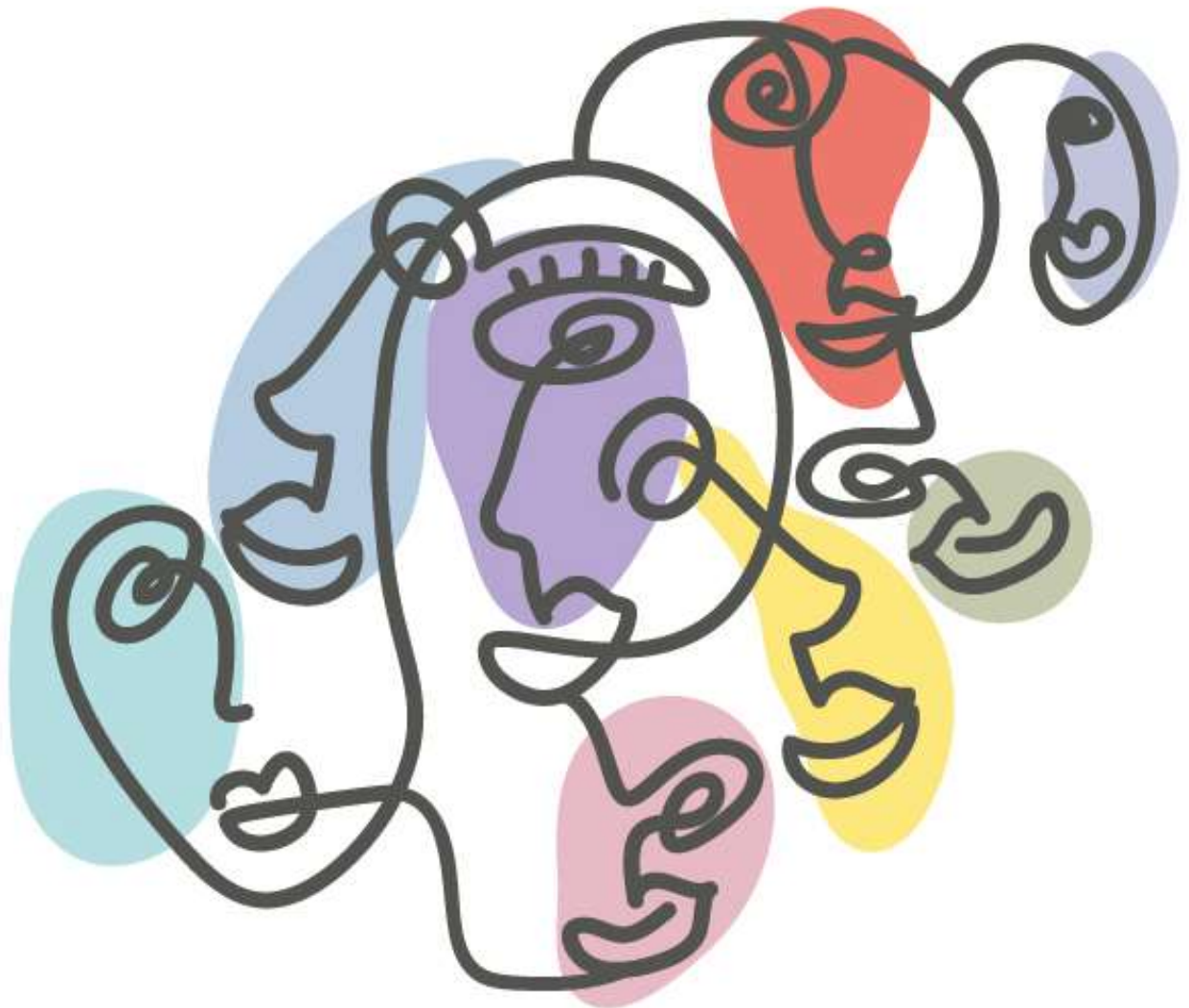
**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Ενότητα 2
Νομικό και πολιτικό πλαίσιο της κοινωνικής ένταξης των μεταναστριών**

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Διεθνείς Συνθήκες](#)

[Διεθνείς Συνθήκες από την άποψη του φύλου](#)

[Ευρωπαϊκοί κανονισμοί για την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών στα κοινά](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: Ευρωπαϊκή Διασταση](#)

[Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

[Πηγές](#)

[Γλωσσари](#)

Εισαγωγή

Το σενάριο του βίντεο είναι η δύσκολη κατάσταση μιας μετανάστριας: το αίτημά της για άσυλο έχει απορριφθεί και θα πρέπει να απελαθεί στη χώρα της σύμφωνα με το νόμο, ενώ ο γιος της είναι ακόμη εγγεγραμμένος στο σχολείο και η ίδια πρόκειται σύντομα να γεννήσει το δεύτερο παιδί της. Χωρίς καμία υποστήριξη από πουθενά, επισημαίνει επίσης ότι η εφαρμογή του νόμου είναι τυχαία, αφού φίλες της στην ίδια κατάσταση δεν είχαν απελαθεί και πέτυχαν να πάρουν την άδεια παραμονής με άλλα μέσα.

Η κατάστασή θέτει υπό αμφισβήτηση την έννοια της ένταξης μέσω αυτής της διλημματικής κατάστασης μεταξύ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ευημερίας (ιδίως για τον γιο της) και της νομικής κατάστασης για όσους δεν μπορούν να παραμείνουν στη χώρα υποδοχής επιδιώκοντας το μεταναστευτικό όνειρο.

Διεθνείς Συνθήκες

Οικουμενικά και αναφαίρετα δικαιώματα

Στις 10 Δεκεμβρίου 1948, τα 58 κράτη μέλη της Γενικής Συνέλευσης υιοθέτησαν την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών διακηρύσσει την παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως κοινό πρότυπο επίτευξης για όλους τους λαούς και όλα τα έθνη, ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, έχοντας συνεχώς κατά νου την παρούσα Διακήρυξη, να προσπαθεί με τη διδασκαλία και την εκπαίδευση να προάγει το σεβασμό αυτών των δικαιωμάτων και ελευθεριών και με προοδευτικά μέτρα, εθνικά και διεθνή, να εξασφαλίσει την καθολική και αποτελεσματική αναγνώριση και τήρησή τους, τόσο μεταξύ των λαών των ίδιων των κρατών μελών όσο και μεταξύ των λαών των εδαφών που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους. Η αρχή της καθολικότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ορίζει ότι «**όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι σε αξιοπρέπεια και δικαιώματα. Η απαγόρευση των διακρίσεων**, που διακηρύσσεται στο άρθρο 2, εγγυάται αυτή την ισότητα. Η απαγόρευση των διακρίσεων διαπερνά όλο το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η αρχή είναι παρούσα σε όλες τις μεγάλες συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αποτελεί επίσης το κεντρικό θέμα δύο βασικών πράξεων, της Διεθνούς Σύμβασης για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων και της Σύμβασης για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών.

Η θέση της γυναίκας στα θέματα ανάπτυξης

Η ισότητα των φύλων είναι ένα διεθνές δικαίωμα που αναγνωρίζεται από τα Ηνωμένα Έθνη. Η ισότητα των φύλων δεν αποτελεί μόνο θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, αλλά και απαραίτητο θεμέλιο για έναν ειρηνικό, ευημερούντα και βιώσιμο κόσμο. Η εμβληματική πρωτοβουλία για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2030 και οι 17 στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ), τους οποίους υιοθέτησαν οι παγκόσμιοι ηγέτες το 2015, παρέχουν έναν οδικό χάρτη για πρόοδο που είναι βιώσιμη και δεν αφήνει κανέναν πίσω. **Η ισότητα των φύλων αναφέρεται ως ειδικός στόχος στο πλαίσιο του ΣΒΑ #5. Η επίτευξη της ισότητας των φύλων και η ενδυνάμωση των γυναικών είναι αναπόσπαστο μέρος κάθε ενός από τους 17 στόχους.** Πράγματι, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες διακρίσεις, ανισότητες και βία που αποτελούν εμπόδια στη βιώσιμη ανάπτυξη. Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης θα πρέπει να επιτρέψει τη συμπερίληψη των γυναικών ως βασικών παραγόντων.

Το Παγκόσμιο Σύμφωνο για την ασφαλή, ομαλή και κανονική μετανάστευση

Το Παγκόσμιο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση αποτελεί μια ιστορική ευκαιρία για τη βελτίωση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της μετανάστευσης και την ενίσχυση του τρόπου με τον οποίο οι μετανάστες και η μετανάστευση συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη. Το Παγκόσμιο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση, που εγκρίθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2018 με την απόφαση 73/195 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, έχει ως στόχο να συμβάλει στη **διαχείριση της μετανάστευσης που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα των μεταναστών.** Μη νομικά δεσμευτικό, βασίζεται σε αξίες όπως η κρατική κυριαρχία, η κοινή ευθύνη, η μη διάκριση και τα ανθρώπινα δικαιώματα και αναγνωρίζει την ανάγκη για μια συνεργατική προσέγγιση για τη βελτιστοποίηση των παγκόσμιων οφελών της μετανάστευσης, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τους κινδύνους και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες και οι κοινότητες στις χώρες προέλευσης, διέλευσης ή προορισμού.

Το βίντεο μάς επιτρέπει να καταλήξουμε με την ιδέα ότι, αν και επί του παρόντος είναι δύσκολο να μετρηθούν τα δικαιώματα των μεταναστών στην πράξη, η συμπερίληψη των θεμάτων που σχετίζονται με τη μετανάστευση στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) και η έκκληση για ένα παγκόσμιο σύμφωνο για τη μετανάστευση μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση των μέσων αξιολόγησης της συμμόρφωσης των κρατών με τις διεθνείς νομικές υποχρεώσεις και στη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής των μεταναστών.

Διαδικτυακές πηγές

Νομικά μέσα για τη διεθνή μετανάστευση

<https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/migration/migrationreport2013/Chapter3.pdf>

Το έγγραφο αυτό παρουσιάζει τα διεθνή νομικά μέσα που αφορούν τη μετανάστευση και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Διεθνές μεταναστευτικό δίκαιο: Γλωσσάριο για τη μετανάστευση

https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_1_en.pdf

Το παρόν γλωσσάρι επιχειρεί να χρησιμεύσει ως οδηγός στο βούρκο των όρων και των εννοιών στον τομέα της μετανάστευσης, σε μια προσπάθεια να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για την προώθηση της εν λόγω διεθνούς συνεργασίας.

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Γυναίκες και στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2322UN%20Women%20Analysis%20on%20Women%20and%20SDGs.pdf>

Η δημοσίευση παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες επηρεάζονται από καθέναν από τους 17 προτεινόμενους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες και τα κορίτσια μπορούν να αποτελέσουν το κλειδί για την επίτευξη καθενός από αυτούς τους στόχους.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διεθνείς Συνθήκες από την οπτική γωνία του φύλου

Η συμπερίληψη της διάστασης του φύλου σε διεθνείς συνθήκες όπως η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι θεμελιώδης για την εφαρμογή πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς και στέλνει ένα ισχυρό μήνυμα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο ότι τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα. Η συμπερίληψη αυτή καταδεικνύει την πολιτική δέσμευση για την προώθηση της ισότητας των φύλων και τον τερματισμό των διακρίσεων. Η πανδημία του HIV/AIDS, για παράδειγμα, κατέδειξε ότι δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική αντιμετώπιση χωρίς συντονισμένη διεθνή αντίδραση και χωρίς τη συμπερίληψη της διάστασης του φύλου, ώστε να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω.

Η διασφάλιση της συμμετοχής και της εκπροσώπησης των γυναικών στο σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων για την αντιμετώπιση οποιασδήποτε κρίσης, η διενέργεια εκτιμήσεων των επιπτώσεων σε σχέση με το φύλο, η εφαρμογή της κατάρτισης του προϋπολογισμού με γνώμονα το φύλο, η προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στη διπλωματική σταδιοδρομία, τις επιχειρήσεις και τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις και η επένδυση στη συλλογή και την έρευνα δεδομένων με βάση το φύλο είναι βασικά μέτρα που συμβάλλουν σε μια ισχυρή και χωρίς αποκλεισμούς διάσταση του φύλου στη διεθνή πολιτική για τις γυναίκες.

Ένταξη των φύλων: Προτεραιότητα στη διεθνή πολιτική

Τις τελευταίες δεκαετίες, τα δικαιώματα των γυναικών έχουν κατοχυρωθεί στη νομοθεσία σε εθνικό επίπεδο και σε διεθνείς συνθήκες. Έχει σημειωθεί απτή πρόοδος σε διάφορους τομείς και τα δικαιώματα των γυναικών έχουν αναγνωριστεί επίσημα ως ανθρώπινα δικαιώματα. Η Διακήρυξη και η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου αποτέλεσαν σημείο καμπής στον αγώνα για την ισότητα των φύλων. Το έτος 2021 είναι επίσης η 21η επέτειος της απόφασης 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, η οποία έχει γίνει το κανονιστικό πλαίσιο για την ατζέντα για τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια. Η τοποθέτηση της ισότητας των φύλων στο επίκεντρο της διεθνούς πολιτικής αποτελεί μέρος ενός οράματος της διεθνούς κοινότητας χωρίς αποκλεισμούς, το οποίο είναι συμβατό και συμβάλλει στην υλοποίηση της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία έχει ως παγκόσμιο και ειδικό στόχο την ισότητα των φύλων. Προκειμένου να δείξει το ενδιαφέρον της για το ζήτημα της ένταξης των γυναικών, η διεθνής κοινότητα θα θέσει σε εφαρμογή συγκεκριμένες συμβάσεις υπέρ των δικαιωμάτων των γυναικών:

- Η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW, υιοθετήθηκε το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το 1981) είναι αναμφίβολα η σημαντικότερη σύμβαση διεθνούς δικαίου για τα δικαιώματα των γυναικών. **Περιλαμβάνει μια γενική και απόλυτη απαγόρευση των διακρίσεων** καθώς και λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με το τι πρέπει να κάνουν τα κράτη που την έχουν υπογράψει για να αποτρέψουν τις διακρίσεις εις βάρος των γυναικών.
- Η Διακήρυξη για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών (1993), που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ μετά τη Διάσκεψη της Βιέννης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, περιέχει επίσης λεπτομέρειες σχετικά με τη βία κατά των γυναικών. **Δεν είναι νομικά δεσμευτική, αλλά έχει ισχυρή συμβολική αξία.**
- Σε αυτό μπορούμε να προσθέσουμε την εφαρμογή από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ δράσεων που αποσκοπούν στην παροχή λεπτομερών εκθέσεων σχετικά με την κατάσταση των γυναικών στον κόσμο:
- Ο Ειδικός Εισηγητής για τη βία κατά των γυναικών, που διορίστηκε το 1994 από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, δημοσιεύει κάθε χρόνο μια λεπτομερή έκθεση για την κατάσταση στον κόσμο.
- Η Πλατφόρμα Δράσης της Παγκόσμιας Διάσκεψης για τις Γυναίκες στο Πεκίνο το 1995 **ανέφερε συγκεκριμένους στόχους σε διάφορους τομείς, όπως η βία κατά των γυναικών, η φτώχεια, η εκπαίδευση, τα δικαιώματα των κοριτσιών** κ.λπ. Το έγγραφο αυτό δεν είναι δεσμευτικό. Το έγγραφο αυτό δεν έχει δεσμευτική ισχύ στο διεθνές δίκαιο, ωστόσο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως σύστημα αναφοράς, μεταξύ άλλων επειδή αποτελεί πολιτική και ηθική δέσμευση για τα κράτη που το υπογράφουν.

Σε περιφερειακό επίπεδο, ειδικές συμβάσεις προστατεύουν τις γυναίκες από τη βία:

- Η Διαμερικανική Σύμβαση για την **πρόληψη, την τιμωρία και την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών** (γνωστή και ως «Σύμβαση του Belém do Pará»), η οποία υιοθετήθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 1994 από τον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών και τέθηκε σε ισχύ στις 3 Μαΐου 1995.
- Το Πρωτόκολλο του Αφρικανικού Χάρτη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών στην Αφρική (γνωστό και ως "Πρωτόκολλο του Μαπούτο"), υιοθετήθηκε στις 11 Ιουλίου 2003 από την Αφρικανική Ένωση και τέθηκε σε ισχύ στις 25 Νοεμβρίου 2005. Το έγγραφο διατυπώνει, σε συνολικά 31 άρθρα, **συγκεκριμένα δικαιώματα για την προστασία των γυναικών και των**

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

κοριτσιών στην Αφρική, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες.

- Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (γνωστή και ως Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης), που υιοθετήθηκε στις 11 Μαΐου 2011, είναι η πρώτη ευρωπαϊκή συνθήκη που ασχολείται ειδικά με τη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία.

Διαδικτυακές πηγές

Κείμενο και πλαίσιο: αξιολόγηση των ειρηνευτικών συμφωνιών ως προς την «προοπτική φύλου» τους
https://wps.unwomen.org/pdf/research/Bell_EN.pdf

Το έγγραφο αυτό παρουσιάζει έναν προβληματισμό σχετικά με την εφαρμογή της Απόφασης 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για τη σημασία της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε θέματα ειρήνης

Τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα

<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/HR-PUB-14-2.pdf>

Η δημοσίευση αυτή παρέχει μια εισαγωγή στα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών, ξεκινώντας με τις κύριες διατάξεις του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συνεχίζοντας με την επεξήγηση ιδιαίτερα σχετικών εννοιών για την πλήρη κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και της ένταξης των γυναικών.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ευρωπαϊκοί κανονισμοί για την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών στα κοινά

Οι μετανάστριες πρέπει συχνά να αντιμετωπίζουν ένα «διπλό μειονέκτημα» που σχετίζεται με την ιδιότητά τους ως γυναικών και μεταναστριών. Οι έρευνες δείχνουν ότι οι μετανάστριες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην αγορά εργασίας, καθώς και στην απόκτηση αξιοπρεπούς στέγης και στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού από ό,τι οι υπήκοοι της χώρας υποδοχής, ακόμη και όταν εργάζονται.

Εδώ και αρκετά χρόνια, δίνεται μεγάλη προσοχή στην ισότητα των φύλων σε επίπεδο ΕΕ, όπως φαίνεται από τη στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2020-2025. Μπορούμε να παρατηρήσουμε μια αυξανόμενη αναγνώριση της σημασίας της υιοθέτησης μιας οριζόντιας διατομεακής προσέγγισης όταν πρόκειται για την ένταξη των γυναικών, καθώς και την επίγνωση των ιδιαίτερων προκλήσεων και εμποδίων που πρέπει να ξεπεράσουν οι μετανάστριες στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, στις πολιτικές της ΕΕ για τις ανισότητες μεταξύ των φύλων, εντοπίζονται τέσσερα κύρια ζητήματα: **συμμετοχή στην αγορά εργασίας, αδρανοποίηση και παραοικονομία, οικογενειακή επανένωση, διεθνής προστασία και έμφυλη βία.**

- Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ενσωμάτωση και την ένταξη (2021-2027)

Το σχέδιο αυτό ενσωματώνει τη διάσταση του φύλου στις πολιτικές ένταξης της ΕΕ και τονίζει την ανάγκη να υπάρξει πιο συντονισμένη δράση με στόχο την ενίσχυση της ένταξης των μεταναστριών. Θεωρεί την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου ως βασική αρχή και αξία για την καθοδήγηση των δράσεων του σχεδίου. Οι προτεραιότητες δίνονται για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και την υποστήριξη των μεταναστριών κατά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Δίνεται μεγαλύτερη σημασία στην ισότητα ευκαιριών για τη συμμετοχή των μεταναστριών στην κοινωνία όσον αφορά την κοινωνική ένταξη και συμμετοχή. Το σχέδιο προωθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ένταξη των μεταναστών, η οποία περιλαμβάνει τη σύνδεση των προγραμμάτων προώθησης της απασχόλησης με πρωτοβουλίες που παρέχουν πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, υγεία ή φροντίδα παιδιών και υλικοτεχνική υποστήριξη. Στόχος του είναι να συνδυάσει διαφορετικές εστιασείς όσον αφορά την ένταξη των μεταναστριών: **την ένταξη στην αγορά εργασίας, την κοινωνική ένταξη και τις διακρίσεις και την πρόσβαση στα δικαιώματα.** Επιπλέον, φιλοδοξεί να συνδεθεί με άλλες στρατηγικές της ΕΕ, όπως ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, το σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά του ρατσισμού και η στρατηγική για την ισότητα των φύλων.

- Η στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2020-2025

Αυτή η πολυετής πολιτική στρατηγική έχει ως προτεραιότητα την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και διαδικασίες της ΕΕ και προωθεί μια διατομεακή προσέγγιση στις **πολιτικές ισότητας των φύλων.** Σχεδιάζει τη χρηματοδότηση και υποστήριξη των γυναικών και των κοριτσιών στη διαδικασία ασύλου και ένταξης και όσων πέφτουν θύματα βίας.

- Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων (EPSR)

Η δέσμευση αυτή προωθεί τις ίσες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και για όλους να επωφελούνται από τα δικαιώματά τους και να συμμετέχουν στην κοινωνία, ανεξάρτητα από το φύλο και το υπόβαθρό τους.

- Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας

Η πραγματική πανδημία παρείχε σαφείς αποδείξεις για τις συνεχιζόμενες ανισότητες μεταξύ γυναικών και ανδρών και για τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν οι μετανάστες εργαζόμενοι, ιδίως οι μετανάστριες που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των βασικών υπηρεσιών, όπως οι εργαζόμενοι στη φροντίδα, οι νοσηλεύτριες, οι εργαζόμενοι σε καταστήματα κ.λπ. Η ανησυχητική αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας, η μειονεκτική θέση του φύλου στην αγορά εργασίας για τις γυναίκες έχει επίσης επισημανθεί πολύ συγκεκριμένα από την αρχή της πανδημίας.

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σκοπεύουν να στηρίξουν τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστριών.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διαδικτυακές πηγές

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών

https://www.solidar.org/system/downloads/attachments/000/000/666/original/80_Briefing_Together_for_Social_Europe_The_EU_action_plan_on_integration_of_third_country_nationals.pdf?1487062481

Το έγγραφο αυτό παρουσιάζει έναν προβληματισμό σχετικά με τη συγκρότηση δίκαιων και ισότιμων ευρωπαϊκών κοινωνιών που μεταφράζεται στην ένταξη των μεταναστών στη συμμετοχή της ζωής των πολιτών των χωρών υποδοχής.

OCDE/ ΕΕ, Δείκτες ενσωμάτωσης της μετανάστευσης 2015

<http://www.oecd.org/els/mig/Indicators-of-Immigrant-Integration-2015.pdf>

Το έγγραφο αυτό παρουσιάζει τους δείκτες ενσωμάτωσης των μεταναστών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή και Οικονομική Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Μια Ένωση Ισότητας: Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>

Τριπλό μειονέκτημα; Μια πρώτη επισκόπηση της ένταξης των γυναικών προσφύγων

https://read.oecd-ilibrary.org/employment/triple-disadvantage_3f3a9612-en#page1

Η παρούσα έκθεση αναλύει την ένταξη των γυναικών προσφύγων και παρουσιάζει μια γρήγορη επισκόπηση

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Οι βασικές διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα

<https://www.ohchr.org/documents/publications/coretreatiesen.pdf>

Αυτή η έκδοση αναπαράγει τις βασικές παγκόσμιες συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε μέγεθος τσέπης. Βασίζεται στην ολοκληρωμένη συλλογή που δημοσίευσε το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) τον Φεβρουάριο του 2003: Ανθρώπινα Δικαιώματα: Μια Συλλογή Διεθνών Πράξεων - Παγκόσμιες πράξεις.

Η Διεθνής Σύμβαση για τους διακινούμενους εργαζόμενους και η Επιτροπή της

<https://www.ohchr.org/documents/publications/factsheet24rev.1en.pdf>

Το έγγραφο αυτό εξετάζει τη σημασία των διεθνών συνθηκών που επικεντρώνονται στην προστασία των δικαιωμάτων των διακινούμενων εργαζομένων. Δίνει έμφαση στη σχέση μεταξύ μετανάστευσης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων - ένα πολιτικό θέμα που προσελκύει όλο και περισσότερη προσοχή σε όλο τον κόσμο.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα

https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf

Το έγγραφο αυτό περιγράφει τα διάφορα άρθρα του νόμου που αφορούν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αφρικανικός χάρτης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του λαού

https://au.int/sites/default/files/treaties/36390-treaty-0011_african_charter_on_human_and_peoples_rights_e.pdf

Το έγγραφο αυτό περιγράφει τα διάφορα άρθρα του νόμου που αφορούν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Ο Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Ν. 4251/2014) είναι σήμερα ο βασικός νόμος που ρυθμίζει την ένταξη στην Ελλάδα και έχει αντιμετωπίσει ζητήματα που αφορούν τις άδειες διαμονής και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2019 προσδιόρισε την προώθηση της ένταξης των μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα, την ένταξη στην αγορά εργασίας και την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, μεταξύ άλλων, ως σημαντικές συνιστώσες της ένταξης των μεταναστών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης του 2021 υπογραμμίζει την ανάγκη για προενσωμάτωση των αιτούντων άσυλο.

Στόχος 1: Η διασφάλιση ασφάλειας και προστασίας περιλαμβάνει: Στόχος 1: Εξασφάλιση ασφαλούς περιβάλλοντος διαβίωσης, ιδίως για τις γυναίκες, τα παιδιά και τα άτομα με αυξημένες ανάγκες περίθαλψης και υποδοχής. Στόχος 2: Έγκαιρη ανίχνευση και διαχείριση χρόνιων προβλημάτων ψυχικής υγείας ή/και αναπηρίας. Στόχος 3: Προώθηση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας.

Στόχος 2: Η υπεράσπιση των δικαιωμάτων και η εξασφάλιση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και τις δημόσιες υπηρεσίες περιλαμβάνει: Στόχος 1: Βελτίωση της πρόσβασης στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση. Στόχος 2: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε ολοκληρωμένες και ακριβείς πληροφορίες για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις. Στόχος 4: Η προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής περιλαμβάνει: Στόχος 1: Εξοικείωση με τους δημοκρατικούς θεσμούς και την έννοια του κράτους δικαίου. Στόχος 2: Ευαισθητοποίηση σχετικά με την αρχή της μη διάκρισης, του σεβασμού της διαφορετικότητας και της συνοχής των κοινωνιών. Στόχος 3: Προώθηση της ανάπτυξης δεξιοτήτων που σχετίζονται με την καθημερινή ζωή. Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2021 υπογραμμίζει την ανάγκη κοινωνικής ένταξης των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Στόχος 1: Βραχυπρόθεσμη και στοχευμένη στήριξη της αυτονομίας των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Γρήγορες δράσεις και προγράμματα για την παροχή υπηρεσιών σε πρόσφυγες από πρόσφυγες. Στόχος 1: Ανάπτυξη ταχύρρυθμων προγραμμάτων με αμφίδρομη συμμετοχή των προσφύγων (πρόσφυγες προς πρόσφυγες). 2ος στόχος: Ανάπτυξη εντατικών προγραμμάτων για τη διευκόλυνση της άμεσης πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Στόχος 2: Διασφάλιση των δικαιωμάτων τους Οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας περιλαμβάνουν: Στόχος 1: Προώθηση της σωματικής και ψυχικής υγείας και ευημερίας. Στόχος 2: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε σχολική εκπαίδευση για τους ανηλίκους ή σε απογευματινό σχολείο για τους ενήλικες. Στόχος 3: Βελτίωση της απασχολησιμότητας και της πρόσβασης στην απασχόληση. Στόχος 4: Εξασφάλιση πρόσβασης σε αξιόπιστες πληροφορίες και υπηρεσίες. Στόχος 5: Δημιουργία ευκαιριών στέγασης.

Πηγές

Φούσκας, Τ., Martiniello, M., Κουλιεράκης, Γ., Οικονόμου, Κ., de Maio, A. και Mine, F. (2020). Ετήσια έκθεση 2019 για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ελλάδα: Εθνική έκθεση: Μέρος 2 και παράρτημα στατιστικών στοιχείων. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (EPLO)/Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

https://ec.europa.eu/home-affairs/document/download/69914d51-b606-447b-95f3-2e4af9f982a2_en

Η Ετήσια Έκθεση Πολιτικής του 2019 έχει ως στόχο την ενημέρωση των κρατών-μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για όλες τις εξελίξεις που έλαβαν χώρα κατά το έτος 2019, στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου στην Ελλάδα.

Εφημερίδα της Κυβέρνησης (2014). Νόμος αριθ. 4251 Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και άλλες διατάξεις. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο. https://www.mfa.gr/images/docs/ethnikes_theoriseis/2015/metanast.pdf

Ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2019). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/B6.-Εθνική-Στρατηγική-2019.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2019.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2021/11/Εθνική-στρατηγική-για-την-κοινωνική-ένταξη-2021.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2021.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ισπανία

Ορισμένα μέτρα στην Ισπανία ακολουθούν τις ευρωπαϊκές συστάσεις για την ένταξη των μεταναστών. Ένα παράδειγμα είναι το «Εθνικό πρόγραμμα για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης» (2014-2020). Έχει θέσει, μεταξύ άλλων, τους ακόλουθους στόχους: Να καθιερωθούν και να αναπτυχθούν στρατηγικές ένταξης που να καλύπτουν διάφορες πτυχές της δυναμικής αμφίδρομης διαδικασίας με την κοινωνία υποδοχής. Λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και αντιμετωπίζουν τις ειδικές ανάγκες των διαφόρων τύπων μεταναστών. Σημειωτέον, το εν λόγω πρόγραμμα εξέταξε τη δυνατότητα λήψης ειδικών μέτρων για τις γυναίκες μετανάστριες.

Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί το «Κρατικό Σύμφωνο κατά της έμφυλης βίας», το οποίο εγκρίθηκε το 2017 και μεταφέρει στην Ισπανία την ευθύνη εφαρμογής της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης). Σκοπός είναι να διασφαλιστεί η βελτίωση και η τελειοποίηση του συστήματος, προκειμένου να εξαλειφθεί η έμφυλη βία, ανεξάρτητα από το πολιτικό κόμμα που βρίσκεται στην εξουσία. Το Σύμφωνο αυτό προβλέπει, στον άξονα 3, την ανάγκη αναθεώρησης των σχεδίων υποστήριξης των θυμάτων, με ιδιαίτερη έμφαση στις ευάλωτες ομάδες γυναικών, όπως οι μετανάστριες. Τα μέτρα περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των μεταναστριών στο σχεδιασμό συγκεκριμένων πολιτικών και την πρόταση εξειδικευμένων μέτρων για τις παράνομες μετανάστριες.

Όσον αφορά την έμφυλη βία, ο «Οργανικός νόμος 1/2004, της 28ης Δεκεμβρίου, για ολοκληρωμένα μέτρα προστασίας κατά της έμφυλης βίας», ορίζει, μεταξύ των προτεραιοτήτων του, τη διαχείριση των ειδικών καταστάσεων που υφίστανται οι αλλοδαπές γυναίκες. Για το σκοπό αυτό, το άρθρο 17 αναγνωρίζει το στόχο της εγγύησης των δικαιωμάτων των γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας, ανεξάρτητα από την καταγωγή, τη θρησκεία ή οποιαδήποτε άλλη προσωπική ή κοινωνική περίσταση.

Σημειώνεται επίσης η «Απόφαση της 29ης Δεκεμβρίου 2020, της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης, με την οποία δημοσιεύεται η Συμφωνία του Υπουργικού Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 2020, με την οποία εγκρίνεται το Τρίτο Σχέδιο για την ισότητα των φύλων στη Γενική Κρατική Διοίκηση και στους συνδεδεμένους ή εξαρτημένους Δημόσιους Φορείς». Στους στόχους του περιλαμβάνονται η εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων και βίας κατά των γυναικών, η αναγνώριση και η αποτίμηση της οικιακής εργασίας και της εργασίας φροντίδας, καθώς και η προώθηση της συνυπευθυνότητας, και η εξασφάλιση της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής των γυναικών και των ίσων ευκαιριών ηγεσίας σε όλα τα επίπεδα.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε το «Δεύτερο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια» (2017-2023), το οποίο θέτει τα δικαιώματα των γυναικών ως προτεραιότητα μεταξύ των αρχών του.

Τέλος, υλοποιούνται ορισμένα προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στην ένταξη των μεταναστριών, όπως το «Πρόγραμμα Sara» του Ινστιτούτου Γυναικών. Το τελευταίο στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των μεταναστριών, μέσω της καλύτερης κατάρτισης στην κοινωνική συμμετοχή και, ειδικότερα, στην απασχόληση.

Ένα παράδειγμα της εφαρμογής ορισμένων μέτρων που ευνοούν την ένταξη των μεταναστριών στην Ισπανία μπορεί να βρεθεί στην ιστορία επιτυχίας «Από την Ακτή Ελεφαντοστού στην Ισπανία: κατακτώντας την ελευθερία», η οποία είναι προσβάσιμη στο χάρτη περιπτώσιολογικών μελετών του VIW, που είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTc=.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Πώς να αντιμετωπίσετε την ένταξη των μεταναστριών. Ένας οδηγός για τις δημόσιες διοικήσεις

<https://www.inmujeres.gob.es/observatorios/observIgualdad/estudiosInformes/docs/011-integracion.pdf>

Η έκθεση αυτή παρουσιάζει μια μελέτη των υφιστάμενων προγραμμάτων υποστήριξης των μεταναστριών σε διάφορους τομείς δράσης στην Ισπανία.

Έκθεση σχετικά με την ψυχοκοινωνική υποστήριξη των μεταναστριών από την Red Acoge

https://redacoge.org/wp-content/uploads/2020/11/5_-_Mujeres-migrantes-y-refugiadas_v03_baja.pdf

Το παρόν έγγραφο είναι το αποτέλεσμα έρευνας σχετικά με την κατάσταση των μεταναστριών στην Ισπανία. Στόχος του είναι να διευκολύνει την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις μεταναστευτικές πολιτικές και στις

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

παρεμβάσεις των οργανώσεων.

Γαλλία

Τα τελευταία δέκα χρόνια, οι γυναίκες μετανάστριες έχουν καταστεί προτεραιότητα για τις πολιτικές ένταξης στη Γαλλία. Αυτή η θεώρηση των «μεταναστριών» ως κατηγορίας δημόσιας δράσης αντανακλάται σε νομοθετικά μέτρα, στην εφαρμογή εθνικών και τοπικών προγραμμάτων και στην ανάπτυξη ειδικών δράσεων στον τομέα των ενώσεων και της κοινωνικής παρέμβασης. Έτσι, το ζήτημα των «μεταναστριών», που θεωρείται δημόσια προτεραιότητα, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τόσο της πολιτικής ένταξης όσο και της πολιτικής για τα δικαιώματα των γυναικών.

Η γαλλική κυβέρνηση, σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες, δημιουργεί μια οργανωτική προσέγγιση της πολιτικής ένταξης, ώστε να ληφθούν υπόψη οι διάφοροι τομείς της πολιτικής ένταξης των μεταναστριών στη Γαλλία. Όσον αφορά την ένταξη στην αγορά εργασίας και την πρόσβαση στην απασχόληση, οι εθνικές κατευθυντήριες γραμμές και προτεραιότητες λαμβάνουν ειδικά υπόψη τις μετανάστριες, όπως αποδεικνύεται από το «σχέδιο δράσης για την αναγνώριση των δεξιοτήτων των νεοεισερχομένων και την πρόσβαση των αλλοδαπών γυναικών στην απασχόληση». Η εξέταση αυτή είναι αποτέλεσμα της ανάπτυξης της εθνικής στρατηγικής ένταξης και των κατευθύνσεων που διατύπωσαν η διυπουργική επιτροπή ένταξης (C2I) και η διυπουργική επιτροπή μετανάστευσης και ένταξης (C3I) το 2018 και το 2019.

Για τη στήριξη της ένταξης και της συμμετοχής των μεταναστριών στα κοινά στη Γαλλία, διατίθεται χρηματοδότηση. Σε εθνικό επίπεδο, το 2020, τέσσερα έργα απευθύνονται ειδικά στις νεοεισερχόμενες γυναίκες και στους επαγγελματίες που τις συνοδεύουν. Αντιμετώπισαν τα θέματα της υποστήριξης προς την απασχόληση και της πρόσβασης στα δικαιώματα (ιδίως τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, τον πρόωρο γάμο, τη βία κατά των γυναικών). Το 2021, έξι έργα υπέρ των γυναικών επιδοτήθηκαν για την υποστήριξή τους προς την απασχόληση, την επαγγελματική κατάρτιση, την πρόσβαση στα δικαιώματα και την εκμάθηση γαλλικών, επιπλέον της κατάρτισης που παρέχεται στο πλαίσιο της σύμβασης ένταξης της Δημοκρατίας. Ορισμένα έργα περιλαμβάνουν λύση για τη φροντίδα των παιδιών.

Σε εδαφικό επίπεδο, το 2020, το 35% των μεταναστριών επωφελήθηκε από δράσεις ένταξης (απασχόληση, εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας, μεταξύ άλλων για επαγγελματικούς σκοπούς, πρόσβαση στα δικαιώματα, οικειοποίηση των αρχών της Δημοκρατίας και των εθίμων της γαλλικής κοινωνίας). Για παράδειγμα, το κράτος έχει υποστηρίξει μεγάλο αριθμό σχεδίων σε περιφερειακό επίπεδο για την επαγγελματική ένταξη των νεοεισερχόμενων γυναικών. Τα σχέδια αυτά, όπως αυτά που διαχειρίζονται οι ενώσεις UniR Universités & Réfugiés στο Ile-de-France, CIDFF στην Haute-Savoie ή Retravailler στη Moselle, περιλαμβάνουν διάγνωση των αποκτηθέντων δεξιοτήτων, επικύρωση της αποκτηθείσας εμπειρίας ή συγκρισιμότητα του αλλοδαπού διπλώματος μέσω του ENIC NARIC. Ένα άλλο παράδειγμα είναι ένα πρόγραμμα εύρεσης εργασίας για νεοεισερχόμενες γυναίκες, που περιλαμβάνει 10 ημέρες κατάρτισης και 10 ημέρες πρακτικής άσκησης σε συνεργαζόμενες επιχειρήσεις.

Τον Οκτώβριο του 2021 διοργανώθηκε σε ολόκληρη τη Γαλλία μια εβδομάδα ένταξης για τις μετανάστριες, με σκοπό την προώθηση των πρωτοβουλιών όλων των φορέων, υπουργείων, τοπικών αρχών, ενώσεων και εταιρειών, που έχουν δεσμευτεί για την ένταξη. Η εβδομάδα αυτή ήταν μια ευκαιρία να παρουσιαστεί το ολοκληρωμένο σύστημα υποστήριξης «Empower My Mama», αφιερωμένο στην ενδυνάμωση των γυναικών, ώστε να μπορέσουν να γίνουν ανεξάρτητες και επιχειρηματικές γυναίκες.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Πώς αντιλαμβάνονται οι Γάλλοι την ενσωμάτωση των μεταναστών και την ιθαγένεια

https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/bertossi_immigrant_integration_2020.pdf

Το άρθρο αυτό αναλύει τα ζητήματα της μετανάστευσης και της ιθαγένειας μέσα από το παράδειγμα της Γαλλίας.

Ίσα δικαιώματα. Ίσες φωνές. Η ένταξη των μεταναστριών στην αγορά εργασίας σε έξι ευρωπαϊκές πόλεις/ Μια συγκριτική προσέγγιση

https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/enomw_and_ewl_research_study_migrant_women_s_access_to_labourmarket_march_2012.pdf

Στόχος της μελέτης είναι η σύνταξη μιας συγκριτικής έκθεσης σχετικά με την ένταξη των μεταναστριών στην αγορά εργασίας. Εξετάζοντας τις συγκεκριμένες επιπτώσεις που είχαν οι τοπικές, περιφερειακές και εθνικές πολιτικές ένταξης στις μετανάστριες.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ιταλία

Νομικό πλαίσιο. Το *ιταλικό Σύνταγμα* (1948) αφιερώνει μερικές παραγράφους στην έννοια του **φύλου** των **γυναικών** και των **αλλοδαπών**, με όρους ίσων δικαιωμάτων και κοινωνικής αξιοπρέπειας για όλους.

Μέχρι τη δεκαετία του 1980, η επικρατούσα νομοθετική και πολιτική προσέγγιση της μετανάστευσης ήταν αυτή που έβλεπε την Ιταλία ως χώρα των μεταναστών. Η εξέλιξη της **ιταλικής μεταναστευτικής νομοθεσίας** ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του 1980:

- ο **νόμος 943/1986** ήταν η πρώτη πράξη που ασχολήθηκε με την πρόσληψη και τη μεταχείριση των μεταναστών εργαζομένων από τρίτες χώρες και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης,
- ο **νόμος Martelli**, 39/1990, εισήγαγε διατάξεις για το πολιτικό άσυλο, την είσοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών και απάτριδων,
- **Νόμος Turco-Napolitano**, 40/1998,
- **Νόμος Bossi-Fini**, 189/2002,
- τα επόμενα έτη (2008, 2009, 2018-2019) σηματοδεύτηκαν από όλο και πιο περιοριστικά νομοθετικά διατάγματα, γνωστά ως **Πακέτα Ασφαλείας** ή **Σύνολα Ασφαλείας**, σχετικά με τη μετανάστευση και τη δημόσια ασφάλεια,
- οι τελευταίες τροποποιήθηκαν εν μέρει από τον **νόμο 173/2020** για τη μετανάστευση και τη διεθνή προστασία και το **Νέο Σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο** (2021).
-

Μια ορισμένη **οπτική γωνία του φύλου** στη διαχείριση της μετανάστευσης εντοπίζεται στο νόμο 189/2002, αν και **από την άποψη της εργασίας**, δηλαδή: οι μετανάστριες συνδέθηκαν με συγκεκριμένους τομείς απασχόλησης, άρα ρυθμίστηκαν ως οικιακοί βοηθοί και φροντιστές, που συχνά ήταν γυναίκες.

Πολιτικές ένταξης. Στην Ιταλία, η μετανάστευση και το άσυλο υπάγονται στο **Υπουργείο Εσωτερικών**, γεγονός που σημαίνει ότι δεν υπάρχει ειδικό Υπουργείο που να ασχολείται με τα φαινόμενα αυτά. Το **Τμήμα Πολιτικών Ελευθεριών και Μετανάστευσης**, στο πλαίσιο του Υπουργείου, καλύπτει λειτουργίες και καθήκοντα που αφορούν την προστασία των πολιτικών δικαιωμάτων σχετικά με τη μετανάστευση, το άσυλο, την ιθαγένεια, τις μειονότητες και τις θρησκευτικές ομάδες. Μεταξύ άλλων επιχειρησιακών τμημάτων, το Τμήμα φιλοξενεί: **Κεντρική Διεύθυνση για τις μεταναστευτικές πολιτικές**, συμπεριλαμβανομένης της Αρχής για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (Εθνικό Πρόγραμμα AMIF, 2014-2020), και **Εθνική Επιτροπή για το δικαίωμα στο άσυλο**.

Αντιλήψεις. Από την ψήφιση του πρώτου μεταναστευτικού νόμου στην Ιταλία, το φαινόμενο προσεγγίζεται πρωτίστως και όλο και περισσότερο **από την άποψη της εργασίας και της δημόσιας ασφάλειας**, γεγονός που είναι εμφανές τόσο στους νόμους όσο και στις πολιτικές. Αντικατοπτρίζεται στην κοινή γνώμη, **παρόμοιες προσεγγίσεις, αντιλήψεις και απόψεις**, που τις προσδιορίζουν **με όρους εργασίας και ασφάλειας, φόβου και έκτακτης ανάγκης**, περιβάλλουν συχνά τη μετανάστευση, δηλαδή τους ίδιους τους μετανάστες.

Η όλη κατάσταση έχει επιφέρει τη δημιουργία ενός αποκεντρωμένου συστήματος **υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης** για τους μετανάστες. Ένα μεγάλο μέρος των **υπηρεσιών** και των **πρωτοβουλιών**, συμπεριλαμβανομένων των συνεργατικών σχεδίων, των προγραμμάτων βοήθειας και των κοινωνικοπολιτιστικών δραστηριοτήτων που αφορούν γυναίκες και άνδρες μετανάστες, αναπτύσσονται σε **διάφορα εδαφικά επίπεδα** (ιδίως τοπικά/περιφερειακά), διανέμονται μέσω **εδαφικών δικτύων** και υλοποιούνται από τον **τρίτο τομέα**.

"Το επίτευγμα είναι μια ισορροπία μεταξύ τύχης και θυσίας" https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDM=: πρόκειται για την ιστορία μιας γυναίκας με υψηλά προσόντα, η οποία, κατά συνέπεια, δεν αντιμετωπίζει προβλήματα κοινωνικής ή εργασιακής ένταξης: επιλέξαμε αυτή την ιστορία για να δείξουμε πώς, σε περίπτωση που βρίσκεται σε μια τόσο ευνοϊκή κατάσταση, μια πρώην υπήκοος της ΕΕ μπορεί να αντιμετωπίσει μακρές γραφειοκρατικές διαδικασίες, δυσκολίες στη συγκέντρωση των απαραίτητων εγγράφων και στην αναγνώριση των επαγγελματικών της προσόντων.

Πηγές

Freedman J., 2016, *Engendering Security at the Borders of Europe: Women Migrants and the Mediterranean 'Crisis'*,

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Journal of Refugee Studies 29(4), σ. 568-582.

(<https://academic.oup.com/jrs/article/29/4/568/2453266>)

Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες που προσπαθούν να φτάσουν στην ΕΕ με πλοίο έχουν επισημανθεί σε πολλές εκθέσεις και άρθρα των μέσων ενημέρωσης. Ωστόσο, παρόλο που όλο και περισσότερες γυναίκες συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που προσπαθούν να φτάσουν στην Ευρώπη, ελάχιστη προσοχή έχει δοθεί μέχρι στιγμής στην έμφυλη φύση των ανασφαλειών που αντιμετωπίζουν αυτοί οι μετανάστες.

Amicolo R., 2018, Tra garanzie e lacune. La dimensione di genere nella gestione dei richiedenti asilo in Italia, DEP - Deportate, esuli, profughe 36, σσ. 128-146.

(https://www.unive.it/pag/fileadmin/user_upload/dipartimenti/DSLCC/documenti/DEP/numeri/n36/11_Amicolo.pdf)

Το άρθρο θέτει ως στόχο να υπογραμμίσει την απόσταση μεταξύ της τυπικής υπεράσπισης και της ουσιαστικής προστασίας των προσφύγων που είναι θύματα έμφυλης βίας. Από τη μία πλευρά, υπογραμμίζει τα κενά και τις ελλείψεις του ισχύοντος δικαίου- από την άλλη, φέρνει στο προσκήνιο τις πιθανές και συγκεκριμένες λύσεις.

Giorgi A., Vitale T., 2017, Migrants in the public discourse: Between media, policy and public opinion, in S. Marino, J. Roosblad, R. Penninx (ed.), Trade Unions and Migrant Workers, chapter 4, Edward Elgar Publishing, σσ. 66-89.

(https://www.academia.edu/29459986/MIGRANTS_IN_THE_PUBLIC_DISCOURSE_BETWEEN_MEDIA_POLICIES_AND_PUBLIC_OPINION)

Σε αυτό το κεφάλαιο, οι συγγραφείς εξετάζουν ιδιαίτερα το γενικό πολιτικό κλίμα, τις ατζέντες και τις ευθυγραμμίσεις των πολιτικών κομμάτων, καθώς και τα κύρια πλαίσια και τις κύριες δυναμικές της κοινής γνώμης.

Aida, Ecre & Asgi, Overview of the Legal Framework, Ιταλία [Τελευταία ενημέρωση: 03/06/21].

(<https://asylumineurope.org/reports/country/italy/overview-legal-framework/>)

Ο ιστότοπος αυτός συγκεντρώνει τις κυριότερες νομοθετικές πράξεις που αφορούν τις διαδικασίες ασύλου, τις συνθήκες υποδοχής, την κράτηση και το περιεχόμενο της προστασίας στην Ιταλία.

Camera dei deputati, Servizio Studi, XVIII Legislatura: Immigrazione, 18 Μαρτίου 2021.

(https://www.camera.it/temiap/documentazione/temi/pdf/1105627.pdf?_1557674616893)

Το έγγραφο αυτό φέρνει μια διεξοδική ανάλυση των ιταλικών μεταναστευτικών νόμων και κανονιστικών πράξεων.

Immigration policies in Italy, στο: Struggles in Italy

(<https://strugglesinitaly.wordpress.com/equality/en-immigration-policies-in-italy/>)

Αυτό το διαδικτυακό έγγραφο αναλύει τις μεταναστευτικές πολιτικές και το νομικό πλαίσιο στην Ιταλία μέχρι τις πιο πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα.

Πορτογαλία

Από το διεθνές δίκαιο στο εθνικό δίκαιο

Στο κεφάλαιο αυτό θα περιγραφεί η πορτογαλική εθνική νομοθεσία που ρυθμίζει τις πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης στον τομέα της μετανάστευσης. Θα εξεταστούν τρία επίπεδα ανάλυσης: (i) η αναγνώριση του γενικού διεθνούς δικαίου και του συμβατικού διεθνούς δικαίου στο πορτογαλικό νομικό σύστημα- (ii) οι εθνικές ρυθμίσεις που υιοθετούν πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης- (iii) οι εθνικές ρυθμίσεις που καταδεικνύουν ενδιαφέρον για τα ζητήματα φύλου.

Όσον αφορά το σημείο (i), το άρθρο 8 του Συντάγματος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας περιέχει ρήτρες που ενσωματώνουν κανόνες του διεθνούς δικαίου. Ο κανόνας αυτόματης υποδοχής (άρθρο 8/1) ορίζει ότι οι κανόνες του γενικού διεθνούς δικαίου ενσωματώνονται αυτόματα στο εθνικό νομικό σύστημα. Οι κανόνες που απορρέουν από το συμβατικό διεθνές δίκαιο (άρθρο 8/2), από την άλλη πλευρά, πρέπει να περάσουν από εσωτερική διαδικασία επικύρωσης. Ως παράδειγμα της πρώτης περίπτωσης, υπάρχει η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία περιέχει επιτακτικούς κανόνες *ius cogens* και δεν μπορεί να παρεκκλίνει. Το παράδειγμα που καταδεικνύει τη δεύτερη περίπτωση δίνεται μέσω της Σύμβασης για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών. Σύμφωνα με τη συνταγματική αρχή του άρθρου 8, οι εν λόγω διεθνείς κανόνες αποτελούν μέρος του πορτογαλικού νομικού συστήματος και, ως εκ τούτου, είναι επιδεκτικοί εφαρμογής από τα δικαστικά όργανα.

Στο σημείο ii), είναι σημαντικό να ενισχυθεί η ρύθμιση που προκύπτει από την προσέγγιση της ένταξης και της

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

ενσωμάτωσης στον τομέα της μετανάστευσης. Τα ακόλουθα μέσα έχουν ιδιαίτερη σημασία: Το εθνικό σχέδιο εφαρμογής του παγκόσμιου συμφώνου για τη μετανάστευση και το στρατηγικό σχέδιο για τη μετανάστευση 2015-2020. Οι δύο αυτοί μηχανισμοί εργάζονται πάνω στα ζητήματα της ένταξης και της ενσωμάτωσης μέσω μέτρων που αποσκοπούν σε πολιτικές ένταξης μεταναστών, πολιτικές για την προώθηση της ένταξης νέων υπηκόων, πολιτικές για τον συντονισμό των μεταναστευτικών ροών, πολιτικές για την ενίσχυση της μεταναστευτικής νομιμότητας και της ποιότητας των μεταναστευτικών υπηρεσιών και πολιτικές για την ενθάρρυνση, τη συνοδεία και την υποστήριξη της επιστροφής των μεταναστών εθνικών πολιτών.

Όσον αφορά το σημείο iii), είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) που έχει σχεδιαστεί για να στηρίζει την ικανότητα υποδοχής των μεταναστών, να βελτιώσει την ποιότητα των διαδικασιών ασύλου και να προωθήσει την ένταξη των μεταναστών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Ένα ειδικό πρόγραμμα, που εκπονήθηκε μέσω της δημιουργίας της Ομάδας Έργου για τις διατομεακές ανισότητες (Deliberation No. 227/2019), αποσκοπεί στην ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών ένταξης για τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο, με ιδιαίτερη προσοχή σε καταστάσεις όπου διασταυρώνονται διάφορες ανισότητες. Η ομάδα αυτή έχει ως κύρια αρμοδιότητα τη διασαύρωση των θεμάτων φύλου στις πολιτικές, τις δραστηριότητες και τις υπηρεσίες για την ένταξη των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων και των τσιγγάνων.

Η μελέτη περίπτωσης που απεικονίζει καλύτερα αυτό το κεφάλαιο είναι η ιστορία επιτυχίας "It's a love story, yes". Η ιστορία είναι προσβάσιμη στο https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDE=.

Πηγές

Δείκτης πολιτικής ένταξης μεταναστών 2020 - Πορτογαλία

<https://www.mipex.eu/portugal>

Πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές ένταξης σε διάφορους τομείς, μεταξύ των οποίων τα μέτρα κατά των διακρίσεων, η εκπαίδευση, η ιθαγένεια και η πρόσβαση στην υγεία.

Μετανάστες - PLANOS DE INTEGRAÇÃO PARA MIGRANTES

<https://www.om.acm.gov.pt/documents/58428/183863/Revista+Migra%C3%A7%C3%B5es+13.pdf/e28a232a-29e2-4345-8d63-0f7651ffd25f>

Το άρθρο αυτό αναφέρεται σε μια συγκριτική ανάλυση μεταξύ του μεταναστευτικού προγράμματος της Αυστραλίας και των καλών πρακτικών για το στρατηγικό σχέδιο μετανάστευσης της Πορτογαλίας (σσ. 89-108).

Σλοβενία

Το βασικό πλαίσιο για τις πολιτικές μετανάστευσης και ένταξης στη Σλοβενία παρέχεται στον νόμο περί αλλοδαπών, ο οποίος ρυθμίζει την άδεια παραμονής κάνοντας διάκριση μεταξύ καθεστώτος προσωρινής και μόνιμης διαμονής. Το Σύνταγμα ορίζει επίσης το δικαίωμα ασύλου, το οποίο εξειδικεύεται περαιτέρω με τον νόμο περί διεθνούς προστασίας. Στη Σλοβενία, η μεταναστευτική πολιτική εμπίπτει στον τομέα του Υπουργείου Εσωτερικών που είναι αρμόδιο για το άσυλο και τη μετανάστευση. Η Διεύθυνση Μετανάστευσης και Ένταξης του λειτουργεί κυρίως στο πλαίσιο του λόγου της κρατικής ασφάλειας, του ελέγχου και της διαχείρισης της μετανάστευσης (Bajt and Frelj 2019). Το 2017 δημιουργήθηκε ένα ειδικό κυβερνητικό γραφείο για την υποστήριξη και την ένταξη των μεταναστών (SI. OUIIM) ιδρύθηκε, αναλαμβάνοντας μέρος των αρμοδιοτήτων που προηγουμένως υπάγονταν στην αρμοδιότητα του υπουργείου. Η χάραξη πολιτικών και διοικητικών διαδικασιών για την απόκτηση καθεστώτος διεθνούς προστασίας παραμένει στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Εσωτερικών. Παρά την ευρεία ονομασία του, το OUIIM είναι αρμόδιο μόνο για τους αιτούντες άσυλο και τα άτομα με αναγνωρισμένο καθεστώς διεθνούς (προσφυγικής ή επικουρικής) προστασίας. Το 2021 ο αριθμός αυτός ήταν συνολικά περίπου 600 άτομα. Η συντριπτική πλειονότητα των αλλοδαπών στη Σλοβενία, δηλαδή, δεν είναι αιτούντες άσυλο και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, συνεπώς τα μέτρα ένταξης στο θέμα αυτό παραμένουν χωρίς δημόσιο φορέα που θα ήταν υπεύθυνος για την εφαρμογή τους. Επίσης, οι τοπικές κοινότητες δεν έχουν επίσημη αρμοδιότητα για την εφαρμογή της πολιτικής ένταξης, αν και στην πραγματικότητα αυτή διεξάγεται σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και υποστηρίζεται από διάφορα προγράμματα του μη κυβερνητικού τομέα και βραχυπρόθεσμα έργα (Ladić et al. 2020).

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Το 2019, η Σλοβενία υιοθέτησε μια νέα στρατηγική στον τομέα της μετανάστευσης, η οποία ασχολείται επίσης με την ένταξη. Υπογραμμίζει τη σημασία μιας ολιστικής προσέγγισης: συνεργασία και συμπληρωματικότητα όλων των φορέων κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών. Ως εκ τούτου, η ένταξη αναγνωρίζεται επίσημα ως μια σύνθετη διαδικασία που περιλαμβάνει διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας από όλες τις μορφές διακρίσεων. Η Σλοβενία δίνει έμφαση στην ισότητα των φύλων ως αναπόσπαστο μέρος όλων των στόχων της Ατζέντας 2030. Οι γυναίκες από εθνοτικές μειονότητες και οι μετανάστες περιλαμβάνονται στο ψήφισμα της Σλοβενίας σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.

Η κοινωνική ένταξη παραμένει σε μεγάλο βαθμό στραμμένη προς την επίσημη αντίληψη της ένταξης μέσω της αγοράς εργασίας και της γλωσσικής επάρκειας. Αυτό σημαίνει ότι οι περισσότερες πολιτικές ένταξης προσανατολίζονται προς την οικονομική ένταξη (δηλαδή την απασχόληση) και την πολιτιστική "αποδοχή" μέσω της εκμάθησης της σλοβενικής γλώσσας. Και οι δύο αυτές πολιτικές απευθύνονται πρωτίστως στον παραδειγματικό άνδρα μετανάστη και δεν σχεδιάστηκαν για τις γυναίκες μετανάστριες, των οποίων η κατάσταση της ζωής εξακολουθεί συχνά να αποκλείει την ένταξή τους στην αγορά εργασίας λόγω ανεπαρκούς δημόσιας φροντίδας των παιδιών ή, ταυτόχρονα, τις εμποδίζει να παρακολουθήσουν μαθήματα γλώσσας λόγω της εργασίας φροντίδας.

Για το τέλος αυτού του κεφαλαίου, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Η ένταξη ως πρότζεκτ», η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=OA==. Αυτή η ιστορία επιτυχίας απεικονίζει τα πραγματικά γραφειοκρατικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες κατά τη μετανάστευση στη Σλοβενία, καθώς και τις ενεργές στρατηγικές για την υπέρβαση των εμποδίων.

Πηγές

Bajt, V. and Frelj, M. (2019). Crimmigration in Slovenia. *Two Homelands* 49 (7-25). Doi: 10.3986/dd.v0i49.7251.

Ladič, M., Bajt, V. and Jalušič, V. (2020). Εθνικός μηχανισμός αξιολόγησης της ένταξης: Σλοβενία. Έκθεση για το 2018. Λουμπλιάνα: Peace Institute.

EWSI - Ευρωπαϊκός δικτυακός τόπος για την ένταξη: Σλοβενία. Βρυξέλλες: Ομάδα Πολιτικής Μετανάστευσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: [Διοίκηση της ένταξης των μεταναστών στη Σλοβενία | Ευρωπαϊκός Ιστότοπος για την Ένταξη \(europa.eu\)](#)

Ο Ευρωπαϊκός Δικτυακός Τόπος για την Ένταξη (EWSI) αποτελεί πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων και Μετανάστευσης. Ο δικτυακός τόπος είναι η μόνη πηγή σε επίπεδο ΕΕ που παρέχει επικαιροποιημένες πληροφορίες και ορθές πρακτικές σχετικά με την ένταξη των μεταναστών για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες.

MIPEX - Δείκτης Πολιτικής για την Ένταξη των Μεταναστών: Σλοβενία. 2020. Βρυξέλλες: Ομάδα Πολιτικής Μετανάστευσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: [Σλοβενία | MIPEX 2020](#)

Ο διαδραστικός δικτυακός τόπος «Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών» (MIPEX) είναι ένα μοναδικό εργαλείο που μετρά τις πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών σε χώρες σε έξι ηπείρους, συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου), άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Αλβανία, Ισλανδία, Βόρεια Μακεδονία, Μολδαβία, Νορβηγία, Σερβία, Ελβετία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία), χώρες της Ασίας (Κίνα, Ινδία, Ινδονησία, Ισραήλ, Ιαπωνία, Ιορδανία, Σαουδική Αραβία, Νότια Κορέα, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα), χώρες της Βόρειας Αμερικής (Καναδάς, Μεξικό και ΗΠΑ), χώρες της Νότιας Αμερικής (Αργεντινή, Βραζιλία, Χιλή), Νότια Αφρική και Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία στην Ωκεανία. Έχουν αναπτυχθεί δείκτες πολιτικής για τη δημιουργία μιας πλούσιας, πολυδιάστατης εικόνας των ευκαιριών συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία. Υπάρχουν διαθέσιμοι ειδικοί δείκτες για τη Σλοβενία.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

	ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΛΑ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ
Γαλλία	Η συγκρότηση των «μεταναστριών» ως κατηγορία δημόσιας δράσης αντικατοπτρίζεται σε νομοθετικά μέτρα τα τελευταία δέκα χρόνια. Το ζήτημα των «μεταναστριών», το οποίο θεωρείται δημόσια προτεραιότητα, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τόσο της πολιτικής ένταξης όσο και της πολιτικής για τα δικαιώματα των γυναικών.	Η γαλλική κυβέρνηση, σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες, δημιουργεί μια οργανωτική προσέγγιση της πολιτικής ένταξης, ώστε να ληφθούν υπόψη οι διάφοροι τομείς της πολιτικής ένταξης των μεταναστριών στη Γαλλία. Όσον αφορά την ένταξη στην αγορά εργασίας και την πρόσβαση στην απασχόληση, οι εθνικές κατευθυντήριες γραμμές και προτεραιότητες λαμβάνουν ειδικά υπόψη τις μετανάστριες, όπως αποδεικνύεται από το «σχέδιο δράσης για την αναγνώριση των δεξιοτήτων των νεοεισερχομένων και την πρόσβαση των αλλοδαπών γυναικών στην απασχόληση». Η εξέταση αυτή είναι αποτέλεσμα της ανάπτυξης της εθνικής στρατηγικής ένταξης και των κατευθύνσεων που διατύπωσαν η διυπουργική επιτροπή ένταξης (C2I) και η διυπουργική επιτροπή μετανάστευσης και ένταξης (C3I) το 2018 και το 2019.
Ελλάδα	*Ο Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Ν. 4251/2014) είναι σήμερα ο βασικός νόμος που ρυθμίζει την ένταξη. **Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2013 ***Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2019 ****Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2021	* Αντιμετωπίζει θέματα σχετικά με τις άδειες διαμονής και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. **Προσδιόρισε την προώθηση της ένταξης των μεταναστριών στο εκπαιδευτικό σύστημα, την ένταξη στην αγορά εργασίας και την πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες, μεταξύ άλλων, ως σημαντικές συνιστώσες ένταξης. *** Υπογραμμίζει την ανάγκη για προεγκατάσταση των αιτούντων άσυλο, την ανάγκη για κοινωνική ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, μεταξύ άλλων δράσεων.
Ιταλία	* Ιταλικό Σύνταγμα (1948) **Νόμος 943/1986 ***Νόμος 39/1990, γνωστός ως «Νόμος Martelli» ****Νόμος 40/1998, γνωστός ως «Νόμος Turco-Napolitano» *****Νόμος 189/2002, γνωστός ως «Νόμος Bossi-Fini» *****Νόμος 173/2020 για τη μετανάστευση και τη διεθνή προστασία *****Νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο (2021)	* Αφιερώνει μερικές παραγράφους στην έννοια του φύλου, των γυναικών και των αλλοδαπών, με όρους ίσων δικαιωμάτων και κοινωνικής αξιοπρέπειας για όλους. Από τη θέσπιση του πρώτου μεταναστευτικού νόμου στην Ιταλία, το φαινόμενο προσεγγίζεται πρωτίστως και όλο και περισσότερο από την άποψη της εργασίας και της δημόσιας ασφάλειας (έκτακτη ανάγκη). ** Νόμος 943, πρώτος νόμος για τη μετανάστευση στην Ιταλία: το φαινόμενο αντιμετωπίζεται με επείγοντα και μη οργανικό τρόπο, ουσιαστικά από την άποψη της εργασίας (ρύθμιση των εργαζομένων μεταναστών εκτός ΕΕ και καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης). *** Νόμος 39, πρώτος οργανικός νόμος για τη μετανάστευση: εισάγει κοινωνικά μέτρα για τους μετανάστες, καθορίζει τους κανόνες εισόδου και παραμονής στην Ιταλία ή απόρριψης στα σύνορα, επαναπροσδιορίζει το καθεστώς του πρόσφυγα. **** Νόμος 40, πρώτος νόμος για τη μετανάστευση: ο πιο συνεπής και οργανικός νόμος για τη μετανάστευση μέχρι στιγμής, ο οποίος αποσκοπεί στην υπέρβαση της προσέγγισης έκτακτης ανάγκης. ***** Νόμος 189: προσδίδει περισσότερο έλεγχο στη μετανάστευση, ενισχύει τους κανονισμούς κατά της υποστήριξης και προώθησης της παράνομης μετανάστευσης και εισάγει το Σύστημα Προστασίας Αιτούντων Άσυλο και Προσφύγων (SPRAR). Λόγω της ακαμψίας του, ο Νόμος 189 αποτελούσε επανειλημμένα αντικείμενο κριτικής: ωστόσο, ακολουθήθηκε από ολοένα και πιο περιοριστικά νομοθετικά διατάγματα και νομοθετικές πράξεις για τη μετανάστευση, γνωστές ως «Πακέτα ασφαλείας» ή «Διατάγματα ασφαλείας». ***** Ο Νόμος 173 παρενέβη σε πολλά θέματα, ειδικά στη χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων για τη μετανάστευση και την ένταξη.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

		***** Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη μετανάστευση και το δικαίωμα στο άσυλο και τη διεθνή προστασία.
Πορτογαλία	<p>*Σύνταγμα της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (1976)</p> <p>**Το εθνικό σχέδιο εφαρμογής του παγκόσμιου συμφώνου για τη μετανάστευση και το στρατηγικό σχέδιο για τη μετανάστευση 2015-2020</p> <p>*** Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF)</p>	<p>* Κανονισμοί που αναγνωρίζουν το διεθνές δίκαιο. Οι κανόνες του γενικού διεθνούς δικαίου ενσωματώνονται αυτόματα στο εθνικό νομικό σύστημα. Υπάρχουν ορισμένες συγκεκριμένες διεθνείς συμβάσεις που πρέπει να διευθετηθούν μέσω της διαδικασίας επικύρωσης.</p> <p>** Εθνική νομοθεσία που υιοθετεί πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης. Έχουν αναπτυχθεί διάφορες πολιτικές για την προώθηση της ένταξης.</p> <p>***Νομοθεσία που λαμβάνει υπόψη θέματα φύλου. Το FAMI έχει ένα ειδικό πρόγραμμα με στόχο την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών ένταξης που λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου.</p>
Σλοβενία	<p>* Το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Σλοβενίας (1991)</p> <p>**Νόμος περί αλλοδαπών (2011 ... 2021)</p> <p>*** Νόμος για τη διεθνή προστασία (2016 ... 2021)</p>	<p>* Ορίζει το δικαίωμα στο άσυλο.</p> <p>**Ρυθμίζει την άδεια διαμονής κάνοντας διάκριση μεταξύ του καθεστώτος προσωρινής και μόνιμης διαμονής. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι εφόσον δεν υφίσταται συγκεκριμένη ρύθμιση, υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί νόμοι που μπορεί να αναφέρονται έμμεσα, κατά κάποιον τρόπο, στο εν λόγω θέμα.</p>
Ισπανία	<p>*Εθνικό πρόγραμμα για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (2014-2020).</p> <p>**Οργανικός Νόμος 1/2004 της 28ης Δεκεμβρίου περί ολοκληρωμένων μέτρων προστασίας κατά της έμφυλης βίας</p> <p>***Τρίτο σχέδιο για την ισότητα των φύλων στη Γενική Κρατική Διοίκηση και σε συνδεδεμένους ή εξαρτημένους δημόσιους φορείς</p> <p>****Δεύτερο εθνικό σχέδιο δράσης για τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια (2017-2023)</p>	<p>*Προώθηση της ένταξης με αμφίδρομη προσέγγιση. Προβλέπονται συγκεκριμένα μέτρα για τις μετανάστριες.</p> <p>**Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην περίπτωση των αλλοδαπών γυναικών.</p> <p>***Πρωθεί την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων και βίας κατά των γυναικών.</p> <p>****Θέτει σε προτεραιότητα τα δικαιώματα των γυναικών.</p>

Γενικές ιδέες

Ο συνοπτικός πίνακας που παρουσιάζεται παραπάνω δείχνει ότι καθεμία από τις χώρες που αναλύθηκαν έχει κάποιον κανονισμό που προωθεί την ένταξη των μεταναστριών. Παρόλα αυτά, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα πλαίσια. Ενώ ορισμένοι από τους κανονισμούς/τα προγράμματα αφορούν αποκλειστικά την ομάδα των μεταναστριών (βλ. την περίπτωση της Γαλλίας), υπάρχουν άλλοι στους οποίους δεν λαμβάνεται υπόψη ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της ομάδας των μεταναστριών (βλ. την περίπτωση της Σλοβενίας).

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Όπως αναπτύχθηκε στην Ενότητα 2, αναγνωρίζουμε τη σημασία της διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και για κάθε άτομο, ανεξάρτητα από την καταγωγή, τη φυλή, τη θρησκεία, το φύλο κ.λπ. Αναγνωρίζουμε επίσης την ανάγκη να συμπεριληφθεί μια προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψη της την οπτική του φύλο στα ανθρώπινα δικαιώματα, δεδομένης της ιδιαίτερης ευπάθειας των μεταναστριών.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Κατανόηση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων ως καθολικά και αναφαίρετα.
- Προσδιορισμός του σκοπού και της σημασίας του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ για την Ασφαλή, Ομαλή και Τακτική Μετανάστευση.
- Προσδιορισμός της ανάγκης για μια προοπτική του φύλου στις διεθνείς και ευρωπαϊκές συνθήκες και πολιτικές.

Προκειμένου να ενισχυθεί η γνώση αυτής της ενότητας, προτείνουμε τις ακόλουθες δραστηριότητες.

Δραστηριότητα 1: Λαμβάνοντας υπόψη την αναγνώριση της ισότητας των φύλων στα ανθρώπινα δικαιώματα:

- Αναφέρετε τις διάφορες διεθνείς συνθήκες που περιλαμβάνουν την οπτική του φύλου. Σύμφωνα με αυτές, θεωρείτε ότι η οπτική του φύλου εισάγεται επαρκώς και με αποτελεσματικό τρόπο;
- Εξετάζοντας την ανάλυση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή στα κοινά των μεταναστριών, ποια συγκεκριμένα μέτρα γνωρίζετε που εφαρμόζονται επί του παρόντος για να ευνοηθεί η ένταξη των μεταναστριών; Δώστε μερικά παραδείγματα.
- Με βάση την τελευταία έκθεση του 2021 του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ για τη βία κατά των γυναικών (<https://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/SRVAW.aspx>) Αναλογιστείτε πώς μπορεί να συμπεριληφθεί η οπτική του φύλου στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε περίπου 100 λέξεις.

Δραστηριότητα 2: λαμβάνοντας υπόψη την πραγματικότητα της βίας με βάση το φύλο:

- Δείτε αυτό το βίντεο σχετικά με το τι πρέπει να κάνετε σε περιπτώσεις έμφυλης βίας ενάντια γυναικών μεταναστριών (διαθέσιμο σε πολλές γλώσσες) που παρέχεται από την Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στον ακόλουθο σύνδεσμο:

<https://www.youtube.com/watch?v=aBDS4kMVeUU&list=PLcWbnvGj8a45UpDmSz1w3ibHH2X6N-ypS>

Πιστεύετε ότι είναι πρακτικό και κατανοητό για μια γυναίκα που προέρχεται από μια υπο-Σαχάρια χώρα, που δεν έχει πάει ποτέ σχολείο και που δεν έχει ακούσει ποτέ για το δικαίωμα στο άσυλο;

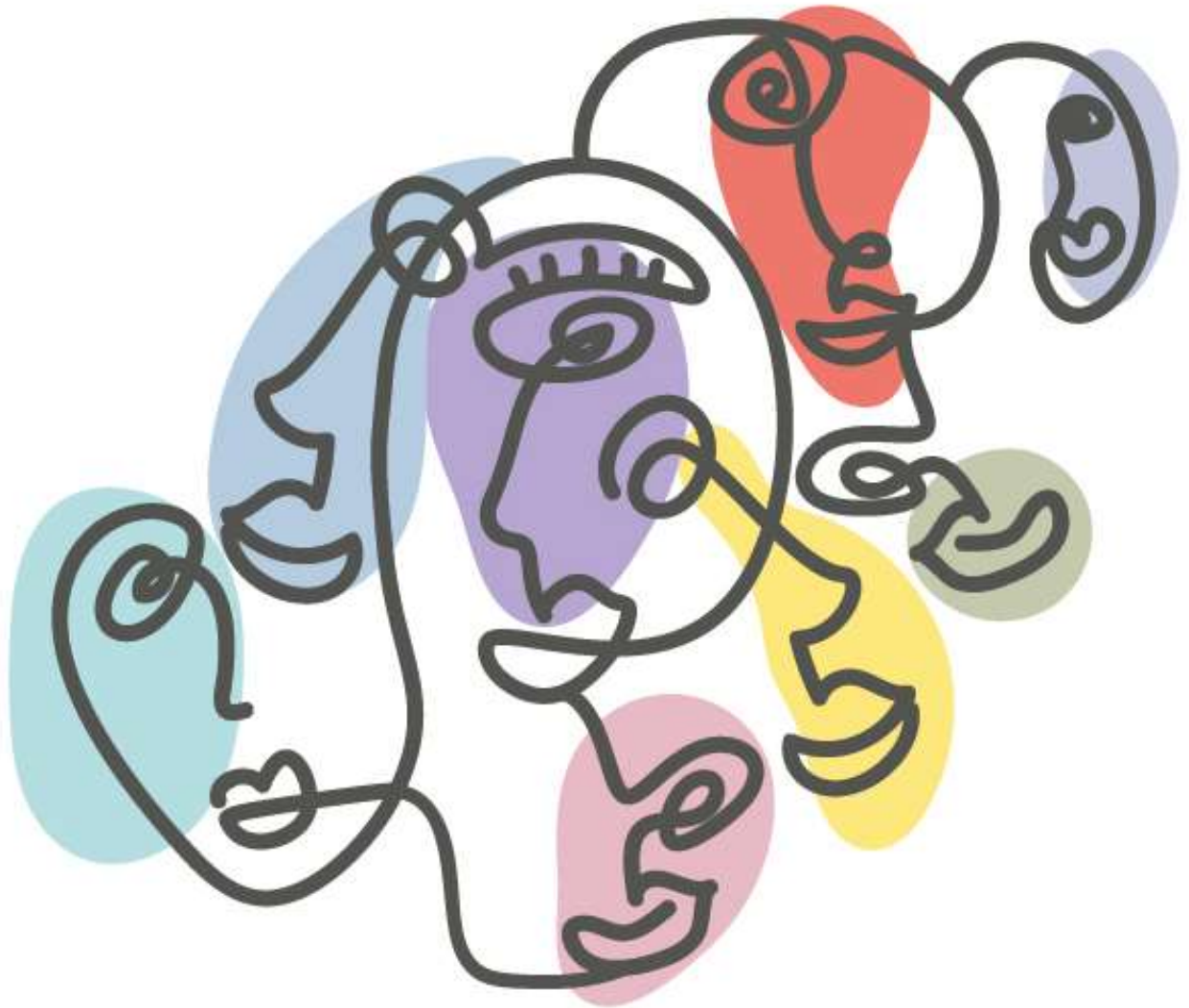
**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Ενότητα 3
Μέτρα για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών, συμπεριλαμβανομένης της
πρόσβασης στη διαμονή και την ιθαγένεια**

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Ιθαγένεια και διαμονή. Βασικές έννοιες](#)

[Μοντέλα ιθαγένειας, ενεργός συμμετοχή και κοινωνικά κινήματα](#)

[Βασικές στρατηγικές για την ευνοϊκή κοινωνική ένταξη των μεταναστριών στην ποικιλομορφία της πραγματικότητας τους, από μια διεπιστημονική και διαπολιτισμική προσέγγιση](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση](#)

[Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

Πηγές

[Γλωσσари](#)

Εισαγωγή

Η Ενότητα 3 ασχολείται με την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών με έμφαση στην πρόσβαση στη διαμονή και την ιθαγένεια. Θα διερευνήσει επίσης τον τρόπο με τον οποίο η απόκτηση ιθαγένειας συνδέεται με τις πολιτικές ένταξης στα κράτη μέλη, και κατά πόσον η πολιτογράφηση θεωρείται το τελικό σημείο μιας διαδικασίας ένταξης ή κατά πόσον η απόκτηση ιθαγένειας αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ένταξης. Τα μέτρα της ΕΕ για τη νόμιμη μετανάστευση καλύπτουν τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής για ορισμένες κατηγορίες μεταναστών. Η απόκτηση της ιθαγένειας αποτέλεσε θέμα συζήτησης σε πολλά κράτη μέλη τα τελευταία χρόνια, με την ανάγκη ενσωμάτωσης των μεταναστών.

Ιθαγένεια και διαμονή. Βασικές έννοιες

Τι είναι η διαμονή; Άδεια διαμονής είναι κάθε άδεια που εκδίδεται από τις αρχές κράτους μέλους της ΕΕ και επιτρέπει σε υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην επικράτειά του, σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 265/2010 (Κανονισμός για τις θεωρήσεις μακράς διαμονής). Η τρέχουσα προσέγγιση συνίσταται στη θέσπιση τομεακής νομοθεσίας, ανά κατηγορία μεταναστών, προκειμένου να καθιερωθεί μια τακτική μεταναστευτική πολιτική σε επίπεδο ΕΕ. Η **οδηγία 2009/50/ΕΚ** σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης δημιούργησε την «μπλε κάρτα της ΕΕ», μια ταχεία διαδικασία για την έκδοση ειδικής άδειας διαμονής και εργασίας, ώστε να μπορούν οι εργαζόμενοι από τρίτες χώρες να αναλάβουν απασχόληση υψηλής ειδίκευσης στα κράτη μέλη. Η **οδηγία για την ενιαία άδεια (2011/98/ΕΕ)** ορίζει μια ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους, καθώς και ένα κοινό σύνολο δικαιωμάτων που πρέπει να χορηγούνται στους νόμιμους μετανάστες.

Η **οδηγία 2014/36/ΕΕ**, ρυθμίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την εποχιακή εργασία. Η **οδηγία 2014/66/ΕΕ** αναφέρεται στις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταίρικής μετάθεσης. Η **οδηγία (ΕΕ) 2016/801** αναφέρεται στις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την έρευνα, τις σπουδές, την πρακτική άσκηση, την εθελοντική υπηρεσία, τις ανταλλαγές μαθητών ή τα εκπαιδευτικά προγράμματα και την απασχόληση των εσωτερικών άμισθων βοηθών (au pair). Το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες στην Ευρωπαϊκή Ένωση ρυθμίζεται από την **οδηγία 2003/109/ΕΚ**, όπως τροποποιήθηκε το 2011 για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της στους πρόσφυγες και άλλους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Η **οδηγία 2003/86/ΕΚ** θεσπίζει διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης.

Τι είναι η ιθαγένεια; Η ιθαγένεια είναι ο ιδιαίτερος νομικός δεσμός μεταξύ ενός ατόμου και του κράτους του, που αποκτάται με τη γέννηση ή την πολιτογράφηση, είτε με δήλωση, είτε με επιλογή, είτε με γάμο, είτε με άλλα μέσα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Η ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών έχει καταστεί σημαντικό θέμα πολιτικής σε πολλά κράτη μέλη, τουλάχιστον λόγω του μεγάλου αριθμού νέων μεταναστών που έφτασαν στην ΕΕ την περίοδο 2014-2016 και έλαβαν διεθνή προστασία. Το πότε, πώς και υπό ποιες συνθήκες ένας υπήκοος τρίτης χώρας μπορεί να αποκτήσει την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους της ΕΕ αποτελεί ουσιώδη διάσταση των διαδικασιών ένταξης. Η απόκτηση της ιθαγένειας μπορεί να θεωρηθεί ως το τελικό βήμα της επιτυχούς διαδικασίας ένταξης ενός ατόμου, ως κίνητρο για τα άτομα να γίνουν μέρος μιας νέας κοινωνίας ή και τα δύο. Η απονομή της ιθαγένειας αποτελεί προνόμιο των κρατών μελών, το οποίο πρέπει να ασκούν λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το δίκαιο της ΕΕ. Τα κράτη μέλη είναι αποκλειστικά υπεύθυνα για τον καθορισμό των προϋποθέσεων απόκτησης της ιθαγένειας. Ωστόσο, οι πολίτες ενός κράτους μέλους απολαμβάνουν επίσης τα δικαιώματα της ιθαγένειας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της κινητικότητας και της ελεύθερης κυκλοφορίας σε όλα τα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, ο καθορισμός της ιθαγένειας από ένα κράτος μέλος συνεπάγεται ευθύνη έναντι όλων των άλλων. Υπάρχουν τρεις βασικοί τρόποι πολιτογράφησης: **i) Τακτική πολιτογράφηση, ii) Πολιτογράφηση κατά διακριτική ευχέρεια για λόγους εθνικού συμφέροντος, iii) Πολιτογράφηση κατά διακριτική ευχέρεια με διευκόλυνση για λόγους εθνικού συμφέροντος.** Η απόκτηση της ιθαγένειας αναφέρεται σε κάθε τρόπο απόκτησης της ιθαγένειας, δηλαδή με τη γέννηση ή οποτεδήποτε μετά τη γέννηση, αυτόματα ή μη αυτόματα, με βάση την απόδοση, τη δήλωση, την επιλογή ή την αίτηση. Ως **πολιτογράφηση** νοείται κάθε τρόπος απόκτησης μετά τη γέννηση μιας ιθαγένειας που δεν κατείχε προηγουμένως το πρόσωπο-στόχος, ο οποίος απαιτεί αίτηση από το εν λόγω πρόσωπο ή τον νόμιμο εκπρόσωπό του, καθώς και πράξη χορήγησης της ιθαγένειας από δημόσια αρχή. Το **ius sanguinis** αναφέρεται στον προσδιορισμό της ιθαγένειας ενός προσώπου με βάση την ιθαγένεια των γονέων του. Το **ius soli** αναφέρεται στην αρχή ότι η ιθαγένεια ενός προσώπου καθορίζεται με βάση τη χώρα γέννησής του.

Διαδικτυακές πηγές

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ), 2020, Pathways to citizenship for third-country nationals in the EU. Συνθετική έκθεση του ΕΔΜ για τη μελέτη του ΕΔΜ 2019. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ)/Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(https://www.emn.at/wp-content/uploads/2020/07/emn-synthesis-report-2020_pathways-to-citizenship.pdf)

Η μελέτη παρέχει μια συγκριτική επισκόπηση των υφιστάμενων καθεστώτων που πλαισιώνουν την πρόσβαση στην εθνική ιθαγένεια μέσω πολιτογράφησης για τους υπηκόους τρίτων χωρών σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2021, Μεταναστευτική πολιτική. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/152/immigration-policy>)

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Το υλικό αναφέρεται σε μια εμπροσθοβαρή και ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική, βασισμένη στην αλληλεγγύη και αποτελεί βασικό στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μεταναστευτική πολιτική αποσκοπεί στην καθιέρωση μιας ισορροπημένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση τόσο της νόμιμης όσο και της παράτυπης μετανάστευσης.

Παρατηρητήριο για την παγκόσμια ιθαγένεια (GLOBALCIT)

[\(https://globalcit.eu/\)](https://globalcit.eu/)

Το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο για την Ιθαγένεια (GLOBALCIT) είναι ένα διαδικτυακό παρατηρητήριο που έχει δεσμευτεί για την τεκμηριωμένη και αμερόληπτη ανάλυση των νόμων περί ιθαγένειας και των εκλογικών δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο.

Μοντέλα ιθαγένειας, ενεργός συμμετοχή και κοινωνικά κινήματα

Ο Bauböck (2003) υποστηρίζει ότι η πρόσβαση στην ιθαγένεια πρέπει να παραμείνει ανοικτή εάν ο μόνιμος πληθυσμός και ο αριθμός των πολιτών δεν είναι πλέον ίσοι λόγω της συνεχιζόμενης μετανάστευσης. Σε αντίθεση με τους κανόνες για την αυτόματη ιθαγένεια κατά τη γέννηση (*ius soli* και *ius sanguinis*), όλοι οι κανόνες για την πολιτογράφηση στα δημοκρατικά κράτη βασίζονται στην έννοια της εθελοντικής ένταξης.

Οι Castles, de Haas και Miller (2014) αναφέρουν ότι τα κεντρικά ζητήματα είναι: ο καθορισμός του ποιος είναι πολίτης, πώς οι νεοεισερχόμενοι μπορούν να γίνουν πολίτες και τι σημαίνει ιθαγένεια. Κατ' αρχήν, το έθνος-κράτος επιτρέπει μόνο μία ιδιότητα μέλους, αλλά οι μετανάστες και οι απόγονοί τους έχουν σχέση με περισσότερα από ένα κράτη. Η ιθαγένεια μπορεί να διακριθεί στους ακόλουθους τύπους: **Αυτοκρατορικό μοντέλο**: ορισμός του ανήκειν στο έθνος με την έννοια του να είσαι υπήκοος της ίδιας εξουσίας ή του ίδιου ηγεμόνα. **Εθνοτικό μοντέλο**: Ορισμός του ανήκειν στο έθνος με όρους εθνότητας (κοινή καταγωγή, γλώσσα και πολιτισμός), που σημαίνει αποκλεισμός των μειονοτήτων από την ιθαγένεια και από το έθνος. **Ρεπουμπλικανικό μοντέλο**: ορισμός του έθνους ως πολιτικής κοινότητας, βασισμένης σε σύνταγμα, νόμους και ιθαγένεια, με δυνατότητα αποδοχής νεοεισερχομένων στην κοινότητα, υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί τηρούν τους πολιτικούς κανόνες και είναι πρόθυμοι να υιοθετήσουν την εθνική κουλτούρα. **Πολυπολιτισμικό μοντέλο**: Το έθνος ορίζεται επίσης ως μια πολιτική κοινότητα, βασισμένη σε σύνταγμα, νόμους και ιθαγένεια, η οποία μπορεί να δέχεται νεοεισερχόμενους. Σε αυτό το μοντέλο μπορούν να διατηρήσουν τους ιδιαίτερους πολιτισμούς τους και να σχηματίσουν εθνοτικές κοινότητες, υπό την προϋπόθεση ότι συμμορφώνονται με τους εθνικούς νόμους. Όλοι αυτοί οι ιδανικοί τύποι έχουν ένα κοινό στοιχείο: προϋποθέτουν πολίτες που ανήκουν σε ένα μόνο έθνος-κράτος. Η εγκατάσταση των μεταναστών θεωρείται ως μια διαδικασία μεταφοράς της πρωταρχικής αφοσίωσης από το κράτος προέλευσης στο νέο κράτος διαμονής. Η διαδικασία αυτή σηματοδοτείται συμβολικά από την πολιτογράφηση και την απόκτηση της ιθαγένειας του νέου κράτους. Η υπερεθνική θεωρία υποστηρίζει ότι αυτό δεν ισχύει πλέον για τις αυξανόμενες ομάδες μεταναστών. Έτσι, μπορεί να αναδυθεί ένας πρόσθετος ιδανικός τύπος ιθαγένειας: **Υπερεθνικό μοντέλο**: οι ταυτότητες των μελών των υπερεθνικών κοινοτήτων υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα, οδηγώντας σε πολλαπλές και διαφοροποιημένες μορφές ένταξης. Επίσης, η διπλή ή πολλαπλή ιθαγένεια γίνεται όλο και πιο συχνή.

Ο Delanty (1997) υποστήριξε ότι η ιδιότητα του πολίτη μπορεί να θεωρηθεί από την άποψη τεσσάρων μοντέλων που δίνουν έμφαση σε διαφορετικές διαστάσεις του τι συνεπάγεται η ιδιότητα του μέλους μιας πολιτικής κοινότητας: δικαιώματα, υποχρεώσεις, συμμετοχή και ταυτότητα. Το μοντέλο των δικαιωμάτων: Τα δικαιώματα είναι μια διάσταση της ιδιότητας του πολίτη η οποία τονίζεται κυρίως από τους φιλελεύθερους και αναφέρεται στα δικαιώματα που έχουν οι πολίτες έναντι του κράτους- Το Συντηρητικό Μοντέλο: Τα κλασικά καθήκοντα των πολιτών απέναντι στο κράτος είναι: φορολογία, στρατιωτική θητεία και εκπαίδευση- Το συμμετοχικό μοντέλο: Η ριζοσπαστική ιδέα της ιδιότητας του πολίτη τονίζει τη συμμετοχή ως μια ενεργή διαδικασία και κάτι που δεν μπορεί να αναχθεί σε καθήκον- Το Κοινωνικό Μοντέλο: Για τους κοινοτιστές, η ιδιότητα του πολίτη είναι κάτι περισσότερο από δικαιώματα και υποχρεώσεις, αλλά περιλαμβάνει και ζητήματα ταυτοποίησης.

Ο Martiniello (2006) προσδιορίζει μια τυπολογία των διαφόρων μορφών πολιτικής συμμετοχής των μεταναστών στη χώρα εγκατάστασης: i) Το γεωγραφικό-πολιτικό επίπεδο δράσης, ii) Κρατική πολιτική και μη κρατική πολιτική, iii) Εκλογική πολιτική, iv) Κοινοβουλευτική πολιτική, v) Συμβουλευτική πολιτική- vi) Συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα- vii) Πολιτική της Ένωσης- viii) Άλλες ομάδες πίεσης- ix) Κινητοποίηση της εθνοτικής κοινότητας.

Διαδικτυακές πηγές

Bauböck, R., 2003, *Models of Citizenship and Rules of Naturalisation*, στο Layton-Henry, Z. and Wilpert, C. (έκδ.). (2003). *Challenging racism in Britain and Germany*, Νέα Υόρκη: Palgrave Macmillan, 25-45.

(https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230506206_2)

Τα κεφάλαια υπογραμμίζουν ότι η χορήγηση ιθαγένειας θεωρείται παραδοσιακά ως βασικό στοιχείο της εθνικής κυριαρχίας. Κάθε κράτος είναι ελεύθερο να καθορίσει τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία γίνονται δεκτά νέα μέλη.

Bauböck, R., (ed.), 2006, *Migration and Citizenship Legal Status, Rights and Political Participation*. Εκθέσεις IMISCOE. Άμστερνταμ: Amsterdam University Press.

(<https://www.imiscoe.org/docman-books/375-bauboecck-2006/file>)

Ο τόμος αυτός συνοψίζει τις τρέχουσες θεωρίες και εμπειρικές έρευνες σχετικά με το νομικό καθεστώς και την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες.

Castles, S., de Haas, H., and Miller, M. J., 2014, *The Age of Migration* (5η έκδοση). Νέα Υόρκη: Palgrave MacMillan, 66-68.

(<http://www.age-of-migration.com/about>)

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Η έκδοση επικεντρώνεται στη σύγχρονη διεθνή μετανάστευση, εξηγεί πώς η εγκατάσταση των μεταναστών επιφέρει αυξημένη εθνοτική ποικιλομορφία και πώς επηρεάζει τις ευρύτερες κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές αλλαγές στις κοινωνίες προορισμού και προέλευσης και εξετάζει τις πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις μεταξύ της μετανάστευσης και των ευρύτερων διαδικασιών αλλαγής στις κοινωνίες προέλευσης και προορισμού.

Delanty, G., 1997, Models of citizenship: Defining European identity and citizenship, Citizenship Studies, 1:3, 285-303.

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13621029708420660><https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2017/Addressing-womens-human-rights-migration-en.pdf>

Το άρθρο αυτό παρέχει αναφορές ότι η ιδιότητα του πολίτη συνεπάγεται την ένταξη σε μια πολιτική κοινότητα και ορίζεται εσωτερικά από δικαιώματα, υποχρεώσεις, συμμετοχή και ταυτότητα. Παραδοσιακά ήταν υποδεέστερη της εθνικότητας, η οποία ορίζει τα εδαφικά όρια της ιθαγένειας.

Martiniello, M., 2006, Political participation, mobilisation and representation of immigrants and their offspring in Europe, in Bauböck, R., (έκδ.), 2006, Migration and Citizenship Legal Status, Rights and Political Participation. Εκθέσεις IMISCOE. Άμστερνταμ: Amsterdam University Press, 84-112.

<https://www.imiscoe.org/docman-books/375-bauboeck-2006/file>

Ο τόμος αυτός συνοψίζει τις τρέχουσες θεωρίες και εμπειρικές έρευνες σχετικά με το νομικό καθεστώς και την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες.

Βασικές στρατηγικές για την ευνοϊκή κοινωνική ένταξη των μεταναστριών στην ποικιλομορφία της πραγματικότητάς τους, από μια διεπιστημονική και διαπολιτισμική προσέγγιση

Η ασφάλεια της μόνιμης διαμονής μπορεί να αποτελέσει θεμελιώδες βήμα στην πορεία προς την πλήρη ιθαγένεια και τα καλύτερα αποτελέσματα της ένταξης. Η πορεία προς τη μόνιμη κατοικία είναι κατά το ήμισυ ευνοϊκή για την ένταξη στις χώρες του MIPEX (58/100). Μετά από 5 χρόνια, οι περισσότεροι κάτοικοι μπορούν να υποβάλουν αίτηση για καθεστώς μακροχρόνιας διαμονής και δικαιώματα ίσα με τους εθνικούς πολίτες, αλλά μόνο αφού αποδείξουν ότι είναι αυτάρκεις. Όσοι έχουν ανάγκη από βοήθεια ή δεν μπορούν να πληρώσουν τα υψηλά τέλη, μένουν με προσωρινό καθεστώς, χωρίς την απαραίτητη υποστήριξη ούτε ευκαιρίες για την περαιτέρω ένταξή τους (Solano and Huddleston, 2020b). Η διευκόλυνση της πρόσβασης στην ιθαγένεια μπορεί να αυξήσει σημαντικά τα ποσοστά πολιτογράφησης και να ενισχύσει τα αποτελέσματα της ένταξης. Οι πολιτικές ιθαγένειας χαρακτηρίζονται ως μόνο κατά το ήμισυ ευνοϊκές για την προώθηση της πολιτογράφησης των μεταναστών. Οι πολιτικές ιθαγένειας αποτελούν σημαντικό τομέα αδυναμίας στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες (Solano and Huddleston, 2020a). Τα κράτη μέλη απλοποίησαν τις διοικητικές και νομικές απαιτήσεις για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ιδίως όσον αφορά τους ειδικευμένους εργαζόμενους. Η προσέγγιση αυτή υιοθετήθηκε επίσης όσον αφορά ορισμένα επαγγέλματα χαμηλής και μέσης ειδίκευσης σε αρκετά κράτη μέλη, όπου υπάρχει έλλειψη εργατικού δυναμικού σε τέτοιους τομείς (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης, 2020). Ωστόσο, η κοινωνική ένταξη παρεμποδίζεται λόγω του εγκλωβισμού των μεταναστριών στην άτυπη απασχόληση, σε επισφαλείς, χαμηλού κύρους/χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας (οικιακή εργασία, φροντίδα, νοσηλεία, φροντίδα παιδιών, γεωργία, καθαριότητα, εστιατόρια και τουριστικές/ξενοδοχειακές υπηρεσίες και υπηρεσίες προσωπικής φροντίδας), ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος (Fouskas, et al, 2018). Οι θεωρίες ένταξης περιγράφουν την απόκτηση της ιθαγένειας και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτήν ως ένα κρίσιμο βήμα για την ένταξη στη χώρα υποδοχής μιας γυναίκας υπηκόου τρίτης χώρας. Υπάρχουν ενδεικτικά στοιχεία ότι η παροχή πρόσβασης στην πλήρη ιθαγένεια μπορεί να βελτιώσει την υγεία και το εκπαιδευτικό επίπεδο και να ενισχύσει τις ευκαιρίες για ένταξη στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, οι πολιτογραφημένες μετανάστριες γενικά τείνουν να έχουν καλύτερα αποτελέσματα ένταξης από τις μη υπήκοους. Ωστόσο, η απόκτηση της ιθαγένειας και η ενσωμάτωση αντιμετωπίζονται διαφορετικά στα διάφορα κράτη μέλη, ανάλογα με τις προσεγγίσεις τους για την ιθαγένεια. Στην πλειονότητα των κρατών μελών, η ιθαγένεια θεωρείται ότι συνδέεται με την εθνική πολιτική ένταξης. Σε ορισμένα κράτη μέλη η ιθαγένεια δεν αποτελεί μέρος των πολιτικών ένταξης, επειδή είτε δεν υπάρχει πολιτική ένταξης σε εθνικό επίπεδο (στο Βέλγιο) είτε οι πολιτικές απευθύνονται στους υπηκόους τρίτων χωρών μέχρι το σημείο απόκτησης της ιθαγένειας. Εξαίρεση αποτελεί η Ελλάδα, η οποία γενικά δεν ασχολείται με την ιθαγένεια στην πολιτική ένταξης, αλλά εστιάζει σε άτομα των οποίων οι παππούδες και οι γιαγιάδες ήταν μετανάστες, ορισμένοι από τους οποίους μπορεί να έχουν την ελληνική ιθαγένεια. Ορισμένα από τα κράτη μέλη ανέφεραν ότι η ιθαγένεια αποτελεί το «αποκορύφωμα» της διαδικασίας ένταξης, πράγμα που σημαίνει ότι οι μετανάστες πρέπει να πληρούν τα κριτήρια ένταξης που θέτουν τα κράτη μέλη πριν αποκτήσουν την ιθαγένεια. Άλλα κράτη μέλη θεωρούν την ιθαγένεια ως βασικό μέτρο για τη διευκόλυνση της ένταξης των μεταναστριών στην κοινωνία υποδοχής. Σε άλλα κράτη μέλη, η σχέση μεταξύ ιθαγένειας και ένταξης είναι ασαφής ή αποτελεί αντικείμενο συνεχιζόμενης αμφιλεγόμενης συζήτησης. Σε λίγα κράτη μέλη παρέχεται ειδική υποστήριξη για τους νέους πολίτες. Η στήριξη αυτή κυμαίνεται από την παροχή πληροφοριών έως ειδικά μέτρα στήριξης για τους νέους πολίτες, αλλά συχνά απευθύνεται γενικά σε πολίτες με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Σε ορισμένα κράτη μέλη η πολιτογράφηση θεωρείται ότι συμβάλλει θετικά στην ένταξη στην αγορά εργασίας, κυρίως επειδή υπάρχει ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας με άλλους πολίτες (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ορισμένα επαγγέλματα που προορίζονται για τους πολίτες). Στα περισσότερα κράτη μέλη η απόκτηση της ιθαγένειας είναι ένα βήμα που γίνεται αφού περάσουν αρκετά χρόνια στη χώρα. Γενικά, η μεγαλύτερη διάρκεια παραμονής σε μια χώρα μπορεί να συμβάλλει θετικά στα αποτελέσματα της απασχόλησης. Η ιθαγένεια δεν αποτελεί εγγύηση κατά των διακρίσεων στην αγορά εργασίας.

Διαδικτυακές πηγές

Dobrowolsky, A. και Τασσόγλου, Ε., (έκδ.), 2016, Women, Migration and Citizenship: Making Local, National and Transnational Connections. Φλωρεντία: Taylor and Francis.

<https://www.routledge.com/Women-Migration-and-Citizenship-Making-Local-National-and-Transnational/Dobrowolsky-Tastsoglou/p/book/9780367740191>

Η συλλογή αναδεικνύει τις πολλαπλές συνδέσεις μεταξύ των ανησυχιών και των πρακτικών των γυναικών για τη μετανάστευση και την ιθαγένεια. Περιλαμβάνει πρωτότυπες έρευνες που εξετάζουν τις ποικίλες μεταναστευτικές και προσφυγικές εμπειρίες των γυναικών και εκθέτουν πώς οι ιδεολογίες και οι πρακτικές του φύλου οργανώνουν τη μεταναστευτική ιδιότητα του πολίτη, στις διάφορες διαστάσεις της, σε τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ), 2020, Ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και το άσυλο 2019. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

(https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/EMN/Politikberichte/ZuPolitikStatistikberichten/emn-2019-politikbericht-synthese.pdf;jsessionid=8EE12EC9F5495AB69A7326B5B7F5DE63.intranet372?_blob=publicationFile&v=4)

Οι ετήσιες εθνικές εκθέσεις για τη μετανάστευση και το άσυλο που παρέχονται από τα ΕΔΠ του ΕΔΜ αποσκοπούν στην περιγραφή της κατάστασης και των εξελίξεων στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου στο κράτος μέλος και τη Νορβηγία, καθώς και σε στατιστικά στοιχεία ειδικά για το έτος 2019.

Φούσκας, Θ., Χατζόπουλος, Β., Γρηγορίου, Π., Καραμπελιάς, Γ., Τσομπάνογλου, Γ., de Maio, A., Καζάνας, Κ. και Μηνέ, Φ., 2018, Ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας των κρατών μελών της ΕΕ. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (ΕΟΔΔ)/Ελληνικό Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

(<http://emn.immigration.gov.gr/en/repository/send/25-2018/67-emn-study-1-2018-labour-market-integration-of-third-country-nationals-in-eu-member-states>)

Η Εθνική Συνεισφορά της Ελλάδας πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της μελέτης 2018:1 του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης (ΕΔΜ). Στόχος της είναι η ενημέρωση των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις εξελίξεις όσον αφορά τις πολιτικές ένταξης στην αγορά εργασίας που απευθύνονται σε υπηκόους τρίτων χωρών στην Ελλάδα.

Solano, G. και Huddleston, T., 2020a, Access to Nationality: Migrant Integration Policy Index 2020. Βαρκελώνη/Βρυξέλλες: CIDOB και MPG.

(<https://www.mipex.eu/access-nationality>)

Ο Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών (MIPEX) διεγείρει συζητήσεις, ενημερώνει εκθέσεις υψηλού επιπέδου και χρησιμοποιείται για τη δράση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με την πολιτική ένταξης των μεταναστών σε όλο τον κόσμο.

Solano, G. και Huddleston, T., 2020b, Permanent Residence: Migrant Integration Policy Index 2020. Βαρκελώνη/Βρυξέλλες: CIDOB και MPG.

(<https://www.mipex.eu/permanent-residence>)

Ο Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών (MIPEX) διεγείρει συζητήσεις, ενημερώνει εκθέσεις υψηλού επιπέδου και χρησιμοποιείται για τη δράση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με την πολιτική ένταξης των μεταναστών σε όλο τον κόσμο.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Bauböck, R., Honohan, I., Huddleston, T., Hutcheson, D., Shaw, J. και Vink, M., 2018, Access to Citizenship and its Impact on Immigrant Integration. Φλωρεντία: EUI/MPG.

<https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/29828/AccessstoCitizenshipanditsImpactonImmigrantIntegration.pdf?sequence=1>

Το ερευνητικό έργο «Access to Citizenship and its Impact on Immigrant Integration (ACIT)» [Πρόσβαση στην ιθαγένεια και ο αντίκτυπος της στην ένταξη των μεταναστών (ACIT)] συνέκρινε τον τρόπο με τον οποίο τα ευρωπαϊκά κράτη ρυθμίζουν την απόκτηση ιθαγένειας και τον αντίκτυπο της ιθαγένειας στην κοινωνικοοικονομική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ), 2018, Γλωσσάριο ασύλου και μετανάστευσης 6.0: Ένα εργαλείο για καλύτερη συγκρισιμότητα που παρήχθη από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης. Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2020-09/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf

Το Γλωσσάριο υποστηρίζει τις συζητήσεις πολιτικής σε ολόκληρη την ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο, παρέχοντας ένα κοινό λεξιλόγιο επικαιροποιημένων όρων και εννοιών σε όλες τις γλώσσες των κρατών μελών, επιτρέποντας έτσι την καλύτερη κατανόηση και συγκρισιμότητα των φαινομένων μετανάστευσης και ασύλου.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ), 2019, Labour market integration of third-country nationals in EU member states. Συνθετική έκθεση του EMN για τη μελέτη του EMN για το 2018. Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ)/Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

https://emn.ie/files/p_201902120358102019_emn-synthesis_%20LabourMarketIntegration_12.02.2019.pdf

Στόχος της μελέτης είναι να παράσχει μια επισκόπηση των υφιστάμενων πολιτικών ένταξης στην αγορά εργασίας στα κράτη μέλη που απευθύνονται σε υπηκόους τρίτων χωρών. Επικεντρώνεται στις τρέχουσες πολιτικές και σε εκείνες που είτε εφαρμόστηκαν πρόσφατα (από το 2014) είτε τροποποιήθηκαν μετά το 2014. Προσφέρει παραδείγματα υποσχόμενων μέτρων ένταξης στην αγορά εργασίας που εφαρμόζονται από τον δημόσιο τομέα, καθώς και προσαρμοσμένες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την απασχόληση και παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα.

Eurostat, 2021, Residence permits - statistics on first permits issued during the year (Άδειες διαμονής - στατιστικές για τις πρώτες άδειες που εκδόθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους). Βρυξέλλες: Eurostat.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Residence_permits_-_statistics_on_first_permits_issued_during_the_year

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σχετικά με τις πρώτες άδειες διαμονής που εκδόθηκαν σε πολίτες τρίτων χωρών κατά τη διάρκεια κάθε έτους αναφοράς. Τα δεδομένα βασίζονται στο κανονιστικό πλαίσιο που προβλέπεται από το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 862/2007 για τις στατιστικές μετανάστευσης και διεθνούς προστασίας.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2019 προσδιόρισε την προώθηση της ένταξης των μεταναστριών στο εκπαιδευτικό σύστημα, την ένταξη στην αγορά εργασίας και την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, μεταξύ άλλων, ως σημαντικές συστατικές της ένταξης των μεταναστριών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Όσον αφορά τις άδειες διαμονής, ο νόμος 4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και άλλες διατάξεις» εισήγαγε αλλαγές στους τομείς των αδειών διαμονής, της οικογενειακής επανένωσης και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Υπάρχουν επτά (7) κύριες κατηγορίες αδειών διαμονής: 1. Άδεια διαμονής για εργασιακούς και επαγγελματικούς λόγους, 2. Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς, έκτακτους και άλλους λόγους, 3. Άδεια διαμονής για σπουδές, εθελοντική εργασία, έρευνα και επαγγελματική κατάρτιση, 4. Άδεια διαμονής για θύματα εμπορίας ανθρώπων, 5. Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση, 6. Άδεια διαμονής μακράς διάρκειας, 7. Ειδικό πιστοποιητικό νόμιμης διαμονής. Στα άτομα που αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες χορηγείται τριετής άδεια διαμονής (ADET), η οποία μπορεί να ανανεωθεί μετά από απόφαση του επικεφαλής του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου (RAO). Μετά την έναρξη ισχύος του νόμου 4636/2019 «για τη διεθνή προστασία και άλλες διατάξεις», οι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας δεν έχουν πλέον το δικαίωμα να λαμβάνουν 3ετή άδεια. Λαμβάνουν άδεια διαμονής διάρκειας 1 έτους, η οποία μπορεί να ανανεωθεί για περίοδο 2 ετών. Οι άδειες διαμονής παραδίδονται συνήθως τουλάχιστον 4-5 μήνες μετά την κοινοποίηση της θετικής απόφασης χορήγησης διεθνούς προστασίας. Μέχρι την έκδοση των αδειών διαμονής, οι αιτούντες κατέχουν την κάρτα αιτούντος άσυλο, η οποία φέρει τη σφραγίδα με την ένδειξη «Εκκρεμεί άδεια διαμονής».

Όσον αφορά την πρόσβαση στην ιθαγένεια σύμφωνα με τον κώδικα ιθαγένειας (ν. 3284/2004, άρθρο 5 παράγραφος 1 του Κώδικα Ιθαγένειας, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4674/2020), η ιθαγένεια μπορεί να χορηγηθεί σε αλλοδαπό ο οποίος: i) έχει ενηλικιωθεί κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης πολιτογράφησης- ii) δεν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για αριθμό εγκλημάτων που διαπράχθηκαν εκ προθέσεως κατά τα τελευταία 10 έτη, με ποινή τουλάχιστον ενός έτους ή τουλάχιστον 6 μηνών ανεξάρτητα από τον χρόνο έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης. Η καταδίκη για παράνομη είσοδο στη χώρα δεν κωλύει τη διαδικασία πολιτογράφησης. iii) Δεν εκκρεμεί διαδικασία απέλασης ή άλλο ζήτημα σχετικά με το καθεστώς διαμονής του. iv) Διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα επί 7 συνεχή έτη πριν από την υποβολή της αίτησης. v) Είναι κάτοχος μιας από τις κατηγορίες αδειών διαμονής που προβλέπονται στον Κώδικα Ιθαγένειας, μεταξύ άλλων άδεια διαμονής μακράς διάρκειας, άδεια διαμονής που χορηγείται σε αναγνωρισμένους πρόσφυγες ή δικαιούχους επικουρικής προστασίας ή άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς. Περισσότερες κατηγορίες αδειών προστέθηκαν το 2018. Οι αιτούντες θα πρέπει επίσης να διαθέτουν: i) επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας, ii) να είναι κανονικά ενταγμένοι στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και iii) να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στην πολιτική ζωή (δηλαδή να είναι εξοικειωμένοι με τους πολιτικούς θεσμούς της Ελληνικής Δημοκρατίας, γνώση της ελληνικής πολιτικής ιστορίας).

Πηγές

Βάση δεδομένων πληροφοριών για το άσυλο (AIDA) (2021). Άδεια διαμονής- Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους.

<https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/status-and-residence/residence-permit/>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πληροφορίες σχετικά με την άδεια διαμονής για άτομα που έχουν αναγνωρισθεί με μια μορφή προστασίας στην Ελλάδα.

Βάση δεδομένων πληροφοριών για το άσυλο (AIDA) (2021). Πολιτογράφηση- Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους.

<https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/status-and-residence/naturalisation/>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις προϋποθέσεις για την απόκτηση ιθαγένειας στην Ελλάδα.

Φούσκας, Θ., Anderson, Β., Κουλιεράκης, Γ., Οικονόμου, Χ., Σπυριδάκης, Μ., Σουλιώτης, Κ., Μηνέ, Φ., de Maio, Α., Καζάνας, Κ. και Γκικοπούλου, Π. (2020). Ο δρόμος για την απόκτηση της ιθαγένειας για τους πολίτες τρίτων χωρών στα Κράτη-Μέλη. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (ΕΟΔΔ)/Ελληνικό Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2020-03/greece_pathways_to_citizenship_en.pdf

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

https://ec.europa.eu/home-affairs/document/download/22ae842d-9be0-4755-b0d7-647e05415df9_en

Η μελέτη αυτή περιλαμβάνει μια επισκόπηση των όρων και των προϋποθέσεων για την πολιτογράφηση και των διοικητικών διαδικασιών που χρησιμοποιούνται για να καθοριστεί αν ένα άτομο είναι επιλέξιμο.

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (2020). Βάση δεδομένων πληροφοριών για το άσυλο (AIDA) (2019). Έκθεση ανά χώρα: Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους.

https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2020/07/report-download_aida_gr_2019update.pdf

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε πληροφορίες που παρέχονται από εθνικούς φορείς που σχετίζονται με τις διαδικασίες ασύλου.

Υπουργείο Εσωτερικών/Γενική Γραμματεία Ιθαγένειας (2021). Απλοποιημένες οδηγίες για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας - Πώς μπορώ να γίνω Έλληνας πολίτης; (How can I become a Greek citizen?) Αθήνα: Ο Συνήγορος του Πολίτη/Διεύθυνση Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών.

<https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/HowCanIBecomeAGreekCitizen.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πληροφορίες σχετικά με το πώς μπορεί ένα άτομο να γίνει Έλληνας πολίτης.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2019). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/B6.-Εθνική-Στρατηγική-2019.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2019.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021). Κατηγορίες αδειών διαμονής για πολίτες τρίτων χωρών & έγγραφα που πρέπει να υποβληθούν. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/en/migration-policy/metanasteusi-stin-ellada/katigories-adeion-diamonis-politon-triton-choron-dikaiologitika%e2%80%8b/>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις κατηγορίες αδειών διαμονής για πολίτες τρίτων χωρών και τα έγγραφα που πρέπει να υποβληθούν στην Ελλάδα.

Ισπανία

Το άρθρο 30α του «Οργανικού Νόμου 4/2000, της 11ης Ιανουαρίου, σχετικά με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη» (που τροποποιήθηκε στη συνέχεια από τους LO 8/2000, LO 14/2003, LO 2/2009, LO 10/2011, RDL 16/2012 και απόφαση 13/2021) ορίζει ότι «οι αλλοδαποί που βρίσκονται στην Ισπανία και είναι κάτοχοι άδειας διαμονής είναι κάτοικοι». Η διαμονή αυτή μπορεί να είναι προσωρινή ή μακροχρόνια. Η προσωρινή διαμονή επιτρέπει την παραμονή στην Ισπανία για χρονικό διάστημα από 90 ημέρες έως πέντε έτη (άρθρο 31.1.). Εάν οι αλλοδαποί είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο κοινωνικής ασφάλισης, χορηγείται επίσης άδεια διαμονής για εργασία (άρθρο 36.2.). Το άρθρο 32 ορίζει ότι «η μακροχρόνια διαμονή συνεπάγεται ότι επιτρέπεται στο άτομο να διαμένει και να εργάζεται στην Ισπανία επ' αόριστον, υπό τους ίδιους όρους με τους Ισπανούς υπηκόους». Οι προϋποθέσεις περιλαμβάνουν την προσωρινή διαμονή στην Ισπανία επί πέντε έτη σε συνεχή βάση.

Για να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των αλλοδαπών, ορίζεται ότι «η απουσία άδειας διαμονής και εργασίας (...), δεν καθιστά άκυρη μια σύμβαση εργασίας όσον αφορά τα δικαιώματα των αλλοδαπών εργαζομένων, ούτε εμποδίζει τη χορήγηση παροχών που απορρέουν από περιπτώσεις που προβλέπονται από τις διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των εργαζομένων ή άλλες ισχύουσες συμβάσεις (...)» (άρθρο 36.5).

Η απόκτηση άδειας παραμονής επιτρέπει, μεταξύ άλλων, τη συμπερίληψη μελών της οικογένειας, την παράταση των προθεσμιών για τις αιτήσεις ισπανικής ιθαγένειας, την ελεύθερη μετακίνηση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη διευκόλυνση των ανανεώσεων κ.λπ. Ωστόσο, πρέπει να θυμάται κανείς ότι οι διαδικασίες υποβολής αιτήσεων είναι συνήθως αρκετά χρονοβόρες. Επιπλέον, η άδεια παραμονής δεν επιτρέπει πάντα την εργασία στην Ισπανία.

Από την άλλη πλευρά, οι κανονισμοί προβλέπουν τη δυνατότητα απόκτησης άδειας παραμονής για τις αλλοδαπές γυναίκες θύματα έμφυλης βίας, καθώς και την πρόσβαση στα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον «Οργανικό Νόμο 1/2004, της 28ης Δεκεμβρίου, σχετικά με τα ολοκληρωμένα μέτρα προστασίας κατά της έμφυλης βίας» (άρθρο 31α). Με τον τρόπο αυτό, θα είναι δυνατόν να ζητήσουν «άδεια διαμονής και εργασίας σε περίπτωση εξαιρετικών περιστάσεων, όπως η έκδοση διαταγής προστασίας υπέρ τους ή, ελλείψει αυτού, έκθεση της Εισαγγελίας που να αναφέρεται στην ύπαρξη αποδεικτικών στοιχείων για έμφυλη βία» (άρθρο 31 bis.3).

Μολονότι ο κανόνας αυτός προστατεύει ιδιαίτερα τις γυναίκες που βρίσκονται σε παράνομη κατάσταση, ορισμένες

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

γυναίκες που βρίσκονται σε προσωρινή άδεια αποκλείστηκαν από αυτή την ερμηνεία. Ως εκ τούτου, η «Οδηγία SEM 2/2021 σχετικά με την άδεια προσωρινής διαμονής και εργασίας σε εξαιρετικές περιστάσεις για αλλοδαπές γυναίκες θύματα έμφυλης βίας» παρέχει την άδεια αυτή σε κάθε γυναίκα θύμα έμφυλης βίας, ανεξάρτητα από τη διοικητική της κατάσταση στην Ισπανία.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η ισπανική ιθαγένεια αποκτάται κατά κανόνα αφού ένα πρόσωπο έχει διαμείνει στην Ισπανία επί δέκα έτη. Είναι σημαντικό ότι η απόφαση αριθ. 1.521/2021 του Ανώτατου Δικαστηρίου μετριάζει την απαίτηση ένταξης για την απόκτηση της ισπανικής ιθαγένειας (η οποία απαιτεί την έγκριση ενός ερωτηματολογίου) για τις ανειδίκευτες μετανάστριες, θεωρώντας σημαντικό να εξεταστεί κατά πόσον το κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο των γυναικών χαρακτηρίζεται από εκπαιδευτικές διακρίσεις εις βάρος των γυναικών.

Τέλος, η ιστορία επιτυχίας με τίτλο «Από τη Γκάνα στην Ισπανία: ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά της» (From Ghana to Spain: a better future for her children), προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTg=, αφηγείται τις δυσκολίες μιας μετανάστριας να επιτύχει την αυτονομία της, να αποκτήσει εργασία και να στηρίζει την οικογένειά της λόγω του καθεστώτος της χωρίς χαρτιά.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Citizenship rights of undocumented foreign women victims of gender violence
<https://doi.org/10.5944/rdh.26.2015.16343>

Η εργασία αυτή πραγματοποιεί μια διαφοροποιημένη ανάλυση του ισχύοντος νόμου περί αλλοδαπών της Ισπανίας και των προηγούμενων νόμων που ρύθμιζαν τη νομική κατάσταση αυτών των αλλοδαπών γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας.

A feminine citizenship. The contributions of Moroccan, Ecuadorian and Romanian immigrant women in Spain
<https://journals.openedition.org/revestudsoc/7994>

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει μια μελέτη και μια κριτική συζήτηση γύρω από την παραδοσιακή αντίληψη της ιθαγένειας, με βάση τη συμβολή των μεταναστριών.

Human Rights Committees: Their nature and legal relevance in Spain.
https://www.academia.edu/72078688/Human_Rights_Committees_Their_Nature_and_Legal_Relevance_in_Spain

Το άρθρο αυτό αναλύει την κατάσταση των μηχανισμών εφαρμογής των συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που συχνά συγκροτούνται ως «επιτροπές», αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα των αποφάσεών τους και τον αντίκτυπό τους στην Ισπανία. Ειδικότερα, θα γίνει μια πιο εμπεριστατωμένη εξέταση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της Επιτροπής Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων και της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (Επιτροπή CEDAW).

Effects of undocumented immigrant exclusion from health care coverage in Spain. Health Policy.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168851018304160>

Οι στόχοι της παρούσας εργασίας είναι να προσδιοριστούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής της πολιτικής, να εξεταστούν οι επιπτώσεις της στην υγεία και την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και να εκτιμηθούν οι οικονομικές επιπτώσεις της.

Γαλλία

Το ζήτημα της ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστριών στη Γαλλία αναδύθηκε ως αντικείμενο κοινωνικού αγώνα των φεμινιστικών κινημάτων και σταδιακά ως αντικείμενο μελέτης των κοινωνικών επιστημών στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Η συζήτηση για τη θέση των μεταναστριών στη γαλλική αγορά εργασίας και για τους παράγοντες που εξηγούν την ενσωμάτωση και τον αποκλεισμό τους υποδηλώνει ότι υπάρχει σαφές ενδιαφέρον για το ζήτημα αυτό από διάφορους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Η συμμετοχή των μεταναστριών στην πολιτική ζωή συγκαταλέγεται στις προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής για την Υποδοχή και την Ένταξη, που φέρει το Υπουργείο Εσωτερικών από το 2018. Αυτή η συμμετοχική προσέγγιση, με στόχο την προώθηση των ανταλλαγών μεταξύ των εξόριστων και των τοπικών πληθυσμών, αποτελεί κλειδί για την ένταξη στην κοινωνία υποδοχής. Η εμπλοκή και η ένταξη των μεταναστών στους τομείς των συλλόγων και των πολιτών τους επιτρέπει να γίνουν φορείς της δικής τους ζωής, να συμμετέχουν περισσότερο στη ζωή των δομών που τους συνοδεύουν, να δημιουργήσουν αναφορές και ένα δίκτυο στη χώρα υποδοχής, αλλά και να εκτιμήσουν και να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις δεξιότητές τους.

Στην πραγματικότητα, η γαλλική κυβέρνηση, προκειμένου να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της για την ένταξη, έχει δημιουργήσει τοπικές αρχές που επιτρέπουν στους μετανάστες να συμμετέχουν στην κοινωνική και πολιτική ζωή της κοινότητας διαμονής τους. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της σύμβασής της με τη Διυπουργική Διεύθυνση Υποδοχής και Ένταξης Προσφύγων (Diair), η πόλη της Dijon έχει δημιουργήσει και χρηματοδοτεί το πρόγραμμα «Together!» (Μαζί!) που διαχειρίζεται η ένωση Cesam. Το πρόγραμμα αυτό έχει δύο κύριες συνιστώσες: την κατάρτιση μιας ατομικής διάγνωσης των αναγκών κάθε μετανάστη και την ένταξή του στα προγράμματα που υλοποιούνται από τις ενώσεις της περιοχής. Η πόλη του Clermont-Ferrand αναπτύσσει επίσης τη συμμετοχή των μεταναστών στο πλαίσιο της σύμβασης με το Diair. Ο στόχος αυτής της κοινωνικής και πολιτικής ένταξης καθιστά δυνατή την καλύτερη στόχευση των δράσεων υπέρ αυτού του κοινού. Επιπλέον, η ένταξη σε έναν συνεταιριστικό και θεσμικό ιστό δίνει τη δυνατότητα στους μετανάστες των οποίων ο αγώνας για την ελευθερία και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν αιτία εξορίας, να διατηρήσουν αυτή τη δέσμευση και να κάνουν τις μαρτυρίες τους να διαρκέσουν. Αυτή η συμμετοχική δυναμική εντάσσεται, τέλος, στην πιο σφαιρική προοπτική της διαβούλευσης με τους πρόσφυγες, η οποία αποσκοπεί στη συγκέντρωση των εμπειριών τους από τη μετανάστευση και την ενσωμάτωση, προκειμένου να τους εμπλέξει καλύτερα στις αποφάσεις που τους αφορούν.

Ωστόσο, παρά την εικόνα αυτή της κοινωνικής ένταξης, παραμένει γεγονός ότι η ένταξη των μεταναστριών παραμένει πολύ δύσκολη στη Γαλλία. Η συζήτηση για την ένταξη των μεταναστών έχει σταδιακά μετατραπεί σε συζήτηση για την ταυτότητα. Πράγματι, για να μπορέσουν να συμμετάσχουν στην πολιτική ζωή της κοινότητας υποδοχής τους, οι γυναίκες αυτές πρέπει να βρίσκονται σε νόμιμη κατάσταση, δηλαδή να έχουν άδεια παραμονής. Γνωρίζοντας ότι η αρχή της σταθερής κατοικίας είναι η πρώτη προϋπόθεση για να μπορέσει να δικαιολογηθεί η κοινωνική ένταξη, πολλές μετανάστριες αποκλείονται από την πολιτική ζωή όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής. Καθώς δεν έχουν πρόσβαση σε κατοικία αλλά σε καταλύματα έκτακτης ανάγκης, αποκλείονται από την πολιτική ζωή. Αυτές οι μετανάστριες χωρίς χαρτιά θα πρέπει να περιμένουν να αποκτήσουν την άδεια παραμονής τους για να μπορέσουν να λάβουν κοινωνική βοήθεια και οικογενειακά επιδόματα προκειμένου να συμμετάσχουν στην πολιτική ζωή.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Immigrant Women and integration

https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Documentation/Series_Community_Relations/Immigrant_women_and_integration_en.pdf

Το έγγραφο αυτό παρουσιάζει τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την ένταξη των μεταναστριών

Promoting integration for migrant domestic workers in France

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/--migrant/documents/publication/wcms_232518.pdf

Η έρευνα αυτή βασίζεται στην ανάλυση εθνικών στατιστικών στοιχείων σχετικά με την ένταξη των μεταναστριών στη Γαλλία

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Αρκετά νομικά εργαλεία, ξεκινώντας από το ιταλικό Σύνταγμα, αφορούν τα δικαιώματα των πολιτών ή των πολιτών: όλα επιβεβαιώνουν την κοινωνική ισότητα και τα θεμελιώδη δικαιώματα και αρχές για όλους, γυναίκες και άνδρες, γηγενείς και μετανάστες.

Τμήμα Πολιτικών Ελευθεριών και Μετανάστευσης του ιταλικού Υπουργείου Εσωτερικών: οι λειτουργίες και τα καθήκοντα που ασκεί το εν λόγω Τμήμα στο πλαίσιο του Υπουργείου αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τη μετανάστευση, το άσυλο, την ιθαγένεια, τις ιστορικές εθνογλωσσικές μειονότητες και τις θρησκευτικές ομάδες- το Τμήμα υποδιαιρείται σε γραφεία και μονάδες και περιλαμβάνει την Κεντρική Διεύθυνση για τα δικαιώματα του πολίτη, την ιθαγένεια και τις μειονότητες.

Στην Ιταλία, **η είσοδος, η παραμονή και η νομιμοποίηση των υπηκόων τρίτων χωρών** συγκαταλέγονται στα κύρια θέματα που αντιμετωπίζονται από τη **μεταναστευτική νομοθεσία**. Προκειμένου να νομιμοποιήσουν το νομικό τους καθεστώς στη χώρα με την έκδοση εγγράφων παραμονής, οι μετανάστες πρέπει να πληρούν μια σειρά από προϋποθέσεις, βασικά τους λόγους μετανάστευσης, το βιοπορισμό, την κατάσταση απασχόλησης και τη σύνθεση της οικογένειας (κατά περίπτωση). Οι μεταναστευτικοί νόμοι αφορούν τόσο τη **διαμονή** όσο και την **ιθαγένεια**:

- **Νόμος 40/1998 (Turco-Napolitano)**: ο κύριος στόχος αυτού του νόμου ήταν να ρυθμίσει τη μετανάστευση, ευνοώντας την κανονική/νόμιμη μετανάστευση και αποθαρρύνοντας την παράνομη μετανάστευση- επιπλέον, ο νόμος εισήγαγε μια μόνιμη άδεια διαμονής και ρύθμισε τη διαδικασία πολιτογράφησης με στόχο την απόκτηση της ιταλικής ιθαγένειας,
- Τα **σύνολα ή τα πακέτα ασφαλείας (Pacchetti sicurezza)** επηρέασαν τις διαδικασίες διαμονής και απόκτησης ιθαγένειας: ο **νόμος 94/2009** (που αφορά τη δημόσια ασφάλεια) καθόρισε ότι οι νόμιμοι μετανάστες που παντρεύονται με Ιταλό πρέπει να περιμένουν δύο χρόνια προκειμένου να αποκτήσουν την ιταλική ιθαγένεια- το **διάταγμα νόμου 113/2018** (γνωστό ως διατάγματα ασφαλείας Salvini), και το επόμενο διάταγμα ασφαλείας του 2019 τροποποίησαν περαιτέρω την απόκτηση της ιταλικής ιθαγένειας: ειδικότερα, η προθεσμία για τη χορήγηση ή την απόρριψη της ιδιότητας του πολίτη (status civitatis) είχε περάσει από 2 σε 4 χρόνια.
- **Νόμος 173/2020**: τροποποιώντας τα «διατάγματα ασφαλείας Salvini», ο νόμος 173 παρενέβη σε πολλά ζητήματα, πρώτα απ' όλα στις άδειες εργασίας, προβλέποντας τη δυνατότητα μετατροπής των αδειών διαμονής για ειδική προστασία, φυσική καταστροφή, εκλεκτή διαμονή, απόκτηση ιθαγένειας ή καθεστώς απάτριδος, αθλητικές δραστηριότητες, καλλιτεχνική εργασία, θρησκευτικούς λόγους και βοήθεια προς ανήλικους σε άδειες διαμονής για εργασία- εξάλλου, στη συνέχεια του νόμου αυτού, η απόκτηση της ιταλικής ιθαγένειας έχει διευκολυνθεί.

Σχετικές κοινωνικές υπηρεσίες. Αρκετές από τις μετανάστριες που ερωτήθηκαν στην Ιταλία θυμούνται την ελάχιστη και συχνά κακώς οργανωμένη υποστήριξη που είχαν λάβει από τη δημόσια διοίκηση όσον αφορά τη βοήθεια και την καθοδήγηση κατά την άφιξή τους στην Ιταλία: παραπονέθηκαν για τις **δυσκολίες στην απόκτηση εγγράφων παραμονής**, γεγονός που πλήττει ιδιαίτερα τους νεοαφιχθέντες μετανάστες. Κατά συνέπεια, προτείνουν απλούστερες και ταχύτερες διαδικασίες. Από την άποψη αυτή, η **νομική συνδρομή** σχετικά με τις διαδικασίες και τις υπηρεσίες, καθώς και η **υποστήριξη** στις γραφειοκρατικές διαδικασίες, η επαγγελματική κατάρτιση, η ένταξη στην απασχόληση, η διαμεσολάβηση κ.λπ. προσφέρονται από ειδικές **ενώσεις** και ΜΚΟ, δεδομένου ότι η **δημόσια διοίκηση** δεν παρέχει επαρκή ούτε επαρκή καθοδήγηση. Συμπερασματικά, η **βελτίωση των υπηρεσιών καθοδήγησης** για τους μετανάστες, ιδίως σε δημόσιο επίπεδο, θεωρείται προτεραιότητα από τις ερωτηθείσες μετανάστριες.

Καλές πρακτικές:

- τα τοπικά γραφεία μετανάστευσης προσφέρουν υποστήριξη στις γραφειοκρατικές διαδικασίες για την απόκτηση εγγράφων και αδειών
- κοινωνικές συνεταιριστικές οργανώσεις, ενώσεις και ΜΚΟ προσφέρουν νομικές συμβουλές στους μετανάστες.

Προκλήσεις και συστάσεις:

- ενίσχυση της νομικής βοήθειας για τους μετανάστες, ιδίως στο αρχικό στάδιο της παραμονής τους στη χώρα
- Η ιταλική νομοθεσία για την ιθαγένεια είναι παρωχημένη και πρέπει να ανανεωθεί: δεν αναγνωρίζει την αρχή του jus soli- εξάλλου, το δικαίωμα υποβολής αίτησης για την ιθαγένεια συνδέεται με ορισμένες

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

προϋποθέσεις και η διαδικασία συνεπάγεται μακρά αναμονή.

«My Life as an Alter.NATIVA» https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Nzc=: η πρωταγωνίστρια αυτής της ιστορίας ζει σε μια διάσταση ταυτότητας που χαρακτηρίζεται από αντίσταση και δυαδικότητα: ενώ απολαμβάνει τη διπλή πολιτισμική της ένταξη, αρνείται να αφομοιωθεί στην ιταλική κουλτούρα, γι' αυτό και δεν θέλει να πάρει την ιταλική υπηκοότητα.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Mantovan C., 2007, *Immigrazione e cittadinanza. Auto-organizzazione e partecipazione dei migranti in Italia*, FrancoAngeli, Milano.

(https://www.academia.edu/19658677/Immigrazione_e_cittadinanza_Auto_organizzazione_e_partecipazione_dei_migranti_in_Italia_FrancoAngeli_Milano_2007)

Το βιβλίο αυτό είναι αφιερωμένο στο φαινόμενο της μετανάστευσης σε σχέση με την ιθαγένεια και τη συμμετοχή των μεταναστών στην Ιταλία.

Altin R., Virgilio F. (έκδ.), 2011, *Ordinarie migrazioni. Educazione alla cittadinanza tra ricerca e azione*, Kappa Vu, Udine.

(https://www.academia.edu/38176390/Ordinarie_migrazioni_Educazione_alla_cittadinanza_tra_ricerca_e_azione)

Αποτέλεσμα μιας έρευνας δράσης, το βιβλίο αυτό πραγματεύεται το ζήτημα της ιθαγένειας ως προνομιακό σημείο από το οποίο θα πρέπει να εξεταστούν οι διαδικασίες ένταξης των μεταναστών και αναφέρει τα αποτελέσματα και τις ερμηνείες ενός τριετούς ερευνητικού προγράμματος σχετικά με την αλλοδαπή μετανάστευση και την εκπαίδευση για την ενεργό ιδιότητα του πολίτη.

Lannutti V., Bellinello I., Conti L., Hoxha D., Spedicato Iengo E., 2014, *Politiche migratorie. Tra strumenti regolativi, autonomie operative, condizionamenti culturali*, Numero monografico 1/2014 di *Ratio Sociologica, Journal of Social Sciences: Theory and Application*, Chieti-Pescara.

(https://www.academia.edu/9251222/Politiche_migratorie_Tra_strumenti_regolativi_autonomie_operative_condizionamenti_culturali)

Η πολυπλοκότητα και η διάσταση των σημερινών μεταναστευτικών φαινομένων απαιτεί όλο και μεγαλύτερη δέσμευση για την ανάπτυξη κατάλληλων και αποτελεσματικών μεταναστευτικών πολιτικών που μπορούν να διεξάγουν με ασφάλεια την ευαίσθητη διαδικασία της ένταξης.

Πορτογαλία

Διαμονή και ιθαγένεια

Το κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθεί με την εθνική ρύθμιση σε επίπεδο διαμονής και συμμετοχής στην ιθαγένεια. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η νομοθεσία υιοθετεί ουδέτερη γλώσσα, μη αναφερόμενη σε θηλυκά και αρσενικά. Ωστόσο, θα επισημανθούν νομικά μέτρα με κατεξοχήν έμφυλο προφίλ. Η ρύθμιση που εξετάζεται στην παρούσα ανάλυση εξετάζει το πολιτικό, το κοινωνικό/πολιτιστικό και το οικονομικό/εργασιακό πεδίο.

Για τα υπό συζήτηση ζητήματα σχετικά με την κατοικία και την ιθαγένεια επισημαίνουμε δύο νομοθετικά μέσα.

Έτσι, ο νόμος αριθ. 23/2007 της 04ης Ιουλίου - Είσοδος, παραμονή, έξοδος και αποβολή αλλοδαπών από την εθνική επικράτεια, ρυθμίζει το θέμα της διαμονής. Η εν λόγω πράξη ορίζει τους όρους και τις διαδικασίες εισόδου, παραμονής, εξόδου και απαγόρευσης εξόδου των αλλοδαπών πολιτών από την πορτογαλική επικράτεια, καθώς και το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος.

Η πορτογαλική νομοθεσία προβλέπει διάφορα είδη αιτήσεων διαμονής στην εθνική επικράτεια. Οι γενικοί όροι προβλέπονται στο άρθρο 77.º. Για να καταδείξουμε το περιεχόμενο που καλύπτεται στα κεφάλαια 1, 2 και 3, θα αναφέρουμε τις απαιτήσεις διαμονής για σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Πορτογαλία. Σύμφωνα με το άρθρο 91 είναι απαραίτητο ο αιτών να προσκομίσει:

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

- Ισχύουσα θεώρηση διαμονής σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 77,
- Αποδεικτικό εγγραφής σε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- Αποδεικτικό πληρωμής των διδάκτρων, εφόσον συντρέχει περίπτωση,
- Μέσα διαβίωσης,
- Απόδειξη ασφάλισης υγείας ή εγγραφή στο Εθνικό Σύστημα Υγείας,
- Απόδειξη στέγασης.

Η άδεια διαμονής ισχύει για ένα έτος και μπορεί να ανανεωθεί εφόσον εξακολουθούν να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης.

Τα εμπόδια που παρατηρούνται στον τομέα αυτό σχετίζονται με την πολυπλοκότητα της διαδικασίας και τη βραδύτητά της. Οι γυναίκες που πήραν συνέντευξη αναφέρθηκαν στη δυσκολία να λάβουν πληροφορίες και, κατά συνέπεια, στηρίζονται στην υποστήριξη άτυπων δικτύων, όπως οι φίλοι και η οικογένεια.

Όσον αφορά την ιθαγένεια, ο **νόμος 37/81, της 3ης Οκτωβρίου**, επικαιροποιημένος από τον οργανικό νόμο αριθ. 2/2020, της 10/11, ρυθμίζει τις μορφές απόδοσης, απόκτησης και απώλειας της ιθαγένειας. Είναι γνωστός από τον νόμο περί ιθαγένειας. Τα υποκείμενα που μπορούν να υποβάλουν αίτηση για την ιθαγένεια είναι, κατά κανόνα:

- Όσοι έχουν γεννηθεί στην Πορτογαλία,
- Όσοι έχουν Πορτογάλους γονείς ή παππούδες,
- Όσοι είναι παντρεμένοι με πορτογάλο υπήκοο,
- Όσοι ζουν νόμιμα στην Πορτογαλία για τουλάχιστον 5 χρόνια.

Στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι αλλοδαποί, κάτοικοι τουλάχιστον 5 ετών, πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Να είναι ενήλικοι ή χειραφετημένοι σύμφωνα με το πορτογαλικό δίκαιο,
- Πρέπει να έχουν επαρκή γνώση της πορτογαλικής γλώσσας,
- Να μην έχουν καταδικαστεί για έγκλημα που τιμωρείται στην Πορτογαλία με ποινή μεγαλύτερη των 3 ετών φυλάκισης,
- Να μην αποτελούν κίνδυνο ή απειλή για την εθνική ασφάλεια, ιδίως μέσω τρομοκρατικών ενεργειών.

Στο νόμο, η διαδικασία αυτή ονομάζεται απόκτηση ιθαγένειας με πολιτογράφηση (άρθρο 6). Το κράτος δεν έχει ακριβώς διακριτική ευχέρεια σε αυτή τη διαδικασία. Έχει εξουσία νομιμότητας και είναι υπεύθυνο για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τις νομικές απαιτήσεις. Ωστόσο, σε αυτόν τον τομέα υπάρχουν και πάλι παράπονα για την πολυπλοκότητα της διαδικασίας και την καθυστέρηση στην απάντηση των αιτημάτων.

Για να απεικονίσουμε αυτό το κεφάλαιο, προτείνουμε την ανάλυση της ιστορίας επιτυχίας «The migrant female body» (Το γυναικείο σώμα της μετανάστριας). Η ιστορία είναι διαθέσιμη στο https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTA. Η ιστορία μάς μιλά για τη δυνατότητα μιας γυναίκας ικανής να επιτελέσει το ρόλο του μετανάστη και να ενισχύσει τα ζητήματα της ταυτότητας και της συμμετοχής της ιθαγένειας στην πορεία της. Για άλλους λόγους, η ιστορία επιτυχίας «The education of sons and daughters as a life project» (Η εκπαίδευση των γιων και των θυγατέρων ως σχέδιο ζωής), η οποία είναι διαθέσιμη στο https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Mzg, απεικονίζει την ποικιλομορφία των διαδρομών πρόσβασης στη νομιμοποίηση των μεταναστών και την πρόσβαση στην πλήρη ιθαγένεια.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

[a543ebe716d8](#)

Η έκθεση περιγράφει τις έννοιες της ιθαγένειας μέσω της ιδέας της ιθαγένειας μέσω πολιτογράφησης.

Justiça.Gov.PT – Reside legalmente em Portugal há pelo menos 6 anos [Justiça.Gov.PT – Έχουν διαμείνει νόμιμα στην Πορτογαλία για τουλάχιστον 6 χρόνια]

<https://justica.gov.pt/Como-obter-nacionalidade-portuguesa/Reside-legalmente-em-Portugal-ha-pelo-menos-6-anos>

Ο δικτυακός τόπος εξηγεί όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την απόκτηση ιθαγένειας με πολιτογράφηση.

Σλοβενία

Προκειμένου να διαμένουν και να εργάζονται στη Σλοβενία, οι υπήκοοι τρίτων χωρών χρειάζονται άδεια εργασίας ή/και άδεια διαμονής. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών χρειάζονται άδεια διαμονής. Υπάρχουν δύο τύποι **διαμονής**:

1) **προσωρινή άδεια διαμονής**: μπορεί κανείς να υποβάλει αίτηση για την άδεια αυτή όταν έχει αποδεδειγμένο σκοπό διαμονής στη Σλοβενία. Όταν κάποιος πληροί τις προϋποθέσεις, η άδεια εκδίδεται για ορισμένο χρονικό διάστημα (όχι περισσότερο από ένα έτος). Το άτομο μπορεί να παρατείνει την προσωρινή άδεια διαμονής υπό τους ίδιους όρους με αυτούς που εκδόθηκε.

2) **μόνιμη άδεια διαμονής**: ένα πρόσωπο μπορεί να υποβάλει αίτηση για την άδεια αυτή μετά από καθορισμένη, συνεχή και νόμιμη περίοδο διαμονής στη Σλοβενία. Εκδίδεται χωρίς περιορισμό της διάρκειας και στην αίτηση δεν χρειάζεται επίσης να αποδείξει κανείς τον σκοπό της μόνιμης διαμονής στη Σλοβενία.

Η διεθνής προστασία στη Δημοκρατία της Σλοβενίας σημαίνει καθεστώς πρόσφυγα και καθεστώς επικουρικής προστασίας. Το Κυβερνητικό Γραφείο της Δημοκρατίας της Σλοβενίας για την υποστήριξη και την ένταξη των μεταναστών είναι η αρμόδια αρχή για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και την εφαρμογή μέτρων ένταξης για τα άτομα στα οποία παρέχεται διεθνής προστασία. Παρέχει στέγαση σε άτομα που λαμβάνουν διεθνή προστασία σε δικά της σπίτια ένταξης και άλλες εγκαταστάσεις στέγασης ή πληρώνει για τη στέγαση σε ιδιωτική κατοικία. Η απόφαση που χορηγεί το καθεστώς του πρόσφυγα ισχύει ως μόνιμη άδεια διαμονής, ενώ η απόφαση που χορηγεί το καθεστώς επικουρικής προστασίας ισχύει ως προσωρινή άδεια διαμονής.

Η απόκτηση της **ιθαγένειας** εξακολουθεί να θεωρείται το πιο ισχυρό μέτρο ένταξης σε μια κοινωνία. Ένα άτομο μπορεί να αποκτήσει τη σλοβενική ιθαγένεια με γέννηση* ή με πολιτογράφηση**, εάν πράγματι διαμένει στη Σλοβενία σε συνεχή βάση για το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Υπάρχει επίσης μια διαδικασία έκτακτης πολιτογράφησης, η οποία επιτρέπει την απόκτηση της σλοβενικής ιθαγένειας υπό λιγότερο αυστηρές προϋποθέσεις, όταν η ιθαγένεια είναι προς το εθνικό συμφέρον - ιδίως όταν υπάρχουν δικαιολογημένοι ακαδημαϊκοί/επιστημονικοί, οικονομικοί, πολιτιστικοί, εθνικοί ή παρόμοιοι λόγοι (χρησιμοποιείται συχνά για αθλητές).

* Στη Σλοβενία ισχύει η αρχή των δεσμών αίματος. Αυτό σημαίνει ότι ένα παιδί αποκτά την ιθαγένεια κατά τη γέννηση μέσω των γονέων του, δηλαδή όχι βάσει του τόπου γέννησης. Τα νεογέννητα παιδιά αποκτούν τη σλοβενική ιθαγένεια εάν τουλάχιστον ένας από τους γονείς είναι σλοβένος πολίτης.

** Ένα άτομο μπορεί επίσης να αποκτήσει τη σλοβενική ιθαγένεια με πολιτογράφηση. Απόκτηση της ιθαγένειας με αίτηση - προϋποθέσεις: να έχει ζήσει στη Σλοβενία επί δέκα τουλάχιστον έτη, συμπεριλαμβανομένης μιας συνεχούς περιόδου πέντε ετών διαμονής πριν από την υποβολή της αίτησης- ή να έχει παντρευτεί σλοβένο υπήκοο επί τρία τουλάχιστον έτη και να έχει πράγματι ζήσει στη Σλοβενία επί ένα τουλάχιστον συνεχές έτος πριν από την υποβολή της αίτησης- κ.λπ. Δεν επιτρέπεται διπλή υπηκοότητα.

Όσον αφορά την πολιτική συμμετοχή, οι μακροχρόνια μόνιμοι κάτοικοι έχουν δικαίωμα ψήφου στις τοπικές εκλογές από το 2002, γεγονός που καθιστά τη Σλοβενία πρωτοπόρο στην Κεντρική Ευρώπη στο θέμα αυτό. Ωστόσο, οι πολίτες εκτός ΕΕ δεν επιτρέπεται να είναι μέλη πολιτικών κομμάτων (εκτός από επίτιμα μέλη) και δεν μπορούν να θέσουν υποψηφιότητα στις εκλογές. Επιπλέον, οι ενώσεις και οι ηγέτες των μεταναστών ζητούν επίσημα τη γνώμη τους μόνο από το 2015.

Για το τέλος αυτού του κεφαλαίου, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Integration as a project» (Η ένταξη ως πρότζεκτ), η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=OA==. Αυτή η ιστορία επιτυχίας δείχνει ότι οι μετανάστριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν το γάμο με έναν σλοβένο υπήκοο ως στρατηγική για να ξεπεράσουν τα διοικητικά εμπόδια, επειδή ο γάμος με έναν υπήκοο βοηθά στην αποτελεσματική διευθέτηση της διαμονής τους και στην ευκολότερη πρόσβαση στην ιθαγένεια.

Πηγές

Ιθαγένεια: <https://www.gov.si/en/topics/citizenship/>

Πληροφορίες για τους αλλοδαπούς (συμπεριλαμβανομένης της ένταξης και της διαμονής): <https://infotujci.si/en/>

Rajnik, Mojca και Bajt, Veronika (2013). Civic participation of migrant women. Στο: *Paradoxes of integration*, 97-116.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΝΟΜΟΣ Η ΜΟΝΤΕΛΟ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ
Γαλλία	Η συμμετοχή των μεταναστριών στην πολιτική ζωή συγκαταλέγεται στις προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής για την Υποδοχή και την Ένταξη που φέρει το Υπουργείο Εσωτερικών από το 2018.	Δημιουργία τοπικών αρχών για την προώθηση της ένταξης. Παραδείγματα: Πρόγραμμα «Together!» («Μαζί!») (Ένωση Dijon-Cesam)	Αποσύνδεση της συμμετοχής στην πολιτική ζωή με το νομικό καθεστώς των γυναικών
Ελλάδα	Η πρόσβαση στην ιθαγένεια ρυθμίζεται από τον Κώδικα Ιθαγένειας (Ν. 3284/2004, άρθρο 5 παράγραφος 1 του Κώδικα Ιθαγένειας, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4674/2020)	Ο κώδικας ιθαγένειας θεσπίζει ορισμένα μέτρα για την απόκτηση της ιθαγένειας και, συνεπώς, την πλήρη ένταξη των μεταναστριών. Σε αυτά συγκαταλέγονται τα εξής: διαμονή στην Ελλάδα για 7 έτη ή γνώση ελληνικών, κανονική ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και δυνατότητα ενεργούς συμμετοχής στην πολιτική ζωή. Παράδειγμα σχετικά με την κοινωνική ένταξη: Το έργο «Υποστήριξη ένταξης στην Ελλάδα για δικαιούχους διεθνούς προστασίας» (HELIOS) υλοποιήθηκε σε στενή συνεργασία με τις εθνικές αρχές. Ο ΔΟΜ είχε ως στόχο την προώθηση της ένταξης στην Ελληνική κοινωνία των δικαιούχων διεθνούς προστασίας που διαμένουν σε προγράμματα προσωρινών καταλυμάτων μέσω: σεμιναρίων ένταξης, στήριξης της απασχόλησης, παρακολούθησης της ένταξης, ευαισθητοποίησης της κοινότητας υποδοχής.	Αναθεώρηση των μέτρων που θεσπίζονται για την απόκτηση ιθαγένειας
Ιταλία	Η είσοδος, η παραμονή και η νομιμοποίηση των μη ευρωπαίων πολιτών συγκαταλέγονται στα κύρια θέματα που αντιμετωπίζονται από τη μεταναστευτική νομοθεσία. Προκειμένου να νομιμοποιηθεί η νομική τους κατάσταση στη χώρα, είναι απαραίτητο να πληρούνται διάφορες προϋποθέσεις.	Υποστήριξη από τοπικά γραφεία για τη διεξαγωγή γραφειοκρατικών διαδικασιών. Επιπλέον, μη κυβερνητικές οντότητες παρέχουν νομικές συμβουλές.	Προώθηση περισσότερης καθοδήγησης και προσοχής, κυρίως από τη δημόσια διοίκηση, για τη διευκόλυνση της διαδικασίας απόκτησης ιθαγένειας και του αρχικού σταδίου εισόδου στη χώρα. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η ανανέωση του νόμου περί ιθαγένειας.
Πορτογαλία	Όσον αφορά την ιθαγένεια, ο Νόμος 37/81 της 3ης Οκτωβρίου, όπως επικαιροποιήθηκε από τον οργανικό νόμο αριθ. 2/2020 της 10ης Νοεμβρίου, ρυθμίζει τις μορφές απόδοσης, απόκτησης και απώλειας της ιθαγένειας. Καθορίζονται οι	Μεταξύ των μέτρων που αναπτύχθηκαν από μετανάστριες για την προώθηση της ένταξης, τονίζουμε την προώθηση της ταυτότητας ή την εξέταση των διαφορετικών τρόπων επίτευξης νομιμοποίησης/πρόσβασης στην ιθαγένεια.	Εξορθολογισμός της διαδικασίας αίτησης και χορήγησης άδειας διαμονής και ιθαγένειας. Επιπλέον, παροχή περισσότερων πληροφοριών και καθοδήγησης σε μετανάστριες.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

	προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιθαγένειας, όπως η καλή γνώση της πορτογαλικής γλώσσας.		
Σλοβενία	Για την απόκτηση υπηκοότητας με πολιτογράφηση, ο πληθυσμός των μεταναστών πρέπει να διαμένει στη Σλοβενία συνεχόμενα για την προβλεπόμενη χρονική περίοδο (εξαρτάται από ορισμένες αρχές, αλλά γενικά ανέρχεται σε 10 έτη και ως εκ τούτου είναι από τις μεγαλύτερες). Είναι το πιο ισχυρό μέτρο ένταξης σε μια κοινωνία.	Οι επί μακρόν μόνιμοι κάτοικοι έχουν δικαίωμα ψήφου, δίνοντάς τους το ίδιο δικαίωμα με τον υπόλοιπο πληθυσμό της Σλοβενίας. Αυτό είναι ένα πραγματικό μέτρο ένταξης.	Ενθάρρυνση της συμμετοχής σε άλλους πολιτικούς τομείς, όπως η συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα. Επιπλέον, θα ήταν σκόπιμο να επιτραπεί η απόκτηση διπλής υπηκοότητας.
Ισπανία	Στην Ισπανία, ο κύριος νόμος που ρυθμίζει το εν λόγω θέμα είναι ο Οργανικός Νόμος 4/2000 της 11ης Ιανουαρίου για τα «δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη».	Χαλάρωση της απαίτησης ένταξης για την απόκτηση ισπανικής υπηκοότητας (η οποία απαιτεί την έγκριση ενός ερωτηματολογίου) για ανειδίκευτες μετανάστριες.	Μείωση του χρόνου επίλυσης των διαδικασιών.

Γενικές ιδέες

Στον ανακεφαλαιωτικό πίνακα παραπάνω φαίνεται πώς διαφέρει η διαδικασία απόκτησης της ιθαγένειας στα διαφορετικά πλαίσια μελέτης. Ωστόσο, μπορούν να παρατηρηθούν ορισμένες γενικές πτυχές. Αρχικά, σε όλα τα πλαίσια υπάρχει ένας νόμος που ρυθμίζει το δικαίωμα ιθαγένειας ή/και διαμονής. Δεύτερον, στις περισσότερες χώρες είναι απαραίτητη προϋπόθεση η παραμονή στη χώρα για μεγάλο χρονικό διάστημα για την απόκτηση ιθαγένειας (μερικές φορές για έως και 10 έτη), καθώς και γνώση/επάρκεια στη γλώσσα της χώρας. Τρίτον, ως αρνητική πτυχή, η έλλειψη προσοχής και προσανατολισμού προς τις μετανάστριες και η καθυστέρηση των διαδικασιών έχουν επισημανθεί σε ορισμένα από τα πλαίσια της μελέτης, γεγονός που εμποδίζει τη διαδικασία ένταξης στις κοινωνίες υποδοχής.

Ως θετική πτυχή, είναι σημαντικό να επισημανθεί η περίπτωση της Ισπανίας, όπου υπάρχουν εξαιρέσεις που διευκολύνουν την απόκτηση υπηκοότητας (ανειδίκευτες μετανάστριες) ή άδειας διαμονής (αλλοδαπές γυναίκες που είναι θύματα έμφυλης βίας). Αυτό υποδεικνύει ότι, σε ορισμένες πτυχές των κανονισμών, η προσέγγιση της διάστασης του φύλου λαμβάνεται υπόψη.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Στην Ενότητα 3 εκτιμήσαμε τη σημασία της απόκτησης εγγράφων στη χώρα υποδοχής, ως απαραίτητο στοιχείο για την πλήρη ένταξη του μετανάστη στην κοινωνία υποδοχής. Έχουμε δει τους διαφορετικούς τρόπους απόκτησης της υπηκοότητας.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι

- Κατανόηση και διαφοροποίηση των εννοιών «παραμονή» και «ιθαγένεια».
- Να γνωρίσουμε τα διαφορετικά μοντέλα απόκτησης υπηκοότητας.

Προκειμένου να εμπεδώσετε τις γνώσεις σας, προτείνουμε αυτές τις πρακτικές δραστηριότητες.

Δραστηριότητα 1: παραμονή / υπηκοότητα:

- Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ της απόκτησης άδειας παραμονής και της απόκτησης ιθαγένειας;
- Αναλύστε τα διαφορετικά μοντέλα απόκτησης υπηκοότητας και τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε καθένα από αυτά. Κάντε έναν συγκριτικό πίνακα.
- Ποια είναι η διαδικασία στη χώρα σας για να αποκτήσει ένας αλλοδαπός υπηκοότητα;

Δραστηριότητα 2: Το ζήτημα του φύλου στην απόκτηση της υπηκοότητας

- Συμφωνείτε ότι το οικονομικό κίνητρο είναι ο κύριος λόγος για την απόκτηση της υπηκοότητας ή πρέπει να ληφθούν υπόψη και άλλα επιχειρήματα; Αναλύστε το επιχειρήμά σας με 100 λέξεις.
- Σκεφτείτε εάν το γεγονός ότι είναι κάποιο άτομο γυναίκα μετανάστρια προσθέτει δυσκολίες στη διαδικασία απόκτησης της υπηκοότητας. Να αναφέρετε μερικά παραδείγματα συγκεκριμένων προβλημάτων, σύμφωνα με όσα έχουν μελετηθεί στο κείμενο, για τα οποία μπορεί να υποφέρει μια γυναίκα.

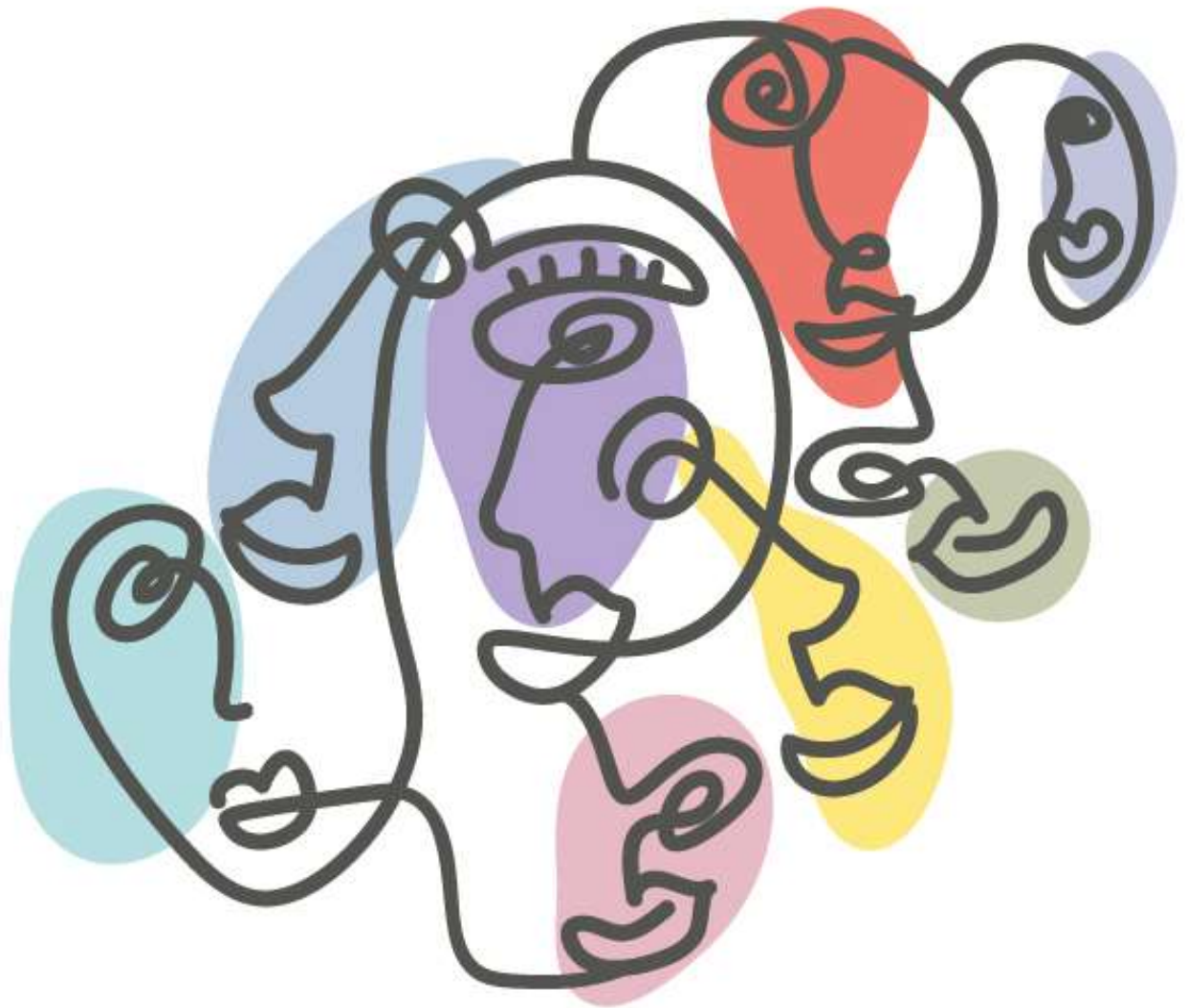
**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

Ενότητα 4

Πρόσβαση των μεταναστριών στην αγορά εργασίας και στην επιχειρηματικότητα

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Αγορά εργασίας και γυναικεία μετανάστευση](#)

[Στρατηγικές ένταξης στην αγορά εργασίας που εφαρμόζονται από τις μετανάστριες στο σημερινό πλαίσιο](#)

[Υφιστάμενοι περιορισμοί που ευνοούν την ένταξη στην εργασία των νεοαφιχθεισών μεταναστριών και πρακτικές συστάσεις για την κατάλληλη παρέμβαση των επαγγελματιών από την οπτική γωνία του φύλου](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση](#)

[Έγγραφο διαθέσιμα για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

[Πηγές](#)

[Γλωσσари](#)

Εισαγωγή

Το σενάριο του βίντεο δραματοποιεί το πρόβλημα της υποβάθμισης και του αποκλεισμού που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι μετανάστριες με υψηλά προσόντα στην αγορά εργασίας. Αυτή η οπτική γωνία ανάλυσης επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση των δυσκολιών που μπορεί να αντιμετωπίσουν όλες οι μετανάστριες στην αγορά εργασίας, παρά τα προσόντα τους, τις γλωσσικές τους δεξιότητες κ.λπ.

Έχοντας φτάσει στην Ευρώπη μέσω της διαδικασίας οικογενειακής επανένωσης, η πρωταγωνίστριά μας έρχεται αντιμέτωπη με την απουσία ισοδυναμίας του διπλώματος και του τίτλου δικηγόρου που απέκτησε στη χώρα της και τη δυσκολία εύρεσης εργασίας εκτός του τομέα της περίθαλψης λόγω της ηλικίας της. Βρίσκεται αντιμέτωπη με προτάσεις εργασίας που δεν ανταποκρίνονται στην κατάρτιση ή τα επαγγελματικά της προσόντα. Αυτές οι προσφορές επισφαλούς και χαμηλής εξειδίκευσης εργασίας παρουσιάζονται ως στρατηγική και ρεαλιστική λύση για να έχει οικονομικούς πόρους ενώ περιμένει να πληρώσει για τις σπουδές ισοτιμίας του διπλώματός της.

Αγορά εργασίας και γυναικεία μετανάστευση

Το ζήτημα της γυναικείας εργασίας εμφανίστηκε ως αντικείμενο κοινωνικού αγώνα για τα φεμινιστικά κινήματα και αντικείμενο μελέτης στις κοινωνικές επιστήμες στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Οι μετανάστριες γυναίκες παρουσιάζουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις ευρωπαϊκές αρχές. Η Gisèle Halimi, μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έχει αφιερώσει ένα κεφάλαιο στις μετανάστριες στο βιβλίο της για την κατάσταση των γυναικών αυτών στην Ευρώπη (*Plaidoyer pour l'égalité*, 1995). Παρουσιάζει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες στην εξεύρεση εργασίας. Η συζήτηση για τη θέση των μεταναστριών στην αγορά εργασίας στη Γαλλία και στην Ευρώπη και για τους παράγοντες που εξηγούν την ένταξη ή τον αποκλεισμό τους συνεπάγεται ότι υπάρχει σαφές ενδιαφέρον για το θέμα αυτό από τους διάφορους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς (δημόσιες αρχές, συνδικάτα, ενώσεις, ΜΚΟ κ.λπ.). Επιπλέον, υπογραμμίζει τη σημασία του προσδιορισμού και της αναγνώρισης των πολλαπλών παραγόντων και, αν είναι δυνατόν, της αξιολόγησης των επιπτώσεών τους με βάση ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα. Στην Ευρώπη, η αγορά εργασίας είναι όπως κάθε άλλη: η ισορροπία προκύπτει από την αντιπαράθεση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Η αγορά εργασίας έχει ένα υψηλό ποσοστό εργαζομένων που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό και ένα πρόβλημα δυαδικότητας στην αγορά εργασίας μεταξύ ενός προστατευόμενου τομέα και ενός δεύτερου τομέα όπου η ευελιξία και η επισφάλεια είναι περισσότερο συγκεντρωμένες.

Χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας:

Όλο και περισσότερες μετανάστριες εργάζονται, αλλά το ποσοστό δραστηριότητάς τους παραμένει χαμηλότερο από εκείνο των μεταναστών ανδρών και των μη μεταναστών γυναικών. Είναι επίσης πιο πιθανό να κατέχουν θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης, επισφαλείς, κατά κανόνα ακούσιες. Απασχολούνται κυρίως σε έμμεσες υπηρεσίες προς ιδιώτες (βοηθοί μητέρων, οικονόμοι για ηλικιωμένους, καθαρίστριες, επιστάτριες), καθώς και στον τομέα της περίθαλψης. Είναι επίσης πολυάριθμες σε υπηρεσίες που προσφέρουν ανειδίκευτες θέσεις εργασίας, όπως η εστίαση, τα ξενοδοχεία, τα σούπερ μάρκετ, η καθαριότητα και οι υπηρεσίες για επιχειρήσεις. Αυτή η εξειδίκευση συνεπάγεται μια επισφαλή επαγγελματική κατάσταση και μεγαλύτερη έκθεση στην ανεργία που οι μετανάστριες υφίστανται εξαιτίας διπλών διακρίσεων στον κόσμο της εργασίας λόγω της πραγματικής ή υποτιθέμενης καταγωγής και λόγω του φύλου τους. Είναι επίσης σημαντικό να ληφθεί υπόψη η λεγόμενη άτυπη απασχόληση, όπου οι μετανάστριες εργάζονται χωρίς να έχουν δηλωθεί, και επομένως να είναι γνωστές και αναγνωρισμένες από τις κρατικές υπηρεσίες.

Θεσμοί που εμπλέκονται στην επαγγελματική ένταξη:

Στην επαγγελματική ένταξη των μεταναστριών εμπλέκονται διάφοροι δημόσιοι διοικητικοί φορείς και ενώσεις που δραστηριοποιούνται στην κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία. Οι κυβερνήσεις προωθούν τη δράση σε διάφορους τομείς των πολιτικών ένταξης και ενσωμάτωσης των γυναικών: ισοδυναμία δεξιοτήτων, γλωσσική κατάρτιση, αγορά εργασίας, επιχειρηματικότητα, εκπαίδευση, κατάρτιση, ισότητα των φύλων και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

Η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες εξαρτάται από τη νόμιμη διαμονή και την άδεια εργασίας. Αυτό αποκλείει τις γυναίκες που βρίσκονται σε παράνομη κατάσταση. Η πρόσβασή τους σε ιδρύματα για επαγγελματική ένταξη είναι ελάχιστη. Οι γυναίκες αυτές βρίσκονται σε πρόσθετες κοινωνικές, επαγγελματικές και οικονομικές δυσκολίες. Οι πρωτοβουλίες και οι υπηρεσίες της εναλλακτικής οικονομίας μπορούν να τους προσφέρουν σπάνια και άνευ όρων πρόσβαση, που θεωρείται πολύτιμο εφελτήριο και στήριξη στη διαδικασία μετανάστευσης και ένταξής τους.

Οι δυσκολίες του να είσαι «γυναίκα», «μετανάστρια» και «σε αναζήτηση εργασίας»:

Η είσοδος των μεταναστριών στην αγορά εργασίας είναι μεταγενέστερη και πιο περίπλοκη από εκείνη των αλλοδαπών ανδρών ή γυναικών λόγω ειδικών και πρόσθετων εμποδίων που σχετίζονται με το φύλο τους ή/και τη μεταναστευτική τους πορεία: απόκτηση άδειας διαμονής (και ανανεώσεις) και άδειας εργασίας, γλωσσικές δεξιότητες, πρόσβαση στην πληροφόρηση, έλλειψη προσόντων, έλλειψη επαγγελματικού και κοινωνικού δικτύου, δυσκολίες κινητικότητας, δυσκολίες στη φροντίδα των παιδιών, στερεότυπα που σχετίζονται με την καταγωγή τους, διακρίσεις κατά την πρόσληψη, σημαντικότερες μισθολογικές διαφορές μεταξύ των γυναικών, έκθεση σε διάφορες μορφές βίας, αναντιστοιχία θέσεων εργασίας και υπερείδευση των μεταναστριών με υψηλά προσόντα, κ.λπ.

Για όσες έχουν υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, προσόντων και/ή επιβεβαιωμένη επαγγελματική εμπειρία στις χώρες καταγωγής τους, οι δυσκολίες τους στην αγορά εργασίας φαίνονται στην εμπειρία της επαγγελματικής υποβάθμισης. Ανεξάρτητα από την εθνικότητα, οι γυναίκες έχουν συστηματικά περισσότερες πιθανότητες να υποβιβαστούν σε θέσεις κατώτερες των προσόντων τους. Οι μετανάστριες (εξαιρουμένων των Ευρωπαίων μεταναστών) δυσκολεύονται περισσότερο να βρουν εργασία, και πολύ περισσότερο εργασία που να ανταποκρίνεται στην εκπαίδευσή τους. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί, εν μέρει, από τις διακρίσεις και τα στερεότυπα που σχετίζονται με το φύλο και την καταγωγή τους. Επιπλέον, κάθε δίπλωμα που αποκτάται στο εξωτερικό δεν αναγνωρίζεται με συνέπεια, γεγονός που αποτελεί πρόσθετο εμπόδιο για τις μετανάστριες. Ενδέχεται να δεχτούν θέσεις εργασίας που

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

δεν ανταποκρίνονται στο προφίλ τους από ανάγκη επιβίωσης.

Οι μετανάστριες **υπερεκπροσωπούνται στα λεγόμενα επαγγέλματα «φροντίδας»**, θέσεις εργασίας σε ένταση προς τις οποίες οι διάφορες υπηρεσίες μπαίνουν στον πειρασμό να κατευθύνουν τις μετανάστριες, επειδή αυτοί οι προσανατολισμοί οδηγούν ταχύτερα σε προσλήψεις. Επίσης, σε αυτές τις δραστηριότητες με ιδιώτες είναι που **συγκεντρώνεται κυρίως η άτυπη εργασία**. Οι γυναίκες μπορούν να επιλέξουν να εργαστούν με την ιδέα να κερδίσουν περισσότερα χωρίς να πληρώσουν φόρους ή να αναγκαστούν να δεχτούν άτυπη εργασία αν δεν έχουν άδεια εργασίας. Στην περίπτωση αυτή, εκτίθενται σε πρόσθετους κινδύνους εκμετάλλευσης και στην απουσία κοινωνικής και επαγγελματικής προστασίας. Επιπλέον, εάν κακοποιούνται και υφίστανται εκμετάλλευση στην εργασία τους, μπορεί να φοβούνται νομικές συνέπειες για την αδήλωτη εργασία τους, γεγονός που θα τους αποτρέψει από το να αναζητήσουν βοήθεια.

Επιπλέον, η συμμετοχή των μεταναστριών στην αγορά εργασίας εξαρτάται **από τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να διαπραγματευτούν τον επαναπροσδιορισμό και την κατανομή των οικιακών τους ευθυνών**, γεγονός που μπορεί να τις εμποδίσει να συμμετάσχουν πλήρως στην αγορά εργασίας και σε προγράμματα ένταξης, αξιολόγησης δεξιοτήτων, μέτρων κατάρτισης και επανακατάρτισης κ.λπ.

Διαδικτυακές πηγές

Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τους μετανάστες εκτός ΕΕ

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1274&langId=en>

Αυτός ο δικτυακός τόπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρουσιάζει τις πληροφορίες σχετικά με την ένταξη των μεταναστών που δεν είναι μέλη της ΕΕ.

ΟΟΣΑ, «Gaps in the EU Labour Market Participation Rates: an intersectional assessment of the role of gender and migrant status», 2020.

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121425>

Η μελέτη αυτή αναλύει τον τρόπο με τον οποίο οι διασταυρούμενες κοινωνικές καταστάσεις διαμορφώνουν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στο φύλο και την ιδιότητα του μετανάστη. Δείχνει για παράδειγμα: όταν εργάζονται, οι μετανάστριες είναι πιο πιθανό να έχουν περισσότερα προσόντα για την εργασία τους από ό,τι οι ντόπιες γυναίκες.

ΟΟΣΑ & ΔΟΕ, «Tackling Vulnerability in the Informal Economy», 2019.

https://read.oecd-ilibrary.org/development/tackling-vulnerability-in-the-informal-economy_939b7bcd-en#page1

Η έκθεση αυτή αφιερώνει ένα κεφάλαιο για την ανάλυση της διάστασης του φύλου στην άτυπη οικονομία. Παρέχει στοιχεία για τις ανισότητες μεταξύ των φύλων στην άτυπη απασχόληση και παρουσιάζει τους περιορισμούς λόγω φύλου στα αποτελέσματα της απασχόλησης και στην πρόσβαση στην κοινωνική προστασία. Επίσης, προσδιορίζονται οι προτεραιότητες για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής μέσα από την οπτική γωνία του φύλου.

ΟΟΣΑ, «Is Informal Normal? Towards More and Better Jobs in Developing Countries. Women in Informal Employment. What Do We Know and What Can We Do?»

https://read.oecd-ilibrary.org/development/is-informal-normal/women-in-informal-employment_9789264059245-6-en#page1

Η έκθεση αυτή εξηγεί την κατάσταση των γυναικών στην άτυπη απασχόληση και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν. Επισημαίνει ταυτόχρονα τις διάφορες στρατηγικές που μπορούν να εφαρμοστούν με την ενδυνάμωση των γυναικών μέσω της εκπαίδευσης, της παροχής φροντίδας των παιδιών και της μικροχρηματοδότησης.

Kofman, E. «Towards a gendered evaluation of (Highly) skilled immigration policies in Europe» *International Migration*, 2014, 52(3): 116- 28. DOI: 10.1111/imig.12121

Στρατηγικές ένταξης στην εργασία που εφαρμόζονται από τις μετανάστριες στο σημερινό πλαίσιο

Η κατάσταση της απασχόλησης των μεταναστριών αναφέρεται γενικά για να αναδειχθούν τα προβλήματα των διακρίσεων, της ανεργίας και των δυσκολιών ένταξης. Όμως, αυτή η πραγματικότητα τείνει συχνά να επισκιάζει την ποικιλία των αντιδράσεων είτε ατομικά είτε συλλογικά των μεταναστριών για την αντιμετώπιση των πολύ πραγματικών δυσκολιών στην ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Όπως αναφέραμε στο πρώτο κεφάλαιο, οι μετανάστριες εργάζονται σε θέσεις εργασίας με λιγότερα προσόντα. Όσον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη ανασφάλεια και επηρεάζονται περισσότερο από τη μερική απασχόληση.

Διαφοροποιημένες στρατηγικές για την πρόσβαση στην απασχόληση

Παρόλο που οι μετανάστριες έχουν πρόσβαση σε λιγότερες θέσεις εργασίας, διαθέτουν συγκεκριμένους πόρους που αποτελούν περιουσιακά στοιχεία στην αγορά εργασίας. Επωφελούνται από ένα **κοινωνικό και κοινοτικό δίκτυο** που αποδεικνύεται αποτελεσματικό στην εξεύρεση εργασίας και στην επένδυση στην επιχειρηματικότητα. Η αλληλεγγύη της καταγωγής τους και των δεσμών τους είναι ένας σημαντικός κοινωνικός πόρος. Η **γνώση της χώρας υποδοχής και οι γλωσσικές δεξιότητες** μπορούν να βοηθήσουν στην αναζήτηση εργασίας. Ο οικονομικός ρόλος των αλλοδαπών καλύπτει διάφορες διαστάσεις. Η πρώτη από αυτές είναι ο ρόλος της «υποστήριξης» της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας υποδοχής. Με την εγκατάστασή τους στην Ευρώπη, οι μετανάστριες παρέχουν το απαραίτητο εργατικό δυναμικό για την επέκταση ορισμένων τομέων της οικονομίας. Πράγματι, πέρα από την ποσοτική διάσταση, υπάρχει και μια ποιοτική διάσταση που πρέπει να ληφθεί υπόψη: οι μετανάστριες αναλαμβάνουν θέσεις εργασίας που έχουν παραμεληθεί για λόγους αμοιβής, συνθηκών εργασίας ή κοινωνικής αναγνώρισης. Αυτό επιτρέπει την εύρυθμη λειτουργία αυτών των τομέων και συμβάλλει στη διατήρηση του οικονομικού συστήματος: **οι υποχρεωτικές εισφορές που καταβάλλουν οι μετανάστες επιτρέπουν τη χρηματοδότηση του κοινωνικού και φορολογικού συστήματος.**

Πέραν αυτού του οικονομικού ρόλου «εξ ορισμού», οι πόροι των διαφόρων κοινοτήτων τους επέτρεψαν να επενδύσουν σε συγκεκριμένα επαγγέλματα και τομείς, λόγω της δύναμης των δικτύων τους. Μπορούμε λοιπόν να δούμε ότι οι μετανάστριες επωφελούνται από συλλογικές στρατηγικές που συνδέονται με μια κοινότητα μελών που τους παρέχει υπηρεσίες εκτός αγοράς, οι οποίες συνδέονται με συστήματα αλληλοβοήθειας, ανταλλαγή πληροφοριών και μια λογική δικτύου που ευνοεί τη διείσδυση και την ανάπτυξη στοχευμένων αγορών. Έτσι, τα συνεταιριστικά δίκτυα δομούνται εν μέρει γύρω από κοινοτικές βάσεις που ομοσπονδοποιούν τους διάφορους φορείς. Μπορεί κανείς να πει ότι οι συλλογικές στρατηγικές που αναπτύσσουν οι μετανάστες αποτελούν μια μορφή απάντησης στα προβλήματα της κλειστής αγοράς εργασίας. Μέσω της δύναμης των δικτύων μπορούν να αντισταθμίσουν τα σημαντικά μειονεκτήματα που αντιμετωπίζουν στην αγορά εργασίας.

Η **επιχειρηματικότητα** είναι μια άλλη πιθανή επιλογή για αυτές τις γυναίκες, καθώς τους επιτρέπει να παρακάμψουν τη δυσκολία ένταξης σε μια περιοριστική, κυμαινόμενη και με διακρίσεις αγορά εργασίας. Η οικονομική δραστηριότητα υπερβαίνει την απλή λογική της δημιουργίας πλούτου. Αναπτύσσει τις δυνατότητες κοινωνικής ένταξης και κοινωνικοποίησης. Πιο ευάλωτες όσον αφορά την απασχόληση, οι μετανάστριες είναι πιο πιθανό να ιδρύσουν επιχειρήσεις για να αποκτήσουν κύρος ή μια θέση εργασίας παρά με στόχο να πλουτίσουν. Οι τομείς δραστηριότητας στους οποίους οι μετανάστριες δημιουργούν τις επιχειρήσεις τους τείνουν να «κανονικοποιηθούν»: προηγουμένως συγκεντρωμένες στους τομείς της εστίασης και του τοπικού εμπορίου, τώρα επενδύουν σε όλους τους τομείς της οικονομίας (δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, ελεύθερα επαγγέλματα κ.λπ.). **Πολλές από αυτές επενδύουν σε εθνοτικές θέσεις και κινητοποιούν τα κοινοτικά τους δίκτυα.**

Λόγω των δυσκολιών να βρουν μια θέση εργασίας που να ανταποκρίνεται στα προσόντα τους, οι μετανάστριες αναγκάζονται συχνά να επαναπροσδιορίσουν τις επαγγελματικές τους προσδοκίες και δεν είναι σπάνιο να δέχονται μια «**δουλειά επιβίωσης**» για να συντηρηθούν. Η επιλογή αυτή είναι συχνά αποτέλεσμα στρατηγικών που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, όπως η οικογενειακή κατάσταση των γυναικών αυτών και ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου τους μέσα στο νοικοκυριό.

Οι **διαδοχικές μεταναστεύσεις και τα σχέδια κινητικότητας** αποτελούν άλλες στρατηγικές και εμφανίζονται ως μια εύλογη διέξοδος από μια κατάσταση αποκλεισμού από την αγορά εργασίας ή ως μια πιθανή διέξοδος προς την επίτευξη μιας καριέρας. Επισημαίνουμε, για παράδειγμα, τα φαινόμενα των συντοριακών εργαζομένων που διασχίζουν τα σύνορα για ένα καλύτερο μέλλον, ιδίως σε περιζήτητα επαγγέλματα με υψηλή εξειδίκευση, ενώ ταυτόχρονα αποδεικνύουν τις δυσκολίες πρόσβασης στη στέγαση- δεύτερα σχέδια κινητικότητας μετά την απόκτηση άδειας διαμονής που διευρύνει την πρόσβαση στην αγορά εργασίας σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Μέτρα πολιτικής για την ένταξη των μεταναστριών εν μέσω της πανδημίας Covid-19

Η επαγγελματική ένταξη των μεταναστριών αποτελεί μείζον ζήτημα σε πολλές χώρες. Στη συμβολή της αλληλεγγύης,

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

του κοινωνικού αντίκτυπου και της οικονομικής σημασίας, το θέμα είναι ένα από τα μείζονα ζητήματα που έχουν αποκτήσει σημασία κατά τη διάρκεια αυτής της υγειονομικής κρίσης. Η πανδημία κατέστησε εμφανή τον αναντικατάστατο ρόλο των μεταναστριών που εργάζονται σε δραστηριότητες φροντίδας και άλλες λεγόμενες «βασικές» υπηρεσίες και επαγγέλματα που διατηρούν τη λειτουργία της κοινωνίας.

Από τη μία πλευρά, η πανδημία Covid-19 επιδείνωσε τις κοινωνικές ανισότητες, από τις οποίες οι γυναίκες υπέφεραν ήδη περισσότερο, εκθέτοντας ευάλωτες θέσεις στην απασχόληση, την πρόσβαση στην εκπαίδευση και τις υπηρεσίες υγείας. Από την άλλη πλευρά, η βία λόγω φύλου αυξήθηκε επίσης ως αποτέλεσμα των οικονομικών και κοινωνικών πιέσεων σε ένα πλαίσιο περιορισμών μετακίνησης και μέτρων απομόνωσης. Έτσι, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχουν ληφθεί ειδικά μέτρα ένταξης για τις μετανάστριες προκειμένου να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις των περιόδων εγκλεισμού που συνδέονται με τον κορωνοϊό. Πολλές ενώσεις και ιδρύματα κινητοποιήθηκαν για τη συνέχιση της υποστήριξης και προσαρμόσαν τους τρόπους φροντίδας τους για να διατηρήσουν τη σύνδεση με το κοινό (ατομική τηλεφωνική επαφή, ομάδα WhatsApp, ανάπτυξη διαδικτυακών εκπαιδευτικών ενοτήτων κ.λπ.)

Διαδικτυακές πηγές

L'intégration des femmes migrantes en France: politiques et mesures

<https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Europe-et-International/Le-reseau-europeen-des-migrationsREM3/Le-reseau-europeen-des-migrations-REM2>

Η παρούσα έκθεση αποσκοπεί στην κατανόηση του βαθμού στον οποίο οι γυναίκες μετανάστριες λαμβάνονται ειδικά υπόψη στις πολιτικές και τα μέτρα ένταξης στη Γαλλία.

JRC (2020), Immigrant Key Workers: Their Contribution to Europe's COVID-19 Response

https://ec.europa.eu/knowledge4policy/sites/know4pol/files/key_workers_covid_0423.pdf

Το σημείωμα αυτό παρουσιάζει τη συμβολή των μεταναστών εργαζομένων κατά τη διάρκεια της συγκυρίας του Covid-19 και τις προσπάθειές τους να διατηρήσουν τις βασικές υπηρεσίες σε λειτουργία. Η κρίση του Covid-19 μόλις έκανε πιο εμφανή τον βασικό τους ρόλο.

Υφιστάμενοι περιορισμοί που ευνοούν την εργασιακή ένταξη των νεοαφιχθεισών μεταναστριών και πρακτικές συστάσεις για μια επαρκή παρέμβαση των επαγγελματιών από την οπτική γωνία του φύλου

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια προοδευτική ευαισθητοποίηση των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων στο ζήτημα της επαγγελματικής ένταξης των μεταναστριών. Τον Νοέμβριο του 2008, τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσαν την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών, την καταπολέμηση των διακρίσεων και της βίας.

Η προσέγγιση του φύλου στις ευρωπαϊκές πολιτικές

Το Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών (EWL) που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2010 ορίζει κοινές θέσεις και στρατηγικές όπως παρακάτω:

- Προώθηση της ίσης μεταχείρισης, των δικαιωμάτων και της καλύτερης ένταξης των γυναικών στην Ευρώπη,
- Συμβολή στην ανάπτυξη ευρωπαϊκών πολιτικών που έχουν θετικό αντίκτυπο στη ζωή των γυναικών,
- Ενθάρρυνση της διάδοσης των κοινωνικών πολιτικών και της υλοποίησης δράσεων που απευθύνονται σε γυναίκες με ειδικές ανάγκες,
- Να εκπροσωπεί τα μέλη του δικτύου και να ασκεί πιέσεις για την υπόθεση των μεταναστριών,
- Υποστήριξη των οργανώσεων και των κινημάτων των μεταναστριών μέσω δραστηριοτήτων ενημέρωσης και κατάρτισης.

Στόχος είναι να ξεπεραστούν οι δυσκολίες πρόσβασης των μεταναστριών στην απασχόληση, ιδίως λόγω της διαφορετικής καταγωγής τους και της έλλειψης γνώσης της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης. Από την άλλη πλευρά, οι νεοαφιχθείσες μετανάστριες είναι πιο πιθανό να υποστούν βία λόγω της επισφαλούς κατάστασής τους, είναι σημαντικό να εφαρμοστούν δράσεις προστασίας και προώθησης για την ένταξή τους.

Είναι σκόπιμο να πραγματοποιηθούν **δράσεις ευαισθητοποίησης** των επαγγελματιών υποστήριξης (κοινωνικές υπηρεσίες, νομική βοήθεια κ.λπ.), προκειμένου να εντοπίσουν και να αναγνωρίσουν τις δεξιότητες των νεοαφιχθεισών μεταναστριών.

Θα μπορούσαν να παρέχονται εκπαιδευτικά σεμινάρια με την οπτική γωνία του φύλου για τους επαγγελματίες ή τις υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς (ισότητα των φύλων, εργασία, κατάρτιση, δικαιώματα, μετανάστευση και ένταξη, καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών κ.λπ.)

Κινητοποίηση τοπικών φορέων (ΜΚΟ, ενώσεις, δίκτυα κ.λπ.) για την καλύτερη ενημέρωση των μεταναστριών το συντομότερο δυνατό μετά την άφιξή τους (π.χ. πρόσβαση σε δικαιώματα, υπηρεσίες επαγγελματικής ένταξης, ευκαιρίες κατάρτισης κ.λπ.) - **έγκαιρες δράσεις και μακροπρόθεσμες επενδύσεις**. Αυτό μπορεί να διευκολύνει την **παροχή πληροφοριών απευθείας** στις αλλοδαπές γυναίκες σχετικά με τα μέτρα στήριξης που είναι διαθέσιμα για να τις βοηθήσουν να βρουν εργασία.

Θα πρέπει να εμπεδωθούν πολιτικές **που να διευκολύνουν την αναγνώριση των δεξιοτήτων και την πρόσβαση στην απασχόληση** των αλλοδαπών γυναικών και να προωθήσουν τη **συμμετοχή των μεταναστριών** στη δημιουργία γνώσεων, στη χάραξη πολιτικής. Μια ειδική πολιτική θα μπορούσε να είναι πολύ χρήσιμη όσον αφορά **την οικονομική εγγύηση και την υποστήριξη** (π.χ. καθολικό εισόδημα) για τις μετανάστριες κατά τη μεταβατική περίοδο: η εγγύηση αυτή επιτρέπει στις μετανάστριες να είναι ανεξάρτητες και τις βοηθά να ξεφύγουν από την εκμετάλλευση και την κυριαρχία σε διάφορες μορφές επίσημης ή ανεπίσημης εργασίας, τις πολλαπλές εξαρτήσεις από την οικογένειά τους, τους ελέγχους και τις πιέσεις από την ομάδα στην οποία ανήκουν.

Είναι αναγκαία τα δίκτυα και οι ανταλλαγές μεταξύ των υπηρεσιών υποστήριξης, των φορέων χάραξης δημόσιας πολιτικής, των πανεπιστημιακών ερευνητών και των μεταναστριών. Έτσι μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα την κατάσταση της επαγγελματικής ένταξης των γυναικών γενικά και των αλλοδαπών γυναικών ειδικότερα, για παράδειγμα με τη συλλογή ευρωπαϊκών καλών πρακτικών και εμπειριών.

Η **διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων** σχετικά με την επαγγελματική ένταξη των μεταναστριών ευνοεί την αποδόμηση των στερεοτύπων στα οποία υπόκεινται και θα μπορούσε να βελτιώσει τον προσανατολισμό των γυναικών προς την αντίστοιχη απασχόληση.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διαδικτυακές πηγές

Jane Freedman, «Women, Migration and Activism in Europe»

<https://journals.openedition.org/amnis/604?lang=en>

Η εργασία αυτή αναλύει πώς τα έμφυλα πρότυπα σχετικά με τη μετανάστευση χαρακτηρίζουν την κατάσταση των γυναικών κατά την ένταξή τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Δείχνει πώς οι γυναίκες παλεύουν για τα δικαιώματά τους μέσα σε αυτές τις κοινωνίες και αγωνίζονται ενάντια στα πρόσθετα εμπόδια που συναντούν σε σύγκριση με τους άνδρες μετανάστες: για παράδειγμα, εκείνα που αφορούν τη σφαίρα της οικιακής εργασίας και της φροντίδας.

Παγκόσμια Τράπεζα, «The Long Shadow of Informality: **Challenges and Policies**», 2021

<https://www.worldbank.org/en/research/publication/informal-economy>

Η μελέτη αυτή αναλύει την έκταση και τους συσχετισμούς της άτυπης οικονομίας και τις επιπτώσεις της για μια διαρκή οικονομική ανάκαμψη από την κρίση του Covid. Βοηθά στην κατανόηση του φαινομένου της άτυπης απασχόλησης σε μια παγκόσμια θεώρηση με ποσοτική και ποιοτική προσέγγιση και με συστάσεις για πολιτικές και δράσεις που σχετίζονται με το συγκεκριμένο πλαίσιο.

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Amandine Bach, «**Social Integration of Ethnic Minority Women: Policy Proposals**»

Ακρόαση της επιτροπής FEMM, 7 Απριλίου 2010 - Σημειώσεις ομιλίας

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjg54GE3OX1AhXCyYUKHY6OA1IQFnoECAQQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.europarl.europa.eu%2Fcmsdata%2F61683%2Fatt_20100407ATT72310-1901284098045286488.pdf&usg=AOvVaw3ePIJhGQ85ef6CtDeWsJSo

Αυτές οι σημειώσεις ομιλίας απαριθμούσαν τις διάφορες συστάσεις του EWL σχετικά με τις μετανάστριες γυναίκες και την ένταξή τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Johannes Jütting & Angela Luci & Christian Morisson, «**Why Do so many Women End up in Bad Jobs?: A Cross-country Assessment**,» Έγγραφα εργασίας του Κέντρου Ανάπτυξης του ΟΟΣΑ 287, OECD Publishing, 2010.

https://www.oecd-ilibrary.org/fr/why-do-so-many-women-end-up-in-bad-jobs_5kmlhrz6br0.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpaper%2F5kmlhrz6br0-en&imeType=pdf

Το παρόν έγγραφο επικεντρώνεται στο ζήτημα της «θηλυκοποίησης των κακών θέσεων εργασίας» στις αναπτυσσόμενες χώρες, αναλύοντας το ρόλο των κοινωνικών θεσμών, των κοινωνικών κανόνων και των άτυπων νόμων στη διαμόρφωση της αγοράς εργασίας.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Η γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής και η πρόσβαση στην αγορά εργασίας της αποτελούν τα σκαλοπάτια της διαδικασίας ένταξης για όλες τις μετανάστριες. Ωστόσο, ο καταμερισμός της εργασίας εγκλωβίζει τις μετανάστριες, σχεδόν αποκλειστικά στον άτυπο τομέα της αγοράς εργασίας της χώρας. Στην Ελλάδα, οι μετανάστριες έχουν γίνει μέρος μιας εφεδρείας φτηνών εργατικών χεριών που ανανεώνεται συνεχώς, ενώ ο καταμερισμός της εργασίας ωθεί και παγιδεύει τις μετανάστριες σε μισθωτή εργασία και σε θέσεις εργασίας χαμηλού κύρους/χαμηλού μισθού, διακρίνοντάς τες ανάλογα με την τάξη, το φύλο, τη φυλετική-εθνική καταγωγή και τον τρόπο εισόδου στη χώρα. Στην Ελλάδα, οι γυναίκες μετανάστριες απασχολούνται ως οικιακές βοηθοί (καθαριότητα-φροντίδα) με απευθείας πρόσληψη σε νοικοκυριά Ελλήνων εργοδοτών για να συντηρήσουν τις ίδιες και κυρίως τις οικογένειές τους στην πατρίδα τους.

Στην ελληνική κοινωνία εξακολουθεί να υπάρχει ζήτηση για οικιακές βοηθούς, ιδιαίτερα για γυναίκες συμβασιούχους, λόγω των ελλείψεων του εθνικού συστήματος πρόνοιας, όχι μόνο από την ανώτερη αλλά και από τη μεσαία τάξη, τόσο λόγω της ανάγκης των εργοδοτών να μεταθέσουν το βάρος της φροντίδας του σπιτιού και της οικογένειας όσο και ως εκπλήρωση του status quo. Όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών μεταναστριών στους κύριους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, το 59,4% των γυναικών μεταναστριών βρίσκεται στον τομέα των νοικοκυριών και ακολουθούν οι δραστηριότητες παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης με 17,2%, η μεταποίηση με 7,2%, η γεωργία, η δασοκομία και η αλιεία με 3,5% και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο με 2,7%. Η παραοικονομία στην Ελλάδα εκτιμάται στο 29,4% του ΑΕΠ της χώρας. Επιπλέον, το ποσοστό των ανασφάλιστων εργαζομένων είναι από τα υψηλότερα παγκοσμίως (37,3%), όπως και το ποσοστό των παράτυπων μεταναστών που εργάζονται (4,4%). Ο νόμος 4375/2016, άρθρα 69 και 71, προβλέπουν πλήρη και αυτόματη πρόσβαση στην αγορά εργασίας για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας (μισθωτή εργασία- παροχή υπηρεσιών ή έργου- άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας). Ωστόσο, στην πραγματικότητα, τα ποσοστά ανεργίας είναι πολύ υψηλά, γεγονός που αποδίδεται εν μέρει, αλλά όχι αποκλειστικά, στην έλλειψη γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Επιπλέον, οι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν εμπόδια στην εγγραφή τους σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς η πλειονότητά τους δεν μπορεί να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία (πτυχία λυκείου, διπλώματα κ.λπ.) για το μορφωτικό τους υπόβαθρο, το οποίο αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους. Οι συστάσεις για βελτίωση περιλαμβάνουν: Έγκαιρη αξιολόγηση δεξιοτήτων, δικτύωση με εργοδότες, κατάρτιση και πρακτική άσκηση, ενημέρωση σχετικά με τα εργασιακά δικαιώματα και εκμάθηση γλωσσών.

Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2019 περιλάμβανε μέτρα πολιτικής όπως: καταγραφή και αναγνώριση των προσόντων και των δεξιοτήτων (4.1.), χαρτογράφηση του εκπαιδευτικού υπόβαθρου, της εργασιακής εμπειρίας και του επαγγελματικού προφίλ των δικαιούχων και των αιτούντων διεθνή προστασία (4.1.1.), δημιουργία πληροφοριακού συστήματος για την ποιοτική και ποσοτική επεξεργασία των δεδομένων της χαρτογράφησης των δεξιοτήτων και τη διασύνδεσή του με τις σχετικές υπηρεσίες (4.1.2.). Όσον αφορά τα μέτρα πολιτικής για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας (4.2.): Προώθηση της απασχόλησης στην αγροτική οικονομία και στους δικαιούχους μεταποίησης (4.2.1.), διεθνής προστασία (4.2.2.), καθοδήγηση, κατάρτιση και πρακτική άσκηση για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας (4.3.1.), προώθηση της μικροεπιχειρηματικότητας (νεοφυείς επιχειρήσεις) (4.3.). Από τη μία πλευρά, η πανδημία Covid-19 επιδείνωσε τις κοινωνικές ανισότητες, από τις οποίες οι γυναίκες υπέφεραν ήδη περισσότερο, εκθέτοντας τρωτά σημεία στην απασχόληση, την πρόσβαση στην εκπαίδευση και τις υπηρεσίες υγείας. Από την άλλη πλευρά, η βία λόγω φύλου αυξήθηκε επίσης ως αποτέλεσμα των οικονομικών και κοινωνικών πιέσεων σε ένα πλαίσιο περιορισμών μετακίνησης και μέτρων απομόνωσης. Έτσι, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχουν ληφθεί ειδικά μέτρα ένταξης για τις μετανάστριες προκειμένου να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις των περιόδων εγκλεισμού που συνδέονται με τον κορωνοϊό. Πολλές ενώσεις και ιδρύματα κινητοποιήθηκαν για τη συνέχιση της υποστήριξης και προσαρμόσαν τους τρόπους φροντίδας τους για να διατηρήσουν τη σύνδεση με το κοινό (ατομική τηλεφωνική επαφή, ομάδα WhatsApp, ανάπτυξη διαδικτυακών εκπαιδευτικών ενότητων κ.λπ.)

Πηγές

Αυλώνα, Ν. κ.ά. (2022). Deliverable 3.2 – Report on migrant women needs to be entrepreneur. Approaches To valorise the High Entrepreneurial potential of migrant women to contribute to their social and economic integration (Προσεγγίσεις αξιοποίησης του υψηλού επιχειρηματικού δυναμικού μεταναστριών γυναικών με σκοπό την κοινωνική και οικονομική τους ενσωμάτωση)- ATHENA. (957906-AMIF- 2019-AG-CALL). Αθήνα: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ).

https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2022/02/D3.2_ELIAMEP_Report.pdf

Το έργο ATHENA επιδιώκει να μειώσει το χάσμα στα αποτελέσματα της ένταξης μεταξύ των μεταναστών ανδρών και

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

των μεταναστριών, βελτιώνοντας την επιχειρηματικότητα των μεταναστριών μέσω ενισχυμένων υπηρεσιών για, πολιτικών που σχετίζονται με και υποστήριξης των γυναικών μεταναστριών επιχειρηματιών.

Τμήμα Πολιτικής Δημόσιας Υγείας/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Gent, PRAKSIS, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου, SynEirmos (2018). Έκθεση σχετικά με τις καλές πρακτικές (Παραδοτέο 1.1 του έργου LION). Συνθετική έκθεση. Έκθεση μέρος του έργου Local Alliance for Integration «776213/LION» (AMIF-2016-AG-INTE). Αθήνα: Τμήμα Πολιτικής Δημόσιας Υγείας/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Gent, PRAKSIS, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου, SynEirmos.

<http://allianceforintegration.eu/wp-content/uploads/2019/07/D1.1-Report-on-best-practices.pdf>

Η παρούσα έκθεση επιχειρεί να παρουσιάσει την πολιτική και τις καλές πρακτικές σε επίπεδο ΕΕ και κρατών-μελών της ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση της Ελλάδας, σχετικά με την κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής φροντίδας και της διαπολιτισμικής συνύπαρξης.

Φούσκας, Θ., Χατζόπουλος, Β., Γρηγορίου, Π., Καραμπελιάς, Γ., Τσομπάνογλου, Γ., de Maio, A., Καζάνας, Κ. και Μηνέ, Φ. (2018). Labour market integration of third-country nationals in EU member states. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (ΕΟΔΔ)/Ελληνικό Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

<http://emn.immigration.gov.gr/en/repository/send/25-2018/67-emn-study-1-2018-labour-market-integration-of-third-country-nationals-in-eu-member-states>

Η Εστιασμένη Μελέτη του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης για το έτος 2018 αποσκοπεί στην ενημέρωση των κρατών-μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για όλες τις εξελίξεις αναφορικά με τις πολιτικές ένταξης στην αγορά εργασίας που απευθύνονται σε υπηκόους τρίτων χωρών στην Ελλάδα.

Φούσκας, Τ., Martiniello, M., Κουλιεράκης, Γ., Οικονόμου, Κ., de Maio, A. και Μηνέ, Φ. (2020). Ετήσια έκθεση 2019 για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ελλάδα: Εθνική έκθεση: Μέρος 2 και παράρτημα στατιστικών στοιχείων. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (EPLO)/Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

https://ec.europa.eu/home-affairs/document/download/69914d51-b606-447b-95f3-2e4af9f982a2_en

Η Ετήσια Έκθεση Πολιτικής του 2019 έχει ως στόχο την ενημέρωση των κρατών-μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για όλες τις εξελίξεις που έλαβαν χώρα κατά το έτος 2019, στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου στην Ελλάδα.

Φούσκας, Θ. και Κουλιεράκης, Γ. (2022). «Demystifying Migration Myths: Social Discourse on the Impact of Immigrants & Refugees in Greece», Special Issue of Urbanities, τεύχος 12 Προσάρτημα 5, 9-28, στο Greek Crisis and Inequalities: Anthropological Views φιλοξενούμενος-επιμελητής ο καθηγητής Μ. Σπυριδάκης.

<https://www.anthrojournal-urbanities.com/wp-content/uploads/2022/01/5-Fouskas-Koulierakis.pdf>

Το άρθρο αυτό βασίζεται στην ανάλυση στατιστικών καταγραφών και δημοσιογραφικών ρεπορτάζ. Η συζήτηση επικεντρώνεται στην απομυθοποίηση των αρνητικών αντιλήψεων, στερεοτύπων και μύθων σχετικά με τους μετανάστες, τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες σε αστικούς τόπους, εξετάζοντας τον κοινωνικό λόγο για τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία.

Ισπανία

Η αγορά εργασίας των μεταναστριών στην Ισπανία ορίζεται συχνά ως επισφαλής. Οι νεοαφιχθείσες μετανάστριες αναγκάζονται, στις περισσότερες περιπτώσεις, να εργάζονται ως οικιακές βοηθοί, ως προσωρινό στάδιο ένταξης μέχρι να βρουν μια πιο σταθερή εργασία. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ισπανία, το μεταναστευτικό μοντέλο έχει αναπτυχθεί ως απάντηση στις απαιτήσεις φροντίδας. Η διοικητική νομιμοποίηση ευνόησε τις γυναίκες που εκτελούν αυτού του είδους την εργασία [1]. Για παράδειγμα, τα στοιχεία του 2015 της έρευνας για τις γυναίκες μετανάστες [2] έδειξαν ότι στην Ισπανία, το 58% των θέσεων εργασίας των μεταναστριών από χώρες εκτός ΕΕ συγκεντρώνονταν γύρω από τρία επαγγέλματα: οικιακές εργασίες και εργασίες φροντίδας, καθαριότητα και σερβιτόρα.

Παρόλο που έχουν δημιουργηθεί δίαυλοι για την επικύρωση των προσόντων των αλλοδαπών, τα εμπόδια παραμένουν ιδιαίτερα εμφανή. Στην Ισπανία, οι απαιτήσεις για την αναγνώριση των αλλοδαπών πανεπιστημιακών πτυχίων ρυθμίζονται από το «βασιλικό διάταγμα 967/2014, της 21ης Νοεμβρίου, το οποίο καθορίζει τις απαιτήσεις και τη διαδικασία για την αναγνώριση και τη δήλωση της ισοδυναμίας των πτυχίων και των επίσημων πανεπιστημιακών ακαδημαϊκών επιπέδων και για την επικύρωση των αλλοδαπών σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και τη διαδικασία για τον προσδιορισμό της αντιστοιχίας με τα επίπεδα του ισπανικού πλαισίου προσόντων τριτοβάθμιας

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

εκπαίδευσης για τα επίσημα πτυχία Αρχιτέκτονα, Μηχανικού, Πτυχίο, Τεχνικού Αρχιτέκτονα, Τεχνικού Μηχανικού και Πτυχιούχου». Ο μέσος χρόνος διεκπεραίωσης είναι δύομισι έτη. Ως αποτέλεσμα, το Υπουργείο Πανεπιστημίων δεσμεύτηκε, το 2021, να μειώσει αυτές τις προθεσμίες σε λιγότερο από έξι μήνες [3]. Πολλές γυναίκες είτε εγκαταλείπουν τη διαδικασία επικύρωσης των πτυχίων τους είτε τα αποκτούν μόνο μετά από πολλά χρόνια. Οι δυσκολίες τους περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: το υψηλό κόστος της επικύρωσης- την ανάγκη να πάρουν πτυχία που είχαν ήδη ολοκληρώσει και τα οποία δεν αναγνωρίζονται στην Ισπανία- τα δίδακτρα που πρέπει να πληρώσουν επειδή δεν έχουν ισπανική υπηκοότητα- και την ανάγκη να προσκομίσουν όλα τα έγγραφα από τις χώρες καταγωγής τους και το μέγεθος της γραφειοκρατίας που αυτό συνεπάγεται [4].

Εκτός από αυτά τα εμπόδια, οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν γενικά μια σειρά από εμπόδια ένταξης στην εργασία στην Ισπανία, όπως: έλλειψη γνώσης της γλώσσας και των εθίμων- δυσκολίες πρόσβασης σε νομικές συμβουλές, έλλειψη ενημέρωσης για τις επιλογές επιχειρηματικότητας, έλλειψη δικτύων υποστήριξης ή/και εμπόδια στη συμφιλίωση μεταξύ της προσωπικής ζωής, της φροντίδας των παιδιών τους (στην περίπτωση της) και της εργασίας. Έτσι, οι προτάσεις βελτίωσης περιλαμβάνουν: την προώθηση μαθημάτων ισπανικής γλώσσας και πολιτισμού- συνεργασίες με τον επιχειρηματικό κόσμο (διάφορα είδη συμφωνιών που ευνοούν την ενσωμάτωση των μεταναστριών στις επιχειρήσεις)- ενθάρρυνση της παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών καθοδήγησης (νομική συνοδεία, συμβουλές για την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα)- και βελτίωση της διαδικασίας αναγνώρισης των προσόντων και των υπηρεσιών για την υποστήριξη της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής [5].

Παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα Clara του Ινστιτούτου Γυναικών της ισπανικής κυβέρνησης. Το πρόγραμμα επιδιώκει να αυξήσει την απασχολησιμότητα των γυναικών που βρίσκονται σε κίνδυνο ή αποκλεισμό, όπως οι μετανάστριες, και οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες ένταξης στην εργασία, βελτιώνοντας τα επαγγελματικά τους προσόντα (<https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaProgInsercionSociolaboral/Clara.htm>)

Κλείνοντας, καλούμε τους μαθητές να συμβουλευτούν το success story με τίτλο «A history of integration through trust in entities and authorities», το οποίο είναι προσβάσιμο στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NjA. Η περίπτωση αυτή δείχνει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει μια μετανάστρια για την πρόσβασή της στην αγορά εργασίας στην Ισπανία, συμπεριλαμβανομένων των εμποδίων στην επικύρωση του πτυχίου της και του βασικού ρόλου των συμβουλών και της συνοδείας που λαμβάνει από τους φορείς.

Πηγές

- [1] DIAZ GORFINKIEL, M. & MARTINEZ-BUJAN, R. «MUJERES MIGRANTES Y TRABAJOS DE CUIDADOS: TRANSFORMACIONES DEL SECTOR DOMESTICO EN ESPAÑA», PANORAMA SOCIAL, (27), MADRID, FUNCAS, 2018, 105-118.
- [2] ORGANIZACION INTERNACIONAL PARA LAS MIGRACIONES (OIM) E INSTITUTO UNIVERSITARIO DE ESTUDIOS SOBRE MIGRACIONES (UNIVERSIDAD P. COMILLAS). «LA SITUACION LABORAL DE LA MUJER INMIGRANTE EN ESPAÑA. ANALISIS Y PROPOSICIONES PARA LA IGUALDAD DE TRATO Y LA LUCHA CONTRA LA DISCRIMINACION», MADRITH, OIM, 2015.
- [3] LA VANGUARDIA. «ESPAÑA SE CONJURA PARA AGILIZAR LA HOMOLOGACION DE TITULOS EXTRANJEROS». 2021. [HTTPS://WWW.LAVANGUARDIA.COM/VIDA/20210324/6605273/INMIGRANTES-HOMOLOGAR-TITULO-UNIVERSITARIO-SEIS-MESES.HTML](https://www.lavanguardia.com/vida/20210324/6605273/inmigrantes-homologar-titulo-universitario-seis-meses.html)
- [4] FEDERACION DE MUJERES PROGRESISTAS. «MUJER INMIGRANTE Y EMPLEO DE HOGAR: SITUACION ACTUAL, RETOS Y PROPUESTAS». MADRITH, 2020.
- [5] AYUNTAMIENTO DE MALAGA. «ESTUDIO SOBRE LA SITUACION LABORAL Y SOCIAL DE LA MUJER INMIGRANTE EN MALAGA». MALAGA, 2016.

Διαδικτυακές πηγές

Migrant women in Spain: bastions of resistance after the economic crisis
<https://doi.org/10.24241/AnuarioCIDOBInmi.2018.130>

Το άρθρο αυτό αποτυπώνει την κατάσταση των γυναικών την τελευταία δεκαετία, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην Ισπανία.

Immigrant women entrepreneurs in rural areas. A factor of economic and social sustainability of the rural areas of the Valencian Community

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

<https://doi.org/10.4422/ager.2013.05>

Η παρούσα μελέτη ρίχνει φως στις διάφορες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες των μεταναστριών στο αγροτικό περιβάλλον της Κοινότητας της Βαλένθια (Ισπανία), καθώς και στο ρόλο τους στη διατήρηση της αγροτικής κοινωνικοοικονομικής δομής.

Ευρωπαϊκό Έργο Wings. Το έργο Erasmus+ ασχολείται με την κοινωνική και οικονομική εξειδίκευση των μεταναστριών, παρέχοντας στις γυναίκες αυτές εργαλεία ένταξης μέσω ποιοτικών ευκαιριών μάθησης και ευνοώντας την εργασιακή ένταξη των μεταναστριών <https://wingsprojecterasmus.eu/>

Γαλλία

Για περισσότερα από τριάντα χρόνια, οι μεταναστευτικές πολιτικές και κανονισμοί στη Γαλλία γίνονται όλο και πιο περιοριστικοί, γεγονός που καθιστά τη ζωή όλων των αλλοδαπών πιο επισφαλή, περίπλοκη, δαπανηρή από άποψη χρόνου για τη νομιμοποίηση ή τη διατήρηση του νομικού καθεστώτος ενός μετανάστη. Όσον αφορά την αγορά εργασίας, το κράτος προωθεί μια πολιτική επιλεκτικής μετανάστευσης, για παράδειγμα μέσω του νόμου της 24ης Ιουλίου 2006. Η νομοθεσία αυτή ευνοεί τη μετακίνηση μεταναστών με ειδικευση ή υψηλή εξειδίκευση, ενώ περιορίζει την ελεύθερη μετακίνηση των ατόμων που θεωρούνται χαμηλής εξειδίκευσης και περιορίζονται σε ορισμένους τομείς ή σε επισφαλείς και εποχιακές εργασιακές δραστηριότητες.

Οι νόμιμες κατηγορίες μεταναστών στην άδεια παραμονής τους αυξάνονται σε αριθμό. Καθορίζουν τη φύση και τα δικαιώματα εργασίας κατά τη διάρκεια της παραμονής τους («φοιτητές», «προσωρινή μετανάστευση για εργασία», «μόνιμη μετανάστευση για εργασία», «οικογενειακή επανένωση», «ταλέντα» κ.λπ.) Η μετάβαση από τη μία κατηγορία στην άλλη συνεπάγεται πολύ περίπλοκες γραφειοκρατικές εργασίες, παρόλο που οι μετανάστες μπορεί να ανήκουν σε πολλές κατηγορίες ταυτόχρονα ή διαδοχικά κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Τείνει να παράγει με διαφοροποιημένους τρόπους, χρονικά ή οριστικά, τους «παράτυπους μετανάστες» και συνεπάγεται έναν έλεγχο των μεταναστών, τεκμηριωμένων ή μη, οι οποίοι θα πρέπει να ξεπεράσουν πολλά εμπόδια στο πολύ περίπλοκο σύστημα διαχείρισης, ιδίως για τους νεοεισερχόμενους: έγγραφα από τους εργοδότες τους, οι οποίοι θα πρέπει να αντιμετωπίσουν με τους υπαλλήλους τους τις ίδιες δυσκολίες- να βρουν ένα ραντεβού όπου θα μπορούν να παραδώσουν τα έγγραφα για να τα εφαρμόσουν, κάτι που είναι σχεδόν αδύνατο σε ορισμένες περιοχές της Γαλλίας- κ.λπ. Ακόμα και οι μετανάστες με υψηλή εξειδίκευση δεν μπορούν να ξεφύγουν από αυτές τις δυσκολίες. Επιπλέον, οι οικογενειακές υποχρεώσεις και τα πολλαπλά καθήκοντα των μητέρων περιορίζουν την κινητικότητά τους στην αγορά εργασίας.

Στην ανεπίσημη οικονομία, ιδίως στις υπηρεσίες που σχετίζονται με τη φροντίδα, οι μετανάστριες συγκεντρώνουν μεγάλο ποσοστό. Πολλές από αυτές ασχολούνται με αδήλωτη εργασία και θέσεις εργασίας για διαφορετικούς λόγους: ορισμένες δεν έχουν άλλη επιλογή, καθώς δεν έχουν άδεια παραμονής ή άδεια εργασίας, ή οι εργοδότες τους δεν θέλουν να τους προσφέρουν σύμβαση, ενώ άλλες επιλέγουν να το κάνουν για να κερδίσουν (καλύτερα) τα προς το ζην. Παρά τις νομικές διαδικασίες, πολλοί είναι μετανάστες χωρίς χαρτιά που εργάζονται με σύμβαση με το όνομα άλλου προσώπου.

Η νομιμοποίηση του καθεστώτος διαμονής αποτελεί σημαντικό στάδιο στην πορεία των μεταναστριών. Τους επιτρέπει να έχουν πρόσβαση στα πιο επίσημα τμήματα και μορφές παροχής υπηρεσιών. Με μια σοβαρή προσφορά εργασίας στους καταλόγους επαγγελματιών με ελλείψεις και χαρτί που να δικαιολογεί την εργασία τους τα τελευταία χρόνια από τους εργοδότες τους, η νομιμοποίηση του καθεστώτος τους είναι δυνατή. Ενώ στην πραγματικότητα, ο αριθμός των νομιμοποιήσεων που σχετίζονται με την απασχόληση μειώνεται τα τελευταία χρόνια, εν μέρει λόγω της γενικής δυσκολίας να επιτευχθεί ραντεβού στο αστυνομικό γραφείο. Για την κυβέρνηση, είναι συνέπεια της κρίσης του Covid-19, όπου οι δημόσιες υπηρεσίες είναι κορεσμένες. Αν και παρατηρούνται συμπληρωματικά εμπόδια για τους μετανάστες όσον αφορά την πρόσβαση στην πληροφόρηση και τα δικαιώματά τους (πχ. μειωμένες υπηρεσίες πρόσωπο με πρόσωπο- γενικευμένες υπηρεσίες στο διαδίκτυο στις οποίες είναι δύσκολο να έχουν πρόσβαση- ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ψηφιακό ρήγμα για ορισμένες κοινωνικές ομάδες- κ.λπ.)

Η πρόσβαση στην κατάρτιση δεξιοτήτων και στα προσόντα αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για τη συμμετοχή των γυναικών σε μακροπρόθεσμη κινητικότητα στις επίσημες δραστηριότητες της αγοράς εργασίας. Το ερώτημα παραμένει πόσο προσιτές είναι για τις μετανάστριες, δεδομένου ότι η κατάρτιση έχει μειωθεί λόγω δημοσιονομικών περιορισμών. Η AFPA (l'Agence nationale pour la formation professionnelle des adultes - ο Εθνικός Οργανισμός Επαγγελματικής Κατάρτισης Ενηλίκων) προσφέρει επαγγελματική κατάρτιση που οδηγεί σε προσόντα, τα οποία πιστοποιούνται με επαγγελματικό τίτλο από το Υπουργείο Εργασίας. Παρέχει, για παράδειγμα, ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα για τους

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

πρόσφυγες κατά τη διάρκεια δύο ετών με την ονομασία «HOPE», ιδίως σε ορισμένες ομάδες επαγγελματιών όπου οι επιχειρήσεις αναζητούν ειδικευμένους εργαζόμενους. Το έργο αυτό προσφέρει επαγγελματική κατάρτιση, γλωσσική κατάρτιση (συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης ειδικής επαγγελματικής γλώσσας και θεσμικής γλώσσας), λύσεις στέγασης και υποστήριξη από κοινωνικό λειτουργό.

Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας και η κινητικότητα δεν έχει πάντα να κάνει με την άδεια, τις δεξιότητες, τα πτυχία ή την εργασιακή εμπειρία. Οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν σοβαρά μειονεκτήματα στην επαγγελματική τους ζωή, ακόμη και αν έχουν υψηλά προσόντα: αναγνώριση των υφιστάμενων προσόντων, περιορισμένη πρόσβαση σε θέσεις εργασίας του δημόσιου τομέα, πολλαπλές προκλήσεις λόγω των αυστηρών απαιτήσεων θεώρησης και άδειας παραμονής, οικογενειακές ευθύνες στη φροντίδα των παιδιών, διακρίσεις που σχετίζονται με το φύλο, την καταγωγή, τη θρησκεία τους κ.λπ. Θα πρέπει να χαραχθούν πολιτικές που να εστιάζουν σε αυτά τα εμπόδια, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση των μεταναστριών στην αγορά εργασίας και η μακροπρόθεσμη κινητικότητά τους.

Πηγές

Promoting Integration for Migrant Domestic Workers in Europe: A Synthesis of Belgium, France, Italy and Spain

https://ecommons.cornell.edu/bitstream/handle/1813/87675/ILO_Promoting_integration_for_migrant_domestic_workers_in_Europe.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Η μελέτη αυτή εξετάζει τις μετανάστριες οικιακές βοηθούς και υπογραμμίζει τα κύρια εμπόδια που αντιμετωπίζουν συχνά οι οικιακές βοηθοί σε διάφορες χώρες της ΕΕ.

Migrant Women's Access to Labour Market in six European cities: a comparative approach

https://docs.euromedwomen.foundation/files/ermwf-documents/8162_4.231.migrantwomen%E2%80%99saccessstolabourmarketin6europeancities.pdf

Η παρούσα έκθεση προσφέρει μια συγκριτική προσέγγιση σχετικά με την ένταξη των μεταναστριών στην αγορά εργασίας σε έξι ευρωπαϊκές πόλεις, μέσα από την οπτική γωνία του έμφυλου αντίκτυπου των πολιτικών ένταξης στην απασχόληση των μεταναστριών.

Ιταλία

Είναι δυνατόν να παρατηρηθεί ότι η Ιταλία προσελκύει **μετανάστες εργαζόμενους** που τοποθετούνται στις **υπηρεσίες** και το **εμπόριο**, παρά σε υψηλά ειδικευμένους. Η κατάσταση αυτή οφείλεται στις **κοινωνικοοικονομικές συνθήκες** που καθορίζουν την **ιταλική κοινωνία** της σημερινής εποχής: οικονομικές δυσκολίες γενικά, κοινωνικοοικονομικές διαφορές μεταξύ γεωγραφικών περιοχών και κοινωνικών τάξεων, ζητήματα φύλου, διακρίσεις κ.λπ. Ως τελικό αποτέλεσμα, ακόμη και οι **εξειδικευμένες μετανάστριες** δεν βρίσκουν καλή δουλειά.

Μιλώντας τόσο για την κοινωνική όσο και για την εργασιακή ενσωμάτωση των μεταναστριών στο σύνολό τους, το ζήτημα της **(μη) ορατότητας τους** αναδεικνύεται από διάφορες μελέτες. Η κοινωνική πραγματικότητα που βιώνουν οι μετανάστριες έχει οριστεί ως **τριπλή καταπίεση** (ή **περιθωριοποίηση**): κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική (Campani 2007: 5-6)- η κατάσταση αυτή απορρέει από τη γενικότερη κατάστασή τους ως μετανάστριες, την απασχόλησή τους σε κοινωνικοοικονομικές θέσεις (ιδίως στον οικιακό, άρα στον ιδιωτικό τομέα) και την απουσία τους από τη δημόσια σφαίρα. Το φαινόμενο των **κοινωνικοοικονομικών θέσεων** και της **εθνοτικής επαγγελματοποίησης/εξειδίκευσης** ισχύει ιδιαίτερα για τις γυναίκες που εργάζονται και ζουν σε ιταλικές οικογένειες ως οικιακές βοηθοί ή φροντιστές, οι οποίες κατά κύριο λόγο κατάγονται από την Ανατολική Ευρώπη (π.χ. Ουκρανία, Ρουμανία) και τη Νότια Αμερική (π.χ. Περού), καθώς και από ορισμένα άλλα πλαίσια καταγωγής (π.χ. Σρι Λάνκα, Πράσινο Ακρωτήριο, Σομαλία).

Όσον αφορά την εργασιακή τους ένταξη, οι συνεντευξιαζόμενες (Ιταλία) ανέφεραν αρκετές δυσκολίες στην εξεύρεση εργασίας και παρατήρησαν το ζήτημα της επαγγελματικής αναγνώρισης: οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν την **αδυναμία αναγνώρισης των επαγγελματικών τους προσόντων** που έχουν αποκτήσει στις χώρες καταγωγής τους, γεγονός που εκλαμβάνεται και ερμηνεύεται ως μορφή **θεσμικής διάκρισης**.

Μια τέτοια κατάσταση επηρεάζει πολλές μετανάστριες, τόσο εκείνες που θα ήθελαν να βρουν δουλειά, όσο και εκείνες που θα ήθελαν να αναπτύξουν τη δική τους επιχειρηματικότητα και να ξεκινήσουν μια επιχείρηση: από αυτή την άποψη, τα **μαθήματα κατάρτισης** που προωθούνται και χρηματοδοτούνται από τοπικούς, περιφερειακούς, εθνικούς

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

και διεθνείς φορείς της ΕΕ σίγουρα προσφέρονται ως εργαλείο ένταξης για τις μετανάστριες.

Μια άλλη πτυχή, που προέκυψε από την επιτόπια έρευνα με τις μετανάστριες, αφορά την **υπέρβαση των «παραδοσιακών γυναικείων» ρόλων** που επηρεάζουν περαιτέρω την κοινωνικοοικονομική τους ένταξη στην κοινωνία υποδοχής: αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη για συνεχή εργασία με τις μετανάστριες (και τους άνδρες) με στόχο την ένταξή τους με την προώθηση μιας ποικιλίας τρόπων ζωής, προκειμένου να ξεπεράσουν το ρόλο της συζύγου και της μητέρας στο πλαίσιο της πατρίδας τους, δηλαδή της οικογένειας ή της κοινότητας.

Όπως προέκυψε κατά τη διάρκεια της έρευνας, οι μετανάστριες εκφράζουν ανησυχίες σχετικά με την πρόσβαση σε ένα **σύστημα συνταξιοδότησης/συντάξεων**, το οποίο ισχύει ιδιαίτερα για τις γυναίκες που απασχολούνται στον οικιακό τομέα (φροντίδα και βοήθεια).

Δεδομένων των κοινωνικών τους συνθηκών, οι μετανάστριες συχνά οδηγούνται στην **εξέυρεση εργασίας χρησιμοποιώντας άτυπους διαύλους**, δηλαδή δίκτυα υποστήριξης συγγενών, φίλων, μεταναστευτικές ενώσεις, ΜΚΟ, παρά μέσω δημόσιων θεσμικών πόρων.

Από την έρευνα προέκυψαν ορισμένες συγκεκριμένες **στρατηγικές επαγγελματικής επανακατάρτισης και εργασιακής ένταξης**, που σημαίνει ότι ένα μέρος των μεταναστριών προσπαθεί να ενταχθεί κοινωνικά και οικονομικά αναφερόμενη σε συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι μπορούν να υποδιαιρεθούν σε 4 πλαίσια:

- 1) **υπηρεσίες για τους μετανάστες**: διαμεσολάβηση (πολιτιστική-γλωσσική κ.λπ.), ενώσεις, τομέας υποδοχής, δηλαδή υπηρεσίες για τους αιτούντες άσυλο - τα πλαίσια αυτά συνήθως δεν παρέχουν σταθερούς ούτε εγγυημένους πόρους διαβίωσης,
- 2) συμμετοχή σε **μαθήματα κατάρτισης**, ιδίως αυτά που προωθούνται, οργανώνονται και χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, αν και συχνά υλοποιούνται μέσω του δικτύου των τοπικών ΜΚΟ,
- 3) συμμετοχή σε **έργα της ΕΕ**,
- 4) **αλλαγή επαγγελματικού τομέα**, μόνη ή μαζί με τον αντίστοιχο σύζυγο/σύντροφο.

«Emigration as a Strategy for Reaching Personal Autonomy and Professional Fulfilment» (Η μετανάστευση ως στρατηγική για την επίτευξη προσωπικής αυτονομίας και επαγγελματικής ολοκλήρωσης) https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDU=: σε αυτή την ιστορία, η πρωταγωνίστρια κατάφερε να πραγματοποιήσει το επαγγελματικό της όνειρο χάρη σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα κατάρτισης και ένταξης στην εργασία.

"Όταν η εκπαίδευση δεν είναι συνώνυμο της αναγνώρισης για μια μετανάστρια" https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDC=: η ιστορία αυτή αναφέρει τη δυσκολία μιας μετανάστριας να βρει μια θέση ως δασκάλα σε δημόσιο σχολείο: η δυσκολία αυτή οφείλεται στην αδυναμία αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων που απέκτησε στη χώρα καταγωγής της.

Πηγές

Campani G., 2007, *Gender and Migration in Italy: State of the Art*, Working Paper No. 6 – WP4, Ιανουάριος 2007, Πρότζεκτ FeMiPoI, Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης.
(<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.585.925&rep=rep1&type=pdf>)

Το παρόν έγγραφο ασχολείται με την κοινωνικοοικονομική ένταξη των γυναικών μεταναστριών στην Ευρώπη, στο παράδειγμα της Ιταλίας και του μεσογειακού μοντέλου. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται σε ορισμένες σημαντικές έννοιες, όπως η πολλαπλότητα των φωνών, η τριπλή καταπίεση των μεταναστριών και ο ρόλος τους ως ενεργά υποκείμενα.

Castagnone E., Eve M., Petrillo E. R., Piperno F., coll. di Chaloff J., 2007, *Madri migranti. Le migrazioni di cura dalla Romania e dall'Ucraina in Italia: percorsi e impatto sui paesi di origine*, Working Papers, 34/2007, Programma MigraCtion, CeSPI, Roma & Forum Internazionale ed Europeo di Ricerche sull'Immigrazione (FIERI), Torino.
(<https://www.cespi.it/it/ricerche/madri-migranti-le-migrazioni-di-cura-dalla-romania-e-dallucraina-italia-percorsi-e-impatto>)

Η παρούσα εργασία πραγματοποιείται μια έρευνα σχετικά με τις μεταναστεύσεις γυναικών από τη Ρουμανία και την Ουκρανία στην Ιταλία με στόχο τη διερεύνηση των στρατηγικών που υιοθετούν οι εργαζόμενες γυναίκες και την

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

αξιολόγηση των συνεπειών του «άτυπου συστήματος διακρατικής πρόνοιας» για τις ίδιες και τις οικογένειές τους και, γενικότερα, τόσο για την κοινωνία υποδοχής όσο και για την τοπική κοινωνία.

Romens A.-I., 2021, «Don't let people walk all over you»: Migrant women with tertiary education coping with essentialism in Italy and France, AG AboutGender 10(20), σελ. 231-263.

<https://riviste.unige.it/index.php/aboutgender/article/view/1317>

Η παρούσα εργασία αναλύει τον τρόπο με τον οποίο οι μετανάστριες με τριτοβάθμια εκπαίδευση αντιμετωπίζουν, αντιστέκονται και τελικά αμφισβητούν τις ουσιοκρατικές διαδικασίες που αντιμετωπίζουν στην εργασία και στις καθημερινές αλληλεπιδράσεις.

Πορτογαλία

Στην Πορτογαλία, η πρόσβαση στην αγορά εργασίας και στην απασχόληση ρυθμίζεται ουσιαστικά από τον Εργατικό Κώδικα (Νόμος αριθ. 7/2009, 12 Φεβρουαρίου). Τα άρθρα 4 και 5 περιέχουν ειδικές διατάξεις για τους αλλοδαπούς εργαζομένους ή τους ανιθαγενείς, ενώ η αρχή της ίσης μεταχείρισης διασφαλίζεται κυρίως σε σχέση με τους εργαζομένους πορτογαλικής υπηκοότητας. Στον ίδιο νόμο βρίσκουμε κανονιστικές διατάξεις που αναφέρονται στην ισότητα και τη μη διάκριση στην αγορά εργασίας και απασχόλησης, μεταξύ των άρθρων 23 και 32. Πρόκειται για κανόνες των οποίων το εννοιολογικό περιεχόμενο υποδεικνύει τι πρέπει να εννοείται ως άμεση διάκριση, έμμεση διάκριση, ίση εργασία για ίση αξία, μέτρα θετικής δράσης και απαγόρευση της παρενόχλησης. Ιδιαίτερη σημασία έχει η έμφαση που δίνεται στο άρθρο 24 παράγραφος 3 στοιχείο α), όπου ο αλλοδαπός εργαζόμενος προστατεύεται από την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών στην πρόσβαση στην εργασία και την απασχόληση. Οι νομικές διατάξεις υιοθετούν ουδέτερη γλώσσα. Ωστόσο, τα εργασιακά πρότυπα των άρθρων 30, 31 και 32 αποκτούν έντονα έμφυλο χαρακτήρα, καθώς στο άρθρο 30 παράγραφος 1 αναφέρεται ρητά ότι «Ο αποκλεισμός ή ο περιορισμός της πρόσβασης ενός αιτούντος εργασία ή εργαζομένου για λόγους φύλου σε συγκεκριμένη δραστηριότητα ή επαγγελματική κατάρτιση (...) συνιστά διάκριση λόγω φύλου».

Εκτός από τις εργασιακές διατάξεις, αξίζει να σημειωθούν τα μέτρα εφαρμογής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε πρώτο επίπεδο, το Στρατηγικό Σχέδιο για τη Μετανάστευση 2015-2020 (Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αριθ. 12-B/2015) ξεχωρίζει. Το μέτρο 23 προβλέπει την προώθηση της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας.

Σε περιφερειακό επίπεδο, επισημαίνουμε τα Τοπικά Κέντρα Υποστήριξης της Ένταξης των Μεταναστών (CLAIM). Το CLAIM της Bragança σκοπεύει να δημιουργήσει δίκτυα ένταξης με φορείς σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η απασχόληση και ο πολιτισμός. Σύμφωνα με αυτό, οι μετανάστριες δείχνουν μεγάλη ικανότητα για εργασία και προσαρμογή στο κοινωνικό πλαίσιο και αποφασίζουν να παραμείνουν όταν βρίσκουν πιο σταθερές καταστάσεις εργασίας. Τοπικά μέσα υψίστης σημασίας είναι τα Δημοτικά Σχέδια για την Ένταξη των Μεταναστών (PMIM), όπου αυτό της Λισαβόνας (2018-2020) ξεχωρίζει με έναν ειδικό άξονα (II) που στοχεύει να εργαστεί στην οπτική γωνία του φύλου, απευθύνοντας έκκληση στη δημόσια συμμετοχή των γυναικών μεταναστριών.

Η έρευνα του VIW δείχνει ότι οι οικονομικοί, χρηματοοικονομικοί και εργασιακοί παράγοντες αναφέρονται από τις μετανάστριες, αφενός ως αποτρεπτικοί παράγοντες για το μεταναστευτικό σχέδιο και, αφετέρου, ως ένας από τους κύριους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν στις χώρες υποδοχής. Η αναγνώριση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και η πρόσβαση σε εξειδικευμένη απασχόληση αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες στην απόφαση παραμονής. Ωστόσο, αναφέρθηκε η μεγάλη δυσκολία στην απόκτηση αυτής της αναγνώρισης, η οποία οδηγεί τις γυναίκες σε λιγότερο εξειδικευμένες και επισφαλείς θέσεις εργασίας. Για να ξεπεραστεί αυτό το εμπόδιο, η επιχειρηματικότητα αναδεικνύεται ως πόρος.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας μιας μετανάστριας στην Πορτογαλία με τίτλο «From invisible to visible» (Από το αόρατο στο ορατό), η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTI. Αυτή η ιστορία επιτυχίας δείχνει πώς αυτή η γυναίκα δημιούργησε τη δική της επιχείρηση ως έναν τρόπο για να επιβεβαιωθεί κοινωνικά και οικονομικά.

Πηγές

Guia de Acolhimento para Migrantes- Acesso ao Mercado de Trabalho [Οδηγός υποδοχής μεταναστών - πρόσβαση στην αγορά εργασίας].

<https://www.acm.gov.pt/documents/10181/0/Guia+de+Acolhimento+para+Migrantes/26d16add-11ef-4330-beb8-04ae262ad72b>

ACM - Migrant Reception Guide (Οδηγός υποδοχής μεταναστών) (σελίδες 92-99). Στις σελίδες που αναφέρονται, ο

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

οδηγός αυτός περιγράφει τις διαδικασίες και τους θεσμούς για την υποστήριξη της ενεργού αναζήτησης εργασίας.

Os trabalhadores imigrantes e os riscos associados ao trabalho [Μετανάστες εργαζόμενοι και κίνδυνοι που σχετίζονται με την απασχόληση]

https://www.om.acm.gov.pt/documents/58428/183863/migracoes2_art11.pdf/5468304d-3747-474c-bf76-ddd1dd903b04

Άρθρο γνώμης σχετικά με τους μετανάστες εργαζόμενους και τους κινδύνους που σχετίζονται με την εργασία. Το άρθρο αυτό αναδεικνύει τους παράγοντες έκθεσης των μεταναστών εργαζομένων σε κινδύνους που σχετίζονται με την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων.

Σλοβενία

Ορισμένες κατηγορίες αλλοδαπών έχουν δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης στη σλοβενική αγορά εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν να εργάζονται, να βρίσκουν απασχόληση και να αυτοαπασχολούνται χωρίς άδεια εργασίας. Το δικαίωμα αυτό ισχύει για τους πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ, των χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και τους Ελβετούς πολίτες. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών, ωστόσο, αντιμετωπίζουν περιορισμούς στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας στη Σλοβενία. Με τριτοβάθμια εκπαίδευση ή ακαδημαϊκή ιδιότητα, η εύρεση εργασίας και η ένταξη είναι ευκολότερη. Σε ορισμένους τομείς, υπάρχουν ευκαιρίες εύρεσης εργασίας ακόμη και πριν από τη μετανάστευση, καθώς ορισμένοι επαγγελματικοί τομείς είναι διεθνώς δικτυωμένοι, αλλά η σλοβενική γραφειοκρατία δυσχεραίνει την εύκολη μετάβαση. Η είσοδος στη χώρα με μια σταθερή θέση εργασίας διευκολύνει τη διαδικασία για διαμονή (διαφόρων ειδών) και παρέχει κοινωνική ασφάλιση μέσω της απασχόλησης ή της αυτοαπασχόλησης. Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία παραμονής, ο μετανάστης έχει τα ίδια δικαιώματα με τους ντόπιους εργαζόμενους για πρόσβαση στην κρατική στήριξη, π.χ. εγγραφή ως άνεργος στην υπηρεσία απασχόλησης της Σλοβενίας σε περίπτωση απώλειας εργασίας.

Οι αιτήσεις για την ενιαία άδεια διαμονής και εργασίας πρέπει να κατατίθενται σε διοικητική μονάδα (στη Σλοβενία) ή στο διπλωματικό ή προξενικό γραφείο της χώρας καταγωγής του μετανάστη. Οι αιτήσεις διεκπεραιώνονται σύμφωνα με τις διαδικασίες και τους κανονισμούς, σύμφωνα με τον νόμο περί απασχόλησης, αυτοαπασχόλησης και εργασίας αλλοδαπών. Η διαδικασία της ενιαίας άδειας, την οποία διαχειρίζονται οι διοικητικές μονάδες, απαιτεί την έγκριση της Υπηρεσίας Απασχόλησης της Σλοβενίας, η οποία χορηγείται - εφόσον πληρούνται οι νομικές προϋποθέσεις για τη συγκεκριμένη έγκριση. Οι ενιαίες άδειες μπορούν να χορηγηθούν για απασχόληση, αυτοαπασχόληση και εργασία-παράταση της απασχόλησης, αλλαγή εργοδότη ή λόγω απασχόλησης σε δύο ή περισσότερους εργοδότες- μπλε κάρτα της ΕΕ- αποσπασμένοι εργαζόμενοι- κατάρτιση ή μαθήματα μετεκπαίδευσης για αλλοδαπούς- εποχιακή εργασία κ.λπ. Οι αλλοδαποί πολίτες δικαιούνται αυτοαπασχόληση μετά από νόμιμη (και συνεχή) διαμονή στη Σλοβενία για ένα έτος. Ωστόσο, οι άδειες εργασίας, που εκδίδονται από την Υπηρεσία Απασχόλησης, εξακολουθούν να είναι απαραίτητες για εποχιακές αγροτικές εργασίες διάρκειας έως 90 ημερών, για την απασχόληση πολιτών από τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και για την απασχόληση πολιτών από τη Σερβία.

Οι μαθητές μπορούν έτσι να διαπιστώσουν την πολύπλοκη γραφειοκρατία που συνεπάγεται η πρόσβαση στην αγορά εργασίας στη Σλοβενία - παρά το γεγονός ότι ορισμένοι κανόνες έχουν χαλαρώσει. Τους συνιστάται να παρακολουθούν τις σελίδες των συνδικάτων στο Facebook για να μάθουν περισσότερα για τις εξελίξεις στον τομέα της οικονομικής ένταξης των μεταναστών από χώρες εκτός ΕΕ, για παράδειγμα [13 Delavska svetovalnica | Facebook](https://www.facebook.com/delavska.svetovalnica). Για τις ιστορίες επιχειρηματικότητας των μεταναστών, τους δίνεται η οδηγία να αναζητήσουν τις αναρτήσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης προκειμένου να βρουν οι ίδιοι ιστορίες επιτυχίας της ένταξης των μεταναστών στην αγορά εργασίας (π.χ. <https://www.spar.si/mediji/ss-hit-produkt-2021-so-testenine-batasta>, <https://www.zadovoljna.si/traci/oddaje/martina-wanis-batasta-startaj-slovenija.html>).

Για το τέλος αυτού του κεφαλαίου, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Overcoming the bureaucratic obstacles, poor information flow and health care issues» (Ξεπερνώντας τα γραφειοκρατικά εμπόδια, την κακή ροή πληροφοριών και τα προβλήματα υγειονομικής περίθαλψης), η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση [Welcome to VIW project \(pixel-online.org\)](https://www.pixel-online.org) Αυτή η ιστορία επιτυχίας καταδεικνύει το πρόβλημα με τη σωστή και γρήγορη πληροφόρηση που αφορά διάφορα ζητήματα. Οι μαθητές καλούνται επίσης να διαβάσουν μια άλλη ιστορία με πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και με τίτλο «Job-related opportunities, overcoming language barrier and challenges from the perspective of young migrant woman» (Επαγγελματικές ευκαιρίες, υπέρβαση του γλωσσικού φραγμού και προκλήσεις από την οπτική γωνία της

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

νεαρής μετανάστριας) προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NjY=

Πηγές

Bajt, Veronika (2021). Nacionalizem in prekarnost migrantskih delavk in delavcev. Στο: Študije o prekarnosti, 544-557.

Rajnik, Mojca, Bajt, Veronika (2020). Precariousness of migrant women. Στο: Migration, trafficking and gender construction.

Rajnik, Mojca, Bajt, Veronika (2011). Οι μετανάστες εργαζόμενοι «τρίτων χωρών» ως «μη πολίτες τρίτης κατηγορίας» στη Σλοβενία. Στο: Precarious migrant labour across Europe, 97-118.

Rajnik, Mojca, Bajt, Veronika (2011). Οι μετανάστριες και η εργασία τους. Στο: Gazing at welfare, gender and agency in post-socialist countries, 320-337

EWSI - Ευρωπαϊκός δικτυακός τόπος για την ένταξη: Σλοβενία. Βρυξέλλες: Ομάδα Πολιτικής Μετανάστευσης.

Διαθέσιμο στη διεύθυνση: [Διοίκηση της ένταξης των μεταναστών στη Σλοβενία | Ευρωπαϊκός Ιστότοπος για την Ένταξη \(europa.eu\)](#)

Ο Ευρωπαϊκός Ιστότοπος για την Ένταξη (EWSI) αποτελεί πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων και Μετανάστευσης. Ο ιστότοπος είναι η μόνη πηγή σε επίπεδο ΕΕ που παρέχει επικαιροποιημένες πληροφορίες και ορθές πρακτικές σχετικά με την ένταξη των μεταναστών για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες.

Υπηρεσία Απασχόλησης της Σλοβενίας. Εργασία στη Σλοβενία. Available at:

https://english.ess.gov.si/the_info_point_for_foreigners/working_in_slovenia

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΟΥ ΚΑΤΕΧΟΥΝ ΣΥΝΗΘΩΣ ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΕΣ
Γαλλία	Υπάρχουν διάφοροι νόμοι που σχετίζονται με την αγορά εργασίας των μεταναστριών. Επισημαίνεται ο Νόμος 2006-911 της 24ης Ιουλίου 2006 σχετικά με τη μετανάστευση και την ένταξη, ο οποίος προωθεί μια επιλεκτική μεταναστευτική πολιτική.	Σημαντικοί περιορισμοί, παρά την υψηλή αξιολόγηση: έλλειψη αναγνώρισης των υφιστάμενων προσόντων, περιορισμένη πρόσβαση σε θέσεις εργασίας στον δημόσιο τομέα, αυστηρές απαιτήσεις για βίζα και άδεια διαμονής, οικογενειακές ευθύνες, διακρίσεις (φύλο, καταγωγή, θρησκεία κ.λπ.)	Ο αριθμός των γυναικών που εργάζονται σε υπηρεσίες φροντίδας είναι σημαντικός. Πολλές από τις θέσεις εργασίας αφορούν αδήλωτη εργασία. Επιπλέον, υπάρχει υψηλό ποσοστό ανεργίας μεταξύ των μεταναστριών. Το 2017 ήταν 21%.
Ελλάδα	Υπάρχουν διάφοροι νόμοι που σχετίζονται με την ένταξη των μεταναστριών στην αγορά εργασίας, για παράδειγμα: Ο Νόμος 4251/2014 Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και άλλες διατάξεις λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου στη μεταναστευτική πολιτική. Οι γυναίκες αναφέρονται επίσης στις διαδικασίες του Νόμου 4636/2019 «Περί διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις».	Υπάρχει υψηλός καταμερισμός εργασίας, με τις μετανάστριες να βρίσκονται στον τομέα της παραοικονομίας στην αγορά εργασίας, να εργάζονται χωρίς ασφάλιση και χωρίς να βρίσκονται σε νομιμοποιημένη κατάσταση. Εάν μια γυναίκα είναι αιτούσα άσυλο (αιτούσα διεθνούς προστασίας), έχει ολοκληρώσει τη διαδικασία υποβολής της αίτησής της για διεθνή προστασία και διαθέτει έγκυρη κάρτα διεθνούς προστασίας ή κάρτα αιτούντος άσυλο, τότε έχει δικαίωμα πρόσβασης σε μισθωτή εργασία ή παροχή υπηρεσιών ή εργασίας. Εάν μια γυναίκα είναι αιτούσα άσυλο, δεν έχει δικαίωμα να είναι αυτοαπασχολούμενη ή να ιδρύσει δική της επιχείρηση. Εάν μια γυναίκα έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας ή δικαιούχος επικουρικής προστασίας και είναι κάτοχος έγκυρης άδειας διαμονής, έχει πρόσβαση υπό τις ίδιες προϋποθέσεις όπως οι Έλληνες υπήκοοι.	Το 59,4% των γυναικών μεταναστριών βρίσκεται στον τομέα των νοικοκυριών και ακολουθούν οι δραστηριότητες παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης με 17,2%, η βιομηχανία με 7,2%, η γεωργία, η δασοκομία και η αλιεία με 3,5% και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο με 2,7%. Επιπλέον, ο αριθμός της ανεργίας είναι πολύ υψηλός. Η παραοικονομία στην Ελλάδα εκτιμάται στο 29,4% του ΑΕΠ της χώρας. Οι θέσεις εργασίας στις οποίες απασχολούνται σε μεγάλο βαθμό οι μετανάστριες αποτελούν αμειβόμενα ή μη αμειβόμενα επαγγέλματα εκτός του περιθωρίου της επίσημης απασχόλησης και είναι μη δηλωμένες θέσεις εργασίας.
Ιταλία	Όλοι οι νόμοι για τη μετανάστευση (από τον πρώτο) προσεγγίζουν όλο και περισσότερο το φαινόμενο από την άποψη της εργασίας (και της δημόσιας ασφάλειας και έκτακτης ανάγκης). Προκειμένου να εργαστούν στην Ιταλία, οι αλλοδαποί υπήκοοι πρέπει να διαθέτουν άδεια εργασίας (άδεια παραμονής για σκοπούς εργασίας), η οποία υπόκειται σε ένα σύνολο απαιτήσεων, ανάλογα με τη σχετική	Μεταξύ των περιορισμών ξεχωρίζουν οι εξής: το αδύνατο της αναγνώρισης των προσόντων τους (θεσμική διάκριση), η «αορατότητα» των μεταναστριών που μπορεί να οριστεί ως κοινωνική, οικονομική ή/και πολιτισμική (αποτελεί ταυτόχρονα αιτία και συνέπεια), η απουσία τους από τη δημόσια σφαίρα και η συνεχής ανησυχία για πτυχές όπως η μελλοντική πρόσβαση στο συνταξιοδοτικό σύστημα.	Προσδιορίζονται κοινωνικοοικονομικές θέσεις όσον αφορά την απασχόληση μεταναστριών, ειδικά στον τομέα των υπηρεσιών/της φροντίδας.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

	νομοθεσία για τη μετανάστευση.		
Πορτογαλία	Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας και στην απασχόληση ρυθμίζεται ουσιαστικά από τον Εργατικό Κώδικα (Νόμος αριθ. 7/2009 της 12ης Φεβρουαρίου).	Ελάχιστη αναγνώριση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και, ως εκ τούτου, μεγάλες δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε εξειδικευμένη απασχόληση.	Ένας μεγάλος αριθμός μεταναστριών που διαμένουν στην Πορτογαλία πρέπει να ασκούν θέσεις εργασίας χαμηλού επιπέδου ειδικευσης. Εναλλακτικά, προωθείται η επιχειρηματικότητα.
Σλοβενία	Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας και οι διατάξεις απασχόλησης ρυθμίζονται από τον Νόμο περί απασχόλησης, αυτοαπασχόλησης και εργασίας αλλοδαπών.	Πολύπλοκη γραφειοκρατία για πρόσβαση στην αγορά εργασίας, χωρίς πρόσβαση σε θέσεις εργασίας στον δημόσιο τομέα, αυστηρές απαιτήσεις για απόκτηση εργατικής βίζας και άδειας διαμονής, εθνοτικές και εθνικές διακρίσεις.	Οι γυναίκες με ανώτερη εκπαίδευση ή ακαδημαϊκό επίπεδο έχουν περισσότερες δυνατότητες να βρουν εργασία και να ενταχθούν. Σε ορισμένους τομείς, υπάρχει δυνατότητα εύρεσης εργασίας ακόμα και πριν από τη μετανάστευση.
Ισπανία	Επισημαίνεται το Βασιλικό Διάταγμα 1800/2008 της 3ης Νοεμβρίου, στο οποίο αναπτύσσεται το Βασιλικό Διάταγμα 4/2008 της 19ης Σεπτεμβρίου, σχετικά με τη σωρευτική και προκαταβολική πληρωμή του επιδόματος ανεργίας ανταποδοτικού χαρακτήρα σε αλλοδαπούς εργαζόμενους (εκτός ΕΕ), οι οποίοι επιστρέφουν οικειοθελώς στις χώρες καταγωγής τους.	Δυσκολίες στην επικύρωση των τίτλων (πολλή γραφειοκρατία, υψηλές τιμές...), έλλειψη γνώσης της γλώσσας/των εθίμων, έλλειψη νομικών συμβουλών, έλλειψη γνώσεων για την επιχειρηματικότητα, έλλειψη δικτύων υποστήριξης, δυσκολίες συμφιλίωσης της οικογενειακής ζωής.	Το 2015, το 58% των επαγγελματιών που έκαναν μετανάστριες από χώρες εκτός της ΕΕ στην Ισπανία αφορούσε τρία επαγγέλματα: οικιακή εργασία και φροντίδα, καθαρίστρια και σερβιτόρα.

Γενικές ιδέες

Στα πλαίσια που αναλύθηκαν παρατηρείται ότι οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Μια κοινή πτυχή στις περισσότερες χώρες είναι ότι οι γυναίκες τείνουν να εργάζονται σε θέσεις χαμηλού επιπέδου ειδικευσης, ανεξάρτητα από τα προσόντα τους. Ομοίως, έχουν προσδιοριστεί ορισμένες θέσεις, κυρίως αυτές που σχετίζονται με τη φροντίδα. Αυτό δείχνει πώς οι μετανάστριες εισάγονται στην ιδιωτική σφαίρα, με αποτέλεσμα μεγαλύτερη αορατότητα. Συνήθως αναλαμβάνουν επισφαλείς και κακοπληρωμένες θέσεις εργασίας.

Άλλα ζητήματα που αναλύθηκαν δείχνουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες για την επικύρωση των τίτλων, γεγονός που εμποδίζει την επαγγελματική τους εξέλιξη. Επιπλέον, εξακολουθεί να υπάρχει μια μικρή κουλτούρα επιχειρηματικότητας μεταξύ των μεταναστριών. Ωστόσο, είναι μία από τις γραμμές ανάπτυξης που πρέπει να προωθηθεί στο μέλλον.

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Στην Ενότητα 4 αναλύουμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες στην απόκτηση πρόσβασης σε εξειδικευμένες θέσεις εργασίας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν αποκτήσει στη χώρα καταγωγής τους και πώς πρέπει να αντεπεξέλθουν στην πρόσβαση σε θέσεις εργασίας χαμηλότερης ειδίκευσης.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Να εντοπιστούν οι δυσκολίες για τις μετανάστριες να εισέλθουν στην αγορά εργασίας.
- Να εντοπιστούν οι λεγόμενες «θέσεις φροντίδας».
- Να ενημερωθούν για στρατηγικές ένταξης στην εργασία που ευνοούν την πρόσβαση των μεταναστριών στην απασχόληση.
- Εντοπισμός συγκεκριμένων δυσκολιών λόγω της πανδημίας covid19.

Προκειμένου να ενισχύσουμε τις γνώσεις σας, προτείνουμε τις ακόλουθες πρακτικές δραστηριότητες.

Δραστηριότητα 1: Αναλύστε και σκεφτείτε την ακόλουθη κατάσταση:

1. Άνδρας, 21 ετών, από την Κολομβία φτάνει στη Γερμανία παράνομα, στη χώρα προέλευσης του σπούδασε νοσηλευτική αλλά το πτυχίο του δεν έχει αναγνωριστεί στην Ισπανία.
2. Γυναίκα, 23 ετών, από τη Βενεζουέλα. Έρχεται με ένα εξαρτώμενο παιδί, έχει άλλα δύο παιδιά στη χώρα προέλευσης της. Μπαίνει παράτυπα στην Ισπανία. Σπούδασε νοσηλευτική στη χώρα προέλευσης της.
 - Ποιος πιστεύετε ότι θα έχει ευκολότερη διαδικασία ένταξης;
 - Θα μπορεί κάποιος από αυτούς να έχει πρόσβαση σε θέσεις εργασίας ανάλογα με την εκπαίδευσή του;
 - Πιστεύετε ότι θα υπάρξει οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών όσον αφορά την πρόσβαση στην ίδια δουλειά;
 - Γιατί οι γυναίκες τείνουν να έχουν πρόσβαση σε θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης; Θεωρείτε ότι υπάρχουν θέσεις εργασίας που «δεσμεύονται» για μετανάστριες; Δώστε ένα παράδειγμα.

Δραστηριότητα 2: Διπλή διάκριση: «φύλο» και «χώρα προέλευσης».

- Αναλογιστείτε γιατί το να είσαι «γυναίκα», «μετανάστρια» και «να αναζητεί εργασία» καθιστά ακόμη πιο δύσκολη την πρόσβαση σε εξειδικευμένες θέσεις εργασίας. Δώστε μερικά παραδείγματα.
- Προσδιορίστε στο κείμενο ένα παράδειγμα στρατηγικής ένταξης στην εργασία που ευνοεί την πρόσβαση των μεταναστριών στην αγορά εργασίας.
- Σκεφτείτε και προτείνετε δύο συγκεκριμένα μέτρα που θα μπορούσαν να ευνοήσουν την πρόσβαση στην αγορά ειδικευμένης εργασίας για τις μετανάστριες.

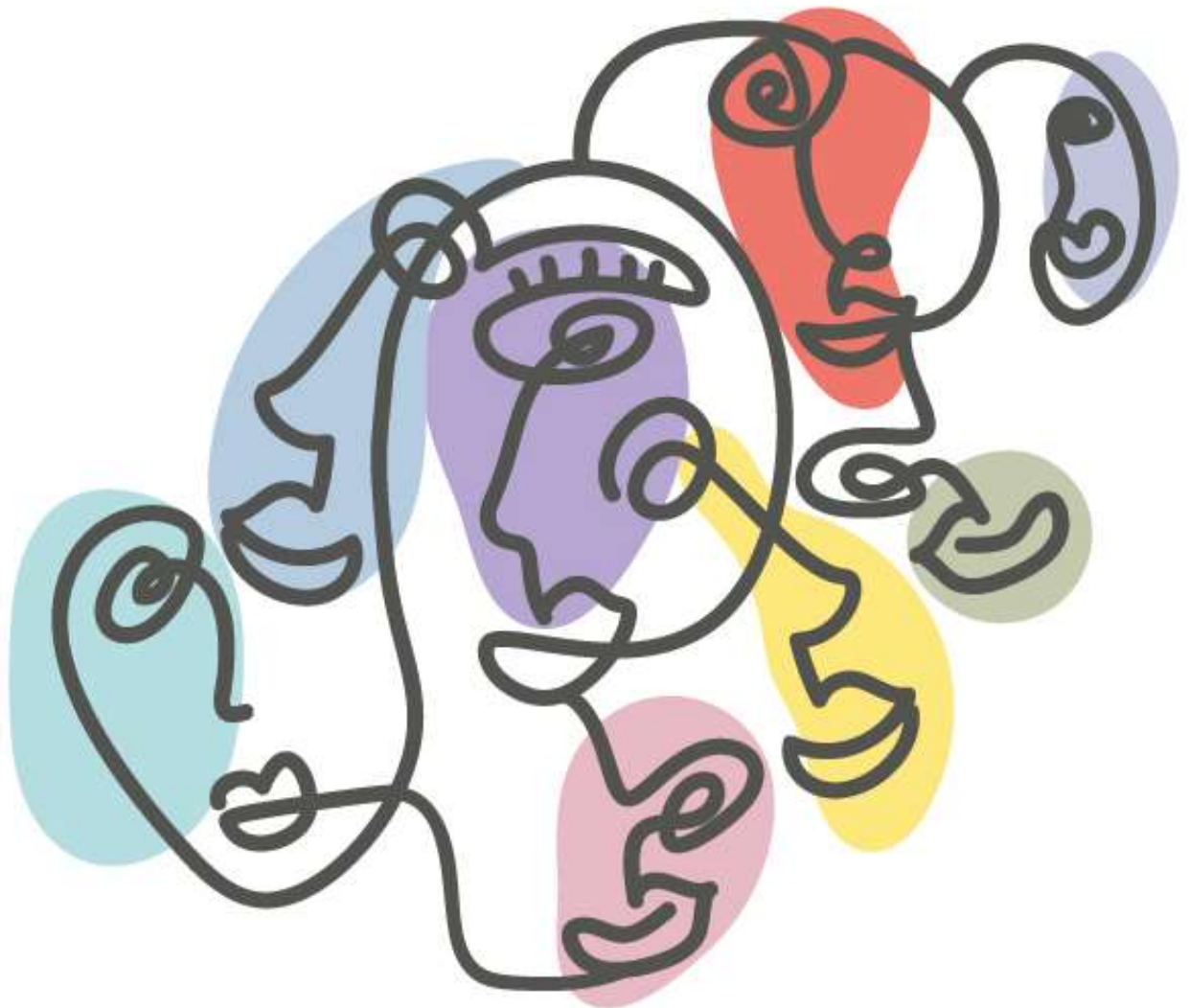
**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Ενότητα 5
Κοινωνική-υγειονομική περίθαλψη των μεταναστριών**

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή

Εννοιολογική προσέγγιση σε διεθνές επίπεδο για την κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη με βάση την οπτική γωνία του φύλου και τη διαπολιτισμική προοπτική. Ιδιαίτερη έμφαση στις ευρωπαϊκές διαπολιτισμικές προσεγγίσεις

Μοντέλα διαχείρισης της υγείας που λαμβάνουν υπόψη καταστάσεις επείγουσας περίθαλψης σε καταστάσεις ένταξης

Προσδιορισμός των κυριότερων περιορισμών, επί του παρόντος, στην κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη από την οπτική γωνία του φύλου και προτάσεις βελτίωσης για μια επαρκή παρέμβαση

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

- Ελλάδα
- Ισπανία
- Γαλλία
- Ιταλία
- Πορτογαλία
- Σλοβενία

Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση

Έγγραφο διαθέσιμα για λήψη

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Πηγές

Γλωσσари

Εισαγωγή

Η Ενότητα 5 επικεντρώνεται στην κοινωνική-υγειονομική περίθαλψη των μεταναστριών. Οι ανισότητες στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγειονομικής και κοινωνικής περίθαλψης αποτελούν ένα σύνθετο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν κυρίως οι μετανάστες σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Όσον αφορά την υγειονομική περίθαλψη, οι μετανάστριες είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν ανεκπλήρωτες ιατρικές ανάγκες που σχετίζονται με διάφορους παράγοντες όπως: έλλειψη πρόσβασης ή περιορισμένη ασφάλιση υγείας ανάλογα με το καθεστώς διαμονής, το είδος της απασχόλησης, έλλειψη γνώσεων σχετικά με τον τρόπο πρόσβασης στις υπηρεσίες, οικονομικοί πόροι, γλωσσικά εμπόδια κ.λπ. Η κοινωνική μέριμνα διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των μεταναστριών, καθώς περιλαμβάνει κοινωνική ασφάλιση, υπηρεσίες απασχόλησης και κατάρτισης, κοινωνική στέγαση, φροντίδα παιδιών, μακροχρόνια φροντίδα, υπηρεσίες κοινωνικής βοήθειας και υποστήριξη ψυχικής υγείας.

Εννοιολογική προσέγγιση σε διεθνές επίπεδο για την κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη με βάση την οπτική γωνία του φύλου και τη διαπολιτισμική προοπτική. Ιδιαίτερη έμφαση στις ευρωπαϊκές διαπολιτισμικές προσεγγίσεις

Η ισότητα στην υγεία είναι η απουσία άδικων, αποφεύξιμων ή επανορθώσιμων διαφορών μεταξύ ομάδων ανθρώπων, είτε οι ομάδες αυτές ορίζονται κοινωνικά, οικονομικά, δημογραφικά ή γεωγραφικά είτε με βάση άλλες διαστάσεις ανισότητας (π.χ. φύλο, εθνικότητα, αναπηρία ή σεξουαλικός προσανατολισμός). Η ισότητα στην υγεία επιτυγχάνεται όταν όλοι μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους για υγεία και ευημερία. Η ανεπαρκής πρόσβαση των μεταναστριών σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο για την ένταξη και την ενσωμάτωση, επηρεάζοντας σχεδόν όλους τους τομείς της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης και της εκπαίδευσης. Οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τα αποτελέσματα της υγείας περιλαμβάνουν τις επιπτώσεις της μεταναστευτικής διαδικασίας, τους κοινωνικούς καθοριστικούς παράγοντες της υγείας και τους κινδύνους και τις εκθέσεις στο περιβάλλον προέλευσης, διέλευσης και προορισμού. Οι παράγοντες αυτοί αλληλεπιδρούν με βιολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες, οδηγώντας σε διαφορετικά αποτελέσματα για την υγεία. Οι Townsend et al. (1992:358) υποστηρίζουν ότι η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας χωρίζεται σε τρεις τύπους: Η οικονομική πρόσβαση συνδέεται με την ισότιμη παροχή αγαθών ανεξάρτητα από την οικονομική δυνατότητα του ατόμου και με την προσφορά κοινωνικών αγαθών με βάση τις ανάγκες και όχι το κόστος του θεσμού και την οικονομική συνεισφορά του ατόμου. Οι υπηρεσίες υγείας που προσφέρονται σε ασθενείς από οικονομικά μειονεκτούσες ομάδες κοστίζουν περισσότερο από το μέσο όρο, καθώς τείνουν να υποφέρουν από χρόνιες ασθένειες για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Απαιτείται μεγαλύτερη περίοδος ανάρρωσης λόγω κακής διατροφής, κακών συνθηκών διαβίωσης και έλλειψης κοινωνικής/προνοιακής υποστήριξης και τείνουν να έχουν υψηλότερα ποσοστά ασθενειών σε σχέση με τους πιο ευημερούντες. Η **γεωγραφική πρόσβαση** συνδέεται συνήθως με τη δίκαιη κατανομή των υπηρεσιών σε διάφορες περιοχές και ιδιαίτερα με τη δυνατότητα μετακίνησης του ασθενούς. Η **πολιτισμική πρόσβαση** συνδέεται με τη σχέση μεταξύ ασθενών και επαγγελματιών υγείας ή υπαλλήλων οργανισμών και με το βαθμό στον οποίο οι διαφορές στην εκπαίδευση, το φύλο, τον πολιτισμό, τη θρησκεία ή την εθνικότητα δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία και την αποτελεσματική χρήση των υπηρεσιών κοινωνικής/προνοιακής φροντίδας. Οι γυναίκες μετανάστριες έρχονται αντιμέτωπες με συγκεκριμένα επίμονα εμπόδια στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών εμποδίων, των φόβων που συνδέονται με την αβεβαιότητα σχετικά με τη διάρκεια της παραμονής τους, των διακρίσεων, της έλλειψης πληροφοριών και εξοικείωσης με το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, καθώς και των γλωσσικών και διαπολιτισμικών εμποδίων. Οι γυναίκες μετανάστριες αντιμετωπίζουν πρόσθετες προκλήσεις, καθώς τείνουν να έχουν χαμηλότερη γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής, ασθενέστερα κοινωνικά δίκτυα και μεγαλύτερες ευθύνες για τη φροντίδα των παιδιών και την οικογένεια. Οι γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες παρουσιάζουν χειρότερα αποτελέσματα όσον αφορά τους δείκτες που σχετίζονται με την εγκυμοσύνη. Η υγεία των γυναικών μεταναστριών συνδέεται αναπόφευκτα με την ικανότητά τους να βρουν εργασία και να συνδεθούν έτσι με το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Η πανδημία Covid-19 έριξε φως στις ανισότητες στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Οι μετανάστες είναι πιο πιθανό να εργάζονται σε επισφαλείς, χαμηλού καθεστώτος/χαμηλόμισθες και αδήλωτες θέσεις εργασίας που δεν προσφέρουν χαμηλά επίπεδα ασφαλιστικής κάλυψης, περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την κοινωνική προστασία, απαιτούν στενή επαφή με άλλους, γεγονός που εκθέτει τους ίδιους και τις οικογένειές τους σε υψηλότερο κίνδυνο να προσβληθούν από το Covid-19, καθώς και από άλλες μολυσματικές ασθένειες. Η ψυχική υγεία είναι ζωτικής σημασίας για την ένταξη των μεταναστριών. Οι γυναίκες μετανάστριες, ιδίως οι γυναίκες πρόσφυγες, μπορεί να διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο εμφάνισης προβλημάτων ψυχικής υγείας λόγω τραυμάτων που βίωσαν στη χώρα καταγωγής τους, δυσκολιών που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια του μεταναστευτικού τους ταξιδιού ή εμπειριών μετά την άφιξή τους, όπως η κοινωνική απομόνωση ή οι διακρίσεις, αντιμετωπίζουν συχνά εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας.

Διαδικτυακές πηγές

Bradby, H., Humphris, R., Newall, D., and Phillimore, J., 2015, Public health aspects of migrant health: a review of the evidence on health status for refugees and asylum seekers in the European Region. Health Evidence Network Synthesis Report 44. Κοπεγχάγη: Περιφερειακό Γραφείο ΠΟΥ για την Ευρώπη.

https://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0004/289246/WHO-HEN-Report-A5-2-Refugees_FINAL.pdf

Στόχος της έκθεσης αυτής είναι να συνθέσει τα ερευνητικά ευρήματα από μια συστηματική ανασκόπηση των διαθέσιμων ακαδημαϊκών στοιχείων και της γκρίζας βιβλιογραφίας για να απαντήσει στο ακόλουθο ερώτημα. Ποιες πολιτικές και παρεμβάσεις λειτουργούν για τη βελτίωση της πρόσβασης και της παροχής υγειονομικής περίθαλψης για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες στην Ευρωπαϊκή Περιφέρεια;

Φούσκας, Θ., Γκικοπούλου, Π., Ιωαννίδη, Ε. και Κουλιεράκης, Γ., 2019, Health inequalities and female migrant domestic workers: Accessing healthcare as a human right and barriers due to precarious employment in Greece, *Collectivus: Special Issue Migrations and gender from a transnational perspective*, 6(2): 71-90.

<http://investigaciones.uniatlantico.edu.co/revistas/index.php/Collectivus/article/download/2415/2969/>

Στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το άρθρο αυτό επανεξετάζει το νομικό πλαίσιο και εξετάζει τις πολιτικές απαντήσεις σε σχέση με την υγεία, προκειμένου να αποκαλύψει τις αδυναμίες του ελληνικού θεσμικού πλαισίου και να παρουσιάσει στοιχεία σχετικά με την πρόσβαση των μεταναστριών εργαζομένων σε υπηρεσίες υγείας.

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ), 2018, Report on the health of refugees and migrants in the WHO European Region: No PUBLIC HEALTH without REFUGEE and MIGRANT HEALTH. Κοπεγχάγη: Περιφερειακό Γραφείο ΠΟΥ για την Ευρώπη.

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311347/9789289053846-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Η έκθεση αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία μιας βάσης τεκμηρίωσης που θα βοηθήσει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Περιφέρειας του ΠΟΥ και άλλους εθνικούς και διεθνείς ενδιαφερόμενους φορείς στην προώθηση της υγείας των προσφύγων και των μεταναστών.

Μοντέλα διαχείρισης της υγείας που λαμβάνουν υπόψη καταστάσεις επείγουσας περίθαλψης σε καταστάσεις ένταξης

Σημαντικές διαφορές ανακύπτουν στην υγειονομική κάλυψη των μεταναστών και στην ικανότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες μεταξύ των χωρών- οι πολιτικές συχνά δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες υγείας τους. Η ένταξη των μεταναστών στο σύστημα υγείας των χωρών προορισμού καθίσταται ουσιαστικό στοιχείο της ενσωμάτωσής τους. Η υγεία των μεταναστών σχετίζεται με 15 τομείς-στόχους της ατζέντας των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ, με την επιταγή «Να μην αφήσουμε κανέναν πίσω», αλλά οι πολιτικές υγείας χαρακτηρίζονται ως κατά το ήμισυ ευνοϊκές για την προώθηση της υγειονομικής κάλυψης και της δυνατότητας πρόσβασης σε υπηρεσίες για τους μετανάστες (49/100) (Solano and Huddleston, 2020). Οι περιφερειακές πολιτικές υγείας συνιστούν ή ορίζουν ότι η επείγουσα και επείγουσα περίθαλψη πρέπει να είναι διαθέσιμη σε όλους τους πρόσφυγες και τους μετανάστες σε όλη την Περιφέρεια, ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς. Πριν από τις πρόσφατες συγκρούσεις στην ανατολική Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή, η πιο συνηθισμένη απάντηση στις μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών ήταν η δημιουργία καταυλισμών ή οικισμών- οι συνθήκες σε αυτούς τους καταυλισμούς διέφεραν σε τεράστιο βαθμό. α) Οι σοβαρότερες συνέπειες των συγκρούσεων και των μετακινήσεων πληθυσμών στην υγεία εμφανίστηκαν στη φάση της οξείας έκτακτης ανάγκης, κατά το πρώιμο στάδιο των προσπαθειών ανακούφισης, και χαρακτηρίστηκαν από εξαιρετικά υψηλά ποσοστά θνησιμότητας. β) Μεταξύ των προσφύγων και των εσωτερικά εκτοπισμένων, πολλοί παράγοντες μπορεί να οδηγήσουν σε υψηλά ποσοστά διαταραχών διατροφικής ανεπάρκειας, συμπεριλαμβανομένης της παρατεταμένης έλλειψης τροφίμων πριν και κατά τη διάρκεια της εκτόπισης. γ) Οι μεταδοτικές ασθένειες: οξείες, αναπνευστικές λοιμώξεις, διάρροια, ιλαρά και ελονοσία έχουν αναφερθεί συχνότερα, ως άμεσες αιτίες. δ) Οι τραυματισμοί είναι ευρέως διαδεδομένοι σε όλους τους πληθυσμούς και ευθύνονται για σημαντική θνησιμότητα, νοσηρότητα και αναπηρία. ε) Μη μεταδοτικές ασθένειες. στ) Υγεία των γυναικών. ζ) Ψυχική υγεία (Toole, 2019). Οι γυναίκες αποτελούν ένα ιδιαίτερα ευάλωτο υποσύνολο του πληθυσμού, επειδή οι διακρίσεις λόγω φύλου που είναι πολύ συχνές στις σταθερές κοινωνίες συχνά επιδεινώνονται σε περιόδους κοινωνικού στρες και πενιχρών πόρων».

Το πλαίσιο της ΕΕ που αποτελεί τη βάση της συζήτησης γύρω από το θέμα της ένταξης των ΤΚΜ, η πολιτική ένταξης των ΤΚΜ στην ΕΕ κατευθύνεται από την αναδιατυπωμένη **οδηγία 2013/33/ΕΕ** για την υποδοχή, η οποία αναφέρει ότι «Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να λαμβάνουν την απαραίτητη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η οποία περιλαμβάνει, τουλάχιστον, τις πρώτες βοήθειες και την αναγκαία θεραπεία ασθενειών και σοβαρών πνευματικών διαταραχών. Τα κράτη μέλη παρέχουν την απαραίτητη ιατρική ή άλλη συνδρομή στους αιτούντες με ειδικές ανάγκες υποδοχής, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της κατάλληλης ψυχιατρικής περίθαλψης.» (άρθρο 19, παρ. 1, 2). Η **οδηγία 2011/95/ΕΕ** (άρθρο 30, παρ. 1, 2) αναφέρει ότι: «Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας να έχουν **πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη** υπό όρους ίδιους με τους ισχύοντες για τους υπηκόους του κράτους μέλους που έχει χορηγήσει την προστασία αυτή.

Τα κράτη μέλη παρέχουν, υπό ίδιους όρους πρόσβασης με τους ισχύοντες για τους υπηκόους του κράτους μέλους που έχει χορηγήσει την προστασία, επαρκή ιατρική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της θεραπείας για πνευματικές διαταραχές όπου απαιτείται, στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας οι οποίοι έχουν ιδιαίτερες ανάγκες, π.χ. τις εγκύους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα πρόσωπα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή τους ανηλίκους που υπήρξαν θύματα οποιασδήποτε μορφής κακομεταχείρισης, αμέλειας, εκμετάλλευσης, βασανιστηρίων, βάνανσης, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης ή που έχουν υποφέρει από ένοπλες συγκρούσεις.»

Οι εθνικοί νόμοι μπορεί να έρχονται σε σύγκρουση με τους διεθνείς νόμους όσον αφορά την προώθηση του θεμελιώδους δικαιώματος στην υγεία, εάν η μεταναστευτική ιδιότητα ενός ατόμου χρησιμοποιείται για τον περιορισμό του δικαιώματος σε εθνικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Συχνά, οι παράτυπες μετανάστριες δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες προγεννητικής και μεταγεννητικής υγειονομικής περίθαλψης και συχνά περιορίζονται σε υπηρεσίες επείγουσας περίθαλψης. Το άρθρο. 29 (παρ. 1, 2) της οδηγίας 2011/95/ΕΕ προστατεύει το δικαίωμα κοινωνικής φροντίδας των προσώπων με καθεστώς πρόσφυγα και των προσώπων που τελούν υπό επικουρική προστασία «Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας να λαμβάνουν στο κράτος μέλος στο οποίο έχει χορηγηθεί η προστασία αυτή την αναγκαία συνδρομή, από άποψη κοινωνικής αρωγής, όπως οι υπήκοοι του εν λόγω κράτους μέλους. Κατά παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν την κοινωνική αρωγή που χορηγείται στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας στα βασικά ευεργετήματα, τα οποία θα χορηγούνται στα ίδια επίπεδα και υπό τους ίδιους όρους επιλεξιμότητας που ισχύουν για τους υπηκόους τους.»

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διαδικτυακές πηγές

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2011, Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση) 13 Δεκεμβρίου 2011, ΕΕ L 337 της 20.12.2011. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0095><https://www.interregyouth.com/single-post/2020/05/20/cross-border-network-for-migrant-women-social-inclusion-sexual-and-reproductive-health>)

Σκοπός της οδηγίας αυτής είναι ο καθορισμός κανόνων για τον χαρακτηρισμό των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα πρόσωπα που δικαιούνται επικουρική προστασία, καθώς και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2013, Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση), 29 Ιουνίου 2013, ΕΕ L 180 της 29.6.2013. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32013L0033><https://www.interregyouth.com/single-post/2020/05/20/cross-border-network-for-migrant-women-social-inclusion-sexual-and-reproductive-health>)

Σκοπός της οδηγίας αυτής είναι ο καθορισμός των απαιτήσεων για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία («αιτούντων») στα κράτη μέλη.

Toole, M. (2019). Health in humanitarian crises, in P. Allotey and D. Reidpath (έκδ.). The Health of Refugees Public Health Perspectives from Crisis to Settlement. Οξφόρδη: Oxford University Press, 54-84

(<https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/oso/9780198814733.001.0001/oso-9780198814733-chapter-4>)

Ο συγγραφέας σκιαγραφεί τις συνήθεις αιτίες νοσηρότητας και θνησιμότητας και το φάσμα των ιατρικών ειδικοτήτων που απαιτούνται για την κάλυψη των αναγκών υγείας.

Solano, G. and Huddleston, T., 2020, Health: Migrant Integration Policy Index 2020. Βαρκελώνη/Βρυξέλλες: CIDOB και MPG.

(<https://www.mipex.eu/health>)

Ο Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών (MIPEX) διεγείρει συζητήσεις, ενημερώνει εκθέσεις υψηλού επιπέδου και χρησιμοποιείται για τη δράση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με την πολιτική ένταξης των μεταναστών σε όλο τον κόσμο.

Προσδιορισμός των κύριων περιορισμών, επί του παρόντος, στην κοινωνικο-υγειονομική περίθαλψη με την οπτική γωνία του φύλου και προτάσεις βελτίωσης για μια επαρκή παρέμβαση

Το δικαίωμα πρόσβασης των μεταναστριών σε υπηρεσίες υγείας ρυθμίζεται από το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Σε ορισμένες χώρες της ΕΕ δεν υπάρχει ξεχωριστό κανονιστικό κείμενο που να συνοψίζει τα δικαιώματα των μεταναστριών σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας. Οι σχετικές διατάξεις είναι διάσπαρτες σε διάφορους νόμους, προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις. Οι νόμιμα διαμένοντες αλλοδαποί έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας μέσω της κοινωνικής ασφάλισης και μέσω των διαδικασιών που προβλέπονται για τους πολίτες της ΕΕ. Σε πολλές περιπτώσεις η νοσηλεία υπηκόων τρίτων χωρών είναι εφικτή μόνο για επείγοντα περιστατικά και μέχρι τη σταθεροποίηση της υγείας τους. Παράγοντες όπως η γλώσσα, οι πολιτιστικοί και οικονομικοί φραγμοί και το αβέβαιο νομικό καθεστώς μπορούν να επηρεάσουν την ευπάθεια των γυναικών προσφύγων και των μεταναστριών σε ασθένειες που μπορούν να προληφθούν με εμβολιασμό. Η έκθεση του 2018 του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας αναφέρει τα εξής: Όσον αφορά τις **μεταδοτικές ασθένειες**, οι γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες μπορεί να είναι πιο ευάλωτες σε μολυσματικές ασθένειες στους τόπους καταγωγής, διέλευσης και προορισμού λόγω της έκθεσης σε λοιμώξεις, της έλλειψης πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη, της διακοπής της περίθαλψης και των κακών συνθηκών διαβίωσης. Όσον αφορά τις **ασθένειες που μπορούν να προληφθούν με εμβολιασμό**, οι γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες μπορεί να φτάσουν στην Ευρώπη με ελλιπή ή διακοπτόμενα προγράμματα εμβολιασμού, με αποτέλεσμα να είναι ευάλωτες σε ασθένειες που μπορούν να προληφθούν με εμβολιασμό στις χώρες διέλευσης και προορισμού. Μόνο λίγα κράτη μέλη της ΕΕ διέθεταν εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμού που περιελάμβανε πρόσφυγες και μετανάστες. Όσον αφορά την **επαγγελματική υγεία**, οι παράτυπες μετανάστριες ενδέχεται να έχουν άτυπες συμφωνίες εργασίας (π.χ. επισφαλείς, χαμηλού καθεστώτος/χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, οικιακή εργασία, φροντίδα, νοσηλεία, φύλαξη παιδιών, γεωργία, καθαριότητα, υπηρεσίες εστίασης και τουριστικές/ξενοδοχειακές και προσωπικές υπηρεσίες ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος) χωρίς την κοινωνική προστασία της υγείας ή την κοινωνική ασφάλιση, με αποτέλεσμα μυοσκελετικά, αναπνευστικά και ψυχικά προβλήματα υγείας, τραυματισμούς που σχετίζονται με την εργασία και διακρίσεις στο χώρο εργασίας και έλλειψη δικαιωμάτων. Όσον αφορά την **υγεία της μητέρας**, παρατηρείται έντονη τάση για χειρότερους δείκτες που σχετίζονται με την εγκυμοσύνη μεταξύ των προσφύγων και των μεταναστών. Όσον αφορά τη **μαιευτική και περιγεννητική υγεία**, έχουν εντοπιστεί καθοριστικοί παράγοντες προβλημάτων ψυχικής υγείας ή κατάθλιψης της μητέρας μετά τον τοκετό μεταξύ των γυναικών προσφύγων και μεταναστριών στην Ευρώπη. Όσον αφορά τη **σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία**, έχει αποδειχθεί ότι οι γνώσεις σχετικά με την αντισύλληψη και τον οικογενειακό προγραμματισμό εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη χώρα καταγωγής και το προηγούμενο μορφωτικό επίπεδο. Οι παράτυποι μετανάστες διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης. Περιπτώσεις **ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων (ΑΓΓΟ)** συμβαίνουν σε μετανάστριες και οδηγούν σε μια σειρά από επιπλοκές στην υγεία. Η έλλειψη εκπαίδευσης, η ιδιότητα του πρόσφυγα ή του μετανάστη και η συμμετοχή σε ορισμένες θρησκευτικές ομάδες μπορεί να συνδέονται με τον ΑΓΓΟ. Η έλλειψη σταθερής **κατοικίας** ή η έλλειψη άδειας παραμονής αυξάνει την ευαλωτότητα, τον κίνδυνο επισφαλούς διαβίωσης και τον κίνδυνο θυματοποίησης και σεξουαλικώς μεταδιδόμενων νοσημάτων (ΣΜΝ). Όσον αφορά την **ψυχική υγεία**, ο επιπολασμός της Διαταραχής Μετατραυματικού Στρες (PTSD) μεταξύ των προσφύγων που έχουν εκτεθεί σε πολύ στρεσογόνες και απειλητικές εμπειρίες αναφέρεται ότι είναι υψηλότερος από ό,τι στους πληθυσμούς υποδοχής, οι κακές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, όπως η ανεργία ή η απομόνωση, συνδέονται με αυξημένα ποσοστά κατάθλιψης και άγχους στις γυναίκες πρόσφυγες μετά την επανεγκατάσταση. Όσον αφορά την **πρωτοβάθμια περίθαλψη**, η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης εξαρτάται από το νομικό καθεστώς και συνήθως οι μετανάστριες που έχουν τις απαιτούμενες άδειες παραμονής ακολουθούν τις ίδιες διαδρομές και υπηρεσίες με τον πληθυσμό υποδοχής. Οι εργαζόμενες μετανάστριες μπορεί να έχουν υγειονομική κάλυψη μέσω των εργοδοτών τους, αλλά το σοβαρό πρόβλημα είναι ότι όσες απασχολούνται σε άτυπες θέσεις εργασίας ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς βασίζονται σε ΜΚΟ. Όσον αφορά την **προληπτική φροντίδα**, οι μετανάστριες δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς και δεν περιλαμβάνονται σε προγράμματα επιτήρησης και η καθυστερημένη συμμετοχή σε προγράμματα ελέγχου μπορεί να οδηγήσει σε μεταγενέστερη ανίχνευση ασθενειών (π.χ. γυναικολόγος, ειδικές γυναικολογικές εξετάσεις). Σε σχέση με τη **στοματική/οδοντιατρική υγεία** έχει καταγραφεί ότι ο πληθυσμός των προσφύγων και των μεταναστών είναι φτωχότερος. Η **κοινωνική υποστήριξη**, όπως η πρόσβαση σε στέγαση και η βοήθεια για τα παιδιά, είναι σημαντική. Περιορισμένη χρηματοδότηση και διάρκεια των προγραμμάτων των εθνικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών και τοπικών αρχών, των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών που υποστηρίζουν την ένταξη στην αγορά εργασίας, τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διαδικτυακές πηγές

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Σχέδιο δράσης για την ένταξη και ενσωμάτωση 2021-2027. Βρυξέλλες, 24.11.2020 COM(2020) 758 τελικό Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-11/action_plan_on_integration_and_inclusion_2021-2027.pdf<https://www.interregyouth.com/single-post/2020/05/20/cross-border-network-for-migrant-women-social-inclusion-sexual-and-reproductive-health>)

Αυτό το σχέδιο δράσης αποτελεί μέρος της συνολικής απάντησης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με τη μετανάστευση, η οποία προτείνεται στο Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.

Giannoni, M., Franzini, L. & Masiero, G., 2016, Migrant integration policies and health inequalities in Europe. BMC Public Health 16, 463.

(<https://bmcpublihealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-016-3095-9>)

Στόχος της εργασίας αυτής είναι να εξετάσει το ρόλο της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης των μεταναστών και τον αντίκτυπο των πολιτικών ένταξης των μεταναστών στις ανισότητες στην υγεία κατά τη διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη.

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ), 2018, Report on the health of refugees and migrants in the WHO European Region: No PUBLIC HEALTH without REFUGEE and MIGRANT HEALTH. Κοπεγχάγη: Περιφερειακό Γραφείο ΠΟΥ για την Ευρώπη.

(<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311347/9789289053846-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)

Η έκθεση αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία μιας βάσης τεκμηρίωσης που θα βοηθήσει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Περιφέρειας του ΠΟΥ και άλλους εθνικούς και διεθνείς ενδιαφερόμενους φορείς στην προώθηση της υγείας των προσφύγων και των μεταναστών με την εφαρμογή της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για την Υγεία των Προσφύγων και των Μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Περιφέρεια του ΠΟΥ, το οποίο ενσωματώνει τους τομείς προτεραιότητας που απαριθμούνται στο «Health 2020», το πλαίσιο πολιτικής της Ευρωπαϊκής Περιφέρειας του ΠΟΥ για την προώθηση της ισότητας και της δικαιοσύνης στην υγεία και την ευημερία.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη, 2018, Health promotion for improved refugee and migrant health: technical guidance. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη.

(<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/342287/9789289053808-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)

Αυτή η τεχνική καθοδήγηση περιγράφει τις τρέχουσες βέλτιστες πρακτικές, στοιχεία και γνώσεις για την ενημέρωση της πολιτικής και της ανάπτυξης προγραμμάτων στον τομέα της προαγωγής της υγείας των προσφύγων και των μεταναστών.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (EMN) (2014), Πρόσβαση των μεταναστών στην κοινωνική ασφάλιση και την υγειονομική περίθαλψη: Πολιτικές και πρακτικές. Συνθετική έκθεση του EMN για τη μελέτη του EMN για το 2013. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ)/Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

(https://emn.ie/files/p_201407070444042014_synthesis_report_migrant_access_to_social_security.pdf)

Σκοπός αυτής της μελέτης του EMN 2013 είναι να χαρτογραφήσει τις πολιτικές και τις διοικητικές πρακτικές που διαμορφώνουν την πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών στην κοινωνική ασφάλιση, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης.

UNICEF, 2021, Improving Social Protection for Migrants, Refugees and Asylum Seekers: An Overview of International Practices. Με βάση την πλήρη έκθεση των Andrade, Sato και Hammad (2021). <https://bit.ly/IPC-RR57-en>

(<https://www.unicef.org/egypt/media/6876/file/Improving%20social%20protection%20for%20migrants,%20refugees%20and%20asylum%20seekers%20in%20Egypt%7C%20Report%20Highlights.pdf%20.pdf>)

Αυτή η συνοπτική έκθεση επικεντρώνεται στην ένταξη των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στα συστήματα κοινωνικής προστασίας, διερευνώντας τις ιδιαίτερες ευπάθειες που συνδέονται με τη μετανάστευση και τον τρόπο με τον οποίο οι χώρες αντιμετωπίζουν αυτές τις ευπάθειες μέσω των συστημάτων κοινωνικής προστασίας τους. Εξετάζει και συνθέτει τα διδάγματα από χώρες που προσπάθησαν να διευρύνουν την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο.

Lafleur, J-M. και Vintila, D. (έκδ.). 2020, Migration and Social Protection in Europe and Beyond. Cham: Springer.

Vol. 1 Comparing Access to Welfare Entitlements (<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-51241-5.pdf>) Ο τόμος αυτός συγκεντρώνει πολιτικές και προγράμματα της ΕΕ στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, της ανεργίας, των συντάξεων γήρατος, των οικογενειακών παροχών και των ελάχιστων εγγυημένων πόρων.

Vol. 2 Comparing Consular Services and Diaspora Policies (<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-51245-3.pdf>) Ο τόμος αυτός παρέχει μια συστηματική ανάλυση της πρόσβασης των μεταναστών σε παροχές κοινωνικής προστασίας σε 12 από τις μεγαλύτερες χώρες αποστολής στην ΕΕ.

Vol. 3 A Focus on Non-EU Sending States (<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-51237-8.pdf>) Ο τόμος αυτός εξετάζει την οπτική γωνία των χωρών εκτός ΕΕ για την κοινωνική προστασία των μεταναστών.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης του 2019 προσδιόρισε την ανάγκη βελτίωσης της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας μέσω δράσεων που συμβάλλουν στην άρση τυχόν εμποδίων λόγω γλωσσικών ή/και πολιτισμικών διαφορών, μέσω εξειδικευμένης διαπολιτισμικής κατάρτισης του προσωπικού των νοσοκομείων και των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Το μέτρο πολιτικής 2.4 αποσκοπεί στη διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστριών, των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας. Το μέτρο πολιτικής 2.4.1. επικεντρώνεται στην επέκταση της ιατρικής περίθαλψης και των προγραμμάτων ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στους αιτούντες και τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Το μέτρο πολιτικής 2.4.2 δίνει έμφαση στην εξειδικευμένη διαπολιτισμική κατάρτιση του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού στα νοσοκομεία και σε άλλες υπηρεσίες υγείας. Το μέτρο πολιτικής 2.4.3 προωθεί εξειδικευμένες υπηρεσίες διαπολιτισμικής διαμεσολάβησης σε νοσοκομεία και άλλες υπηρεσίες υγείας. Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης του 2021 υπογραμμίζει την ανάγκη για προενσωμάτωση των αιτούντων άσυλο. Στόχος 1: Η διασφάλιση ασφάλειας και προστασίας περιλαμβάνει: Στόχος 1: Εξασφάλιση ασφαλούς περιβάλλοντος διαβίωσης, ιδίως για τις γυναίκες, τα παιδιά και τα άτομα με αυξημένες ανάγκες περίθαλψης και υποδοχής. Στόχος 2: Έγκαιρη ανίχνευση και διαχείριση χρόνιων προβλημάτων ψυχικής υγείας ή/και αναπηρίας. Στόχος 3: Προώθηση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας.

Όσον αφορά την κοινωνική πρόνοια, ο νόμος 4636/2019 (άρθρα 29, 30) προβλέπει πρόσβαση στην κοινωνική πρόνοια για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας χωρίς να κάνει διάκριση μεταξύ προσφύγων και δικαιούχων επικουρικής προστασίας. Οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας θα πρέπει να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα και να λαμβάνουν την αναγκαία κοινωνική βοήθεια σύμφωνα με τους όρους που ισχύουν για τους ημεδαπούς, χωρίς διακρίσεις. Δεν έχουν όλοι οι δικαιούχοι πρόσβαση σε κοινωνικά δικαιώματα και παροχές πρόνοιας. Στην πράξη, οι δυσκολίες στην πρόσβαση στα δικαιώματα οφείλονται σε γραφειοκρατικά εμπόδια, τα οποία δεν προβλέπουν την αντιμετώπιση της αδυναμίας των δικαιούχων να υποβάλουν ορισμένα έγγραφα. οικογενειακό επίδομα, επίδομα μονογονεϊκής μητέρας, επίδομα γέννησης, φοιτητικό επίδομα, επιδόματα αναπηρίας, ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, επίδομα ανασφάλιστου συνταξιούχου. Εάν μια γυναίκα είναι αναγνωρισμένη πρόσφυγας ή δικαιούχος επικουρικής προστασίας, έχει το δικαίωμα από το νόμο να λαμβάνει τα απαραίτητα κοινωνικά επιδόματα υπό τους ίδιους όρους με τους Έλληνες υπηκόους.

Όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη για τις γυναίκες δικαιούχους διεθνούς προστασίας παρέχεται υπό τους ίδιους όρους με τους ημεδαπούς (νόμος 4636/2019, άρθρο 31), σύμφωνα με τον ν. 4368/2016. Παρά το ευνοϊκό νομικό πλαίσιο, η πραγματική πρόσβαση στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης παρεμποδίζεται στην πράξη από σημαντικές ελλείψεις πόρων και ικανοτήτων τόσο για τους αλλοδαπούς όσο και για τον τοπικό πληθυσμό, ως αποτέλεσμα των πολιτικών λιτότητας που ακολουθούνται στην Ελλάδα, καθώς και από την έλλειψη κατάλληλων πολιτισμικών διαμεσολαβητών. Οι γυναίκες υπήκοοι τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας ενώπιον των αρμόδιων Αρχών Υποδοχής, μπορούν να υποβάλουν αίτηση για προσωρινό αριθμό ασφάλισης και υγειονομικής περίθαλψης (ΠΑΑΥΠΑ) για αιτούντες άσυλο. Αντιστοιχεί στην πλήρη κάρτα εγγραφής, η οποία τους επιτρέπει την πρόσβαση σε υπηρεσίες όπως οι υπηρεσίες υγείας, η ιατρική περίθαλψη, η κοινωνική ασφάλιση και η αγορά εργασίας. Μόλις χορηγηθεί σε μια γυναίκα καθεστώς προστασίας, πρέπει να υποβάλει αίτηση για αριθμό κοινωνικής ασφάλισης (ΑΜΚΑ). Με έναν αριθμό κοινωνικής ασφάλισης, θα μπορεί να έχει πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την προστασία της απασχόλησης, τα επιδόματα και άλλες κρατικές υπηρεσίες. Ωστόσο, τα διοικητικά εμπόδια όσον αφορά την έκδοση

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

αριθμού κοινωνικής ασφάλισης εμποδίζουν επίσης την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Όσοι πέρασαν από διαδικασία προεγγραφής σε σχέση με την αίτησή τους για διεθνή προστασία θα μπορούσαν να λάβουν προσωρινό αριθμό κοινωνικής ασφάλισης (ΠΑΜΚΑ) (νόμος 4782/2021) και με την ΚΥΑ 2981/2021 καθορίστηκαν συγκεκριμένες κατηγορίες δικαιούχων έκδοσης ΠΑΜΚΑ, δηλαδή αιτούντες άσυλο και ασυνόδευτοι ανήλικοι χωρίς ΠΑΑΥΠΑ, καθώς και κρατούμενοι υπήκοοι τρίτων χωρών στα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών.

Από τη Γεωργία στην Ελλάδα, προσβάσιμο στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MzA= Αυτή η ιστορία δείχνει τις δυσκολίες πρόσβασης στο σύστημα υγείας.

Πηγές

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (2020). Βάση δεδομένων πληροφοριών για το άσυλο (AIDA) (2019). Κοινωνική πρόνοια - Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους.

https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/social-welfare/#_ftn3

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε πληροφορίες που παρέχονται από εθνικούς φορείς που σχετίζονται με τις διαδικασίες ασύλου.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2019). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/B6.-Εθνική-Στρατηγική-2019.pdf>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2019.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021). Εθνική Στρατηγική Ένταξης. Αθήνα: Εθνική Στρατηγική Ένταξης.

<https://migration.gov.gr/migration-policy/integration/politiki-entaxis-se-ethniko-epipedo/>

Αυτός ο σύνδεσμος παρέχει πρόσβαση στην Εθνική Στρατηγική Ένταξης της Ελλάδας για το 2021.

Ισπανία

Στην Ισπανία, η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη ρυθμίζεται από το «Βασιλικό διάταγμα-νόμος 7/2018, της 27ης Ιουλίου, για την καθολική πρόσβαση στο Εθνικό Σύστημα Υγείας». Μεταξύ της εθνικής νομοθεσίας, ένα άρθρο αναφέρεται ειδικά στον μεταναστευτικό πληθυσμό, τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες. Πρόκειται για το άρθρο 3.β. «Προστασία της υγείας και της υγειονομικής περίθαλψης των αλλοδαπών που ζουν στην Ισπανία αλλά δεν είναι νόμιμοι κάτοικοι της Ισπανίας». Το τμήμα 1 ορίζει ότι «Οι αλλοδαποί που δεν είναι εγγεγραμμένοι ή δεν έχουν άδεια διαμονής στην Ισπανία έχουν δικαίωμα να επωφελούνται από την προστασία της υγείας και την υγειονομική περίθαλψη υπό τους ίδιους όρους με τους Ισπανούς υπηκόους» (άρθρο 3.1). Βάσει αυτού, όλοι οι μετανάστες (άνδρες και γυναίκες) έχουν πρόσβαση στο σύστημα υγείας. Πρέπει, ωστόσο:

- Να προσκομίσουν έγγραφα ταυτότητας.
- Να αποδείξουν ότι διαμένουν πράγματι στην ισπανική επικράτεια τις τελευταίες 90 ημέρες.
- Να αποδείξουν ότι δεν είναι σε θέση να εξάγουν το δικαίωμά τους στην υγειονομική περίθαλψη από τη χώρα προέλευσής τους στην Ισπανία.
- Να αποδείξουν ότι δεν υποχρεούνται να πληρώσουν τρίτοι.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Μολονότι αυτές οι νομικές προϋποθέσεις ενισχύουν την καθολικότητα της υγείας, το μοντέλο διαχείρισης της υγείας στην Ισπανία είναι αποκεντρωμένο. Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα έχει αρμοδιότητες για την εφαρμογή του προαναφερθέντος άρθρου, όπως καθορίζεται στο τμήμα 3. «Οι Αυτόνομες Κοινότητες, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, καθορίζουν τη διαδικασία για την υποβολή αίτησης και την έκδοση του εγγράφου διαπίστευσης που επιτρέπει στους αλλοδαπούς να λαμβάνουν τη βοήθεια που αναφέρεται στο παρόν άρθρο. [...]».

Υπό αυτή την έννοια, αν και οι ισπανικές κρατικές ρυθμίσεις υποστηρίζουν την καθολική πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη (συμπεριλαμβανομένων των αλλοδαπών), οι θεσπισμένες διαδικασίες καθιστούν πολύ δύσκολη την πρόσβαση πολλών από αυτούς στις υπηρεσίες υγείας. Ένα παράδειγμα αυτού είναι το γλωσσικό εμπόδιο που συχνά δυσχεραίνει την ιατρική περίθαλψη. Οι Αυτόνομες Κοινότητες προσφέρουν συνήθως υπηρεσίες ταυτόχρονης μετάφρασης (για παράδειγμα, η Υπηρεσία Γλωσσικής Μετάφρασης της "Health Responds", στην Ανδαλουσία), αλλά συνεπάγονται πρόσθετες διαδικασίες για τους αλλοδαπούς. Η άγνοια της ύπαρξης αυτών των υπηρεσιών σημαίνει επίσης συχνά ότι οι γυναίκες δεν έχουν πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Οι Pérez-Urdiales, & Goicolea (2018) διαπίστωσαν ότι στην Ισπανία, οι μετανάστες χρησιμοποιούν περισσότερες υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και λιγότερο εξειδικευμένες υπηρεσίες περίθαλψης σε σύγκριση με τον γηγενή πληθυσμό. Επιπλέον, όσον αφορά τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, οι μετανάστριες προσέρχονται λιγότερο και αργότερα σε επισκέψεις προγεννητικού ελέγχου σε σύγκριση με τις γηγενείς γυναίκες. Χρησιμοποιούν επίσης λιγότερο ή πιο ανεπαρκώς μεθόδους αντισύλληψης και αποκτούν μεγαλύτερο αριθμό παιδιών, παρουσιάζουν χαμηλότερη ηλικία πρώτης εγκυμοσύνης και υψηλότερο ποσοστό εκούσιων διακοπών της εγκυμοσύνης. Οι εν λόγω συγγραφείς εντόπισαν ότι η πρόσβαση των μεταναστριών στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας και στη σεξουαλική αναπαραγωγική υγεία εξαρτάται από παράγοντες όπως: τα προσωπικά χαρακτηριστικά, η καταγωγή των ίδιων των γυναικών (πολύ ισχυρός παράγοντας), η στάση του διοικητικού και υγειονομικού προσωπικού απέναντι στη φροντίδα τους, η λειτουργία του συστήματος υγείας και οι πολιτικές υγείας, καθώς και η έλλειψη επίγνωσης των δικαιωμάτων τους σε σχέση με την υγεία.

Για το τέλος αυτού του κεφαλαίου, οι μαθητές μπορούν να συμβουλευτούν την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας μιας μετανάστριας στην Ισπανία, με τίτλο «**Surmounting obstacles as a way of life. Crossing borders: Portugal, Venezuela and Spain**» (Η υπέρβαση εμποδίων ως τρόπος ζωής. Διασχίζοντας τα σύνορα: Πορτογαλία, Βενεζουέλα και Ισπανία), προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viiw.pixel-online.org/case_view.php?id=Mjg-Αυτή η ιστορία επιτυχίας δείχνει πώς η ανάπηρη κόρη μιας από τις μετανάστριες που ερωτήθηκαν στην Ισπανία αποκτά πρόσβαση στο σύστημα υγείας.

Πηγές

Pérez-Urdiales, I., & Goicolea, I. (2018). ¿Cómo acceden las mujeres inmigrantes a los servicios sanitarios en el País Vasco? Percepciones de profesionales sanitarias. *Atención Primaria*, 50(6), 368-376.

Διαδικτυακές πηγές

Competences in the management of health regions: Germany, Poland and Spain
https://academic.oup.com/eurpub/article/31/Supplement_3/ckab164.775/6405274?login=true

Στο άρθρο αυτό παρουσιάζεται ο τρόπος διαχείρισης του συστήματος υγείας στην Ισπανία σε σύγκριση με άλλες χώρες.

Supporting immigrant women in an intercultural mediation health programme
https://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1135-57272014000200012

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει μια μελέτη όπου η διαπολιτισμική διαμεσολάβηση αποτελεί θεμελιώδη στρατηγική για την ποιοτική κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη των μεταναστριών.

Ugarte Gurrutxaga MI and Ulla Díez, SM. Barriers to Adherence to the Maternal Healthcare in Immigrant Moroccan Women in Spain. A Qualitative Study. Nurs Health Care Int J 2019, 3(6): 000210.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

https://www.researchgate.net/profile/Idoia-Ugarte/publication/338043730_Barriers_to_Adherence_to_the_Maternal_Healthcare_in_Immigrant_Moroccan_Women_in_Spain_A_Qualitative_Study/links/5dfca9aa4585159aa48ab17f/Barriers-to-Adherence-to-the-Maternal-Healthcare-in-Immigrant-Moroccan-Women-in-Spain-A-Qualitative-Study.pdf

Το άρθρο αυτό αναλύει τα εμπόδια πρόσβασης σε υπηρεσίες μητρικής υγείας στην Ισπανία, μέσω συνεντεύξεων σε βάθος με μαροκινές μετανάστριες, επαγγελματίες υγείας και πολιτισμικούς διαμεσολαβητές, στο πλαίσιο του προγράμματος φροντίδας εγκυμοσύνης.

Bonmatí-Tomas, A., Malagón-Aguilera, M. C., Gelabert-Vilella, S., Bosch-Farré, C., Vaandrager, L., García-Gil, M. D. M., & Juvinyà-Canal, D. (2019). Salutogenic health promotion program for migrant women at risk of social exclusion. *International journal for equity in health*, 18(1), 1-9.
<https://equityhealth.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s12939-019-1032-0.pdf>

Το άρθρο αυτό αναλύει την αποτελεσματικότητα ενός προγράμματος προαγωγής της υγείας που στοχεύει στην ενδυνάμωση των μεταναστριών που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα προαγωγής της υγείας μείωσε το αντιλαμβανόμενο άγχος, αύξησε τη σωματική ποιότητα ζωής και έδειξε μια τάση αύξησης της αυτοεκτίμησης, ιδίως μεταξύ των μεταναστριών με πολλαπλές ευπάθειες.

Γαλλία

Στη Γαλλία, η πρόσβαση των μεταναστριών στις υπηρεσίες υγείας και στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης εξαρτάται κυρίως από το αν έχουν άδεια παραμονής ή από την εργασιακή τους κατάσταση. Όλοι οι αλλοδαποί, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο, μπορούν να έχουν πρόσβαση στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης μέσω διαφόρων μέτρων:

1) Το AME (*Aide médicale d'Etat*- Κρατική Ιατρική Βοήθεια) είναι ένα πρόγραμμα κοινωνικής βοήθειας που προορίζεται να καλύψει τα ιατρικά έξοδα των αλλοδαπών που ζουν παράνομα στη γαλλική επικράτεια. Η πρόσβαση στο μέτρο αυτό γίνεται υπό προϋποθέσεις διαμονής (≥ 3 μήνες) και πόρων (π.χ. $< 9041\text{€}/\text{έτος}$ για ένα άτομο). Τα εξαρτώμενα μέλη (πρόσωπο με το οποίο ζείτε ως ζευγάρι και παιδιά κάτω των 16 ετών ή κάτω των 20 ετών εάν σπουδάζουν) μπορούν επίσης να έχουν πρόσβαση σε αυτό το μέτρο. Παρέχεται γενικά για ένα έτος και η ανανέωσή του πρέπει να γίνει με τις ίδιες διαδικασίες δύο μήνες πριν από την ημερομηνία λήξης. Τα παιδιά, των οποίων οι γονείς δεν έχουν πρόσβαση σε AME και δεν διαθέτουν άδεια διαμονής, μπορούν να έχουν άνευ όρων πρόσβαση στην κοινωνική υγειονομική περίθαλψη μέσω AME.

2) Η CSS (*Complémentaire santé solidaire* - Συμπληρωματική ασφάλιση υγείας) καλύπτει τους Γάλλους κατοίκους και τους αλλοδαπούς που έχουν άδεια διαμονής (συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο που περιμένουν την απόφαση), υπό τους όρους των εσόδων τους (όπως και για την AME).

3) Εάν το εισόδημα των μεταναστών υπερβαίνει το όριο, μπορούν να επωφεληθούν από ένα γενικό καθεστώς του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης για το οποίο κατέβαλαν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.

Εδώ και αρκετά χρόνια, η πρόσβαση των μεταναστών στην υγειονομική κάλυψη είναι αυστηρότερη:

- Από το 2019, για όσους λήγει η άδεια παραμονής ή για τους αιτούντες άσυλο των οποίων το αίτημα απορρίπτεται, η πρόσβασή τους στην υγειονομική προστασία διατηρείται για 6 μήνες, αντί για 12 μήνες όπως ίσχυε. Θα πρέπει να υποβάλουν σε αυτή την περίπτωση αίτηση στην AME, η καθυστέρηση της οποίας διαρκεί 2 μήνες.

- Από τον Ιανουάριο του 2021, ορισμένες μη επείγουσες φροντίδες και θεραπείες καλύπτονται μόνο μετά την πάροδο 9 μηνών από την εισαγωγή στην AME για όλους τους νέους δικαιούχους ή για όσους δεν έχουν λάβει την AME για περισσότερο από ένα έτος.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

- Τα διοικητικά δικαιολογητικά που αποδεικνύουν την 3μηνη παραμονή στη Γαλλία είναι πλέον απαραίτητα, ενώ προηγουμένως ήταν δηλωτικά. Και απαιτείται φυσική παρουσία σε περίπτωση αίτησης, ενώ αρκούσε η ταχυδρομική αποστολή του φακέλου της αίτησης.

Για όσους η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη δεν έχει (ακόμη) παραδοθεί, μπορούν να υπολογίζουν μόνο στη βοήθεια του κράτους ή των ενώσεων και των ΜΚΟ μέσω ειδικών μέτρων, όπως τα PASS (*permanences d'accès aux soins de santé* - γραφεία πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη) που παρέχουν άνευ όρων υποδοχή και υποστήριξη στην πρόσβαση στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης για άτομα χωρίς ιατρική κάλυψη ή με μερική κάλυψη. Το *Medecin sans frontier* και το *Medecin du monde* προσφέρουν υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για όλους όσους ζουν σε επισφαλείς καταστάσεις και έχουν ανάγκη. Τα κέντρα ημερήσιας φροντίδας για τους άστεγους που διαχειρίζεται η δημαρχία του Παρισιού, για παράδειγμα, διαθέτουν δωρεάν συμβουλές γιατρών. Κατά τη διάρκεια της κρίσης του Covid-19, τα σημεία πρόσβασης στον εμβολιασμό εφαρμόστηκαν σε κέντρα έκτακτης ανάγκης ή στο δρόμο από τις ενώσεις και με την υποστήριξη του κράτους, ώστε όσοι βρίσκονται σε επισφαλή κατάσταση να μπορούν να κάνουν δωρεάν τον εμβολιασμό με το Covid.

Οι μετανάστριες μπορούν επίσης να βασίζονται σε συλλόγους που ειδικεύονται είτε στην υγειονομική περίθαλψη για όλες τις γυναίκες είτε στην υγειονομική περίθαλψη για τις εξόριστες μετανάστριες.

Για παράδειγμα:

- Η *Agir pour la Santé des Femmes* είναι μια ένωση που στοχεύει στη βελτίωση της περίθαλψης των πιο επισφαλών γυναικών (άστεγες, απομονωμένες, θύματα βίας ή θύματα εμπορίας ανθρώπων). Οι δράσεις τους προσπαθούν να εντοπίσουν ψυχολογικά προβλήματα ή βία που σχετίζεται με το φύλο τους (βία, βιασμός, σεξουαλικές πρακτικές, ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων, αναγκαστικοί και πρόωροι γάμοι κ.λπ.) Η πρόληψη και ο έλεγχος αποτελούν ένα από τα σημεία εστίασής τους. Παρέχουν επίσης ευκολότερη πρόσβαση στην αντισύλληψη και ευαισθητοποιούν για τα δικαιώματα των γυναικών.

- Το δίκτυο *SOLIPAM* συγκεντρώνει επαγγελματίες του ιατρικού και κοινωνικού τομέα προκειμένου να διασφαλίσει και να βελτιστοποιήσει αυτή τη φροντίδα για τις έγκυες γυναίκες (με την επιθυμία να διατηρήσουν την εγκυμοσύνη ή όχι), τις νεαρές μητέρες και τα παιδιά τους, μέχρι τον 3ο μήνα μετά τη γέννηση. Το κοινό-στόχος τους είναι μητέρες και παιδιά που βρίσκονται σε πολύ επισφαλή κατάσταση λόγω έλλειψης συντονισμένης φροντίδας προσαρμοσμένης στις ανάγκες τους (σωματικός και ψυχολογικός κίνδυνος και σχέση μητέρας-παιδιού που μπορεί να διαταραχθεί σοβαρά με συχνά μη αναστρέψιμες συνέπειες).

- Η *COMEDE (Comité pour la santé des exilés* - Επιτροπή για την υγεία των εξόριστων) έχει δραστηριότητες υποδοχής, περίθαλψης και υποστήριξης των εξόριστων, καθώς και ενημέρωσης, κατάρτισης και έρευνας. Παρέχει υποστήριξη σε κοινωνικούς, νομικούς, ιατρικούς, ψυχικής υγείας και πρόληψης τομείς.

Ακόμα, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εμπόδια που χρειάζονται βελτιώσεις:

- τα γλωσσικά εμπόδια για την πρόσβαση των μεταναστριών στην υγειονομική περίθαλψη αντιπροσωπεύουν υψηλό κόστος είτε από την άποψη των μεταφραστικών τελών για τις υπηρεσίες υγείας είτε από την άποψη της μη αναζήτησης περίθαλψης. Υπάρχει επίσης έλλειψη πολιτισμικά ικανών και ευαίσθητων υπηρεσιών,

- η έλλειψη υπηρεσιών ψυχολογικής υγειονομικής περίθαλψης που να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

ανάγκες των μεταναστριών. Αυτό σημαίνει μεγάλο χρόνο αναμονής για τις μετανάστριες για να έχουν πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες,

- τα κοινωνικά και πολιτισμικά στίγματα που σχετίζονται με την υγεία, ιδίως την ψυχική υγεία, εμποδίζουν τις γυναίκες να αναζητήσουν βοήθεια.

Πηγές

Unmet healthcare needs in homeless women with children in the Greater Paris area in France

<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0184138#references>

Αυτό το άρθρο προσδιορίζει τις ανεκπλήρωτες ανάγκες υγειονομικής περίθαλψης σε άστεγες γυναίκες και αναλύει τους σχετικούς παράγοντες.

Access to healthcare for undocumented migrants in France: a critical examination of State Medical Assistance

<https://doi.org/10.1186/s40985-016-0017-4>

Το άρθρο αυτό επιχειρηματολογεί υπέρ της αναγκαιότητας της υγειονομικής προστασίας των μεταναστών χωρίς χαρτιά, ιδίως κατά τη διάρκεια των πολιτικών συζητήσεων που τείνουν να καταστήσουν δυσκολότερη την πρόσβασή τους στην υγειονομική περίθαλψη.

Discrimination in healthcare as a barrier to care: experiences of socially disadvantaged populations in France from a nationally representative survey

<https://doi.org/10.1186/s12889-019-8124-z>

Η μελέτη αυτή παρουσιάζει πώς οι εμπειρίες διακρίσεων στο πλαίσιο της υγειονομικής περίθαλψης γίνονται εμπόδιο για τα άτομα που βρίσκονται σε κοινωνικά μειονεκτική θέση λόγω φύλου, μετανάστευσης, φυλής/εθνικής καταγωγής ή θρησκείας.

Immigrants' Health Status and Use of Healthcare Services: A Review of French Research

<http://www.irdes.fr/EspaceAnglais/Publications/IrdesPublications/QES172.pdf>

Μέσω μιας ανασκόπησης της γαλλικής έρευνας σχετικά με την κατάσταση της υγείας των μεταναστών, το παρόν άρθρο διαπιστώνει επιδείνωση της κατάστασης της υγείας των μεταναστών και χαμηλότερη χρήση των υπηρεσιών υγείας. Ζητά προσαρμοσμένες πολιτικές υγείας με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασης των μεταναστών στην υγειονομική περίθαλψη.

Ιταλία

Στην Ιταλία, η **Εθνική Υπηρεσία Υγείας (NHS)** εγγυάται σε όλους, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, το δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη.

Η Ιταλία δεν διαθέτει ειδική νομοθεσία που να αφορά την υγεία των μεταναστών. Κατά συνέπεια, οι σχετικές διατάξεις πρέπει να αναζητηθούν στους μεταναστευτικούς νόμους και διατάγματα. Οι κυριότεροι **κανονισμοί** που αφιερώνουν κάποια άρθρα στο ΕΣΥ για τους μετανάστες είναι οι εξής:

- **Διάταγμα Dini 489/1995: άρθρο 13**, δικαίωμα των μεταναστών (είτε νόμιμων είτε παράτυπων) να έχουν πρόσβαση σε εξωνοσοκομειακή περίθαλψη,
- **Νόμος Turco-Napolitano 40/1998** (που αργότερα συγχωνεύθηκε στον ενοποιημένο νόμο για τη μετανάστευση, 286/1998): το **άρθρο 34** ασχολείται με την υγειονομική περίθαλψη για τους νόμιμους μετανάστες- το **άρθρο 35** ορίζει το δικαίωμα υγειονομικής περίθαλψης για τους παράτυπους μετανάστες στην Ιταλία- το **άρθρο 36** ρυθμίζει την είσοδο και την παραμονή για

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

ιατρική περίθαλψη,

- **Διάταγμα του Προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου, 12 Ιανουαρίου 2017:** το άρθρο 62 επιβεβαιώνει την ίση μεταχείριση με τους Ιταλούς πολίτες όσον αφορά την υγειονομική περίθαλψη.

Τα τελευταία χρόνια, οι **μεταναστευτικές ροές θηλυκοποιούνται όλο και περισσότερο**, γεγονός που οφείλεται κυρίως στους **οικονομικούς και κοινωνικούς μετασχηματισμούς**. Το φαινόμενο αυτό έχει απαιτήσει την προσοχή των κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών, προτρέποντάς τες να υιοθετήσουν **μια προσέγγιση της υγείας με βάση το φύλο**, καθώς αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την προώθηση της αποτελεσματικής καταπολέμησης των ανισοτήτων όσον αφορά την κοινωνική και υγειονομική περίθαλψη (ΠΟΥ 2007). Οι ανάγκες των μεταναστριών αφορούν κυρίως τη **φροντίδα της αναπαραγωγικής υγείας** (εγκυμοσύνη, ψυχολογική και σεξουαλική υγεία, πρόληψη των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, ψυχολογική και ιατρική υποστήριξη σε περίπτωση σεξουαλικής κακοποίησης κ.λπ.

Σε σύγκριση με τις αυτόχθονες ομολόγους τους, οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες **δυσκολίες στην πρόσβαση σε υπηρεσίες του ΕΣΥ**, οι οποίες οφείλονται βασικά σε:

- **έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης** σχετικά με τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης
- στην **επικοινωνία** μεταξύ υπηρεσιών και χρηστών και στις **γλωσσικές δυσκολίες**
- **οικονομικούς παράγοντες** που έχουν σημαντικό αντίκτυπο σε τμήματα του μεταναστευτικού πληθυσμού.

Προκειμένου να καλυφθούν αυτά τα κενά, ο **τρίτος τομέας** διαδραματίζει σημαντικό ρόλο μέσω του συστήματος συλλόγων, ΜΚΟ και κοινωνικών συνεταιρισμών που υποστηρίζουν τις μετανάστριες στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης: η δράση τους κυμαίνεται από τη διάδοση πληροφοριών έως την παροχή πολιτισμικής-γλωσσικής διαμεσολάβησης (π.χ. στα νοσοκομεία) και άλλων υπηρεσιών υποστήριξης.

Καλές πρακτικές στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης:

- Οι υπηρεσίες υγείας, τόσο στα νοσοκομεία όσο και στις ημερήσιες κλινικές, μπορούν να υποστηριχθούν από **πολιτισμική-γλωσσική διαμεσολάβηση**.
- ειδικές υπηρεσίες **υγειονομικής περίθαλψης** για τις μετανάστριες, τόσο τις κανονικές όσο και τις παράτυπες, παρέχονται σε ορισμένα πλαίσια και οργανώνονται κατόπιν ραντεβού ή σε συγκεκριμένες ημέρες για ορισμένες ώρες την εβδομάδα
- αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την **εγκυμοσύνη και τον τοκετό**, υπηρεσίες που προσφέρονται δωρεάν, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς των ενδιαφερόμενων μεταναστριών
- το **δημόσιο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης** αξιολογείται ως καλό από τις μετανάστριες (και τους άνδρες): η αξιολόγηση αυτή οφείλεται στην καθολική κάλυψή του, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του ατόμου, καθώς και στις καλύτερες υπηρεσίες και το κόστος που προσφέρει το ιταλικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης σε σύγκριση με αυτό που είχαν αφήσει οι μετανάστες στις πατρίδες τους.

Συστάσεις. Η πρόσβαση των μεταναστριών στις υπηρεσίες υγείας θα μπορούσε να βελτιωθεί μέσω των ακόλουθων πρωτοβουλιών:

- καλύτερη **πληροφόρηση** σχετικά με την υγειονομική περίθαλψη και τις υπηρεσίες υγείας για τις

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

μετανάστριες

- **κατάρτιση** των επαγγελματιών (ιατρικό προσωπικό, εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί λειτουργοί κ.λπ.) σχετικά με την υγεία των μεταναστριών και τους πιθανούς κινδύνους που σχετίζονται με τη μεταναστευτική τους εμπειρία
- **προώθηση** δράσεων για την άρση των οικονομικών φραγμών που εμποδίζουν την πρόσβαση των μεταναστριών σε υπηρεσίες υγείας.

«Migration as a Passport to Recognising your Skills» (Η μετανάστευση ως διαβατήριο για την αναγνώριση των δεξιοτήτων σου) https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDY=: η πρωταγωνίστρια αυτής της ιστορίας ήρθε στην Ιταλία για λόγους υγείας που δεν μπορούσε να λύσει στη χώρα καταγωγής της- κατάφερε να αποκτήσει πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, μετά την οποία παρέμεινε στην Ιταλία για να χτίσει μια νέα ζωή για τον εαυτό της και την οικογένειά της.

Πηγές

Della Puppa F., Pasian P., Sanò G., 2020, “Quando la paura guida le scelte. Donne immigrate e salute riproduttiva”, *Mondi Migranti*, 3, σ. 71-97.

(https://www.researchgate.net/publication/347325361_Quando_la_paura_guida_le_scelte_Donne_immigrate_e_salute_riproduttiva)

Το άρθρο φέρνει σημαντικούς προβληματισμούς σχετικά με την υποστήριξη και τις στρατηγικές για τις μετανάστριες όσον αφορά την αναπαραγωγική τους υγεία.

Società Italiana di Medicina delle Migrazioni, 2015, *Salute delle Donne Immigrate*, Gruppo Salute Donne Immigrate

(<https://www.simmweb.it/aree-tematiche/salute-delle-donne-immigrate>)

Αυτή η διαδικτυακή συνεισφορά ασχολείται με τα ζητήματα μιας έμφυλης ιατρικής στην Ιταλία, καθώς και με το σύνολο των ορίων και των στρατηγικών για την προώθησή της.

Πορτογαλία

Το πορτογαλικό Σύνταγμα κατοχυρώνει το δικαίωμα στην υγεία ως θεμελιώδες δικαίωμα. Το άρθρο 64 του Συντάγματος ορίζει ότι ο καθένας έχει δικαίωμα στην υγεία, μέσω μιας εθνικής, καθολικής και γενικής υπηρεσίας υγείας που τείνει να είναι δωρεάν. Το δικαίωμα αυτό συγκεκριμενοποιείται στον νόμο αριθ. 95/2019 της 4ης Σεπτεμβρίου, ο οποίος εγκρίνει τον βασικό νόμο για την υγεία. Οι πολίτες που είναι υπήκοοι των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και της Ελβετίας, οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι ανιθαγενείς έχουν δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη. Οι εν λόγω δικαιούχοι απολαμβάνουν πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη υπό συνθήκες αμοιβαιότητας, καθορίζοντας ότι οι αλλοδαποί πολίτες που διαθέτουν άδεια διαμονής που εκδίδεται από την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Συνόρων μπορούν να έχουν πρόσβαση στο ΕΣΥ επί ίσοις όροις με τους άλλους ημεδαπούς πολίτες. Όταν οι πολίτες βρίσκονται στην εθνική επικράτεια, με την κατάστασή τους να έχει ρυθμιστεί, θα πρέπει να προχωρήσουν στην απόκτηση του αριθμού χρήστη τους. Η αίτηση αυτή υποβάλλεται στο Κέντρο Υγείας της περιοχής διαμονής, έχοντας να προσκομίσουν την άδεια διαμονής που έχει εκδοθεί από το SEF.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο νόμος LBS αναφέρει στη βάση 21, αριθ. 2, ότι «οι πολίτες που είναι υπήκοοι κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ισοδύναμοι, υπήκοοι τρίτων χωρών ή απάτριδες, αιτούντες διεθνή προστασία και μετανάστες, με ή χωρίς νομιμοποίηση της κατάστασής τους σύμφωνα με τους όρους του ισχύοντος νομικού καθεστώτος, είναι επίσης δικαιούχοι του SNS, με μόνιμη διαμονή ή σε κατάσταση προσωρινής διαμονής ή διαμονής στην Πορτογαλία». Έτσι, ακόμη και αν ο πολίτης παραμένει στην εθνική

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

επικράτεια χωρίς να έχει νομιμοποιηθεί η κατάστασή του, μπορεί να απευθυνθεί σε Κέντρο Υγείας ή Νοσοκομειακή Μονάδα, σε περίπτωση επείγοντος περιστατικού. Θα πρέπει να προσκομίσει πιστοποιητικό διαμονής (που εκδίδεται από το Ενοριακό Συμβούλιο), το οποίο θα πρέπει να αναφέρει ότι βρίσκεται στην Πορτογαλία για πάνω από ενενήντα ημέρες. Στην περίπτωση αυτή, ο εν λόγω πολίτης μπορεί να κληθεί να πληρώσει για την περίθαλψη που έλαβε, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές του συνθήκες, υπό τους ίδιους όρους που αναγνωρίζονται στους υπηκόους. Η απαίτηση αυτή παύει να ισχύει σε περιπτώσεις όπως η επείγουσα υγειονομική περίθαλψη, ο εμβολιασμός, η παροχή βοήθειας σε ανηλίκους, η οικογενειακή επανένωση, ο κοινωνικός αποκλεισμός ή η οικονομική ανάγκη.

Οι αιτούντες διεθνή προστασία, όπως οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες, είναι επίσης δικαιούχοι του δικαιώματος στην υγεία. Το προνόμιο αυτό προβλέπεται στο άρθρο 52 του νόμου αριθ. 27/2008, της 30ής Ιουνίου. Για το σκοπό αυτό ο πολίτης/πολίτης πρέπει να είναι κάτοχος δήλωσης που να αποδεικνύει τη διεθνή προστασία.

Κατά την εφαρμογή τους, οι προηγούμενες διατάξεις δεν είναι πάντοτε σαφείς. Η Ρυθμιστική Αρχή Υγείας είχε την ανάγκη να εκδώσει το ενημερωτικό σημείωμα αριθ. 12/DQS/DMD/07.05.09 λόγω των αμφιβολιών που εγείρει το πλαίσιο για το δικαίωμα πρόσβασης στην υγεία των μεταναστών πολιτών. Η ενέργεια επιβεβαιώνει τις μαρτυρίες των γυναικών που ερωτήθηκαν και οι οποίες ανέφεραν τη βραδύτητα, τη δυσκολία πρόσβασης και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες. Οι δυσκολίες αυτές μπορούν να αμβλυθούν μέσω της παραπομπής στις υπηρεσίες υγείας από τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης (στην περίπτωση των διεθνών φοιτητών, κυρίως από τρίτες χώρες) και από τα διάφορα CLAIMs.

Για να καταδείξουμε τις δυσκολίες πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και τις στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπισή τους προτείνουμε την ανάλυση της ιστορίας επιτυχίας «Preparation and information lead to integration» (Η προετοιμασία και η πληροφόρηση οδηγούν στην ένταξη) που είναι διαθέσιμη στο https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Mzc=.

Πηγές

Manual de Acolhimento no Acesso ao Sistema de Saúde de Cidadãos Estrangeiros. [Εγχειρίδιο υποδοχής στην πρόσβαση στο σύστημα υγείας για αλλοδαπούς πολίτες.]

<https://www.sns.gov.pt/wp->

[content/uploads/2017/03/CHLeiria_CidadaosEstrangeiros_ManualAcolhimento.pdf](https://www.sns.gov.pt/wp-content/uploads/2017/03/CHLeiria_CidadaosEstrangeiros_ManualAcolhimento.pdf)

Ο γενικός στόχος του Εγχειριδίου είναι η παροχή κατευθυντήριων γραμμών που εξασφαλίζουν την ταυτοποίηση και τις διαδικασίες που απαιτούνται για την εγγραφή και την πρόσβαση των αλλοδαπών πολιτών στο πορτογαλικό σύστημα υγείας.

Acesso de imigrantes à prestação de cuidados de saúde no Serviço Nacional de Saúde [Πρόσβαση των μεταναστών στην υγειονομική περίθαλψη στην Εθνική Υπηρεσία Υγείας]

<https://www.ers.pt/pt/utentes/perguntas-frequentes/fag/acesso-de-imigrantes-a-prestacao-de-cuidados-de-saude-no-servico-nacional-de-saude/#>

Σελίδα του ρυθμιστικού φορέα υγείας που παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα στην υγεία και τις προϋποθέσεις για τη χρήση υπηρεσιών υγείας από υπηκόους τρίτων χωρών που καλύπτονται από διμερή συμφωνία, από μετανάστες πολίτες που βρίσκονται σε κανονική ή παράτυπη κατάσταση στην Πορτογαλία και για πολίτες με καθεστώς πρόσφυγα ή δικαίωμα ασύλου.

Σλοβενία

Όσον αφορά την υγεία, η κατάσταση για τους μετανάστες στη Σλοβενία είναι ελαφρώς δυσμενής. Η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και τις εγκαταστάσεις υγείας αποτελεί έναν ακόμη αποτρεπτικό παράγοντα για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών στη Σλοβενία, διότι πολλοί μετανάστες εξακολουθούν να δυσκολεύονται να έχουν πλήρη πρόσβαση στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, ιδίως οι γυναίκες. Οι υπηρεσίες υγείας καθίστανται προσιτές και ανταποκρίνονται στους νεοεισερχόμενους ασθενείς μόνο μέσω της παροχής πληροφοριών σχετικά με τα νομικά τους δικαιώματα.

Προκειμένου να μην πληρώνουν για ιατρικά έξοδα, πρέπει να βρεθεί ένας «προσωπικός γιατρός», ο οποίος στη συνέχεια καθοδηγεί τους ασθενείς όσον αφορά την υγειονομική περίθαλψη και πιθανές περαιτέρω εξειδικευμένες θεραπείες. Αυτό αποτελεί μείζον πρόβλημα για τις μετανάστριες γυναίκες. Η κατάσταση επιδεινώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας, καθώς είναι γενικά πολύ δύσκολο να βρεθεί ένας προσωπικός γιατρός που εξακολουθεί να δέχεται ασθενείς, επειδή η κατάσταση στη δημόσια υγειονομική περίθαλψη είναι ανησυχητική στο σύνολό της, πόσο μάλλον για τους μετανάστες. Η έλλειψη πληροφόρησης είναι επίσης προβληματική, καθώς οι σχετικές πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος υγείας είναι δύσκολο να βρεθούν. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι οι μετανάστριες ανεξαρτήτως του επίσημου καθεστώτος τους δικαιούνται επείγουσα ιατρική περίθαλψη και πρόσβαση σε εφημερεύοντα γιατρό δεν είναι πάντα μια πληροφορία που θα ήταν διαθέσιμη στους αλλοδαπούς υπηκόους. Επιπλέον, οι μετανάστες βιώνουν διακρίσεις στην υγειονομική περίθαλψη και εάν δεν γνωρίζουν καλά τη σλοβενική γλώσσα, μπορεί να τους αρνηθούν τη θεραπεία, επειδή η Σλοβενία δεν εξασφαλίζει αρκετούς διαθέσιμους διαπολιτισμικούς διαμεσολαβητές και μεταφραστές. Συχνά εξακολουθεί να συμβαίνει ότι τα ανήλικα παιδιά πρέπει να μεταφράζουν για τις μητέρες τους στα ραντεβού με τους γιατρούς, πρακτική άκρως ακατάλληλη τόσο για τη μητέρα όσο και για το παιδί (π.χ. σε εξέταση από γυναικολόγο κ.λπ.).

Για να κλείσουμε αυτό το κεφάλαιο, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Success in getting work opportunities, but facing health service access discrimination» (Επιτυχία στην απόκτηση ευκαιριών εργασίας, αλλά αντιμετώπιση διακρίσεων στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας), η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Njc= καθώς και την ιστορία «Overcoming the bureaucratic obstacles, poor information flow and health care issues» (Ξεπερνώντας τα γραφειοκρατικά εμπόδια, την κακή ροή πληροφοριών και τα ζητήματα υγειονομικής περίθαλψης), προσβάσιμη στη διεύθυνση: https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NjU=.

Πηγές

ZZZS.

<https://www.zzs.si/en/accessing-healthcare-in-slovenia/temporary-stay-in-slovenia/>

<https://welcomm-europe.eu/slovenia/health/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΌΡΟΙ ΓΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
Γαλλία	<p>Η σύγχρονη ασφάλιση υγείας βασίζεται στη δόμηση της κοινωνικής ασφάλισης βάσει ορισμένων αρχών, όπως θεσπίστηκε από το κράτος το 1945. Βασίζεται στις κοινωνικές εισφορές που παρακρατούνται από τους μισθούς (απασχόληση) και όχι στη φορολογία. Η κρατική ρύθμιση είναι θεμελιώδης και βασίζεται στην ιδέα της κοινωνικής αναδιανομής για κοινωνική δικαιοσύνη. Οι μισθολογικές εισφορές από αυτούς που εργάζονται θα παρέχουν πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη για όσους δεν μπορούν να εργαστούν για πολλούς λόγους. Ως αποτέλεσμα των ανισοτήτων στην υγειονομική περίθαλψη, το 1999 δημιουργήθηκε η Καθολική Υγειονομική Κάλυψη (CMU) για όλα τα άτομα σε γαλλικό έδαφος, ανεξάρτητα από τη διοικητική τους κατάσταση. Άλλα συμπληρωματικά συστήματα αποσκοπούν στο να καλύψουν τις υγειονομικές ανάγκες όλων.</p>	<p>Όταν μια μετανάστρια μπορεί να αποδείξει ότι έχει διαμείνει νόμιμα στη Γαλλία για τρεις μήνες, δικαιούται δωρεάν πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Έχουν επίσης εξειδικευμένες ενώσεις που μπορούν να τις βοηθήσουν όταν δεν τους έχει δοθεί ακόμη πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη.</p>	<p>Γλωσσικές δυσκολίες, έλλειψη πολιτισμικά ικανών και ευαισθητοποιημένων υπηρεσιών, έλλειψη ψυχολογικής φροντίδας, κοινωνικό και πολιτισμικό στίγμα.</p>
Ελλάδα	<p>Μεταξύ των ρυθμιστικών νόμων, μπορεί να επισημανθεί ο Νόμος 4368/2016 «Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις» και η εγκύκλιος που εκδόθηκε το 2019 για την ανάκληση της πρόσβασης των αιτούντων άσυλο σε ΑΜΚΑ. Το άρθρο 55 του Ν. 4636/2019 εισήγαγε έναν νέο Προσωρινό Αριθμό Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (ΠΑΑΥΠΑ) που ενεργοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2020. Εάν κάποιος υποβάλει αίτηση για διεθνή προστασία στην Ελλάδα, η Υπηρεσία Ασύλου θα του παράσχει μια κάρτα πλήρους καταγραφής, στην οποία αναγράφεται ο ΠΑΑΥΠΑ. Εάν χορηγηθεί το καθεστώς πρόσφυγα σε κάποιον, ο</p>	<p>Για την έκδοση αριθμού μητρώου κοινωνικής ασφάλισης είναι δυνατή η υποβολή αίτησης στα γραφεία κάποιου φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή σε ένα Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών, προσκομίζοντας μια έγκυρη κάρτα αιτούντος διεθνούς προστασίας ή αιτούντος ασύλου καθώς και αποδεικτικό διεύθυνσης. Οι διατάξεις του άρθρου 248 του Ν. 4782/2021, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 97 του Ν. 4796/2021, προβλέπουν την έκδοση Προσωρινού Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΠΑΜΚΑ) – σε κάθε πρόσωπο που δεν έχει ΑΜΚΑ ή Προσωρινό Αριθμό Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (ΠΑΑΥΠΑ) – αποκλειστικά για τους σκοπούς των δράσεων που σχετίζονται με την προστασία της δημόσιας υγείας στο πλαίσιο της πανδημίας</p>	<p>Έλλειψη πόρων, περιορισμένος αριθμός επαγγελματιών υγείας, έλλειψη πολιτιστικών διαμεσολαβητών, έλλειψη κατάρτισης για επαγγελματίες υγείας, γλωσσικά εμπόδια.</p>

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

	<p>ΠΑΑΥΠΑ θα απενεργοποιηθεί και θα μετατραπεί σε αριθμό ΑΜΚΑ έναν μήνα μετά τη λήψη της άδειας διαμονής του εν λόγω προσώπου. Αλλά σε αυτήν την περίπτωση, ένα άτομο μπορεί να κάνει αίτηση και να μετατρέψει τον ΠΑΑΥΠΑ σε ΑΜΚΑ. Όσοι περάσουν από διαδικασία προεγγραφής σε σχέση με την αίτηση διεθνούς προστασίας τους θα λάβουν έναν Προσωρινό Αριθμό Κοινωνικής Ασφάλισης (ΠΑΜΚΑ), ο οποίος εκδίδεται από τις ελληνικές αρχές μόνο για σκοπούς εμβολιασμού κατά του COVID-19. Άτομα που δεν είχαν ποτέ αριθμό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης (ΑΜΚΑ) ή Προσωρινό Αριθμό Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (ΠΑΑΥΠΑ) μπορούν να εκδώσουν ΠΑΜΚΑ πηγαίνοντας στο πλησιέστερο Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ).</p>	<p>του COVID-19.</p>	
<p>Ιταλία</p>	<p>*Κύρια νομικά κείμενα αναφοράς στην Ιταλία: Νόμος 40/1998, γνωστός ως «Νόμος Turco-Napolitano», και ο συνακόλουθος Ενοποιημένος Νόμος για τη Μετανάστευση, δηλαδή το νομοθετικό διάταγμα 286/1998, ιδίως το άρθρο 35 (TUI). Σε συμμόρφωση με τους ακόλουθους κανονισμούς, ιδίως τα «Πακέτα ασφαλείας», οι συνθήκες πρόσβασης σε εθνικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης (και άλλα κοινωνικά δικαιώματα) για τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο έχουν επιδεινωθεί από το 2016, ιδίως από το 2018-19 έως το 2020. Ειδικότερα: **Νομοθετικό διάταγμα 113/2018 για τη μετανάστευση και την ασφάλεια, ένα «Σύνολο ασφαλείας», κυρίως γνωστό ως «Διατάγματα ασφαλείας Salvini» ή μάλλον «Διατάγματα μεταναστών και ασφαλείας» (όπως εφαρμόζεται από τον Νόμο 132/2018, καθώς και το ακόλουθο Διάταγμα ασφαλείας του 2019).</p>	<p>Οι αλλοδαποί πολίτες που διαμένουν νόμιμα στην Ιταλία, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, έχουν δικαίωμα δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης. Οι αλλοδαποί υπήκοοι θα πρέπει να έχουν νόμιμη κατοικία που να τους επιτρέπει να ανανεώνουν την άδεια διαμονής τους και την κάρτα υγείας. Είναι υποχρεωμένοι να εγγραφούν στο εθνικό σύστημα υγείας για να αποκτήσουν κάρτα και αριθμό υγείας, προκειμένου να μπορούν να επισκεφτούν δωρεάν τον γιατρό της επιλογής τους. Αφού εγγραφούν θα μπορούν να απολαμβάνουν τις παροχές της δημόσιας υγείας υπό τους ίδιους όρους με τους Ιταλούς πολίτες. Οι υπηρεσίες ιατρικής περίθαλψης καλύπτουν επίσης ανηλίκους και νεογέννητα μωρά γονέων που είναι εγγεγραμμένοι στο εθνικό σύστημα υγείας. *Σύμφωνα με το άρθρο 35, 286/1998, οι παράτυποι μετανάστες έχουν πρόσβαση σε επείγουσες υπηρεσίες και απαραίτητη θεραπευτική αγωγή, και μπορούν να επωφεληθούν από προγράμματα προληπτικής</p>	<p>Οι πληροφορίες για τις υπάρχουσες υπηρεσίες θα πρέπει να είναι περισσότερο διαδεδομένες και σωστές. Γλωσσικά εμπόδια και δυσκολίες επικοινωνίας, οικονομικές δυσκολίες. Πρέπει να προωθηθούν και να ενισχυθούν ειδικά μέτρα για την υγεία των γυναικών, ειδικά για μετανάστριες που φτάνουν μόνες ή ζουν σε δύσκολες συνθήκες. Έλλειψη ειδικής κατάρτισης για ιατρικό προσωπικό σχετικά με τη διεθνή προστασία και τις ειδικές υγειονομικές συνθήκες. **Ο Νόμος 113/2018 (2018-19) εισήγαγε εκτενείς περιορισμούς στις ιταλικές μεταναστευτικές πολιτικές, αποδυναμώνοντας τα δικαιώματα των μεταναστών. Μεταξύ άλλων, ο νόμος αυτός κατήργησε τη ληξιαρχική εγγραφή (διαμονή) των αιτούντων άσυλο, δημιουργώντας δυσκολίες σε σχέση με την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την κοινωνική κάλυψη.</p>

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

		ιατρικής περίθαλψης που αποσκοπούν στη διαφύλαξη της ατομικής και της δημόσιας υγείας.	
Πορτογαλία	Ρυθμίζεται κυρίως από το πορτογαλικό σύνταγμα και τον νόμο αριθ. 95/2019 της 4ης Σεπτεμβρίου, με τον οποίο εγκρίνεται ο Βασικός Νόμος για την Υγεία.	Πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη υπό συνθήκες αμοιβαιότητας. Πρέπει να έχουν νομιμοποιημένη κατάσταση προκειμένου να αποκτήσουν τον αριθμό χρήστη. Ωστόσο, τα άτομα που δεν έχει νομιμοποιηθεί η κατάστασή τους μπορούν να λάβουν υγειονομική περίθαλψη σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.	Βραδύτητα, δυσκολία πρόσβασης και γραφειοκρατικές διαδικασίες.
Σλοβενία	Οι πιο σχετικοί είναι ο Γενικός νόμος για την υγειονομική περίθαλψη και την ασφάλιση υγείας (1992) και ο Νόμος για τη διεθνή προστασία, ο οποίος ορίζει τις ιδιαιτερότητες που αφορούν τους αιτούντες άσυλο. Αφού τους χορηγηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας, οι πρόσφυγες έχουν επίσημα τα ίδια δικαιώματα με τους πολίτες. Οι μετανάστες (αλλοδαποί υπήκοοι) πρέπει να διευθετήσουν το ζήτημα της βασικής και υποχρεωτικής πρόσθετης ασφάλισης υγείας – όπως και όλοι οι άλλοι– για να έχουν πρόσβαση στο δημόσιο σύστημα υγείας.	Πρέπει να βρεθεί ένας «προσωπικός γιατρός» (GP).	Δυσκολία εύρεσης «προσωπικού ιατρού», έλλειψη πληροφόρησης, διακρίσεις στην υγειονομική περίθαλψη, γλωσσικά εμπόδια
Ισπανία	Ρυθμίζεται κυρίως από το Βασιλικό Διάταγμα 7/2018 της 27ης Ιουλίου για την καθολική πρόσβαση στο εθνικό σύστημα υγείας.	Παροχή εγγράφων ταυτότητας, παροχή αποδείξεων ότι διέμεναν ουσιαστικά σε ισπανικό έδαφος τις τελευταίες 90 ημέρες, παροχή αποδείξεων ότι δεν μπορούν να εξάγουν το δικαίωμά τους στην υγειονομική περίθαλψη από τη χώρα καταγωγής τους στην Ισπανία, παροχή αποδείξεων ότι δεν υφίσταται υποχρέωση πληρωμής από τρίτα μέρη.	Η αποκέντρωση του μοντέλου διαχείρισης της υγείας ορισμένες φορές συνεπάγεται την ύπαρξη μεγαλύτερων δυσκολιών σε ορισμένες αυτόνομες κοινότητες. Επίσης, ένα από τα κύρια προβλήματα είναι τα γλωσσικά εμπόδια.

Γενικές ιδέες

Όσον αφορά το σύστημα υγείας, παρατηρούνται διαφορές σε καθένα από τα πλαίσια που αναλύθηκαν. Παρότι ορισμένες χώρες παρέχουν καθολική πρόσβαση, υπάρχουν άλλα πλαίσια όπου οι μετανάστριες δυσκολεύονται περισσότερο να αποκτήσουν πρόσβαση στο σύστημα υγείας.

Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί ότι οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν γενικά δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες, γλωσσικά εμπόδια και αργές γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Επομένως, στο πλαίσιο προτάσεων βελτίωσης, θα ήταν σκόπιμο να υπάρχουν περισσότεροι διερμηνείς και διαπολιτισμικοί διαμεσολαβητές στο σύστημα υγείας, καθώς και να εξορθολογιστεί/διευκολυνθεί ολόκληρη η γραφειοκρατική διαδικασία, παρέχοντας περισσότερες πληροφορίες στις μετανάστριες.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Στην Ενότητα 5 μελετάμε τις διαφορετικές μορφές πρόσβασης στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης για τους μετανάστες και τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσουν.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Προσδιορισμός συγκεκριμένων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη
- Κατανόηση της σημασίας της ισότητας των φύλων και της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη
- Κατανόηση της έννοιας της ισότητας υγείας
- Προσδιορισμός των τύπων πρόσβασης στο σύστημα υγείας και τις πιο κοινές ειδικές ασθένειες των μεταναστριών.

Προκειμένου να ενισχύσουμε τις γνώσεις σας, προτείνουμε τις ακόλουθες δραστηριότητες:

Δραστηριότητα 1: Ισότητα υγείας

- Προσδιορίστε ποια στοιχεία είναι απαραίτητα για την επίτευξη της ισότητας της υγείας.
- Γνωρίζετε τη διαδικασία πρόσβασης στο σύστημα υγείας στην περιοχή σας για ένα μετανάστη και θεωρείτε ότι οι πολιτισμικές διαφορές και οι διαφορές φύλου μπορεί να είναι καθοριστικός παράγοντας;

Δραστηριότητα 2: Αναλογιστείτε τις ανάγκες υγειονομικής περίθαλψης που μπορεί να έχει ένας μετανάστης μετά από ένα παράτυπο μεταναστευτικό ταξίδι.

Υπάρχουν διαφορές στις ανάγκες μεταξύ γυναικών και ανδρών;

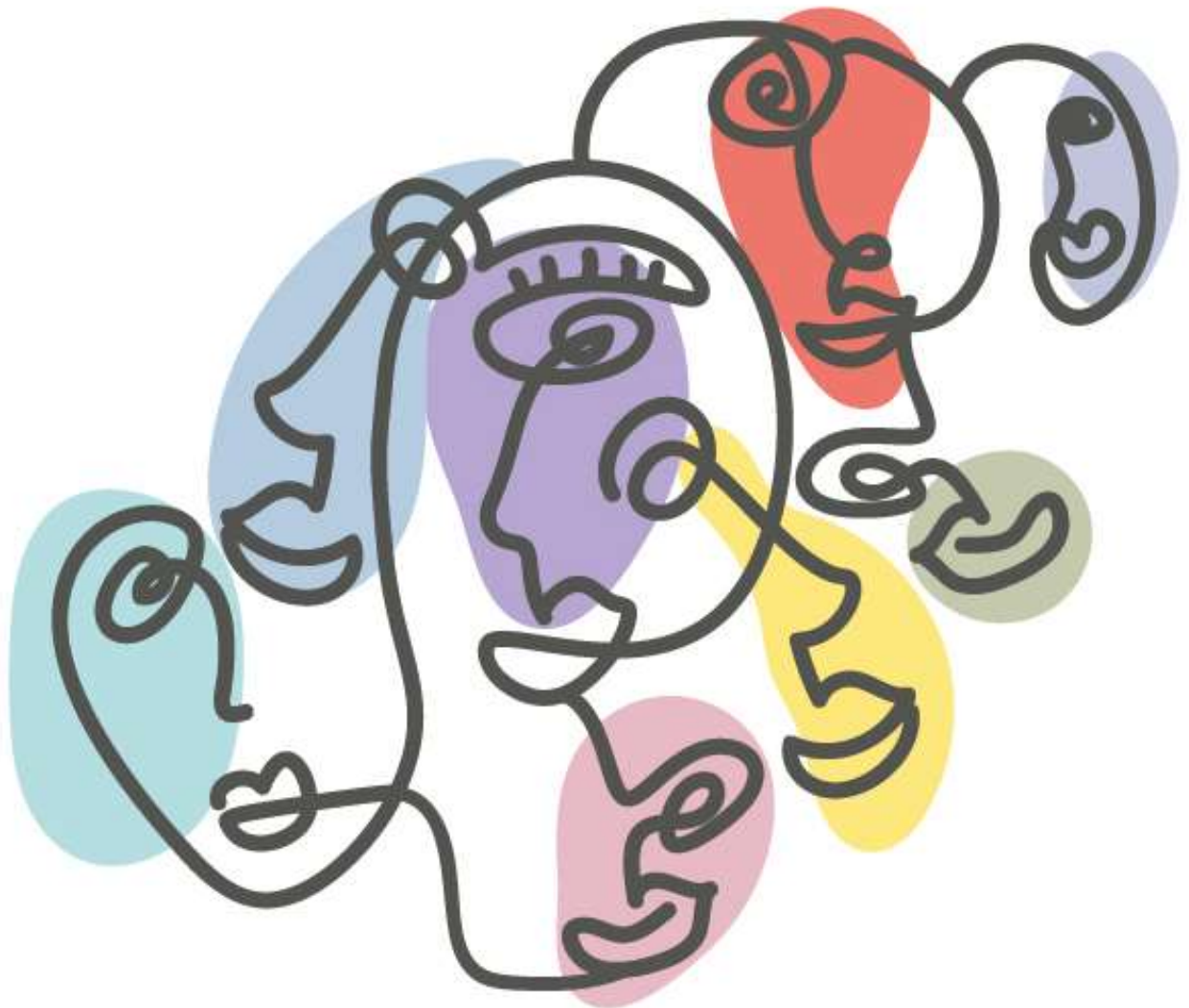
**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Ενότητα 6
Κοινωνικές υπηρεσίες για τις μετανάστριες γυναίκες με γνώμονα το φύλο**

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Κοινωνική πρόνοια, ανθρώπινα δικαιώματα, ισότητα των φύλων και προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστριών](#)

[Η οπτική γωνία του φύλου στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε μετανάστριες: Προσδιορισμός των κύριων περιορισμών και κατευθύνσεις για βελτίωση](#)

[Καλές πρακτικές για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών που απευθύνονται στις μετανάστριες και τις ιδιαιτερότητές τους](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση](#)

[Έγγραφο διαθέσιμο για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

Πηγές

[Γλωσσάρι](#)

Εισαγωγή

Αυτή η ενότητα ασχολείται με την ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα των φύλων σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κοινωνικής πρόνοιας σε διεθνές επίπεδο. Ξεκινώντας από μια γενική επισκόπηση των ζητημάτων που αφορούν την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών, το περιεχόμενο προχωρά στην ανάλυση των σχετικών κοινωνικών υπηρεσιών, των αδυναμιών και των πιθανών συστάσεων, ώστε να καταλήξει τελικά σε ορισμένες καλές πρακτικές που αποσκοπούν στην υποστήριξη και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστριών και της ισότητας των φύλων στις κοινωνίες υποδοχής.

Κοινωνική πρόνοια, ανθρώπινα δικαιώματα, ισότητα των φύλων και προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστριών

Οι διεθνείς μεταναστευτικές διαδικασίες που αφορούν τον γυναικείο πληθυσμό καθοδηγούνται από διάφορα κίνητρα τα οποία, σε σύγκριση με το παρελθόν, δεν μπορούν πλέον να αποδοθούν μόνο στην οικογενειακή επανένωση. Η εμπειρία της **μετανάστευσης** μπορεί να αποτελέσει στιγμή **ενδυνάμωσης και χειραφέτησης για τις γυναίκες**: ωστόσο, πολλές από αυτές εξακολουθούν να είναι εκτεθειμένες στον **κίνδυνο κακοποίησης και εκμετάλλευσης**.

Κατά συνέπεια, οι μετανάστριες γυναίκες δικαιούνται την **προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους** σε διάφορα επίπεδα, και πιο συγκεκριμένα:

- του δικαιώματος στη ζωή
- του δικαιώματος στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια
- του δικαιώματος για επαρκές βιοτικό επίπεδο
- του δικαιώματος προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό
- του δικαιώματος να μην υφίστανται ταπεινωτική και απάνθρωπη μεταχείριση
- του δικαιώματος να μην υφίστανται βασανιστήρια
- του δικαιώματος να μην υφίστανται διακρίσεις λόγω φύλου, φυλής, εθνότητας, πολιτισμού, εθνικότητας, γλώσσας, θρησκείας ή άλλης κατάστασης
- του δικαιώματος στην ισότητα ενώπιον του νόμου
- και του δικαιώματος να απολαμβάνουν την εκάστοτε δέουσα νομική διαδικασία.

Όσον αφορά την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν υπάρχει κανένα ολοκληρωμένο μέσο που να ρυθμίζει τα δικαιώματα των μεταναστριών ως ξεχωριστή κατηγορία. Παρά ταύτα, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν **νομικές διατάξεις** που να παρέχουν προστασία στις μετανάστριες. Για παράδειγμα:

- **Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR, ΟΗΕ, 1966)** και **Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR, ΟΗΕ, 1966, 1976)**: όσον αφορά άτομα και έθνη, γυναίκες και άνδρες, αυτόχθονες πολίτες και μετανάστες, αυτές οι δύο διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα περιέχουν, μεταξύ άλλων, ρήτρες απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, περιουσίας, γέννησης ή άλλης κατάστασης.
- **Η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW, ΟΗΕ, 1979)**, μαζί με τη **Γενική Σύστασή της αριθ. 26 (GR26)**, παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες που καλούν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να λαμβάνουν υπόψη το φύλο και την ενεργό συμμετοχή των γυναικών μεταναστριών στις διαδικασίες μετανάστευσης, και προβλέπει έρευνα με στόχο τη συλλογή χρήσιμων δεδομένων για τη διαμόρφωση πολιτικών για τα φαινόμενα μετανάστευσης που σέβονται τις ιδιαιτερότητες που συνεπάγεται η διάσταση του φύλου.

Η προστασία των **ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας των φύλων**, με ιδιαίτερη αναφορά στους νόμους περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στις σχετικές διεθνείς συνθήκες, αποτελεί τη **βάση για** μια ευρεία **κοινωνική ευημερία** των γυναικών και ιδιαίτερα των μεταναστριών.

Η προσοχή στις μεταναστευτικές ροές από την **άποψη του φύλου** συνεπάγεται την αναπόφευκτη υποχρέωση υπενθύμισης των αρχών που διέπουν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κατά συνέπεια, απαιτούνται δράσεις για την πρόληψη, την καταπολέμηση και την εξάλειψη όλων των άμεσων και έμμεσων μορφών διακρίσεων που διαπράττονται από οποιοδήποτε άτομο, ομάδα ατόμων ή οργάνωση εις βάρος των γυναικών σε όλα τα στάδια της μεταναστευτικής τους εμπειρίας. Σημαίνει επίσης ότι πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι διάφορες μορφές διακρίσεων μπορεί να διασταυρώνονται, δηλαδή εκείνες που βασίζονται στη φυλή, το μεταναστευτικό καθεστώς, την οικογενειακή κατάσταση, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την εγκυμοσύνη, τη γονική ιδιότητα, την εθνικότητα, την τάξη, την εθνότητα, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την ηλικία και/ή την αναπηρία.

Τα έγγραφα που ασχολούνται με την προστασία των μεταναστριών από τη **σκοπιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων** απαιτούν εστιασμένη εργασία με στόχο την ανάπτυξη μιας μεταναστευτικής πολιτικής με ευαισθησία ως προς το φύλο, η οποία θα υπερβαίνει τη στερεοτυπική αναπαράσταση της μετανάστριας ως παθητικού θύματος και θα αναγνωρίζει τις γυναίκες ως ενεργούς συμμετέχοντες στις μεταναστευτικές διαδικασίες. Αυτή η **αλλαγή προοπτικής** αποτελεί βασικό παράγοντα στο πλαίσιο αυτό: το παράδειγμα που ανατρέπει την οπτική της μετανάστριας **από παθητικό θύμα σε ενεργό υποκείμενο** παρουσιάζει δυνατότητες που, σε συνδυασμό με κατάλληλες πολιτικές δράσεις, αποδεικνύεται ότι μπορούν να συμβάλουν στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ανάπτυξη των

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

μεταναστριών και των κοινωνιών υποδοχής στις οποίες ζουν.

Διαδικτυακές πηγές

CEDAW, 2009, Γενική σύσταση αριθ. 26 για τις γυναίκες μετανάστριες εργάτριες, CEDAW/C/2009/WP.1/R, 5 Δεκεμβρίου 2008.

(https://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/GR_26_on_women_migrant_workers_en.pdf)

Η Γενική Σύσταση αριθ. 26 της CEDAW αφορά τις Αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας των φύλων, τους παράγοντες που επηρεάζουν τη μετανάστευση των γυναικών, και τα ανθρώπινα δικαιώματα που βασίζονται στο φύλο και το φύλο, σε σχέση με τις γυναίκες μετανάστριες εργαζόμενες, και φέρνει μια σειρά σχετικών συστάσεων.

ΔΟΜ ΟΗΕ Μετανάστευση - Ισότητα των φύλων

(<https://www.iom.int/gender-equality>), με περαιτέρω πόρους και εργαλεία

Το γένος, το φύλο, η ταυτότητα φύλου και ο σεξουαλικός προσανατολισμός ενός ατόμου διαμορφώνουν κάθε στάδιο της μεταναστευτικής εμπειρίας: το φύλο επηρεάζει τους λόγους μετανάστευσης, ποιος μεταναστεύει και προς τα πού, τον τρόπο μετανάστευσης και τα δίκτυα που χρησιμοποιούν, τις ευκαιρίες και τους πόρους που είναι διαθέσιμοι στους προορισμούς και τις σχέσεις με τη χώρα προέλευσης.

Δίκτυο Γυναικών στη Μετανάστευση (WIMN)

(<https://migrationnetwork.un.org/resources/women-migration-network-wimn>)

Το WIMN φέρνει σε επαφή οργανώσεις, ακτιβιστές και μετανάστες προκειμένου να επεκτείνει τις πολιτικές με επίκεντρο τα δικαιώματα που αντιμετωπίζουν τις ανάγκες και τα συμφέροντα των γυναικών. Στις προτεραιότητες της εκστρατείας περιλαμβάνονται τα δικαιώματα των εργαζομένων που ανταποκρίνονται στα φύλα, η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και ο τερματισμός της βίας λόγω φύλου.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γυναικών Μεταναστριών

(<https://www.migrantwomennetwork.org/>)

Το ENOMW είναι μια φεμινιστική, κοσμική, μη κομματική πλατφόρμα με επικεφαλής τις μετανάστριες που υπερασπίζεται τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και την αξιοπρέπεια των γυναικών και των κοριτσιών μεταναστών, προσφύγων και μειονοτήτων στην Ευρώπη. Το ENOMW φτάνει σε διάφορες περιοχές του πλανήτη και εκτείνεται σε πάνω από 50 ομάδες βάσης και υπεράσπισης σε περισσότερες από 20 ευρωπαϊκές χώρες.

Η οπτική γωνία του φύλου στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε μετανάστες: Προσδιορισμός των κύριων περιορισμών και κατευθύνσεις για βελτίωση

Οι γυναίκες μετανάστριες, είναι πολύ πιο πιθανό να δουν **τα ανθρώπινα δικαιώματά τους να καταπατούνται** σε σχέση με τους άντρες μετανάστες, γεγονός που οφείλεται κυρίως στο γενικότερο ζήτημα των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων. Στην πραγματικότητα, οι μετανάστριες είναι περισσότερο εκτεθειμένες στους **κινδύνους σεξουαλικής και έμφυλης βίας** σε όλα τα στάδια της μεταναστευτικής τους εμπειρίας ή στην **εμπορία ανθρώπων**. Ως αποτέλεσμα, ένα μέρος από αυτές βρίσκονται αντιμέτωπες με ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και δεν γνωρίζουν πού να απευθυνθούν για υποστήριξη μόλις φτάσουν στον προορισμό (ιδίως αν δεν γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής).

Ταυτόχρονα, η κατάσταση που βιώνουν πολλές μετανάστριες κατά τη μετανάστευση μπορεί να απεικονιστεί ως μια μορφή **διπλής απομόνωσης και περιθωριοποίησης**: συνήθως εμπλέκονται στα δίκτυα στα οποία ανήκουν οι αντίστοιχοι άνδρες μετανάστες στις χώρες και τις κοινότητές τους- επιπλέον, λόγω των ενδοκοινωνικών ιεραρχιών, οι μετανάστριες συχνά δεν είναι σε θέση να οικοδομήσουν νέες κοινωνικές σχέσεις και δίκτυα στο νέο οικισμό.

Όσον αφορά τη συμμετοχή τους στην **αγορά εργασίας**, ένα μέρος των μεταναστριών ωθείται να βρει απασχόληση σε **στερεοτυπικά πλαίσια εργασίας**, όπως η οικιακή φροντίδα, που συχνά συνοδεύεται από μορφές εκμετάλλευσης, κακής αμοιβής και κοινωνικής αορατότητας.

Προκειμένου να δημιουργηθεί ένα **σύστημα κοινωνικής προστασίας για τις μετανάστριες**, οι κυβερνήσεις οφείλουν να υιοθετήσουν μια **πολύπλευρη και ευαίσθητη ως προς το φύλο προσέγγιση** κατά τη διαμόρφωση νόμων, πολιτικών και κανονισμών και την παροχή σχετικών κοινωνικών υπηρεσιών. Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, έχουν αναπτυχθεί μέχρι σήμερα πολιτικές που αποσκοπούν στην ένταξη των μεταναστριών στις χώρες υποδοχής και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους: για τους προαναφερθέντες λόγους, τα μέτρα αυτά **υποστηρίζουν κυρίως τις μετανάστριες** στην πρόσβαση στα δικαιώματά τους για **υγειονομική περίθαλψη** και **εργασιακή ένταξη**.

Μπορούν να εντοπιστούν **κρίσιμα κενά** όσον αφορά τα **μοντέλα εφαρμογής** που θα υποστήριζαν πλήρως το

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

μεταναστευτικό σχέδιο και τη διαδικασία ένταξης μιας γυναίκας, ιδίως μακροπρόθεσμα. Τα μοντέλα αυτά περιλαμβάνουν συνήθως μια ποικιλία δράσεων κατά τις αρχικές φάσεις της προσαρμογής μιας μετανάστριας γυναίκας, οι οποίες εφαρμόζονται από άποψη έκτακτης ανάγκης- αντίθετα, η κατάσταση γίνεται πιο περίπλοκη αργότερα, στη συνέχεια του σταδίου προσαρμογής, δηλαδή όταν μια μετανάστρια γυναίκα αρχίζει να αντιμετωπίζει μια σειρά πρωτοφανών καταστάσεων στην πορεία της προς την ένταξη.

Ακολουθούν ορισμένες γενικές **συστάσεις** με στόχο την **ενίσχυση των πολιτικών** που θα πρέπει να ενδυναμώνουν και να υποστηρίζουν τις μετανάστριες όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και την ισότητα των φύλων:

- Ανάπτυξη μιας **μεταναστευτικής πολιτικής με ευαισθησία ως προς το φύλο και με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα**, η οποία θα ξεπερνά το στερεότυπο των μεταναστριών ως παθητικών θυμάτων και θα τις αναγνωρίζει ως ενεργούς συμμετέχοντες στις μεταναστευτικές διαδικασίες
- Ανάπτυξη **της ικανότητας των φορέων χάραξης πολιτικής και των οργάνων λήψης αποφάσεων** ώστε να διασφαλιστεί ότι προωθούν και προστατεύουν τα δικαιώματα των μεταναστριών ως βασικών παραγόντων της πολιτικής και οικονομικής ανάπτυξης
- Διασφάλιση ότι οι μετανάστριες γυναίκες απολαμβάνουν **ίση πρόσβαση στα κοινωνικά, πολιτιστικά, οικονομικά, αστικά και πολιτικά δικαιώματα** με τους πολίτες βάσει των διεθνών νόμων περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων (στον τομέα της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της κατάρτισης, της στέγασης, της υγειονομικής περίθαλψης κ.λπ.)
- Διασφάλιση ότι οι μετανάστριες μπορούν να αποκτούν, να αλλάζουν, να διατηρούν και να απονέμουν την **ιθαγένειά** τους σύμφωνα με τους σχετικούς διεθνείς νόμους περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Παροχή **ατομικών εγγράφων ταυτότητας** σε όλες τις μετανάστριες γυναίκες και κορίτσια, ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβασή τους στις αναγκαίες υπηρεσίες σύμφωνα με τα δικαιώματά τους.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διαδικτυακές πηγές

González Gago E., 2020, *Evaluation of the strengths and weaknesses of the Strategic Engagement for Gender Equality 2016-2019*, Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών & Μονάδα D.2 Ισότητα των Φύλων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/strategic_engagement_2016-2019_evaluation.pdf)

Ενώ ασχολείται με τη *Στρατηγική Δέσμευση για την Ισότητα των Φύλων 2016-2019*, η δημοσίευση επικεντρώνει την ανάλυση σε μεμονωμένους θεματικούς τομείς και την αξιολόγηση των δυνατών και αδύνατων σημείων του πλαισίου SEGE.

UN Women, 2015, *Women Migrant Workers' Human Rights*, Σειρά: TRANSFORMING OUR WORLD, UN Mujeres: Γραφείο Μεξικό.

(<https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2016/women-migrant-workers-human-rights.pdf>)

Ενώ ασχολείται με τα ανθρώπινα δικαιώματα που πρέπει να διασφαλίζονται στις γυναίκες μετανάστριες εργάτριες, το έγγραφο αυτό δίνει προσοχή στις σχέσεις μεταξύ φύλου και μετανάστευσης και στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες μετανάστριες στις χώρες προορισμού- διατυπώνει επίσης ορισμένες συστάσεις.

UN Women, 2017, *Recommendations for addressing women's human rights in the global compact for safe, orderly and regular migration*, Αποτελέσματα της συνάντησης εμπειρογνομόνων στη Γενεύη, Νοέμβριος 2016.

(<https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2017/Addressing-womens-human-rights-migration-en.pdf>)

Το έγγραφο αυτό παρέχει συστάσεις που υπογραμμίζουν την ανάγκη για μια προσέγγιση της διακυβέρνησης της μετανάστευσης με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα και με γνώμονα το φύλο και δίνουν σαφείς κατευθύνσεις για την πλήρη συμπερίληψη των δικαιωμάτων των γυναικών στη διαμόρφωση και την εφαρμογή του παγκόσμιου συμφώνου για την ασφαλή, ομαλή και κανονική μετανάστευση.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Καλές πρακτικές για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών που απευθύνονται στις μετανάστριες και τις ιδιαιτερότητές τους

Στο πλαίσιο των *προγραμμάτων ένταξης που αποσκοπούν στη συνοδεία των μεταναστριών* στην αυτονομία τους, *πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα* προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στις γυναίκες να επιτύχουν θετικά αποτελέσματα ως αποτέλεσμα της επιλογής τους να μεταναστεύσουν.

Η υιοθέτηση μεθοδολογιών και στρατηγικών βασισμένων σε μια *προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη το φύλο* κατά τη συνεργασία με τις μετανάστριες επιτρέπει την εστίαση στις ιδιαίτερες ανάγκες τους κατά τη μετανάστευση. Ο πρώτος στόχος σε αυτόν τον τομέα είναι να *σπάσει το στερεότυπο της μετανάστριας γυναίκας ως παθητικού θύματος*. Περαιτέρω, είναι σημαντικό να εργαστούμε για *τις δυνατότητες ενδυνάμωσης και χειραφέτησης* των μεταναστριών, ώστε να μπορέσουν να επιτύχουν ένα καλό επίπεδο *αυτονομίας* στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις επαγγελματικές και προσωπικές επιλογές τους.

Για να γίνει αυτό, οι μετανάστριες πρέπει να *γνωρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και την ισότητα των φύλων*.

Ακολουθούν ορισμένες *καλές πρακτικές* που αποσκοπούν στην υποστήριξη και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας των φύλων των μεταναστριών στις κοινωνίες υποδοχής, άρα είναι χρήσιμες για την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης των μεταναστριών και την προώθηση της γενικής ευημερίας τους κατά τη μετανάστευση:

- **Νομικές συμβουλές:** συχνά δωρεάν και συνήθως προσφερόμενες από ΜΚΟ, οι νομικές συμβουλές αποτελούν πλέον διαδεδομένη πρακτική σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Ο κύριος στόχος είναι η παροχή νομικής καθοδήγησης και βοήθειας στους μετανάστες/μετανάστριες στις γραφειοκρατικές διαδικασίες. Το πιο σημαντικό είναι ότι η πρακτική αυτή φέρνει τις μετανάστριες πιο κοντά στα δικαιώματά τους και στις πιθανές παραβιάσεις τους. Υπό αυτή την έννοια, ο σκοπός είναι να προωθηθεί η ενδυνάμωση των μεταναστριών γνωρίζοντας τα θεμελιώδη δικαιώματά τους σε κάθε τομέα (διαμονή, απασχόληση, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, φροντίδα παιδιών κ.λπ.) και ιδιαίτερα σε περίπτωση βίας λόγω φύλου, ρατσισμού, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης στο πλαίσιο της εργασίας.
- **Κοινωνικοπολιτική συμμετοχή και εκστρατείες ευαισθητοποίησης:** Η πρακτική της κοινωνικοπολιτικής συμμετοχής των μεταναστριών, που προωθείται κυρίως από τα δίκτυα υποστήριξης των μεταναστριών και τις πολιτιστικές ενώσεις, είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τον ενεργό ρόλο των μεταναστριών στην κοινωνία, τα δικαιώματά τους και την ισότητα των φύλων. Οι δράσεις αυτές είναι σημαντικές για την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση των διακρίσεων, των στερεοτύπων και των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων σε διάφορα επιχειρησιακά επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών/ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό, ο ρόλος τόσο των «παραδοσιακών» όσο και των πιο πρόσφατων μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διάδοση χρήσιμων πληροφοριών καθίσταται καθοριστικός στον τομέα αυτό.
- **Μαθήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτιση στις μεταναστευτικές σπουδές** που προορίζονται για επαγγελματίες (εκπαιδευτικούς, ιατρικό προσωπικό, κοινωνικούς λειτουργούς κ.λπ.) οι οποίοι πρόκειται να εργαστούν με μεταναστευτικό πληθυσμό. Ενώ απευθύνονται ειδικά στις μετανάστριες, μια πολυδιάστατη και διεπιστημονική προσέγγιση θα πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία περισσότερων γνώσεων και δεξιοτήτων σχετικά με το φαινόμενο της γυναικείας μετανάστευσης: κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να προσεγγίζεται σωστά η σχέση μεταξύ φύλου, μετανάστευσης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα προγράμματα σπουδών, ώστε οι μελλοντικοί επαγγελματίες να αποκτήσουν πλήρη επίγνωση των ειδικών αναγκών των μεταναστριών και να είναι σε θέση να οργανώσουν κατάλληλες παρεμβάσεις που θα πραγματοποιηθούν μαζί τους.
- **Συνεργασία κατά της εμπορίας ανθρώπων:** η συνεργασία με στόχο την καταπολέμηση της

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

εμπορίας ανθρώπων με ιδιαίτερη προσοχή στις μετανάστριες είναι μια καθιερωμένη πρακτική στην οποία συμμετέχουν διάφοροι κοινωνικοί φορείς (δημόσιοι και ιδιωτικοί) σε διάφορα επιχειρησιακά και εδαφικά επίπεδα (διεθνές, εθνικό, διαπεριφερειακό). Στόχος είναι η ενίσχυση του συστήματος δικτύων συνεργασίας γύρω από το θέμα της εμπορίας ανθρώπων και η ανάπτυξη σχετικών μέτρων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση του φαινομένου και στην παροχή βοήθειας στις μετανάστριες που έτυχε να είναι θύματά του (π.χ. κέντρα καταπολέμησης της βίας, καταφύγια).

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διαδικτυακές πηγές

EIGE (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων), 2019, *Gender-sensitive education and training for the integration of third-country nationals*, Gender mainstreaming, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(<https://eige.europa.eu/publications/gender-sensitive-education-and-training-integration-third-country-nationals-study>)

Η δημοσίευση αυτή εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η ισότητα των φύλων και η ενδυνάμωση των γυναικών λαμβάνονται υπόψη στις πολιτικές και τις δράσεις που υποστηρίζουν την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών και προτείνει την εκπαίδευση και κατάρτιση με ευαισθησία ως προς το φύλο ως επαγγελματική ικανότητα που πρέπει να χρησιμοποιείται στον συγκεκριμένο τομέα.

Mackay A., 2019, *Border Management and Gender*, Tool 6: Gender and Security Toolkit, DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women.

(<https://www.osce.org/files/f/documents/c/4/447049.pdf>)

Στο πλαίσιο των εργαλειακών DCAF, OSCE/ODIHR & UN Women, η συγκεκριμένη είναι αφιερωμένη στα Σύνορα, το φύλο και την ασφάλεια και περιλαμβάνει εννέα Εργαλεία και μια σειρά Ενημερωτικών Δελτίων Πολιτικής.

Boyd M., Grieco E., 2003, *Women and Migration: Incorporating Gender into International Migration Theory*, March 1, 2003, MPI.

(<https://www.migrationpolicy.org/article/women-and-migration-incorporating-gender-international-migration-theory>)

Η εργασία αποσκοπεί στην ανάπτυξη μιας προσέγγισης που να λαμβάνει υπόψη το φύλο στη μελέτη των διεθνών μεταναστεύσεων, προκειμένου να κατανοηθεί καλύτερα η συσχέτιση μεταξύ των σχέσεων, των ρόλων και των ιεραρχιών των φύλων κατά τη διάρκεια μιας μεταναστευτικής διαδικασίας και των επιπτώσεων και των αποτελεσμάτων που παράγονται όσον αφορά τις μεταναστευτικές πιθανότητες των γυναικών και των ανδρών.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Peroni L., 2018, *The borders that disadvantage migrant women in enjoying human rights*, Netherlands Quarterly of Human Rights 36(2): 93-110.

(<https://it.booksc.org/book/71085014/162daf>)

Το άρθρο αυτό διερευνά τις ανισότητες που διέπουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ενδέχεται να βιώνουν οι μετανάστριες. Βασιζόμενο στη θεωρία της διατομικότητας και στην έννοια της Ratna Karur για τα «κανονιστικά όρια του ανήκειν», το άρθρο διατυπώνει την έννοια των «διασταυρούμενων συνόρων της ανισότητας».

Mora C., Piper N. (έκδ.), 2021, *The Palgrave Handbook of Gender and Migration*, Palgrave Macmillan & Springer, Cham, Ελλάδα.

(<https://it.it1lib.org/book/16381640/3e3a33>)

Το βιβλίο αποτελεί έναν ουσιαστικό οδηγό για τη διατομεακή και σφαιρική προσέγγιση της μελέτης του φύλου και της μετανάστευσης: καλύπτει το φαινόμενο από τις θεωρητικές προοπτικές, μέσω της έμφυλης βίας και της εργασιακής ένταξης, μέχρι την έμφυλη διάσταση των δικαιωμάτων των μεταναστών, την κοινωνική πρόνοια και την πολιτική της ένταξης.

Hennebry J., Williams H.K.C. and K., 2021, *Gender and Migration Data: A Guide for Evidence-based, Gender-responsive Migration Governance*, International Organization for Migration (IOM), Geneva.

(https://publications.iom.int/system/files/pdf/Gender-and-Migration-Data_0.pdf)

Η παρούσα έκδοση παρέχει καθοδήγηση στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και τους επαγγελματίες σχετικά με την ανταπόκριση στο φύλο κατά τη συλλογή, την ανάλυση και τη χρήση των μεταναστευτικών δεδομένων για την άσκηση πολιτικής. Η ανάλυση φύλου και ποικιλομορφίας αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για τον εντοπισμό των αναγκών και την ανάπτυξη μεταναστευτικών πολιτικών με βάση την οπτική γωνία του φύλου.

Campani G., 2007, *Gender and Migration in Italy: State of the Art*, Working Paper No. 6 – WP4 January 2007.

(<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.585.925&rep=rep1&type=pdf>)

Το έγγραφο αυτό ασχολείται με την εργασιακή και κοινωνική ένταξη των γυναικών μεταναστριών στην Ευρώπη, στο παράδειγμα της Ιταλίας και του μεσογειακού μοντέλου. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται σε ορισμένες σημαντικές έννοιες, όπως η πολλαπλότητα των φωνών, η τριπλή καταπίεση των μεταναστριών και ο ρόλος τους ως ενεργά υποκείμενα.

Campani G., Lapov Z., 2015, *What Survival Strategies for Sub-Saharan Migrant Women? Networking Competences in a Gender-Aware Perspective*, Studi sulla formazione 1-2015: 7-46.

(<https://oajournals.fupress.net/index.php/sf/article/view/9263/9261>)

ή: https://flore.unifi.it/retrieve/handle/2158/1010036/66677/CampaniLapov_StudisullaFormazione_1-2015.pdf

Campani G., Lapov Z., 2015, *What Survival Strategies for Sub-Saharan Migrant Women? Networking Competences in a Gender-Aware Perspective*, Studi sulla formazione 1-2015: 7-46.

(<https://oajournals.fupress.net/index.php/sf/article/view/9263/9261>)

ή: https://flore.unifi.it/retrieve/handle/2158/1010036/66677/CampaniLapov_StudisullaFormazione_1-2015.pdf

Ως αποτέλεσμα του ευρωπαϊκού προγράμματος LeFamSol, η εργασία είναι αφιερωμένη στις μετανάστριες γυναίκες που κατάγονται από την υποσαχάρια Αφρική στη Νότια Ευρώπη. Στο πλαίσιο του Έργου αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα κατάρτισης με στόχο την ένταξη με παιδαγωγικές δράσεις προσανατολισμένες στην πράξη που βασίζονται σε στρατηγικές επιβίωσης και ικανότητες δικτύωσης σε συνδυασμό με την ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου.

Morokvašić M., 2014, *Gendering Migration*, Migracijske i etničke teme 30 (2014), N. 3: 355–378.

(<https://hrcak.srce.hr/file/200184>)

Η γεφύρωση της μετανάστευσης και του φύλου έφερε στην κορυφή της ερευνητικής ατζέντας ζητήματα που μέχρι πρότινος βρίσκονταν στο περιθώριο, δημιουργώντας νέες ορατότητες, αλλά αφήνοντας έξω άλλες έμφυλες διαστάσεις των σύνθετων μεταναστευτικών εμπειριών.

Bimbi F. (ed), 2013, *Agency of Migrant Women Against Gender Violence*, Edizioni alpha beta Verlag, Merano (BZ) & Drava Verlag, Klagenfurt/Celovec.

(<http://www.edizionalphabeta.it/142/Public/extra/SpeakOutEnglishReport.pdf>)

Το βιβλίο αυτό περιέχει την τελική συγκριτική έκθεση του ευρωπαϊκού προγράμματος SPEAK OUT! που αποσκοπεί στην ενδυνάμωση και την παροχή φωνής στις γυναίκες μετανάστες, πρόσφυγες και (εθνικές) μειονότητες (MREM) στην Ευρώπη, ώστε να προληφθεί και να σταματήσει η έμφυλη βία.

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Όσον αφορά την κοινωνική πρόνοια στην Ελλάδα, ο νόμος 4636/2019 (άρθρα 29, 30) προβλέπει πρόσβαση στην κοινωνική πρόνοια για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας χωρίς να κάνει διάκριση μεταξύ προσφύγων και δικαιούχων επικουρικής προστασίας. Οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας θα πρέπει να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα και να λαμβάνουν την αναγκαία κοινωνική βοήθεια σύμφωνα με τους όρους που ισχύουν για τους ημεδαπούς, χωρίς διακρίσεις. Δεν έχουν όλοι οι δικαιούχοι πρόσβαση σε κοινωνικά δικαιώματα και παροχές πρόνοιας. Στην πράξη, οι δυσκολίες στην πρόσβαση στα δικαιώματα οφείλονται σε γραφειοκρατικά εμπόδια, τα οποία δεν προβλέπουν την αδυναμία των δικαιούχων να υποβάλουν ορισμένα έγγραφα για το οικογενειακό επίδομα, το επίδομα μονογονεϊκής μητέρας, το επίδομα γέννησης, το φοιτητικό επίδομα, τα επιδόματα αναπηρίας, το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα και το επίδομα ανασφάλιστου συνταξιούχου. Εάν μια γυναίκα είναι αναγνωρισμένη πρόσφυγας ή δικαιούχος επικουρικής προστασίας, έχει το δικαίωμα από το νόμο να λαμβάνει τα απαραίτητα κοινωνικά επιδόματα υπό τους ίδιους όρους με τους Έλληνες υπηκόους. Η Εθνική Στρατηγική για την ένταξη του 2019 περιλαμβάνει: Μέτρο πολιτικής 2.1: Ενημέρωση και διευκόλυνση για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των νεοαφιχθέντων μεταναστών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε αγαθά και υπηρεσίες.

Πηγές

Τμήμα Πολιτικής Δημόσιας Υγείας/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Gent, PRAKSIS, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου, SynEirmos (2018). Έκθεση σχετικά με τις καλές πρακτικές (Παραδοτέο 1.1 του έργου LION). Συνθετική έκθεση. Έκθεση μέρος του έργου Local Alliance for Integration «776213/LION» (AMIF-2016-AG-INTE). Αθήνα: Τμήμα Πολιτικής Δημόσιας Υγείας/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Gent, PRAKSIS, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου, SynEirmos.

<http://allianceforintegration.eu/wp-content/uploads/2019/07/D1.1-Report-on-best-practices.pdf>

Η παρούσα έκθεση επιχειρεί να παρουσιάσει την πολιτική και τις καλές πρακτικές σε επίπεδο ΕΕ και κρατών-μελών της ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση της Ελλάδας, σχετικά με την κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής φροντίδας και της διαπολιτισμικής συνύπαρξης.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (EMN) (2014). Πρόσβαση των μεταναστών στην κοινωνική ασφάλιση και την υγειονομική περίθαλψη: Πολιτικές και πρακτικές. Συνθετική έκθεση του EMN για τη μελέτη του EMN για το 2013. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (EMN)/Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

https://emn.ie/files/p_201407070444042014_synthesis_report_migrant_access_to_social_security.pdf

Σκοπός της παρούσας μελέτης του EMN 2013 είναι να χαρτογραφήσει τις πολιτικές και τις διοικητικές πρακτικές που διαμορφώνουν την πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών στην κοινωνική ασφάλιση, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης.

Φούσκας, Θ., Martiniello, M., Κουλιεράκης, Γ., Οικονόμου, Κ., de Maio, A. και Μηνέ, Φ. (2020). Ετήσια έκθεση 2019 για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ελλάδα: Εθνική έκθεση: Μέρος 2 και παράρτημα στατιστικών στοιχείων. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (EPLO)/Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

https://ec.europa.eu/home-affairs/document/download/69914d51-b606-447b-95f3-2e4af9f982a2_en

Η Ετήσια Έκθεση Πολιτικής του 2019 έχει ως στόχο την ενημέρωση των κρατών-μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για όλες τις εξελίξεις που έλαβαν χώρα κατά το έτος 2019, στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου στην Ελλάδα.

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες/Βάση δεδομένων πληροφοριών για το άσυλο (AIDA) (2021).

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Κοινωνική πρόνοια - Ελλάδα. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους πρόσφυγες και τους εξόριστους. https://asylumineurope.org/reports/country/greece/content-international-protection/social-welfare/#_ftn3

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε πληροφορίες που παρέχονται από εθνικούς φορείς που σχετίζονται με τις διαδικασίες ασύλου.

Μαρίνη Φ. (2020). Migrants' Access to Social Protection in Greece. Σε: Lafleur JM., Vintila D. (eds) Migration and Social Protection in Europe and Beyond (Τόμος 1). Σειρά ερευνών IMISCOE. Cham: Springer, 195-209.

https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-030-51241-5_13.pdf

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται βασικά ζητήματα σχετικά με την πρόσβαση των αλλοδαπών που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα και των Ελλήνων πολιτών που διαμένουν στο εξωτερικό στο ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και αναδεικνύεται ο αντίκτυπός τους στην ανάπτυξη μιας υβριδικής ατζέντας για τη μη διάκριση κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και της προσφυγικής κρίσης του 2015.

Ψημμένος, Ι. (2007). Work culture and migrant women's welfare marginalization. The Greek Review of Social Research, 124, 9-33.

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/view/6790/6516>

Στο επίκεντρο της παρούσας εργασίας βρίσκεται η σχέση μεταξύ της εργασίας και της περιθωριοποίησης της πρόνοιας των μεταναστριών οικιακών βοηθών. Με βάση τα ευρήματα μιας ερευνητικής μελέτης (2005-2007) σχετικά με την πρόσβαση Αλβανών και Ουκρανών οικιακών βοηθών στην κοινωνική ασφάλιση, την ιατρική περίθαλψη και τη φροντίδα των παιδιών (π.χ. βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί), η εργασία υποστηρίζει ότι τα εμπόδια στην κοινωνική πρόνοια συγκροτούνται γύρω από την έλλειψη πόρων, τις διακρίσεις καθώς και τις συνθήκες και τις αξίες στην εργασία.

Ισπανία

Στην Ισπανία δεν υπάρχει ακόμη καμία κρατική ρύθμιση στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών. Το ισπανικό Σύνταγμα του 1978 δεν αναγνώριζε το δημόσιο σύστημα κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά για πρώτη φορά περιλάμβανε εντολή που απαιτούσε από τις δημόσιες αρχές να επιτελούν μια λειτουργία κοινωνικής πρόνοιας. Το άρθρο 1 ορίζει ότι η Ισπανία είναι «Κοινωνικό και δημοκρατικό κράτος δικαίου που υποστηρίζει την ελευθερία, τη δικαιοσύνη, την ισότητα και τον πολιτικό πλουραλισμό ως τις ανώτερες αξίες του νομικού της συστήματος». Ορίζει επίσης ότι οι αρμοδιότητες σε θέματα κοινωνικών υπηρεσιών αποδίδονται στις Αυτόνομες Κοινοότητες. Ως εκ τούτου, η Γενική Διοίκηση του Κράτους, οι Αυτόνομες Κοινοότητες και οι Τοπικές Εταιρείες (Δημοτικά Συμβούλια) είναι επίσημα υπεύθυνες, μέσω του **Δημόσιου Συστήματος Κοινωνικών Υπηρεσιών**, για τις κοινωνικές ανάγκες των πολιτών. Με την πάροδο των ετών, οι νόμοι για τις Κοινωνικές Υπηρεσίες έχουν εγκριθεί από τις Αυτόνομες Κοινοότητες, καθιστώντας τους πόρους, τις δράσεις και τα οφέλη διαθέσιμα σε άτομα και ομάδες για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους. Έχουν επίσης λάβει μέτρα για την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την εξάλειψη των αιτιών που οδηγούν στην περιθωριοποίηση. Ενδεικτικά, έχουν εγκριθεί οι πιο πρόσφατοι περιφερειακοί νόμοι για τις κοινωνικές υπηρεσίες που ακολουθούν:

- ΚΑΝΑΡΙΑ ΝΗΣΙΑ - [Νόμος 16/2019, της 2ας Μαΐου, για τις κοινωνικές υπηρεσίες των Καναρίων Νήσων](#)
- ΒΑΛΕΝΣΙΑΝΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ - [Νόμος 3/2019, της 18ης Φεβρουαρίου, σχετικά με τις κοινωνικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς στην Κοινότητα της Βαλένθια](#)
- ΑΝΔΑΛΟΥΣΙΑ - [Νόμος 9/2016, της 27ης Δεκεμβρίου, σχετικά με τις κοινωνικές υπηρεσίες της Ανδαλουσίας](#)
-

Το κεφάλαιο αυτό διερευνά το ρόλο των Κοινωνικών Υπηρεσιών όσον αφορά την υποστήριξη που

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

παρέχεται στις μετανάστριες που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις. Ασχολείται με τα αποτελεσματικά, πραγματικά και επιτυχημένα μέτρα και στρατηγικές, λαμβάνοντας υπόψη την εκπλήρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως ουσιώδες στοιχείο και βασιζόμενο σε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση. Σκοπός είναι η δημιουργία ενός συστήματος κοινωνικής προστασίας για τις μετανάστριες ακολουθώντας μια πολυδιάστατη και ευαίσθητη ως προς το φύλο προσέγγιση, στην οποία οι κυβερνήσεις διαμορφώνουν νόμους και πολιτικές σύμφωνα με τις κοινωνικές υπηρεσίες προσαρμοσμένες στην πραγματικότητα των μεταναστριών. Στο πλαίσιο των καλών πρακτικών, με στόχο την υποστήριξη και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστριών και της ισότητας των φύλων στις κοινωνίες υποδοχής, παρουσιάζουμε εδώ παραδείγματα επιτυχημένων δράσεων που διεξάγονται επί του παρόντος από τη δημόσια διοίκηση:

- Στην Αυτόνομη Κοινότητα της La Rioja, οι κοινωνικές υπηρεσίες διαθέτουν ένα πρόγραμμα υποδοχής για μετανάστριες σε καταστάσεις κοινωνικής ευαλωτότητας. Προσφέρει υπηρεσίες επείγουσας φροντίδας, όπως αρχική υποστήριξη, συνοδεία, στέγαση και συντήρηση, προγράμματα κατάρτισης, προγράμματα παρέμβασης για την ένταξη στην εργασία και δραστηριότητες διαπολιτισμικής συνύπαρξης. <https://www.larioja.org/servicios-sociales/es/inmigracion/acogida-mujeres-inmigrantes>
- Στην Αυτόνομη Κοινότητα της Ανδαλουσίας, το περιφερειακό Υπουργείο Ισότητας, Κοινωνικών Πολιτικών και Συμβιβασμού έχει δημιουργήσει μια **υπηρεσία νομικής συνδρομής για μετανάστριες γυναίκες θύματα έμφυλης βίας** για την παροχή **νομικών συμβουλών**. Σε συνεργασία με την [Ισπανική Επιτροπή για την παροχή βοήθειας στους πρόσφυγες \(CEAR\)](#), η εξειδικευμένη υπηρεσία υποστήριξης και νομικών συμβουλών είναι δωρεάν για τις αλλοδαπές γυναίκες θύματα έμφυλης βίας. Όσον αφορά άλλα θέματα, όπως η οικογενειακή επανένωση, η ενημέρωση και υποστήριξη των γυναικών γενικά, καθώς και οι επαφές με ενώσεις και ομοσπονδίες μεταναστριών στην Ανδαλουσία κ.ά., μπορείτε να συμβουλευτείτε τον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://www.juntadeandalucia.es/temas/familias-igualdad/inmigracion/mujeres.html#toc-m-s-informaci-n>

Κλείνουμε αυτό το κεφάλαιο με μια μελέτη περίπτωσης με τίτλο «**The power of dreams, persistence and collaboration. From Mexico to Spain**» (Η δύναμη των ονείρων, της επιμονής και της συνεργασίας. Από το Μεξικό στην Ισπανία), η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MzU = Σε αυτή τη συνέντευξη, η πρωταγωνίστρια αφηγείται τις δυσκολίες της διαδικασίας ένταξής της για την απόκτηση κατοικίας που οφείλονται, μεταξύ άλλων παραγόντων, στο γεγονός ότι είναι αλλοδαπή.

Βιβλιογραφία/Διαδικτυακές πηγές

The management of the care crisis and its relationship with the feminisation of migration: comparative analysis of the Spanish and Chilean models

<http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/14297>

Το παρόν άρθρο έχει ως στόχο να προσδιορίσει και να συγκρίνει τα μοντέλα διαχείρισης της κρίσης υγειονομικής περιθάλψης στην Ισπανία και τη Χιλή. Επιδιώκει να κατανοήσει πώς ανταποκρίθηκαν οι κοινωνικές πολιτικές όσον αφορά την κατανομή της κοινωνικής ευθύνης για τη φροντίδα των εξαρτημένων ατόμων στο κράτος, την αγορά, την κοινότητα και την οικογένεια. Επιδιώκει επίσης να προσδιορίσει ποιο καθεστώς κοινωνικής πρόνοιας συνδέεται με αυτή την κατανομή.

Community social actions of immigrant women's associations in times of crisis
<http://www.inguruak.eus/index.php/inguruak/article/view/44>

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Το άρθρο αυτό αναλύει την κοινωνικοοικονομική και οικογενειακή πραγματικότητα των μεταναστριών στη Χώρα των Βάσκων και προσπαθεί να κάνει ορατή τη δική τους συλλογική δράση. Επιδιώκει επίσης να δείξει τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους ανταποκρίνονται στις καταστάσεις ανάγκης που έχουν να αντιμετωπίσουν ως αποτέλεσμα των μεταναστευτικών τους σχεδίων.

Migration Policies, Participation and the Political Construction of Migration in Spain (2021).
https://digital.csic.es/bitstream/10261/252957/1/migration_policies_participation_policial.pdf

Το άρθρο αυτό παρέχει μια κατάσταση της έρευνας σχετικά με τις μεταναστευτικές πολιτικές, τη συμμετοχή και την πολιτική κατασκευή της μετανάστευσης στην Ισπανία.

Γαλλία

Στη Γαλλία, η οπτική γωνία του φύλου και η προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία στις κοινωνικές υπηρεσίες που υποστηρίζουν τις μετανάστριες. Μπορούν να ζητήσουν βοήθεια από διάφορα είδη υπηρεσιών που λειτουργούν είτε από δημόσιες υπηρεσίες είτε από ΜΚΟ και ενώσεις, όπου η συμμετοχή τους θεωρείται βασικός παράγοντας για την αποτελεσματικότητα των δράσεων και την ενδυνάμωση των γυναικών.

Για περισσότερα από είκοσι χρόνια, οι κοινωνικές, ιατροκοινωνικές και υγειονομικές πολιτικές έχουν θέσει ως στόχο να θέσουν το άτομο ή την οικογένειά του σε θέση λήψης αποφάσεων για όλα τα σχέδια και τα μέσα που το αφορούν, ώστε να το καταστήσουν υποκείμενο και όχι αντικείμενο κοινωνικών και ιατρικών παρεμβάσεων. Αυτή η σημαντική εξέλιξη των δημόσιων πολιτικών βασίστηκε στο «μοντέλο κοινωνικής συμμετοχής», το οποίο ισχυρίζεται ότι κάθε άτομο, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων, πρέπει να γίνει φορέας της ζωής του καθώς και του κοινωνικού σώματος. Ο νόμος της 2ας Ιανουαρίου 2002 για την ανανέωση της κοινωνικής και ιατροκοινωνικής δράσης αποτελεί ένα καλό παράδειγμα. Βασίζεται στην αρχή ότι οι κοινωνικές και ιατροκοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να αποτελούν μέσο ανάπτυξης των ευκαιριών, της αυτονομίας και της κοινωνικής συμμετοχής όλων των μελών της κοινωνίας, έτσι ώστε να έχουν τις ίδιες πιθανότητες να ανήκουν και να συμμετέχουν στην κοινοτική ζωή, ανεξάρτητα από τις κοινωνικές ιδιαιτερότητες ή τις αναπηρίες τους.

Δίνεται μεγαλύτερη προσοχή στη βία και την κακοποίηση στην οποία είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες οι μετανάστριες. Παρέχονται ειδικές δράσεις και υπηρεσίες για τις μετανάστριες σε θέματα νομικής συνδρομής, καταφυγίων έκτακτης ανάγκης, στέγασης, υγειονομικής περίθαλψης, ψυχολογικής υποστήριξης, κατάρτισης για την ένταξη στην αγορά εργασίας κ.λπ. Οι πολιτικές τείνουν να διευκολύνουν την ένταξη των μεταναστριών που είναι θύματα βίας λόγω του φύλου, της καταγωγής, της θρησκείας ή της μεταναστευτικής τους κατάστασης. Τον Νοέμβριο του 2021, ο υπουργός Εσωτερικών Gérald Darmanin συνέστησε έντονα τη νομιμοποίηση των μεταναστριών που είναι θύματα βίας. Ωστόσο, αυτές οι προστασίες και οι προαγωγές θα μπορούσαν να παράγουν ένα διαστρεβλωμένο αποτέλεσμα, όπου η θυματοποίηση θα μπορούσε να αποτελέσει στρατηγική για την απόκτηση πρόσβασης στους τομείς όπου η είσοδος της απαγορεύεται σε ορισμένες μετανάστριες για διάφορους λόγους (π.χ. Σε υπερπλήρεις κοινωνικές υπηρεσίες όπου οι προτεραιότητες δίνονται σε θύματα βίας ή σε ανύπαντρες μητέρες με ανήλικα παιδιά).

Η πρόσβαση των μεταναστριών στις δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες θα μπορούσε να είναι άνιση και περιορισμένη υπό συνθήκες νομικού καθεστώτος, εργασιακής κατάστασης, οικογένειας και αναγκών φροντίδας των παιδιών τους. Οι περισσότερες κοινωνικές υπηρεσίες εξακολουθούν να βασίζονται στο μοντέλο της οικογενειακής επανένωσης, όπου η πρόσβαση των μεταναστριών συνδέεται συχνά με τον ρόλο της μητρότητας ή ως εξαρτώμενη από τον σύντροφό τους, ενώ ένας αυξανόμενος αριθμός μεταναστριών φτάνει στη Γαλλία μόνη της για τη χειραφέτησή της και τα προσωπικά και επαγγελματικά της επιτεύγματα.

Είναι αρκετά συχνό το φαινόμενο να βλέπουμε μετανάστες να εισέρχονται σε ορισμένους τομείς της

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

κοινωνίας, αλλά να τους αρνούνται την είσοδο σε άλλους. Οι πολύπλοκες διοικητικές και γραφειοκρατικές διαδικασίες συμβάλλουν στη ρύθμιση των μεταναστών που θα έπρεπε να καταβάλλουν πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια για να παραμείνουν από το να φτάσουν απλώς στη χώρα υποδοχής. Οι διαδικασίες αυτές μπορούν επίσης να αποτελέσουν ένα εργαλείο για να δικαιολογηθεί η διαφορετική πρόσβαση των μεταναστών σε περιορισμένες κοινωνικές υπηρεσίες, όπως η δημόσια κοινωνική στέγαση στη μητρόπολη (π.χ. Παρίσι) ή την υγειονομική περίθαλψη ή άλλες υπηρεσίες κορεσμένες, ιδίως στο πλαίσιο δημοσιονομικών πιέσεων (π.χ. Υπηρεσίες προσφοράς ταχυδρομικής διεύθυνσης για άστεγους). Επιπλέον, η συνεχής κατάσταση εγγράφων - μη εγγράφων ορισμένων μεταναστών καθιστά πιο περίπλοκη την πρόσβασή τους στις κοινωνικές υπηρεσίες και θα μπορούσε να προκαλέσει παραβίαση της πρόσβασης στα δικαιώματά τους.

Πηγές

Conceptualising the Role of Deservingness in Migrants' Access to Social Services.

<http://doi:10.1017/S1474746421000117>

Το άρθρο αυτό αναλύει το ρόλο της αξιοπρέπειας στην πρόσβαση των μεταναστών στις κοινωνικές υπηρεσίες. Επισημαίνει τον τρόπο με τον οποίο ο μεταναστευτικός έλεγχος εφαρμόζεται στη μετά την είσοδο περιορίζοντας και εξαρτώντας την πρόσβασή τους στις κοινωνικές υπηρεσίες.

Immigrants in France: A female majority

<https://doi.org/10.3917/popsoc.502.0001>

Η μελέτη αυτή επιβεβαιώνει τη θηλυκοποίηση της μετανάστευσης στη Γαλλία, όπου οι γυναίκες μετανάστριες δεν είναι πλέον εκείνες που μεταναστεύουν για να συναντήσουν τον σύντροφό τους. Όλο και περισσότερες γυναίκες μετανάστριες μεταναστεύουν για τη χειραφέτηση και τα επιτεύγματά τους.

Ιταλία

Στο ιταλικό πλαίσιο, η κοινωνική παρέμβαση για τους μετανάστες στηρίζεται σε μια προσέγγιση «έκτακτης ανάγκης»: αυτό πρακτικά σημαίνει ότι στους μετανάστες προσφέρεται μια βασική υποστήριξη (διοικητική, υλική, ιατρική ή άλλη ανάλογα με την περίπτωση) κατά τη φάση της άφιξης, η οποία προστίθεται περαιτέρω από ειδικές πολιτικές και υπηρεσίες που υποστηρίζουν ορισμένες από τις περαιτέρω ανάγκες τους που σχετίζονται με την ένταξη.

Σε κανονιστικό επίπεδο, υπάρχει ο **Περιφερειακός νόμος 41/2005** (24 Φεβρουαρίου 2005): Ολοκληρωμένο σύστημα παρεμβάσεων και υπηρεσιών για την προστασία των δικαιωμάτων της κοινωνικής ιθαγένειας. Ωστόσο, δεν υπάρχουν ούτε εθνικές ούτε περιφερειακές πολιτικές που να εστιάζουν στις γυναίκες μετανάστριες, οι οποίες παίζουν ενεργό ρόλο στα μεταναστευτικά σχέδια και εμπειρίες.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ένταξής τους, οι μετανάστριες μπορεί να αντιμετωπίζουν, τουλάχιστον εν μέρει, διαφορετικές καταστάσεις και προβλήματα σε σύγκριση με αυτά που αφορούν τους μετανάστες άνδρες. Κατά συνέπεια, οι υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης θα πρέπει να γνωρίζουν αυτές τις ιδιαιτερότητες που οφείλονται στο φύλο και να είναι έτοιμες να τις αντιμετωπίσουν με βάση την **οπτική γωνία του φύλου**: διαφορετικά, υπάρχει κίνδυνος να ενισχυθούν οι μηχανισμοί κοινωνικού, οικονομικού ή άλλου αποκλεισμού στην κοινωνία υποδοχής.

Σε σύγκριση με ό,τι βιώνουν γενικά οι μετανάστες άνδρες, οι συνθήκες που αντιμετωπίζουν πολλές μετανάστριες μπορούν να απεικονιστούν ως μια μορφή **διπλής απομόνωσης και περιθωριοποίησης**: λόγω των ενδοομαδικών ιεραρχιών, οι μετανάστριες συχνά αποκλείονται από τη δυνατότητα να οικοδομήσουν νέες κοινωνικές σχέσεις και δίκτυα σε έναν νέο οικισμό- επιπλέον, μια τέτοια κατάσταση καθιστά πιο προβληματική την ήδη δύσκολη εργασιακή τους ένταξη.

Όσον αφορά τις **υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης** για τους μετανάστες στην Ιταλία, πολλές από αυτές είναι αποκεντρωμένες και διανέμονται μέσω **εδαφικών δικτύων**. Ένα μεγάλο μέρος των **πρωτοβουλιών**, συμπεριλαμβανομένων των συνεργατικών σχεδίων, των προγραμμάτων βοήθειας και των

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

κοινωνικοπολιτιστικών δραστηριοτήτων που αφορούν τους μετανάστες, αναπτύσσονται σε **διάφορα εδαφικά επίπεδα** (ιδίως τοπικά ή περιφερειακά) και υλοποιούνται από ΜΚΟ, ενώσεις και κοινωνικούς συνεταιρισμούς: αυτό είναι στην πραγματικότητα το πλαίσιο που προσφέρει τις πιο εύγλωττες και ουσιαστικές εμπειρίες συμμετοχής και ένταξης των μεταναστών και δημιουργεί μεγαλύτερο αντίκτυπο στις διαδικασίες ένταξης του μεταναστευτικού πληθυσμού στην Ιταλία. Αυτό ισχύει, τέλος, για τις **πρωτοβουλίες** που είναι αφιερωμένες στις **μετανάστριες**, καθώς και για την κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και πολιτική συμμετοχή, συμμετοχή και ενσωμάτωσή τους. Ορισμένες από αυτές τις υπηρεσίες είναι:

- υποδοχή (για όσες την χρειάζονται στο αρχικό στάδιο)
- πολιτιστική-γλωσσική διαμεσολάβηση
- μαθήματα γλώσσας
- σχολική εκπαίδευση των παιδιών
- επαγγελματική κατάρτιση
- δραστηριότητες με γυναίκες
- υποστήριξη σε γραφειοκρατικές διαδικασίες
- υποστήριξη στην ένταξη στην απασχόληση κ.λπ.

Συστάσεις. Δεδομένου ότι οι διαδικασίες κοινωνικής ένταξης ακολουθούν υποκειμενικά και μη τυποποιημένα πρότυπα, θα ήταν σκόπιμο οι εθνικοί κανονισμοί και οι κατευθυντήριες γραμμές να βασίζονται σε **συγκεκριμένες ανάγκες των μεταναστριών** και να αναπτύσσονται σε **μακροπρόθεσμη προοπτική**. Ακολουθούν ορισμένες συστάσεις με στόχο την ενίσχυση των πολιτικών και των υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης για τις μετανάστριες:

- ανάπτυξη μιας πολιτικής ένταξης που να **λαμβάνει υπόψη το φύλο** και να **βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα**
- υποστήριξη των μεταναστριών με την υιοθέτηση στρατηγικών που βασίζονται σε μια **προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη το φύλο**
- προώθηση των δυνατοτήτων **ενδυνάμωσης των μεταναστριών** και των **διαδικασιών χειραφέτησης**
- παροχή πιο συστηματικής υποστήριξης στην **κατάρτιση** και την επιλογή σπουδών
- ενίσχυση της υποστήριξης και της πρόσβασης σε υπηρεσίες **υγειονομικής περίθαλψης** με ιδιαίτερη προσοχή στη σεξουαλική υγεία
- ενίσχυση της υποστήριξης για την **εξεύρεση εργασίας**.

«Participation as Emancipation» (Η συμμετοχή ως χειραφέτηση) https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDk=: η πρωταγωνίστρια της ιστορίας αναδεικνύει τον ρόλο που διαδραματίζουν οι ενώσεις στην κοινωνική ένταξη των μεταναστριών: στην πραγματικότητα, οι ενώσεις αποτελούν θεμελιώδες εργαλείο ενδυνάμωσης, αυτογνωσίας και χειραφέτησης των μεταναστριών στην Ιταλία.

Πηγές

Tognetti M., 2016, *Donne e processi migratori tra continuità e cambiamento, Paradoxa X(3)*, Luglio/Settembre 2016, σ. 69- 88.

(<https://boa.unimib.it/retrieve/handle/10281/140154/199036/PARADOXATognetti2016.pdf>)

Το άρθρο αυτό μιλάει για τον ενεργό ρόλο (*agency*) των γυναικών στις μεταναστευτικές διαδικασίες, με ιδιαίτερη αναφορά στο ιταλικό πλαίσιο ξεκινώντας από τη δεκαετία του 1970 μέχρι σήμερα.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Bonora N., 2011, Donne migranti, protagoniste attive nei processi di trasformazione, *Ricerche di Pedagogia e Didattica*, 6, 1 – Pedagogia di Genere.

(<https://rpd.unibo.it/article/view/2235>)

Το άρθρο αυτό επιχειρεί να συμβάλει στην ανατροπή ορισμένων ευρέως διαδεδομένων πεποιθήσεων σχετικά με τις μετανάστριες και τη μετανάστευση των γυναικών, τονίζοντας ιδιαίτερα τα οικονομικά και πολιτιστικά οφέλη. Αναλύει εθνικές και διεθνείς εκθέσεις, βιβλιογραφικές πηγές και συνεντεύξεις.

BASE – Servizi di sostegno per le ragazze e donne migranti e rifugiate nei casi di violenza sessuale e di genere

(<https://cesie.org/project/base/>)

Ο δικτυακός τόπος του προγράμματος BASE αναφέρει μια σειρά από πρακτικές για την κοινωνική ένταξη των κοριτσιών και των γυναικών μεταναστών, καθώς και ορισμένες στρατηγικές για κοινωνικές υπηρεσίες με προσέγγιση της διάστασης του φύλου στο ιταλικό πλαίσιο.

Programma Integra. Area inclusione sociale e accoglienza

(<https://www.programmaintegra.it/wp/attivita/area-inclusione-sociale/progetti-conclusi-area-inclusione-sociale/>)

Το πρόγραμμα Integra συγκεντρώνει μια σειρά ειδικών έργων για τις μετανάστριες με στόχο την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ψυχοφυσικής τους ευημερίας.

Πορτογαλία

Οι κοινωνικές υπηρεσίες για τους μετανάστες απορρέουν από ένα σύνολο δημόσιων μέτρων που υλοποιούνται από τη δημιουργία συγκεκριμένων χώρων, οι οποίοι παρέχουν υποστήριξη στη διαδικασία ένταξης και ενσωμάτωσης. Οι υπηρεσίες αυτές σχεδιάζονται με γνώμονα τον προσανατολισμό των γυναικών και των ανδρών, γεγονός που υποδηλώνει ένα κενό στην προσέγγιση της οπτικής του φύλου. Παρόλα αυτά, είναι δυνατόν να εντοπιστούν ορισμένα μέτρα που αποσκοπούν στην προστασία των γυναικών, τα οποία θα προσδιορίσουμε στο σημείο (iii).

Η δομή που έχει δημιουργηθεί για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών συστηματοποιείται ως εξής: (i) Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου υπηρεσιών- (ii) σχεδιασμός προγραμμάτων που απευθύνονται σε ομάδες-στόχους και (iii) νομική προστασία συγκεκριμένων περιστάσεων.

Ως προς το σημείο (i) με το διάταγμα αριθ. 203/2016, της 25ης Ιουλίου δημιουργήθηκε το Εθνικό Δίκτυο Υποστήριξης για την Ένταξη των Μεταναστών (RNAIM). Το δίκτυο αυτό ενσωματώνεται από τα Εθνικά και τα Τοπικά Κέντρα Υποστήριξης για την Ένταξη των Μεταναστών (CNAIM και CLAIM). Οι χώροι αυτοί λειτουργούν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, μέσω ολοκληρωμένων κέντρων παροχής υπηρεσιών, οι οποίες περιλαμβάνουν γενικές πληροφορίες, υποστήριξη στην νομιμοποίηση, τον τρόπο απόκτησης ιθαγένειας, τα εργασιακά δικαιώματα, την οικογενειακή επανένωση, τη στέγαση, την εθελοντική επιστροφή, την εκπαίδευση και την υγεία. Μέσω αυτών, σκοπεύουμε να δημιουργήσουμε μια υπηρεσία εγγύτητας, προωθώντας την άρθρωση των τοπικών δομών, ώστε να καταστεί δυνατή η ταχύτερη ένταξη και επίλυση των προβλημάτων. Από τις μελέτες περιπτώσεων αναδείχθηκε η σημασία του ρόλου που διαδραματίζουν οι φοιτητικοί σύλλογοι, τα οικογενειακά δίκτυα και οι θρησκευτικές οντότητες, αναδεικνύοντας τον πολυτομεακό χαρακτήρα της ένταξης.

Ως προς το σημείο (ii) δύο συγκεκριμένα προγράμματα είναι αξιοσημείωτα. Το πρώτο εγκρίθηκε με το ψήφισμα αριθ. 151/2018, της 22ας Νοεμβρίου, με το οποίο υλοποιήθηκε το πρόγραμμα Choices. Αποστολή του είναι η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των παιδιών και των νέων σε ευάλωτα περιβάλλοντα, ιδίως των απογόνων μεταναστών. Ένας από τους κύριους στόχους του είναι η πρόληψη και η καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων και βίας μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, όπου οι παραδοσιακές επιβλαβείς πρακτικές, η ταυτότητα φύλου ή η βία έχουν εξέχουσα θέση. Ένα δεύτερο μέτρο προέκυψε με τον νόμο 67/2004 της 25ης Μαρτίου, ο οποίος δημιούργησε ένα εθνικό μητρώο για τους ανήλικους αλλοδαπούς, ώστε να τους διασφαλίζεται η υγειονομική περίθαλψη και η εκπαίδευση.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Ός προς το σημείο (iii) ξεχωρίζει ο Νόμος αριθ. 93/2017 της 2ας Αυγούστου, ο οποίος περιέχει μέτρα για την πρόληψη, την απαγόρευση και την καταπολέμηση των διακρίσεων με βάση τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, το χρώμα, την εθνικότητα, την καταγωγή ή το έδαφος καταγωγής. Το μέσο αυτό παρακολουθείται από την Επιτροπή για την Ισότητα και κατά των φυλετικών διακρίσεων, η οποία εποπτεύει θέματα που αφορούν την κοινωνική προστασία, τις κοινωνικές παροχές, την εκπαίδευση, την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και τον πολιτισμό. Η οπτική γωνία του φύλου είναι πιο εμφανής εδώ μέσω των συνεργιών που δημιουργούνται με την Επιτροπή για την Ιθαγένεια και την Ισότητα των Φύλων και την Επιτροπή για την Ισότητα στην Εργασία και την Απασχόληση. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ο ρόλος της ARAV στην υποδοχή των μεταναστών, ανεξάρτητα από το αν η κατάστασή τους έχει νομιμοποιηθεί ή όχι.

Οι γυναίκες που ερωτήθηκαν σημείωσαν τη βραδύτητα των διαδικασιών, αλλά ανέφεραν ως παράγοντα διευκόλυνσης την πρόσβαση σε εκπαιδευτικές επιχορηγήσεις ή την υποκατάσταση του κράτους στην άσκηση των γονικών ευθυνών όταν υπάρχει ένας γονέας που αδυνατεί να ανταποκριθεί.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας μιας μετανάστριας στην Πορτογαλία με τίτλο «The education of sons and daughters as a life project» (Η εκπαίδευση των γιων και των θυγατέρων ως σχέδιο ζωής), η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Mzg=. Αυτή η ιστορία επιτυχίας δείχνει τη ζωή μιας γυναίκας της οποίας κύριος στόχος είναι να εξασφαλίσει στα παιδιά της τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες για να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Η ανάγκη υποστήριξης της ένταξης των παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο στο σχολείο αναφέρεται επίσης στην ιστορία επιτυχίας «From a dark city to a city of smiles!» (Από μια σκοτεινή πόλη σε μια πόλη γεμάτη χαμόγελα!), η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NTY=.

Πηγές

Promoção da Interculturalidade e da Integração de Proximidade – Manual para técnicos [Promotion of Interculturality and Integration of Proximity – Manual for technicians]

https://www.acm.gov.pt/documents/10181/41781/manual_net+%282%29_claii.pdf/a4e41597-2701-41ab-b321-9647823cdb40

Το εγχειρίδιο αυτό συνδυάζει τον προβληματισμό και τη γνώση μακροσκοπικού και θεωρητικού-ενοσιολογικού χαρακτήρα της ακαδημίας με τον προβληματισμό και τη μικρογνώση, που εδράζεται στην εμπειρία και τη βαθιά γνώση των προβλημάτων, που κατέχουν οι τεχνικοί και οι τεχνικοί που αναπτύσσουν δραστηριότητες στον τομέα της ένταξης των μεταναστών σε τοπικό επίπεδο.

Guia de Acolhimento para Migrantes [Reception Guide for Migrants]

<https://www.acm.gov.pt/documents/10181/0/Guia+de+Acolhimento+para+Migrantes/26d16add-11ef-4330-beb8-04ae262ad72b>

Αυτός ο Οδηγός Υποδοχής Μεταναστών είναι ένα απαραίτητο εργαλείο για όλους όσους, επί τόπου, επιδιώκουν να συμβάλουν στη βελτίωση της ένταξης των αλλοδαπών που επιλέγουν την Πορτογαλία ως χώρα για τα σχέδια ζωής τους.

Σλοβενία

Σε αυτό το κεφάλαιο, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Job-related opportunities, overcoming language barrier and challenges from the perspective of young migrant woman» (Ευκαιρίες που σχετίζονται με την εργασία, υπέρβαση του γλωσσικού εμποδίου και προκλήσεις από την οπτική γωνία μιας νεαρής μετανάστριας), η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=NjY= Αυτή η ιστορία επιτυχίας απεικονίζει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις ευκαιρίες για τους νέους μετανάστες από την οπτική γωνία του φύλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ
Γαλλία	Αναπτύσσεται ένα «μοντέλο κοινωνικής συμμετοχής» όπου κάθε άτομο είναι παράγοντας στη δική του ζωή. Βασίζεται επίσης στο μοντέλο οικογενειακής επανένωσης.	Ανάπτυξη συγκεκριμένων δράσεων και υπηρεσιών για μετανάστριες. Η διάσταση του φύλου και η χωρίς αποκλεισμούς προσέγγιση για τις κοινωνικές υπηρεσίες λαμβάνονται υπόψη όλο και περισσότερο.
Ελλάδα	Πρόσβαση στην κοινωνική πρόνοια για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ προσφύγων και δικαιούχων επικουρικής προστασίας. Στην πράξη, οι δυσκολίες πρόσβασης στα δικαιώματα πηγάζουν από γραφειοκρατικά εμπόδια.	Ορισμένες από τις στρατηγικές είναι η προώθηση της πληροφόρησης και η διευκόλυνση της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες για τους νεοαφιχθέντες μετανάστες και τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας.
Ιταλία	Η παρέμβαση πραγματοποιείται με αποκεντρωμένο τρόπο, σε διαφορετικά εδαφικά επίπεδα και με προσέγγιση έκτακτης ανάγκης.	Μερικές από τις στρατηγικές και τις δράσεις που αναπτύχθηκαν είναι οι εξής: υποδοχή, πολιτισμική-γλωσσική διαμεσολάβηση, γλωσσικά μαθήματα, σχολική εκπαίδευση των παιδιών, επαγγελματική κατάρτιση, δραστηριότητες με γυναίκες, υποστήριξη σε γραφειοκρατικές διαδικασίες, υποστήριξη στην εργασιακή ένταξη κ.λπ.
Πορτογαλία	Μέσω του Εθνικού Δικτύου Υποστήριξης για την Ένταξη Μεταναστών (RNAIM) δημιουργείται μια υπηρεσία εγγύτητας με βάση τη διάρθρωση των τοπικών δομών.	Δημιουργούνται συνέργειες με διαφορετικές επιτροπές για την προώθηση της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου.
Σλοβενία	Διαφορετικοί ΜΚΟ διαχειρίζονται ποικίλα προγράμματα που περιλαμβάνουν κοινωνικές υπηρεσίες για μετανάστριες (π.χ. Zavod Tri Škofja Loka, Društvo UP Jesenice, Zavod PiNA Koper, Slovene Philanthropy κ.λπ.)	Οι ΜΚΟ δίνουν τη δυνατότητα στις μετανάστριες να συμμετάσχουν στις δραστηριότητές τους. Σε ορισμένα προγράμματα και πρωτοβουλίες οι μετανάστριες αντιμετωπίζονται ως συνεργάτες και δίνεται προτεραιότητα στις ανάγκες τους. Οι μετανάστριες στοχεύονται επίσης σε προγράμματα για την προστασία των θυμάτων και σε τοπικά προγράμματα πολιτιστικής προβολής που εστιάζουν στην εθνική κουζίνα, στους χορούς, στη λαογραφία και άλλα.
Ισπανία	Αποκεντρωμένο μοντέλο όπου οι αρμοδιότητες των κοινωνικών υπηρεσιών εμπίπτουν στις αυτόνομες κοινότητες.	Ανάπτυξη προγραμμάτων που απευθύνονται αποκλειστικά σε μετανάστριες, όπως το Πρόγραμμα για μετανάστριες σε καταστάσεις κοινωνικής ευπάθειας. (Αυτόνομη κοινότητα της La Rioja)

Γενικές ιδέες

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Γενικά, παρατηρείται ότι στα πλαίσια της μελέτης οι κοινωνικές υπηρεσίες παρέχουν μια υπηρεσία σε τοπικό επίπεδο. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται πιο άμεση και συγκεκριμένη προσοχή.

Είναι απαραίτητο να τονιστεί η σημασία της δημιουργίας συνεργειών μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων και ιδρυμάτων. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Ιταλίας, όπου έχουν δημιουργηθεί συνέργειες μεταξύ διαφόρων επιτροπών, κοινωνικών παραγόντων και ιδρυμάτων, σε διαφορετικά εδαφικά και επιχειρησιακά επίπεδα.

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Στην Ενότητα 6 εκτιμούμε τη σημασία της ανεξάρτητης εξέτασης του παράγοντα φύλου για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εγγύηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Εκτίμηση της σημασίας της κατοχύρωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκειμένου να ευνοηθεί η κοινωνική ευημερία και η ένταξη.
- Γνώση εφαρμογής της οπτικής του φύλου στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.
- Αναγνώριση των κύριων περιορισμών και προτάσεων για βελτίωση.
- Εντοπισμός καλών πρακτικών που προωθούν τη συμμετοχή των μεταναστριών στην τοπική περιοχή.

Προτείνονται οι ακόλουθες δραστηριότητες για την ενίσχυση της γνώσης:

Δραστηριότητα 1: Ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με τα δικαιώματα των γυναικών μεταναστριών:

- Επανεξέταση και αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων που επισημαίνονται στο κείμενο και τα οποία είναι πιο ευαίσθητα στην κατάσταση των μεταναστριών.
- Προσδιορίστε ποιες μορφές διακρίσεων μπορεί να επηρεάσουν πιο άμεσα το φύλο στη μετανάστευση.
- Αναλογιστείτε ποιους κινδύνους πιστεύετε ότι είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν οι γυναίκες στη διαδικασία της μετανάστευσης;

Δραστηριότητα 2: Εξέταση της οπτικής του φύλου στις κοινωνικές υπηρεσίες και τη δημόσια πολιτική

- Προσδιορίστε παραδείγματα καλών πρακτικών που αναφέρονται στο κείμενο.
- Σκεφτείτε ποια άλλα μέτρα, εκτός από αυτά που προτείνονται στο κείμενο, θα μπορούσαν να ληφθούν για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστριών. Κάντε μια πρόταση με τουλάχιστον δύο μέτρα.

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Ενότητα 7
Υπηρεσίες για την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών και η
διαφορετικότητά τους**

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης με έμφαση στη διαφορετικότητα των μεταναστριών. Προσέγγιση βασικών εννοιών](#)

[Προσδιορισμός των κύριων υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης, των αδυναμιών και των προτάσεων βελτίωσης](#)

[Καλές πρακτικές για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής των μεταναστριών ως πολιτών](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση](#)

[Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

Πηγές

[Γλωσσари](#)

Εισαγωγή

Η Ενότητα 7 είναι αφιερωμένη στην **κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή** των μεταναστριών ως πολιτών σε σχέση με τις διαφοροποιήσεις που συνεπάγεται η ιδιαίτερη κατάσταση της ιδιότητάς τους ως μεταναστριών και γυναικών. Όσον αφορά τις διαδικασίες ένταξης, η Ενότητα προσφέρει ένα περίγραμμα των **υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης** που μπορούν ή πρέπει να βρουν οι μετανάστριες στην κοινωνία υποδοχής και πώς αυτές σχετίζονται με τις **διαφοροποιήσεις που χαρακτηρίζουν τις μετανάστριες ως φορείς της μεταναστευτικής τους εμπειρίας**.

Υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης με έμφαση στη διαφορετικότητα των μεταναστριών. Προσέγγιση βασικών εννοιών

Η κοινωνική ένταξη είναι «μια διαδικασία που εξασφαλίζει ότι τα άτομα που κινδυνεύουν από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό αποκτούν τις ευκαιρίες και τους πόρους που απαιτούνται για να συμμετέχουν πλήρως στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή και να απολαμβάνουν ένα επίπεδο διαβίωσης και ευημερίας που θεωρείται φυσιολογικό στην κοινωνία στην οποία ζουν. Η κοινωνική ένταξη διασφαλίζει επίσης ότι οι ευάλωτες ομάδες και τα άτομα έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους και ότι μπορούν να έχουν πρόσβαση στα θεμελιώδη δικαιώματά τους.» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010, σ. 1).

Στο πλαίσιο αυτού του πολυδιάστατου φαινομένου που αφορά την κοινωνική, οικονομική, επαγγελματική, εκπαιδευτική, πολιτική και πολιτιστική ζωή του ατόμου, τα **άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο** -ιδιαίτερα οι γυναίκες, τα παιδιά και οι νέοι- διατρέχουν μεγαλύτερο **κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης**. Εξάλλου, οι υπηρεσίες θα εξαρτηθούν από τις **ρυθμίσεις και τις πολιτικές** που αφορούν τη μετανάστευση. Ως εκ τούτου, η ανάλυση που οδηγεί στον ορισμό των υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης για τις μετανάστριες δεν μπορεί να παραγνωρίσει την **κατάστασή τους ως μετανάστριες και γυναίκες**, μια διττή διάσταση που τις κάνει να αντιμετωπίζουν μια σειρά από μεταβλητές, και συγκεκριμένα:

- **Σχέδιο μετανάστευσης** (παράγοντες ώθησης και έλξης, προσδοκίες, αλλαγές κ.λπ.),
- **Διαδικασία μετανάστευσης** (διαδρομές, άφιξη & είσοδος, μόνη της, οικογενειακή επανένωση, κ.λπ.)
- **Νομικό καθεστώς** (νόμιμη/παράνομη άφιξη & παραμονή, κανονισμοί, έγγραφα, κ.λπ.),
- **Κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο** (κοινωνική τάξη, μορφωτικό επίπεδο, εμπειρίες κοινωνικοπολιτισμικής συμμετοχής, γνώση γλωσσών, κ.λπ.)
- **Οικονομικές συνθήκες** (εργαζόμενοι, άνεργοι, αυτοαπασχολούμενοι, εξαρτώμενοι, εισοδηματική τάξη, κ.λπ.)
- **Διαπροσωπικές σχέσεις** (ανύπαντροι/παντρεμένοι, οικογένεια, παιδιά, φίλοι, δίκτυα, κ.λπ.),
- **Στεγαστικές συνθήκες** (χώρος κατοικίας, ποιότητα κατοικίας, αριθμός κατοίκων, κ.λπ.).

Πρόσθετες πτυχές που σχετίζονται ειδικά με την **ιδιότητά τους ως γυναικών** είναι:

- **Φύλο** (στερεότυπα και ρόλοι που βασίζονται στο φύλο, μητρότητα, ανατροφή παιδιών, οικονομική και νομική εξάρτηση, έμφυλη βία, διακρίσεις ιδίως κατά ορισμένων εθνικών ομάδων ή μειονοτήτων, κ.λπ.),
- **Ευκαιρίες απασχόλησης** («γυναικείες» θέσεις εργασίας, επαγγελματικές θέσεις, μισθός, οικονομική εξάρτηση, κ.λπ.)
- **Και υγειονομική περίθαλψη** (υγεία των γυναικών, αναπαραγωγική υγεία, εγκυμοσύνη κ.λπ.).

Ορισμένες από αυτές τις πτυχές μπορεί να αφορούν τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια και καταστάσεις- άλλες συνεπάγονται μεταναστευτικά φαινόμενα και ζητήματα φύλου: συνολικά, συμβάλλουν στη δημιουργία της **κοινωνικής ταυτότητας μιας μετανάστριας** και στις **δυνατότητές της να συμμετέχει** στην κοινωνική ζωή της κοινωνίας στην οποία έχει εγκατασταθεί. Καθοδηγούμενες από ένα τόσο πολύπλοκο σύνολο μεταβλητών, οι μεμονωμένες περιπτώσεις είναι συνήθως διαφορετικές μεταξύ τους.

Σύμφωνα με το σχέδιό τους, οι μετανάστες προσδοκούν από τη **μεταναστευτική τους εμπειρία** να επιφέρει αλλαγές στη ζωή τους: όπως για τις μετανάστριες, μια εμπειρία ανθρωπίνης κινητικότητας μπορεί να αποτελέσει μια **στιγμή ενδυνάμωσης** και ένα **μεταβατικό χειραφετητικό στάδιο** σε μια ευρύτερη διαδικασία κοινωνικής αναγνώρισης και μετασχηματισμού.

Ένα σύνολο **πολιτικών κοινωνικής ένταξης** επικεντρώνεται κυρίως στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τη στέγαση και την υγεία: αν αντιμετωπιστούν με περιεκτικό τρόπο, οι παράγοντες αυτοί θα εισάγουν τους μετανάστες σε κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές συμμετοχικές διαδικασίες που θα τους επιτρέψουν **να συμμετάσχουν ως πολίτες** στην κοινωνία υποδοχής.

Σύμφωνα με ορισμένες προσεγγίσεις, οι οποίες εκφράζονται από αφηγήσεις μεταναστριών και σχετικές μελέτες, οι διαδικασίες κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής των πολιτών προωθούνται καλύτερα μέσω της **κοινωνικοπολιτισμικής συμμετοχής** τόσο των μεταναστριών όσο και του περιβάλλοντος κοινωνικού πλαισίου. Παρατηρώντας από μια άλλη οπτική γωνία, η **εργασία και η επαγγελματική εκπλήρωση** είναι αυτές που επιτρέπουν υψηλότερο βαθμό κοινωνικής ένταξης και ενεργού συμμετοχής.

Εν κατακλείδι, όλες οι προαναφερθείσες πτυχές και προσεγγίσεις θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό των **υπηρεσιών που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών**.

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Διαδικτυακές πηγές

European Commission, 2010, *The European Social Fund and Social Inclusion* (Summary fiche), European Union, Belgium

https://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/sf_social_inclusion_en.pdf.

Η παρούσα έκθεση ασχολείται με την κοινωνική ένταξη ως βασική προτεραιότητα για την Ευρώπη σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ- ιδιαίτερα σημαντικό είναι το περιεχόμενο που αφιερώνεται στις ειδικές ανάγκες των ευάλωτων ομάδων, στις οδούς ένταξης και στις δομές που ασχολούνται με την κοινωνική ένταξη.

European Commission, 2020, *Watch now: Promoting the social integration of migrant women*, 26 November 2020, European Website on Integration.

https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/watch-now-promoting-social-integration-migrant-women_en

Το πρώτο διαδικτυακό σεμινάριο της φετινής έκδοσης της πλατφόρμας μετανάστευσης Καναδά-ΕΕ για την ένταξη των μεταναστριών επικεντρώθηκε στην κοινωνική ένταξη.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Προσδιορισμός των κύριων υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης, των αδυναμιών και των προτάσεων βελτίωσης

Οι **υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης** σχεδιάζονται, στις περισσότερες περιπτώσεις, **αδιακρίτως τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες μετανάστες** και στοχεύουν κυρίως στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τη στέγαση και την υγεία. **Υπηρεσίες για τις μετανάστριες** μπορούν να βρεθούν σε σχέση με ειδικές ανάγκες υγειονομικής περίθαλψης και μορφές εκμετάλλευσης και βίας λόγω φύλου.

Η συνδικαλιστική ζωή - μέσω ΜΚΟ, κοινοτικών ενώσεων, φιλανθρωπικών οργανώσεων και άλλων μη κερδοσκοπικών φορέων - αποδεικνύεται ζωτικός **παράγοντας αντιπροσωπευτικότητας, ακτιβισμού και συμμετοχικότητας** για τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς. Παίζοντας το ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ των ατόμων (π.χ. των μεταναστριών) και του κράτους (π.χ. των δημόσιων φορέων), ο τομέας αυτός προσφέρει ένα **ευρύ φάσμα υπηρεσιών** που εκτείνεται από υπηρεσίες που βασίζονται στη γνώση και την ανταλλαγή πληροφοριών (συμβουλές, νομικές συμβουλές, διαμεσολάβηση, κατάρτιση κ.λπ.), κοινωνικές παροχές και ανθρωπίνες υπηρεσίες (προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εκστρατείες ευαισθητοποίησης κ.λπ.), έως την κοινωνικοπολιτιστική προώθηση (πολιτιστικές εκδηλώσεις, καλλιτεχνικές δραστηριότητες, αγορές, δημόσια συνέδρια κ.λπ.). Οι δράσεις αυτές είναι σημαντικές για την **υπέρβαση του διαχωρισμού και την προώθηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης** μεταξύ μεταναστών και ντόπιων, η οποία αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη μείωση της οικονομικής και κοινωνικής περιθωριοποίησης των μεταναστριών, με απώτερο στόχο την οικοδόμηση πιο συνεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι **ενώσεις μεταναστριών** κατέχουν μια ιδιαίτερη θέση: ιδρύθηκαν ως εθελοντικές, πολιτιστικές, διαπολιτισμικές, κοινοτικές ή διαφορετικά καθορισμένες οντότητες, οι ενώσεις αυτές βασίζονται είτε σε μετανάστες, είτε σε μετανάστριες, είτε σε «μικτά» (μετανάστες και αυτόχθονες) μέλη. Οι ενώσεις μεταναστριών δεσμεύονται να **εκπροσωπούν τα συμφέροντα των μεταναστριών** και των μεταναστευτικών κοινοτήτων, εξ ου και η σημασία της ανταλλαγής πληροφοριών, γνώσεων και εμπειριών. Εκτός αυτού, η αποστολή τους είναι να εργάζονται προς την κατεύθυνση της δημιουργίας των συνθηκών για ουσιαστικό διάλογο μεταξύ των πολιτών και θετική αλληλεπίδραση με το περιβάλλον κοινωνικό πλαίσιο, η οποία επιτυγχάνεται με πολυεπίπεδη δικτύωση και συνεργασία.

Οι **υπηρεσίες** που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της **κοινωνικής ένταξης των μεταναστριών παρέχονται από:**

- Τα κατά τόπους **γραφεία μετανάστευσης** περιλαμβάνουν ενίοτε ειδικές υπηρεσίες για τις μετανάστριες γυναίκες
- Τα δημόσια **γραφεία απασχόλησης** μπορούν να οργανώσουν υπηρεσίες που προορίζονται ειδικά για τις μετανάστριες
- **Φορείς κατάρτισης**, καθώς και **σχολεία** και άλλα **εκπαιδευτικά ιδρύματα**
- **Θρησκευτικές και φιλανθρωπικές οργανώσεις**: προωθώντας τα συμφέροντα και τις αξίες τους, οι οργανώσεις αυτές μπορούν επίσης να αναλάβουν ορισμένες υπηρεσίες που δεν καλύπτονται επαρκώς από τη δημόσια διοίκηση.
- Οι **ΜΚΟ** και οι μη κερδοσκοπικοί φορείς αντικαθιστούν το κράτος σε διάφορες υπηρεσίες και λειτουργούν ως βασικός παράγοντας κοινωνικής προώθησης και ενσωμάτωσης.
- Οι **ενώσεις μεταναστριών (ή μικτές)** είναι σημαντικές για μια σειρά υπηρεσιών που δεν καλύπτονται επαρκώς από τους δημόσιους φορείς και για τη συμμετοχή των μεταναστριών στους πολίτες.

Οι μετανάστριες **κινδυνεύουν από διπλή διάκριση και περιθωριοποίηση** επειδή είναι μετανάστριες και γυναίκες. Ωστόσο, τα «προβλήματα» τους δεν είναι «προβλήματα των γυναικών», αλλά **προβλήματα της κοινωνίας**, πράγμα που σημαίνει ότι η ένταξη δεν είναι ευθύνη των μεταναστριών, αλλά μια **πολυεπίπεδη διαδικασία** στην οποία εμπλέκονται διάφοροι κοινωνικοί φορείς. Κατά συνέπεια, η **βελτίωση των υφιστάμενων συστημάτων κοινωνικών υπηρεσιών** για τους μετανάστες/τις μετανάστριες αποτελεί προτεραιότητα: οι υπηρεσίες πρέπει να **ενισχυθούν** όσον αφορά τους κοινωνικούς κανόνες, τους πόρους και τις αρμοδιότητες, γεγονός που συνεπάγεται μια ορισμένη πολιτική βούληση.

Ακολουθούν ορισμένα κύρια ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν όσον αφορά τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών:

- **Κατάρτιση του προσωπικού σχετικά με τις συνθήκες και τις ανάγκες των μεταναστριών**, η οποία θα πρέπει να συνεπάγεται **πολιτισμική επάρκεια** και **προσέγγιση με ευαισθησία ως προς το φύλο** κατά την παροχή υπηρεσιών.
- Χρειάζονται **περισσότερα δεδομένα και έρευνα**: τακτικές και συνεχείς **αξιολογήσεις αναγκών** και **παρακολούθηση**, καθώς και παρακολούθηση της ένταξης και των συμμετοχικών διαδικασιών.
- Ιδιαίτερη προσοχή στις **μετανάστριες που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση** (π.χ. ανύπαντρες μητέρες) και στις ανάγκες τους.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

- Εγγύηση της **πρόσβασης των μεταναστριών στις κοινωνικές υπηρεσίες** με την παροχή **πληροφοριών** και τη **μετάφραση** της σχετικής τεκμηρίωσης
- Να βοηθούν τις μετανάστριες στην **αναγνώριση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων** που απέκτησαν στις χώρες καταγωγής τους και των άτυπων δεξιοτήτων τους
- Μείωση των εκπαιδευτικών κενών με την προώθηση των **εκπαιδευτικών ευκαιριών** για τις μετανάστριες και την παροχή εργαλείων για την **επαγγελματική τους βελτίωση**
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής μέσω της **εργασιακής ενσωμάτωσης** με τη διοργάνωση **εκπαιδευτικής και επαγγελματικής κατάρτισης**.
- Προώθηση της **αλληλεπίδρασης με τις τοπικές κοινότητες**, οι οποίες συχνά είναι αδύναμες ή ακόμη και ανύπαρκτες, με τη δημιουργία χώρων και στιγμών για τη **συμμετοχή στην κοινότητα**
- Υποστήριξη των **ενώσεων μεταναστριών**, με στόχο τη συνηγορία και την κοινωνική ενδυνάμωση των μεταναστριών, με τη δημιουργία επαγγελματικών και κοινωνικών δικτύων και την οικοδόμηση του αισθήματος της κοινότητας.
- **Ενίσχυση των μέτρων κατά των διακρίσεων**, ιδίως εκείνων που πλήττουν τις μετανάστριες και εμποδίζουν την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή τους στους πολίτες, προωθώντας την ευαισθητοποίηση σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο.

Διαδικτυακές πηγές

Κοντοδιάκου Π., Στύλιου Λ., Θεοδοσίου Α., Σωτηροπούλου Γ., Καμέας Α. (2018), *The Social Integration of Migrant and Refugee Women: A Guide for Policy Makers*, WEMIN

(<http://www.wemin-project.eu/wp-content/uploads/2018/11/The-social-integration-of-Migrant-and-Refugee-Women-a-Guide-for-Policy-Makers.pdf>)

Ο Οδηγός αυτός απευθύνεται στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που ασχολούνται με τον τομέα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστριών και των γυναικών προσφύγων. Με βάση τα πορίσματα του έργου WEMIN και τη συσσωρευμένη εμπειρία, ο Οδηγός περιλαμβάνει ορισμένες συστάσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής της ΕΕ και των κρατών μελών.

Ευρωδιακονία & Συγγραφείς: Gabriela Agatiello, Lukas Humer, 2018, *Eurodiaconia's Guidelines for the Integration of Migrant Women*, Bruxelles.

(https://www.eurodiaconia.org/wordpress/wp-content/uploads/2018/12/Eurodiaconia_Guidelines_Integration_Migrant_Women_WEB.pdf)

Αφιερωμένη στην ένταξη των μεταναστριών στην Ευρώπη, η παρούσα έκδοση ξεκινά από τα χαρακτηριστικά των μεταναστριών, παρουσιάζει βασικές προκλήσεις και πρακτικές συστάσεις για την αποτελεσματικότερη ένταξή τους και καταλήγει με ορισμένα παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών.

INTERREG V-A ITALY-SLOVENIA: INTEGRA PROJECT, *Cross-border network for migrant women. Social inclusion, sexual and reproductive health*.

(<https://www.interregyouth.com/single-post/2020/05/20/cross-border-network-for-migrant-women-social-inclusion-sexual-and-reproductive-health>)

Αυτός ο δικτυακός τόπος είναι αφιερωμένος στο έργο INTEGRA, με στόχο την προστασία της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας των μεταναστριών που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σε πολιτισμούς με έντονο πατριαρχικό αποτύπωμα.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Καλές πρακτικές στην παροχή υπηρεσιών για την κοινωνική ενσωμάτωση και τη συμμετοχή των μεταναστριών ως πολιτών

Οι προσπάθειες για την ένταξη των μεταναστών, με ιδιαίτερη αναφορά στην **κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών ως πολιτών**, μπορούν να παρατηρηθούν μέσα από το πρίσμα των καλών πρακτικών, που εφαρμόζονται σε διάφορα εδαφικά επίπεδα (εθνικό/διεθνές, περιφερειακό/διαπεριφερειακό, τοπικό). Εξάλλου, οι διαδικασίες κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής των μεταναστριών στην κοινωνία προϋποθέτουν την κοινή δέσμευση διαφόρων φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα, δηλαδή δημόσιων φορέων, τοπικών αρχών, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ΜΚΟ, οργανώσεων της διασποράς, πολιτιστικών ενώσεων κ.λπ. για την επίτευξη καλών αποτελεσμάτων και πρακτικών.

Ακολουθούν ορισμένες από τις πιο διαδεδομένες **πρακτικές κοινωνικής ένταξης**:

- **Τα προγράμματα εκπαίδευσης και ένταξης στην απασχόληση για ενήλικες**, και ιδίως για τις **μετανάστριες**, αποσκοπούν στην ενίσχυση των επαγγελματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων τους, διευκολύνοντας την ένταξή τους μέσω εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και αμειβόμενης πρακτικής άσκησης, που συχνά οργανώνονται και υλοποιούνται ως ειδικά **προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης**.
- **Μαθήματα γλώσσας για ενήλικες**, επίσης οργανωμένα σε **ομάδες μόνο μεταναστριών**: ο κύριος στόχος της γλωσσικής κατάρτισης είναι να αποκτήσουν οι μετανάστριες ευχέρεια στην προφορική επικοινωνία, με βασικό στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας, ως εκ τούτου, μέρος των προγραμμάτων σπουδών βασίζεται σε καθημερινές καταστάσεις- στο πλαίσιο των προγραμμάτων γλωσσικής κατάρτισης, είναι δυνατόν να διοργανωθούν πανεπιστημιακές εξετάσεις σε προχωρημένο επίπεδο προκειμένου να πιστοποιηθεί η επάρκεια στην εθνική γλώσσα της κοινωνίας υποδοχής.
- Η **πολιτιστική-γλωσσική διαμεσολάβηση** είναι ένα μάλλον διαδεδομένο εργαλείο ένταξης σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες: η υπηρεσία χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό στο πλαίσιο των **εκπαιδευτικών συστημάτων** τόσο με παιδιά/μαθητές μετανάστες όσο και με τις οικογένειές τους (επικοινωνία σχολείου-οικογένειας)- μπορεί να παρέχεται περαιτέρω σε **δραστηριότητες κατάρτισης** για ενήλικες, και συγκεκριμένα για γυναίκες μετανάστριες- πιο συγκεκριμένα, υπηρεσίες διαμεσολάβησης μπορούν να βρεθούν στα γραφεία ευρέσεως εργασίας, και κυρίως στον τομέα της **υγειονομικής βοήθειας** (νοσοκομεία) με ιδιαίτερη προσοχή στην **υγεία των γυναικών**.
- **Γραφεία πληροφόρησης** (γραφεία, ηλεκτρονικές πλατφόρμες, τηλεφωνικές γραμμές, κ.λπ.) που δημιουργήθηκαν από ΜΚΟ, ενώσεις μεταναστριών και μεταναστών σε διάφορα εδαφικά επίπεδα, από τοπικό έως διεθνές: καλύπτουν διάφορους τομείς (οικογένεια, εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, στέγαση, κοινωνικοποίηση, γραφειοκρατία, κ.λπ.), οι οργανώσεις αυτές ασχολούνται με μια σειρά από υπηρεσίες ένταξης που αποδεικνύεται ότι δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς ή ανεπαρκώς από τη δημόσια διοίκηση: αυτές περιλαμβάνουν βασικές πληροφορίες και συμβουλές, διαμεσολάβηση, νομική συνδρομή, εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα, μαθήματα γλώσσας, καθοδήγηση στην απασχόληση, ψυχολογική υποστήριξη και άλλες υπηρεσίες που αποσκοπούν στη γεφύρωση των εμπλεκόμενων μερών (μεταναστών και γηγενών) και στη διευκόλυνση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, δηλαδή των μεταναστριών και των ειδικών αναγκών τους.
- **Ενεργός συμμετοχή των μεταναστριών στην κοινωνικοπολιτιστική και κοινωνικοπολιτική ζωή**: αυτό σημαίνει την ένταξη των μεταναστριών σε πρωτοβουλίες που υπερβαίνουν τις «απλές» υπαρξιακές ανάγκες και τις εισάγουν στην κοινωνικοπολιτιστική και κοινωνικοπολιτική ζωή του πλαισίου στο οποίο έχουν εγκατασταθεί- οι δράσεις αυτές προωθούνται κυρίως από μεταναστευτικές και αυτόχθονες ΜΚΟ και ενώσεις και συνεπάγονται μια μακρά σειρά δραστηριοτήτων, όπως καλλιτεχνικά εργαστήρια, εκστρατείες ευαισθητοποίησης, διαπολιτισμικές δραστηριότητες, διατήρηση της πολιτιστικής και γλωσσικής ταυτότητας, δημόσια συνέδρια, δραστηριότητες έρευνας και τεκμηρίωσης κ.λπ. όλες με στόχο την περαιτέρω υποστήριξη και ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των μεταναστριών που είναι χρήσιμες για την αποτελεσματική κοινωνική ένταξη και συμμετοχή τους στους πολίτες.
- **Δίκτυα κοινωνικής υποστήριξης**: η δικτύωση έχει αποφέρει καλά αποτελέσματα σε διάφορα εδαφικά και επιχειρησιακά επίπεδα: τα δίκτυα φιλίας και τα οικογενειακά δίκτυα αξιολογούνται ως θεμελιώδη για την ένταξη των μεταναστών/μεταναστριών στις κοινωνίες υποδοχής, ιδίως στην αρχή της μεταναστευτικής εμπειρίας- στη συνέχεια, τα δίκτυα κοινωνικής υποστήριξης, που συχνά αποτελούνται από ενώσεις, ΜΚΟ, θρησκευτικές οντότητες κ.λπ., αποτελούν ζωτικό πόρο για την αποτελεσματική ένταξη, προσφέροντας στις μετανάστριες μεγαλύτερες δυνατότητες κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτικής εκπροσώπησης και

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364
συμμετοχής τους ως πολίτες.

Διαδικτυακές πηγές

DIMITRA, DOCUMENTA, EDITC & KIST, 2018, *Good practices on social integration and civic participation of migrant women at European level*, Deliverable 1.1: *InCommon Toolbox. Cultural and Educational Interventions for the Exercise of the Active Citizenship of Migrant Women*, July 2018, InCommon Project, UE.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή & Ευρωπαϊκός δικτυακός τόπος για την ένταξη, 31 Ιουλίου 2018

(https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/good-practices-social-integration-and-civic-participation-migrant-women-european_en), με σύνδεσμο για την έκθεση καλών πρακτικών που μπορεί να μεταφορτωθεί.

Αυτή η έκδοση ασχολείται με την κοινωνική ένταξη, τη συμμετοχή στα κοινά και την ενεργό πολιτικότητα των μεταναστριών και φέρνει μαζί της 40 παραδείγματα καλών πρακτικών που εφαρμόζονται σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

Heinrich G. (εισηγητής), 2018, *Migration from a gender perspective: empowering women as key actors for integration*, Έκθεση | Έγγρ. 14606 | 30 Αυγούστου 2018, Επιτροπή Ισότητας και Μη Διάκρισης, Κοινοβουλευτική Συνέλευση, Συμβούλιο της Ευρώπης.

(<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=25015&lang=en>)

Η επένδυση στην ένταξη των γυναικών μεταναστών και προσφύγων σημαίνει τη δημιουργία μιας στέρερης βάσης για την ένταξη των μελλοντικών γενεών και για την ανάπτυξη ειρηνικών, χωρίς αποκλεισμούς και συνεκτικών κοινωνιών που βασίζονται σε κοινές αξίες και στο σεβασμό της διαφορετικότητας. Συνεπώς, ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η αξιολόγηση και η παρακολούθηση όλων των πολιτικών ένταξης των μεταναστών και των προσφύγων θα πρέπει να είναι ευαίσθητες ως προς το φύλο.

WEMIN - Ενδυνάμωση και ενσωμάτωση των μεταναστριών, Διεθνές Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα, 2019-2020

(<http://www.wemin-project.eu/>)

Το WEMIN ήταν ένα διετές Έργο με στόχο την εφαρμογή και προώθηση ενός πρωτοποριακού μοντέλου ένταξης για μετανάστριες και πρόσφυγες όλων των ηλικιών στις εμπλεκόμενες κοινότητες. Το Έργο ασχολήθηκε με τις κοινωνικές, πολιτιστικές, εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πτυχές της ένταξης σε οκτώ χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έργο υλοποίησε άμεσες παρεμβάσεις σε γυναικείους πληθυσμούς μέσω της ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των εταίρων.

Κοντοδιάκου Π. (2018), *D1.4: Λεπτομερής περιγραφή 10 καλών πρακτικών*, WEMIN.

(<http://www.wemin-project.eu/wp-content/uploads/2018/10/D1.4-Detailed-Descriptions-of-10-Good-Practices.pdf>)

Σκοπός της παρούσας δημοσίευσης είναι η λεπτομερής περιγραφή των καλών πρακτικών που επιλέχθηκαν στο πλαίσιο του έργου WEMIN, το οποίο είναι αφιερωμένο στην ενδυνάμωση και την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Kofman E., 1999, *Female 'Birds of Passage' a Decade Later: Gender and Immigration in the European Union*, IMR 33(2): 269-299.

http://www.mcrg.ac.in/RLS_Migration/Reading_List/Module_B/41.pdf

Το άρθρο αυτό αξιολογεί κριτικά τις κυρίαρχες αναφορές για την εργασιακή μετανάστευση, τις μορφές οικογενειακής μετανάστευσης και την οικογενειακή επανένωση σε σχέση με τις μεταναστευτικές εμπειρίες των γυναικών στην Ευρώπη.

Kofman E., Phizacklea A., Raghuram P., Sales R., 2001, *Gender and International Migration in Europe: Employment, Welfare and Politics*, Routledge, London and New York.

<https://it.it1lib.org/book/993140/b45cbb>,

<https://www.pdfdrive.com/gender-and-international-migration-in-europe-employment-welfare-and-politics-gender-racism-ethnicity-e186080952.html>)

Ο τόμος αυτός αποτελεί ένα μοναδικό έργο που εισάγει τη διάσταση του φύλου στις θεωρίες των σύγχρονων μεταναστεύσεων. Οι συγγραφείς αναλύουν τις ευκαιρίες που δημιουργούνται για πολιτική δραστηριότητα από τις μετανάστριες και το βαθμό στον οποίο είναι σε θέση να συμμετέχουν και να επηρεάζουν τη χάραξη της κυρίαρχης πολιτικής. Ως εκ τούτου, το παρόν αποτελεί απαραίτητο ανάγνωσμα για όποιον ενδιαφέρεται για τη σύγχρονη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική.

Ανθιάς Φ., Κόντος Μ., Morokvasic-Müller M. (έκδ.), 2013, *Paradoxes of Integration: Female Migrants in Europe*, Springer, Dordrecht.

<https://it.it1lib.org/book/2203336/a805f7>)

Το βιβλίο αναλύει τη ζωή των γυναικών μεταναστριών στην ΕΕ με έμφαση στην εργασιακή τους ένταξη. Επισημαίνει τα σχετικά με την πολιτική ζητήματα και αναδιατυπώνει την ένταξη με όρους μεγαλύτερης εξίσωσης και εκδημοκρατισμού (πρόσβαση, συμμετοχή και ένταξη), επισημαίνοντας τις διακρατικές και διατομεακές διαστάσεις της.

Barslund M., Di Bartolomeo A., Ludolph L., 2017, *Gender Inequality and Integration of Non-EU Migrants in the EU*, CEPS Policy Insights N° 2017/06.

<https://www.ceps.eu/download/publication/?id=9866&pdf=No%202017-06%20MB%20et%20al%20Gender%20Inequality%20and%20Integration%20of%20Non-EU%20Migrants%20in%20the%20EU.pdf>)

Αυτή η μελέτη Policy insights εξετάζει τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στα ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης μεταξύ των υπηκόων τρίτων χωρών, τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στην κοινωνική ενσωμάτωση και τον ρόλο της συμμετοχικής ιδιότητας του πολίτη με ιδιαίτερη προσοχή στην ενσωμάτωση των γυναικών μεταναστριών.

UNFPA-IOM, 2006, *Female Migrants: Bridging the Gaps Throughout the Life Cycle*, Selected Papers of the UNFPA-IOM Expert Group Meeting, New York, 2-3 May 2006.

<https://publications.iom.int/books/female-migrants-bridging-gaps-throughout-life-cycle>)

Η έκδοση συγκεντρώνει άρθρα που μαρτυρούν τις συνθήκες διαβίωσης και τις εμπειρίες των μεταναστριών από την οπτική του κύκλου ζωής (έμφαση στα κενά και τις προκλήσεις) σε χώρες αποστολής, υποδοχής και διέλευσης παγκοσμίως.

Marinucci R., 2007, *Feminization of migration?*, REMHU – Revista Interdisciplinar da Mobilidade Humana, vol. 15, N. 29: 5-22.

<https://www.redalyc.org/pdf/4070/407042006002.pdf>)

Το άρθρο αναλύει τη θηλυκοποίηση της μετανάστευσης στο πλαίσιο των διεθνών και σύγχρονων μεταναστεύσεων: κατά συνέπεια, η θηλυκοποίηση μπορεί να γίνει κατανοητή ως ένας αυξανόμενος αριθμός γυναικών μεταναστριών, ως μια αλλαγή στο προφίλ των μεταναστριών ή/και ως μια αλλαγή στα κριτήρια ανάλυσης με τη συμπερίληψη μιας ειδικής προσέγγισης του φύλου.

Marchetti S., Salih R., 2015, *Gender and Mobility across Southern and Eastern European Borders: "Double Standards" and the Ambiguities of European Neighbourhood Policy*, IAI Working Papers 15 | 19 - MAY 2015, Istituto Affari Internazionali (IAI), Rome: 1-25.

<https://www.osce.org/files/f/documents/c/9/165441.pdf>)

Το άρθρο αυτό προτείνει μια κριτική της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (ΕΠΓ) με βάση το φύλο, η οποία, μεταξύ άλλων, θα πρέπει να διευκολύνει την κινητικότητα των μεταναστών προς την ΕΕ από τις παραμεθόριες χώρες: κατά

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

συνέπεια, το έγγραφο αναδεικνύει τις αμφιθυμίες των ευρωπαϊκών καθεστώτων φύλου και μετανάστευσης.

Radowicz J., 2021, *Searching for the Best Way of Integration. Migrant Women in Europe*, Studia Europejskie – Studies in European Affairs, 3/2021: 39-57.

(<https://www.ce.uw.edu.pl/pliki/pw/3-2021-Radowicz.pdf>)

Η εστίαση στο φαινόμενο της μετανάστευσης με βάση το φύλο έχει καταστεί σημαντικό στοιχείο της έρευνας. Κατά συνέπεια, τα δεδομένα για τη μετανάστευση θα πρέπει να είναι ευαίσθητα ως προς το φύλο, και οι εθνικές πολιτικές των ευρωπαϊκών χωρών θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη πώς το φύλο διαμορφώνει τις διαφορετικές ανάγκες των μεταναστών (γυναικών και ανδρών) κατά την ανάπτυξη σχετικών πολιτικών ένταξης.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Η συμμετοχή των πολιτών είναι εξαιρετικά σημαντική για τη δημιουργία της «αίσθησης του ανήκειν» των μεταναστριών και των προσφύγων σε μια κοινωνία, καθώς και για τη δημιουργία συνθηκών αμοιβαίας γνωριμίας, συνεργασίας και αποδοχής. Η συμμετοχή στα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων, ένα συμβουλευτικό όργανο Στους ελληνικούς δήμους, ευνοεί τη συμμετοχή των πολιτών και με σχετικές δράσεις προετοιμάζει το έδαφος για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη που προσφέρει τη δυνατότητα πολιτικής συμμετοχής σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (δικαίωμα ψήφου και εκλογής). Τα Κέντρα Κοινότητας των δήμων και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών καλύπτουν τις ατομικές ανάγκες των υπηκόων τρίτων χωρών προσφέροντας υπηρεσίες "μίας στάσης" σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Κοινωνικών Υπηρεσιών της κάθε τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα Μ.Ι.Κ. καθώς και τα Κέντρα Κοινότητας κάθε δήμου συνδέουν τους υπηκόους τρίτων χωρών με όλα τα προγράμματα κοινωνικών υπηρεσιών που προσφέρονται στην περιοχή κάθε δήμου. Πιο συγκεκριμένα, τα Μ.Ι.Κ. και τα Κέντρα Κοινότητας προσφέρουν πληροφορίες και καθοδήγηση σχετικά με προγράμματα όπως τα ακόλουθα: α) Πληροφορίες και υποστήριξη για την υποβολή αιτήσεων για το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης και το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (FEAD), β) Πληροφορίες και υποστήριξη για την υποβολή αιτήσεων για κοινωνικές υπηρεσίες, εκπαιδευτικά σεμινάρια, καθώς και άλλα μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαιδευτικά σεμινάρια.

Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης του 2019 περιελάμβανε δράσεις όπως (6.1.2) ενεργοποίηση των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων των Δήμων, καθώς και ενίσχυση του ρόλου τους και διεύρυνση των αρμοδιοτήτων τους, μέσω νομοθετικής ρύθμισης και (6.2) ενθάρρυνση της συμμετοχής των μεταναστών, των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στα κοινά μέσω του αθλητισμού και του εθελοντισμού. Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης του 2021 υπογραμμίζει την ανάγκη για την προενσωμάτωση των αιτούντων άσυλο. Στόχος 4: Η προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής περιλαμβάνει: Στόχος 1: Εξοικείωση με τους δημοκρατικούς θεσμούς και την έννοια του κράτους δικαίου. Στόχος 2: Ευαισθητοποίηση σχετικά με την αρχή της μη διάκρισης, του σεβασμού της διαφορετικότητας και της συνοχής των κοινωνιών (Δράσεις για την προώθηση της γνώσης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός της κοινότητας με βάση το εθνικό δίκαιο, το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις αρχές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της ισότητας και της ειρηνικής συνύπαρξης και την ευαισθητοποίηση σε θέματα κοσμικότητας και σεβασμού όλων των θρησκειών καθώς και του δημόσιου χώρου, με τη διοργάνωση εργαστηρίων και σεμιναρίων). Στόχος 3: Προώθηση της ανάπτυξης δεξιοτήτων που σχετίζονται με την καθημερινή ζωή. Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2021 υπογραμμίζει την ανάγκη για κοινωνική ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Στόχος 3: Ανάπτυξη συνεκτικών κοινοτήτων περιλαμβάνει: Στόχος 1: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της συμμετοχής των γυναικών και των νέων στην κοινότητα (Πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ των γυναικών μέσω τοπικών ενώσεων. Συγκρότηση ενώσεων εντός της κοινότητας με συναντήσεις σε μηνιαία βάση και εστίαση σε διάφορα θέματα. Οι συναντήσεις θα στοχεύουν στην ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ των γυναικών σε μονογονεϊκές οικογένειες και στη βοήθεια της κοινωνικής τους ένταξης και δράσεις για την ένταξη νεοεισερχόμενων προσφύγων και μεταναστών σε συλλόγους και ομάδες νέων). Στόχος 2: Ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα που αφορούν το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική συνοχή και την κοινωνική ένταξη. Στόχος 3: Προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής. Στόχος 4: Ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης για τους πρόσφυγες σε τοπικό επίπεδο. Στόχος 5: Εξασφάλιση εναρμονισμένης γεωγραφικής κατανομής των δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Πηγές

Τμήμα Πολιτικής Δημόσιας Υγείας/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Gent, PRAKSIS, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου, SynEirmos (2018). Έκθεση σχετικά με τις καλές πρακτικές (Παραδοτέο 1.1 του έργου LION). Συνθετική έκθεση. Έκθεση μέρος του έργου Local Alliance for Integration «776213/LION» (AMIF-2016-AG-INTE). Αθήνα: Τμήμα Πολιτικής Δημόσιας Υγείας/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Gent, PRAKSIS, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου, SynEirmos.

<http://allianceforintegration.eu/wp-content/uploads/2019/07/D1.1-Report-on-best-practices.pdf>

Η παρούσα έκθεση επιχειρεί να παρουσιάσει την πολιτική και τις καλές πρακτικές σε επίπεδο ΕΕ και κρατών-μελών της ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση της Ελλάδας, σχετικά με την κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής φροντίδας και της διαπολιτισμικής συνύπαρξης.

Φούσκας, Θ., Martiniello, M., Κουλιεράκης, Γ., Οικονόμου, Κ., de Maio, A. και Μηνέ, Φ. (2020). Ετήσια έκθεση 2019 για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ελλάδα: Εθνική έκθεση: Μέρος 2 και παράρτημα στατιστικών στοιχείων. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (EPLO)/Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

https://ec.europa.eu/home-affairs/document/download/69914d51-b606-447b-95f3-2e4af9f982a2_en

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Η Ετήσια Έκθεση Πολιτικής του 2019 έχει ως στόχο την ενημέρωση των κρατών-μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για όλες τις εξελίξεις που έλαβαν χώρα κατά το έτος 2019, στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου στην Ελλάδα.

Φούσκας, Θ. (2013). «Representing the Unrepresented? Operation and Representativeness of Migrant Integration Councils in Greece» (Εκπροσωπώντας τους μη εκπροσωπημένους; Λειτουργία και αντιπροσωπευτικότητα των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών στην Ελλάδα), *Social Cohesion and Development (Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη)*, 8(2):127-150.

http://www.epeksa.gr/assets/variousFiles/file_3.Fouskas.pdf

Το άρθρο αυτό εξετάζει τη συμμετοχή και την εκπροσώπηση των μεταναστών στην τοπική δημόσια ζωή στην Ελλάδα.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021). *Ελληνική πολιτική για την κοινωνική ένταξη. Αθήνα: Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου.*

<https://migration.gov.gr/en/migration-policy/integration/politiki-entaxis-se-ethniko-epipedo/>

Ο σύνδεσμος προσφέρει πληροφορίες σχετικά με τους πυλώνες δράσης και τα μέτρα πολιτικής της Εθνικής Στρατηγικής.

Ισπανία

Όπως εξηγήθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, αφενός, οι Αυτόνομες Κοινοότητες μαζί με το κράτος και τις τοπικές διοικήσεις έχουν τη νομική αρμοδιότητα να δημιουργούν και να εφαρμόζουν δημόσιες πολιτικές. Αυτό γίνεται στο πλαίσιο των κοινωνικών υπηρεσιών στις οποίες υπάγονται οι υπηρεσίες που εξαρτώνται από τους κανονισμούς και τις πολιτικές για τη μετανάστευση. Με αυτόν τον τρόπο, πιο συγκεκριμένα, οι υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης για τις μετανάστριες δεν μπορούν να παραβλέπουν την ιδιότητά τους ως μετανάστριες και γυναίκες, μια διπλή διάσταση που πρέπει να λαμβάνει υπόψη μια σειρά μεταβλητών: εκπαίδευση, οικογένεια, στέγαση, απασχόληση, υγεία κ.λπ. Με τον τρόπο αυτό, συμβάλλουν στη δημιουργία της κοινωνικής ταυτότητας μιας μετανάστριας γυναίκας και στις ικανότητές της να συμμετέχει στην κοινωνική ζωή της κοινωνίας στην οποία έχει εγκατασταθεί. Επιπλέον, οι μη κερδοσκοπικές ενώσεις και οι δράσεις τους αποτελούν έναν ακόμη βασικό πυλώνα για την υπέρβαση του διαχωρισμού και την προώθηση των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ μεταναστών και γηγενών. Οι τελευταίοι αποτελούν κρίσιμο παράγοντα για τη μείωση της οικονομικής και κοινωνικής περιθωριοποίησης, με απώτερο στόχο την οικοδόμηση πιο συνεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι διαδικασίες κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής των μεταναστριών στους πολίτες προϋποθέτουν την κοινή δέσμευση διαφόρων ενεργών φορέων στον τομέα, τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών, προκειμένου να επιτευχθούν πραγματικά, θετικά, αποτελεσματικά και σημαντικά αποτελέσματα. Ακολουθούν διάφορα παραδείγματα για το σκοπό αυτό:

⇒ Προγράμματα εκπαιδευτικής και εργασιακής ένταξης για τις μετανάστριες.

- **Πρόγραμμα SARA - Γυναίκες μετανάστριες.** Η πηγή αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Κοινωνικής-Εργασιακής Ένταξης του Υπουργείου Ισότητας. Κύριος στόχος του είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των μεταναστριών, μέσω της καλύτερης κατάρτισης που κατευθύνεται προς την κοινωνική συμμετοχή και, ειδικότερα, προς την απασχόληση. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μετανάστριες, θύματα κοινωνικών και πολιτισμικών εμποδίων, που εμποδίζουν την κοινωνικο-εργασιακή ένταξη της ομάδας. Συνίσταται στο σχεδιασμό δρομολογίων ένταξης με βάση την οπτική γωνία του φύλου και της διαπολιτισμικότητας, προσαρμοσμένων στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά κάθε γυναίκας, με την επεξεργασία ειδικών περιεχομένων που λαμβάνουν υπόψη την ποικιλομορφία. Το έργο αναπτύσσεται μέσω συμφωνιών με τους ακόλουθους μη κερδοσκοπικούς φορείς: CEPAIM και Cruz Roja Española. Για περισσότερες πληροφορίες:

<https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaProgInsercionSociolaboral/SaraMujMigrantes.htm>

⇒ Μαθήματα γλώσσας για γυναίκες μετανάστριες.

- **Δωρεάν μαθήματα ισπανικών για μετανάστριες από την ένωση «Por Ti Mujer».** Το τμήμα μετανάστευσης και ένταξης της εν λόγω ένωσης έχει δεσμευτεί να προωθεί την κοινωνικοπολιτιστική ένταξη των μεταναστριών στην κοινωνία υποδοχής. Το θεωρεί ως βασικό στοιχείο για την εγγύηση της ισότητας, της

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

ενσωμάτωσης, της ανεκτικότητας και της ποικιλομορφίας στις πόλεις και τις γειτονιές που κατοικούμε. Για περισσότερες πληροφορίες: <https://asociacionportimujer.org/event/curso-de-espanol-para-mujeres-inmigrantes/>

⇒ Συμμετοχή των μεταναστριών στην κοινωνικοπολιτιστική και κοινωνικοπολιτική ζωή.

- **Εκστρατεία ευαισθητοποίησης #mujeresin.** Η εκστρατεία αυτή διεξάγεται από την ένωση ACCEM. Σκοπός της είναι να εργαστεί προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης με βάση την ισότητα, τη μη διάκριση, την αποφυγή ετικετών ή προκαταλήψεων. Για περισσότερες πληροφορίες <https://personasin.accem.es/mujeresin/contexto/>

Για το τέλος του κεφαλαίου, παρουσιάζουμε μία από τις συνεντεύξεις του Χάρτη Μελέτης Περίπτωσης, με τίτλο «**Aid and support as integration mechanisms. The story of a Moroccan woman in Spain** (Η βοήθεια και η υποστήριξη ως μηχανισμοί ένταξης. Η ιστορία μιας γυναίκας από το Μαρόκο στην Ισπανία), η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση https://vivi.pixel-online.org/case_view.php?id=NTc= Σε αυτή την εμπειρία, η πρωταγωνίστρια αφηγείται πώς μία από τις δυσκολίες στη διαδικασία ένταξής της είναι το γλωσσικό εμπόδιο.

Πηγές

Migrant Women for a diverse Andalusia. Intercultural and Social Inclusion Practices. Women Migrants in the El Cerezo neighbourhood. <https://participamostransformamos.org/nosotras-contamos-nosotras-aportamos-guia-mujeres-migrantes-por-una-andalucia-diversa/>

Ο οδηγός αυτός παρουσιάζει, αναλύει και προβληματίζει τέσσερις περιπτώσεις διαπολιτισμικών πρακτικών και κοινωνικής ένταξης που πραγματοποιούνται από μετανάστριες διαφορετικής καταγωγής, σε σφαίρες αλληλεπίδρασης με τον γηγενή πληθυσμό στη γειτονιά El Cerezo της Σεβίλλης.

Immigration law, public policies and gender. Εκπαιδευτικό υλικό https://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/Derecho_extranjeria_politicas_publicas_genero.pdf

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών, μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Συντονισμού των Μεταναστευτικών Πολιτικών, υλοποιεί το έργο FORINTER2: Κατάρτιση στη διαπολιτισμικότητα και τη μετανάστευση. Το έργο αυτό περιλαμβάνει ένα Πρόγραμμα Κατάρτισης σε Διαπολιτισμικά Θέματα που απευθύνεται στο προσωπικό της Δημόσιας Διοίκησης της Ανδαλουσίας. Σκοπός του είναι η ανάπτυξη μιας τεχνικής και πολιτικής διαδικασίας, η οποία περιλαμβάνει νέες προσεγγίσεις δημόσιας πολιτικής, οργανωτικούς τρόπους και θεσμικούς τρόπους εργασίας. Βασίζεται στην εγκάρσια ενσωμάτωση της διαπολιτισμικής προοπτικής, με στόχο την οικοδόμηση μεγαλύτερης κοινωνικής συνοχής στην κοινωνία της Ανδαλουσίας. Εκτός από την ολοκλήρωση των μαθημάτων κατάρτισης, έχει αναπτυχθεί μια σειρά Διδακτικών Υλικών για τη διαπολιτισμικότητα με ειδικό περιεχόμενο για τη διαχείριση της μετανάστευσης και της πολυμορφίας, και κυρίως την προσέγγιση της διάστασης του φύλου.

Discrimination and psychosocial well-being of migrants in Spain: The moderating role of sense of community (2020). <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.02235/full>

Η μελέτη αυτή αναλύει πώς η αίσθηση κοινότητας (SOC) μπορεί να προστατεύσει από την αντίληψη των διακρίσεων και τις αρνητικές συνέπειές τους.

Γαλλία

Στη Γαλλία, οι «μετανάστριες» έχουν προωθηθεί ως κατηγορία προτεραιότητας για δημόσια παρέμβαση, καθώς «αποτελούν ένα οικονομικά και κοινωνικά συχνά πιο ευάλωτο κοινό από τον μέσο πληθυσμό». Ως εκ τούτου, οι γαλλικές αρχές έχουν θεσπίσει διάφορα μέτρα ενσωμάτωσης των πολιτών, όπως η δωρεάν πρόσβαση σε μαθήματα γλώσσας, οι υπηρεσίες απασχόλησης και η ενσωμάτωση μέτρων κατά των διακρίσεων. Σύμφωνα με διάφορες εκθέσεις του υπουργείου, στοχεύουν να εγγυηθούν ότι οι μετανάστριες θα λάβουν πλήρως τη θέση τους στη γαλλική κοινωνία, μέσω ίσων ευκαιριών σε όλους τους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και οικονομικούς τομείς. Ωστόσο, πρόσφατες έρευνες έχουν επισημάνει διάφορα όρια και προβλήματα στην εφαρμογή των μέτρων αυτών.

=) Ο **στιγματισμός των «μεταναστριών» ως συζύγων μεταναστών εργαζομένων, που περιορίζονται στην οικιακή**

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

σφαίρα ή απομονώνονται μέσα στην «κοινότητά» τους.

Για παράδειγμα, ο νόμος της 26ης Νοεμβρίου 2003 εισήγαγε τη γνώση της γαλλικής γλώσσας ως προϋπόθεση ένταξης για την απόκτηση άδειας παραμονής, με στόχο την αντιμετώπιση "ορισμένων ευάλωτων ομάδων, όπως οι σύζυγοι αλλοδαπών, οι οποίοι μερικές φορές παραμένουν απομονωμένοι από την κοινωνία υποδοχής λόγω των κοινοτικών κοινωνικών πρακτικών".

Μια τέτοια αναπαράσταση παραγνωρίζει τις εμπειρίες των ανύπαντρων γυναικών, των διαζευγμένων, των υπεύθυνων οικογενειών στη χώρα αναχώρησης, των μεταναστών που μεταναστεύουν εκτός οικογενειακού πλαισίου ή χωρίς παιδιά.

- Συνιστούμε να ληφθεί υπόψη η μεγάλη ετερογένεια των γυναικών μεταναστριών και να ξεφύγουμε από την εικόνα του θύματος/υποταγμένου προκειμένου να προωθηθεί η δράση των γυναικών.

=) «Πολιτιστικοποίηση» και «ηθικοποίηση» της ιθαγένειας μέσω ενός μεταποικιακού κανονιστικού πλαισίου.

Για παράδειγμα, τα μαθήματα ενσωμάτωσης των πολιτών που παρέχονται από το Σύμφωνο Δημοκρατικής Ένταξης (CIR, Contrat d'Intégration Républicaine) έχουν δώσει προτεραιότητα στη μετάδοση των «δημοκρατικών αξιών», και ιδιαίτερα στην κοσμικότητα και την ισότητα των φύλων. Οι μετανάστριες υπόκεινται σε ένα σύστημα ελέγχου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ένταξης και των διαφόρων προγραμμάτων που ακολουθούν (μαθήματα γλώσσας, υπηρεσίες απασχόλησης, προγράμματα κοινωνικής υποστήριξης, κ.λπ.): η ενδυμασία και το φαγητό τους, οι σεξουαλικές και γονικές πρακτικές τους, υποδηλώνουν την περισσότερο ή λιγότερο ισχυρή προσήλωσή τους στους ηθικούς και πολιτιστικούς κανόνες της «γαλλικής δημοκρατικής κοινωνίας». Οι γυναίκες που αρνούνται να συμμορφωθούν με αυτές τις «δημοκρατικές αξίες» θεωρείται ότι δεν αξίζουν τη γαλλική υπηκοότητα.

Αυτή η πολιτισμική και ηθική αντίληψη της ιθαγένειας έρχεται σε αντίθεση με την «αστική στροφή» των μεταναστευτικών πολιτικών που επεδίωκαν να προωθήσουν την πρόσβαση στην ιθαγένεια ως νομικό δικαίωμα.

- Είναι επείγον να αξιολογήσουμε κριτικά τις μεταποικιακές πολιτικές που εξακολουθούν να διαμορφώνουν τις γαλλικές μεταναστευτικές πολιτικές, σύμφωνα με μια δυαδική θεώρηση που διαχωρίζει τον κόσμο μεταξύ προοδευτικών/απελευθερωμένων και παραδοσιακότερων/πατριαρχικών κοινωνιών.

=) Ο πατροναλισμός της «συμμετοχικής ένταξης των γυναικών» και η φίμωση της πολιτικής διαφωνίας

Για παράδειγμα, οι ενώσεις μεταναστριών προωθούνται ως μέσα «συμμετοχικής ένταξης». Αναγνωρίζεται ότι βασίζονται στην προσωπική αυτονομία των γυναικών, ενθαρρύνουν την ενδυνάμωση των γυναικών και δημιουργούν ατομικά ταλέντα για την αγορά εργασίας. Ωστόσο, οι έρευνες στο πλαίσιο των ενώσεων γυναικών μεταναστριών αποκαλύπτουν πώς η νομιμοποίηση των γυναικών μεταναστριών περιορίζεται σε κανονιστικούς σεξουαλικούς ή/και φυλετικούς ρόλους που τις ταυτίζουν με μια συγκεκριμένη «κοινότητα». Όταν πρόκειται να αντιμετωπιστούν γενικότερα πολιτικά ζητήματα, σε σχέση με την καταπολέμηση του ρατσισμού ή του σεξισμού, οι ενώσεις γυναικών μεταναστριών κινητοποιούνται περισσότερο ως «αποδέκτες» των λόγων και των δημόσιων πολιτικών, παρά ως πόροι.

Αυτό δείχνει πώς οι γυναίκες μετανάστριες τείνουν να εκτιμώνται ως «καλοί πολίτες» όταν πρόκειται για την προώθηση των «κανόνων του φύλου» ή της «πολιτισμικής ποικιλομορφίας» σύμφωνα με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές ταυτότητας.

Είναι σημαντικό να γίνει ορατή η πολιτική δυσaréσκεια και η κοινωνική περιθωριοποίηση που κινεί πολλές ενώσεις γυναικών μεταναστριών, σε σχέση με τη διατομεακότητα της κοινωνικής βίας και των αδικιών φύλου/τάξης/φυλής.

Ορισμένες οργανώσεις που έχουν συμβάλει σημαντικά στην υποστήριξη των μεταναστών ανεξάρτητα από την καταγωγή, την εθνικότητα και τις πεποιθήσεις τους, με συγκεκριμένη αναγνώριση των γυναικείων αναγκών: CIMADE, GISTI, CROIX ROUGE, SAMU SOCIAL, AURORE.

Πηγές

« Femmes de l'immigration, Assurer le plein exercice de la citoyenneté, à part entière, à parts égale » [«Γυναίκες μετανάστριες. Εξασφάλιση της πλήρους άσκησης της πλήρους, ισότιμης ιδιότητας του πολίτη]

<https://www.vie-publique.fr/rapport/27762-femmes-de-limmigration-assurer-le-plein-exercice-de-la-citoyennete>

Έκθεση που δημοσιεύθηκε το 2005 από το Υπουργείο αρμόδιο για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, τη διαφορετικότητα και τις ίσες ευκαιρίες

«L'égalité pour les femmes migrantes» [«Ισότητα για τις γυναίκες μετανάστριες»].

<https://www.vie-publique.fr/rapport/33870-egalite-pour-les-femmes-migrantes>

Έκθεση που δημοσιεύθηκε το 2013 από το Υπουργείο Δικαιωμάτων των Γυναικών.

Το Γαλλικό Γραφείο Μετανάστευσης και Ένταξης (OFII) σχετικά με το Ρεπουμπλικανικό Σύμφωνο Ένταξης

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

<https://www.ofii.fr/en/the-republican-integration-contract-an-aid-to-the-integration-of-migrants/>

Ακαδημαϊκά άρθρα:

Gourdeau, Camille. 2018. «The CAI is good for others», The injunction to integrate from the point of view of signatories of the hosting and integration contract (CAI).» *Politiques de Communication* 11(2): 73-101

Guénif-Souilamas, Nacira. 2006. «The other French exception. Virtuous racism and the war of the sexes in postcolonial France.» *French Politics, Culture & Society*, 24(3), 23-41.

Haapärvi, Linda. 2020. “The meaning of participation. The “civic turn” through the prism of participatory integration policies targeted at migrant women.» *Revue Européenne des Migrations Internationales*, 34-36(4): 99-117

Killian Caitlin & Cathryn Johnson. 2006. ““I’m Not an Immigrant!”: Resistance, Redefinition, and the Role of Resources in Identity Work”. *Social Psychology Quarterly*, 69(1): 60-80

Quiminal, Catherine. “The Associative Movement of African Women and New Forms of Citizenship”, in Freedman Jane & Carrier Tarr. 2000 *Women immigration and identities in France*” Berg, Oxford, New York: 39-57

Suvaveriol, Semin. 2012 “Nation Freezing: Images of the Nation and the Migrant in Citizenship Packages”, *Nations and Nationalism* 18(2): 210-229

Οργανώσεις που υποστηρίζουν τις μετανάστριες με προσέγγιση φύλου:

Cimade, σχετικά με την ανάγκη συνοδείας γυναικών μεταναστριών θύματα βίας:

<https://www.lacimade.org/nos-actions/femmes-et-violences/>

GISTI, σχετικά με την ανάγκη διασύνδεσης των δικαιωμάτων των γυναικών και των δικαιωμάτων των μεταναστών

<http://www.gisti.org/spip.php?article170>

Ιταλία

Η ενασχόληση με την **κοινωνική ένταξη** του μεταναστευτικού πληθυσμού και τα αντίστοιχα μοντέλα ένταξης σημαίνει ανάλυση των διαδρομών συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνική ζωή και τη ζωή των πολιτών της χώρας στην οποία μετανάστευσαν από επιλογή (μεταναστευτικό σχέδιο) ή από τύχη (αναγκαστική μετανάστευση). Η κοινωνική ένταξη είναι μια πολυδιάστατη διαδικασία που περιλαμβάνει διάφορες **διαστάσεις**, όπως η **κοινωνική** (σε γενικές γραμμές), η **πολιτιστική**, η **οικονομική**, η **επαγγελματική**, η **εκπαιδευτική**, η **πολιτική** και άλλες.

Η υλοποίηση ενός **σχεδίου κοινωνικής ένταξης** για τις μετανάστριες συνεπάγεται την προσπάθεια επανεξέτασης των προσεγγίσεων, των μεθόδων και των δράσεων που προτείνονται στο πλαίσιο του σχεδίου από τη **σκοπιά του φύλου**. Στην πράξη, κατά το σχεδιασμό κοινωνικών υπηρεσιών και προγραμμάτων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διαφοροποιήσεις των μεταναστριών και οι μεταναστευτικές τους εμπειρίες, καθώς και άλλοι παράγοντες, όπως οι ακόλουθοι:

- το μεταναστευτικό τους σχέδιο (παράγοντες ώθησης και έλξης, προσδοκίες, αλλαγές κ.λπ.)
- μεταναστευτική διαδικασία (διαδρομές, άφιξη, είσοδος, κ.λπ.)
- νομικό καθεστώς στην Ιταλία (νόμιμη/παράνομη άφιξη και παραμονή)
- πολιτιστικό και επαγγελματικό υπόβαθρο.

Στην Ιταλία, δεν υπάρχει μια τυποποιημένη εθνική πολιτική που να αφιερώνεται (σχεδόν) αποκλειστικά στην ένταξη των μεταναστριών: κατά συνέπεια, είναι το έργο του **τρίτου τομέα** που διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη βαθμονόμηση των πολιτικών ένταξης, των στρατηγικών και των δράσεων που αποσκοπούν στην ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών. Αυτό σημαίνει περαιτέρω ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες ένταξης θα πρέπει να εξετάζουν τις ειδικές ανάγκες τους που προκύπτουν από ορισμένες κατηγορίες που προσδιορίζουν την **ιδιαιτερότητα και την πολυπλοκότητα του φαινομένου της γυναικείας μετανάστευσης**, και συγκεκριμένα

- **διάσταση του φύλου** (έμφυλα στερεότυπα και βία, μητρότητα, οικονομική και νομική εξάρτηση, επιθυμία χειραφέτησης κ.λπ.)
- **ευκαιρίες απασχόλησης** («γυναικείες» θέσεις εργασίας, επαγγελματικές θέσεις, μισθοί, οικονομική εξάρτηση

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

κ.λπ.)

- **υγειονομική περίθαλψη** (υγεία των γυναικών, αναπαραγωγική υγεία, εγκυμοσύνη, κ.λπ.).

Επιπλέον, ο ρόλος του **συνεταιριστικού βίου** (κοινωνικές και πολιτιστικές ενώσεις, ΜΚΟ, δίκτυα, εκστρατείες, εκστρατείες ευαισθητοποίησης, πολιτιστικές δραστηριότητες κ.λπ.) καθίσταται θεμελιώδης για την **ενίσχυση των υπηρεσιών** που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών στους πολίτες. Το γεγονός αυτό ισχύει οπωσδήποτε στο ιταλικό πλαίσιο, όπου τμήματα του γυναικείου μεταναστευτικού πληθυσμού συμμετέχουν στην κοινωνική ζωή και τη ζωή των πολιτών της χώρας μέσω του έργου που προωθούν οι **κοινωνικοπολιτιστικές ενώσεις τους** (μόνο γυναίκες μετανάστριες) ή οι μικτές (γηγενείς-μετανάστες, γυναίκες-άντρες, διεθνείς, διαπολιτισμικές, κ.λπ.).

Όσον αφορά τις **συστάσεις** για την εργασία κοινωνικής ένταξης με τις μετανάστριες γυναίκες, τα ακόλουθα είναι μόνο μερικές βασικές πτυχές που πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- η κοινωνική ένταξη των μεταναστριών είναι μια **διαδικασία**, και συγκεκριμένα **μια μακρόχρονη διαδικασία**, και **όχι μια έκτακτη ανάγκη**
- οι υπηρεσίες που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη των μεταναστριών πρέπει να ξεκινούν από και να βασίζονται στις ιδιαίτερες **ανάγκες** τους ως γυναίκες και μετανάστριες
- κατά το σχεδιασμό υπηρεσιών, προγραμμάτων και δράσεων που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή των μεταναστριών στην κοινωνία θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η **οπτική γωνία του φύλου**
- κατά τη διάρκεια της ίδιας διαδικασίας σχεδιασμού θα πρέπει να ξεπεραστεί η **εθνοκεντρική προοπτική**
- η διαδικασία αυτή προϋποθέτει την οικοδόμηση **γεφυρών** μεταξύ των μεταναστριών και των τοπικών κοινοτήτων και άλλων κοινωνικών ομάδων
- η **συνεταιριστική ζωή** των μεταναστριών στην Ιταλία θα πρέπει να τύχει μεγάλης προσοχής από κοινωνικοπολιτιστική, πολιτική και ακόμη και οικονομική άποψη.

«From Somalia to Salvation» (Από τη Σομαλία στη Σωτηρία) https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Mjk%3D: αυτή η μεταναστευτική εμπειρία δείχνει τη σημασία της προσέγγισης με βάση την ευαισθησία του φύλου που πρέπει να υιοθετήσουν και να προωθήσουν οι κοινωνικές υπηρεσίες στο έργο τους, όπως τονίζει η πρωταγωνίστρια της ιστορίας.

Πηγές

Spedicato Iengo E., Lannutti V., Rapposelli C. (επιμ.), 2014, **Migrazioni femminili, politiche sociali e buone pratiche. Narrazione di sé fra segnali di inclusione e distanze sociali**, FrancoAngeli, Milano.

(https://www.researchgate.net/publication/312365159_Migrazioni_femminili_politiche_sociali_e_buone_pratiche_Narrazioni_di_se_fra_segnali_di_inclusione_e_distanze_sociali/link/587b8a6c08ae9a860fe9acea/download)

Σε αυτό το βιβλίο, η αυτοαφήγηση αναφέρεται ως σημείο αναφοράς για τις κοινωνικές υπηρεσίες όσον αφορά τις στρατηγικές και τις κοινωνικές πολιτικές που πρέπει να υιοθετηθούν για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών.

Garofalo R., 2017, **MIGRAZIONE E ACCOGLIENZA: la necessità di un approccio di genere – Buone pratiche e nuove progettualità**, marzo 2017.

(<http://www.centrosaluteglobale.eu/site/wp-content/uploads/2017/06/GAROFALO-Migrazione-e-Accoglienza-la-necessita%27-di-un-approccio-di-genere.pdf>)

Η έκθεση αυτή παρουσιάζει παραδείγματα καλών πρακτικών χρήσιμων για τον σχεδιασμό των κοινωνικών υπηρεσιών από την οπτική γωνία του φύλου.

Bello B. G., 2015, **La dimensione femminile dell'immigrazione in Italia**, in DOSSIER STATISTICO IMMIGRAZIONE, Roma, pp. 155- 160.

(https://www.researchgate.net/publication/301806157_La_dimensione_femminile_dell%27immigrazione_in_Italia_2015)

Στην Ιταλία, η θηλυκοποίηση των μεταναστευτικών ροών βρίσκεται στο επίκεντρο πολλών μελετών. Αφού γίνει μια σύντομη επισκόπηση των γυναικείων μεταναστεύσεων στην Ιταλία και των μεταναστευτικών τυπολογιών που αφορούν τις γυναίκες (οικονομική, οικογενειακή, πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο κ.λπ.), η εργασία ασχολείται με τον ρόλο της συνδικαλιστικής ζωής των μεταναστριών στην Ιταλία.

Πορτογαλία

Στην Πορτογαλία, το Εθνικό Σχέδιο Εφαρμογής του Παγκόσμιου Συμφώνου για τη Μετανάστευση (το οποίο εγκρίθηκε με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αριθ. 141/2019) ορίζει ως τρίτο άξονα "την προώθηση της υποδοχής και της ένταξης των μεταναστών, τη διασφάλιση της τακτικής συνάντησης, την προώθηση της οικογενειακής επανένωσης, την ευνοϊκή εκμάθηση της πορτογαλικής γλώσσας, τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών και των νέων και την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση των ενηλίκων, τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στη στέγαση, την υγεία και την κοινωνική προστασία, καθώς και την τόνωση της ένταξης και της συμμετοχής τους στα κοινά".

Στην εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών για την ένταξη των μεταναστών, η Ανώτατη Επιτροπή Μετανάστευσης (η οποία δημιουργήθηκε με το διάταγμα αριθ. 31/2014 της 27ης Φεβρουαρίου 2014) έχει πολύ σημαντικό ρόλο, καθώς προωθεί δημόσιες πολιτικές που επικεντρώνονται στην κοινωνική ένταξη, την ισότητα ευκαιριών και την εκτίμηση της ποικιλομορφίας μεταξύ των πολιτισμών, των εθνοτικών ομάδων και των θρησκειών.

Οι μηχανισμοί υποστήριξης των μεταναστών που προωθεί η Ανώτατη Επιτροπή Μετανάστευσης, υλοποιούνται μέσω του Εθνικού Δικτύου Υποστήριξης της Ένταξης των Μεταναστών (που δημιουργήθηκε με το διάταγμα αριθ. 203/2016 της 23ης Ιουλίου). Το εν λόγω δίκτυο αποτελείται από: (i) Εθνικά Κέντρα Υποστήριξης για την Ένταξη των Μεταναστών (CNAIM), τα οποία στοχεύουν στην παροχή ολοκληρωμένης ανταπόκρισης στους μετανάστες κατά τη διαδικασία υποδοχής και ένταξής τους- και ii) Τοπικά Κέντρα Υποστήριξης για την Ένταξη των Μεταναστών (CLAIM), τα οποία στοχεύουν, στο πλαίσιο των τοπικών πολιτικών ένταξης των μεταναστών, στην παροχή αποκεντρωμένων χώρων υποδοχής, πληροφόρησης και υποστήριξης, συμβάλλοντας στην κάλυψη των αναγκών των μεταναστών κατά τη διαδικασία υποδοχής και ένταξής τους.

Στην υποστήριξη των μεταναστών, τα CLAIM έχουν πολύ σημαντικό ρόλο, καθώς συνεργάζονται στενά με τις περιοχές και παρέχουν πληροφορίες για διάφορους τομείς ένταξης (διαδικασίες διοικητικής ρύθμισης, εκπαίδευση και κατάρτιση, εκμάθηση της πορτογαλικής ως μη μητρικής γλώσσας, υγεία, μεταξύ άλλων), παρέχοντας απαντήσεις και παραπέμποντας τους μετανάστες με ολοκληρωμένο τρόπο μέσω των υφιστάμενων δομών της κοινότητας.

Τα νομικά έγγραφα που αποτελούν τη βάση αυτών των φορέων (ACM, CNAIM και CLAIM) αντιμετωπίζουν τα ζητήματα μετανάστευσης με τη συνολική τους έννοια, χωρίς να δίνουν ορατότητα στα ζητήματα φύλου. Ωστόσο, η απόφαση υπ' αριθ. 227/2019 που θεσπίζει τη δημιουργία από την ACM της Ομάδας Έργου για τις διατομεακές ανισότητες, μεταφράζει την αναγνώριση της ανάγκης για μια προσέγγιση με ευαισθησία ως προς το φύλο στην ανάλυση και την παρέμβαση στον τομέα της μετανάστευσης. Η ομάδα αυτή έχει ως στόχο να αναπτύξει και να εφαρμόσει πολιτικές ένταξης για τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο, οι οποίες θα είναι ευαίσθητες ως προς το φύλο, με ιδιαίτερη προσοχή σε καταστάσεις όπου διασταυρώνονται διαφορετικές ανισότητες.

Πολλές μετανάστριες έρχονται στην Πορτογαλία για να ακολουθήσουν σπουδές, συγκεκριμένα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, και σε αυτές τις περιπτώσεις γίνεται αναφορά στα προγράμματα διεθνούς κινητικότητας (ιδίως με τις λουσιόφωνες χώρες) και στους εσωτερικούς μηχανισμούς των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που υποστηρίζουν αυτές τις φοιτήτριες στις διαδικασίες ένταξής τους.

Μια άλλη πτυχή που φαίνεται να μας αφορά είναι η συνεταιριστική μετακίνηση των μεταναστών (ρυθμίζεται από τον νόμο αριθ. 115/99, 3 Αυγούστου 1999). Οι ενώσεις μεταναστών επιτρέπουν στους μετανάστες να οργανώνονται και να υπερασπίζονται τα συμφέροντά τους με τρόπο που τους καθιστά ορατούς και δίνει φωνή στις ανάγκες τους, αποτελώντας ένα εξαιρετικό μέσο προώθησης της ιδιότητας του πολίτη και της συμμετοχής στα κοινά.

Για να καταδείξουμε το ρόλο των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των συλλόγων στην Πορτογαλία, προτείνουμε την ανάλυση της συνέντευξης «Deconstructing the country of Floribella» (Αποδομώντας τη χώρα της Φλοριμπέλα), η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTE=.

Μια άλλη ιστορία επιτυχίας που καταδεικνύει τη σημασία των κοινωνικών κινημάτων για την προώθηση της ένταξης των γυναικών μεταναστριών στην Πορτογαλία είναι αυτή με τίτλο «From invisible to visible» (Από το άορατο στο ορατό), διαθέσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MTI=. Η πρωταγωνίστρια αυτής της

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

ιστορία προσδιορίζει τη σημασία της επαφής της με τις ενώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις φεμινιστικές οργανώσεις στην πορεία της προς την κοινωνική ένταξη.

Πηγές

Plano Estratégico para as Migrações 2015-2020 [Strategic Plan for Migration 2015-2020]

https://www.acm.gov.pt/documents/10181/222357/PEM_net.pdf/3a515909-7e66-41e8-8179-e3aa5e0c7195

Το Στρατηγικό Σχέδιο για τη Μετανάστευση 2015-2020 αποσκοπεί στην πολιτική προσαρμογή της χώρας σε μια πιο σύνθετη και απαιτητική μεταναστευτική πραγματικότητα, λαμβάνοντας υπόψη την «Παγκόσμια Προσέγγιση για τη Μετανάστευση και την Κινητικότητα» που ορίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Lisboa Acolhe - Portal Participativo para Imigrantes [Lisboa Acolhe - Συμμετοχική πύλη για τους μετανάστες]

<https://lisboaacolhe.pt/>

Η Πύλη Lisboa Acolhe συγκεντρώνει πληροφορίες σχετικά με τις δημόσιες/ιδιωτικές υπηρεσίες, καθώς και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ανθρώπων στην Πορτογαλία.

Σλοβενία

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, θέτουμε στη διάθεση των συμμετεχόντων την ακόλουθη ιστορία επιτυχίας με πρωταγωνίστρια μια μετανάστρια στη Σλοβενία και τίτλο «Overcoming the bureaucratic obstacles, poor information flow and health care issues» (Ξεπερνώντας τα γραφειοκρατικά εμπόδια, την κακή ροή πληροφοριών και τα ζητήματα υγειονομικής περίθαλψης), η οποία είναι προσβάσιμη στη διεύθυνση [Welcome to VIW project \(pixel-online.org\)](http://Welcome%20to%20VIW%20project%20(pixel-online.org)) Αυτή η ιστορία επιτυχίας καταδεικνύει το πρόβλημα με τη σωστή και γρήγορη πληροφόρηση που αφορά διάφορα ζητήματα.

Προτείνουμε επίσης να διαβάσετε την ιστορία «Empowerment story: escaping from war in Syria and changing the world-view in Slovenia» (Ιστορία ενδυνάμωσης: δραπετεύοντας από τον πόλεμο στη Συρία και αλλάζοντας την κοσμοθεωρία στη Σλοβενία) προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MzE=

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
Γαλλία	Οι μετανάστριες έχουν προαχθεί σε κατηγορία προτεραιότητας σε σχέση με τη δημόσια παρέμβαση. Έχουν αναπτυχθεί μέτρα κοινωνικής ένταξης, όπως, ενδεικτικά: δωρεάν πρόσβαση σε γλωσσικά μαθήματα, υπηρεσίες απασχόλησης, ενσωμάτωση μέτρων κατά των διακρίσεων.	Περιορισμοί: Στιγματισμός, «πολιτισμικοποίηση» και «ηθικοποίηση» της ιθαγένειας μέσω ενός μετα-αποικιακού κανονιστικού πλαισίου, πατρωνάρισμα της «συμμετοχικής ένταξης των γυναικών» και κατάπνιξη της πολιτικής διαφωνίας. Προτάσεις: Να ληφθεί υπόψη η ετερογένεια της ομάδας, εξάλειψη της εικόνας του θύματος/της υποταγής, κριτική αξιολόγηση των μετα-αποικιακών πολιτικών, σαφής παρουσίαση της πολιτικής δυσαρέσκειας και της κοινωνικής περιθωριοποίησης.
Ελλάδα	Τα Κέντρα Κοινότητας των δήμων και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών εξυπηρετούν τις ατομικές ανάγκες των υπηκόων τρίτων χωρών προσφέροντας υπηρεσίες «μιας στάσης» σε συνεργασία με άλλες διευθύνσεις και κέντρα.	Περιορισμοί: κοινωνικός αποκλεισμός σε πολλαπλά επίπεδα, έλλειψη αποτελεσματικής πολιτικής ένταξης και εμπόδια πρόσβασης σε επίσημη απασχόληση, επίσημη εκπαίδευση, κοινωνική περιθάλψη και στέγαση, υγειονομική περίθαλψη και διαπολιτισμική συνύπαρξη. Προτάσεις: Υποστήριξη για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας για πρόσφυγες και μετανάστες προσαρμοσμένη στις ανάγκες και στον τόπο διαμονής, δημιουργία ενισχυμένου μηχανισμού καταγγελιών αναφορικά με την εργασία, υποστηρικτικά προγράμματα για την έναρξη επιχείρησης και δραστηριοτήτων, παροχή νομικής βοήθειας και υποστήριξης σε σχέση με τη νομιμοποίηση, μέτρα για την καταπολέμηση των στερεοτύπων και του ρατσισμού, έμφυλη βία, βελτίωση των υπηρεσιών μετάφρασης και διαμεσολάβησης στη δημόσια διοίκηση, υποστήριξη των αναγκών γυναικών/μητέρων μεταναστριών, ενδυνάμωση και συμμετοχή στην πολιτική ζωή.
Ιταλία	Είναι ο τρίτος τομέας που διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στην ανάπτυξη στρατηγικών και δράσεων ένταξης για μετανάστριες, με συγκεκριμένη αναφορά σε μερικές ενδιαφέρουσες τοπικές εμπειρίες ΜΚΟ/πολιτιστικών ενώσεων (ενώσεων μεταναστών, μεταναστριών ή μικτών ενώσεων), σε συνδυασμό με τη δικτύωση των γυναικών και περιπτώσεις θεσμικής συμμετοχής μεταναστριών στην κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή.	Περιορισμοί: δεν υπάρχει τυποποιημένη εθνική πολιτική που να αφορά (σχεδόν) αποκλειστικά την ένταξη των μεταναστριών. Προτάσεις: Αντιμέτωπιση της ένταξης ως διαδικασίας, αντιμετώπιση συγκεκριμένων αναγκών με γνώμονα το φύλο, υπέρβαση της εθνοκεντρικής πτυχής, εξέταση όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων, μεγαλύτερη προσοχή στη συνεταιριστική ζωή από κοινωνικοπολιτιστική, πολιτική άποψη και από άποψη κοινωνικής ένταξης.
Πορτογαλία	Υπάρχει το Εθνικό Δίκτυο για την Υποστήριξη της Ένταξης Μεταναστών, το οποίο αποτελείται από τα Εθνικά Κέντρα Υποστήριξης για την Ένταξη Μεταναστών (CNAIM) και τα Τοπικά Κέντρα Υποστήριξης για την Ένταξη Μεταναστών (CLAIM). Επιπλέον, μεγάλη σημασία έχει και η συνεταιριστική μετακίνηση μεταναστών.	Περιορισμοί: επισημαίνει την απουσία της διάστασης του φύλου στα νομικά έγγραφα που εξετάζουν οι οργανισμοί. Ωστόσο, έχει δημιουργηθεί η Ομάδα Έργου για τις διατομεακές ανισότητες, η οποία μεταφράζει την αναγνώριση της ανάγκης για μια προσέγγιση με ευαισθησία ως προς το φύλο στην ανάλυση και στην παρέμβαση στον τομέα της μετανάστευσης. Προτάσεις: Προώθηση ενώσεων και υποστήριξη υφιστάμενων ενώσεων και μεταναστών, καθώς και κοινωνικών και θρησκευτικών φορέων.
Σλοβενία	Στην ένταξη των γυναικών, οι ΜΚΟ και οι ακτιβιστές αποκτούν μεγάλη σημασία. Αναλαμβάνουν τον κύριο ρόλο που πρέπει να διαδραματίζουν οι κρατικοί θεσμοί. Επιπλέον, τα μη επίσημα δίκτυα όπως η οικογένεια και οι φίλοι αποκτούν	Περιορισμοί: έλλειψη βοήθειας και κρατικής υποστήριξης. Η διάσταση του φύλου δεν λαμβάνεται υπόψη. Πρόταση: Προώθηση για μεγαλύτερη κρατική συμμετοχή.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

	Θεμελιώδη ρόλο.	
Ισπανία	Οι αρμοδιότητες σε σχέση με αυτό το θέμα ανήκουν στις αυτόνομες κοινότητες, στο κράτος και στις τοπικές διοικήσεις. Ομοίως, οι μη κυβερνητικές οντότητες παίζουν θεμελιώδη ρόλο.	Περιορισμοί: Έλλειψη καθοδήγησης και βοήθειας. Προτάσεις: προώθηση της από κοινού δέσμευσης των διαφόρων φορέων που δραστηριοποιούνται σε σχέση με το θέμα, λήψη υπόψη της διπλής διάστασης που έχουν ως γυναίκες και ως μετανάστριες σε διάφορους τομείς: εκπαίδευση, οικογένεια, στέγαση...

Γενικές ιδέες

Ο ανακεφαλαιωτικός πίνακας δείχνει πώς, σε γενικές γραμμές, σε διαφορετικά πλαίσια, οι μη κυβερνητικές οντότητες όπως ενώσεις και ΜΚΟ αποκτούν θεμελιώδη ρόλο στη διαδικασία ένταξης των μεταναστών (για παράδειγμα στην περίπτωση της Σλοβενίας). Επιπλέον, η έλλειψη μιας προσέγγισης που να λαμβάνει υπόψη το φύλο στα μέτρα και στις υπηρεσίες που παρέχονται στις μετανάστριες ξεχωρίζει ως περιορισμός σε ορισμένες από τις χώρες που αναλύθηκαν. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε παρεμβάσεις που να απέχουν πολύ από την πραγματική ζήτηση της εν λόγω ομάδας. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν δράσεις που να προσανατολίζονται στην ενσωμάτωση μιας προσέγγισης με βάση το φύλο στις διαδικασίες που αφορούν τον μεταναστευτικό πληθυσμό.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Η ενότητα 7 καλύπτει τα διάφορα μέτρα κοινωνικής ένταξης για τη διευκόλυνση της πλήρους ενσωμάτωσης των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής, καθώς και τους συγκεκριμένους παράγοντες που επηρεάζουν τον παράγοντα φύλο.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Προσδιορισμός βασικών παραγόντων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.
- Γνώση των υπηρεσιών που διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη σε τοπικό επίπεδο.
- Προσδιορισμός αναγκών και βελτιώσεων στις υπηρεσίες ένταξης για μετανάστριες.

Προκειμένου να ενισχυθεί η γνώση, προτείνουμε τις ακόλουθες δραστηριότητες:

Δραστηριότητα 1: Υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης για μετανάστριες:

Είστε κοινωνικός λειτουργός σε έναν οργανισμό που παρέχει υπηρεσίες σε μετανάστες και σας πλησιάζει μια 22χρονη γυναίκα από τη Συρία που μόλις έφτασε στην πόλη σας, δεν γνωρίζει τη γλώσσα, δεν έχει νομιμοποιηθεί το καθεστώς της και δεν γνωρίζει τη διαδικασία τακτοποίησης του καθεστώτος της.

- Για να αρχίσεις να την προσανατολίζεις, τι ερωτήσεις θα της έκανες για να γνωρίσεις το προφίλ της και να μπορέσεις να της δώσεις καλύτερες πληροφορίες;
- Με βάση τις παρεχόμενες πληροφορίες, σκεφτείτε ένα σενάριο/πρωτόκολλο που θα καθοδηγεί τη γυναίκα στην αρχή της διαδικασίας της (ΜΚΟ που πρέπει να απευθυνθεί, που μπορεί να βρει νομικές συμβουλές, στεγαστική βοήθεια, μαθήματα γλώσσας, μια οργάνωση στη χώρα της προέλευσης, κλπ).

Δραστηριότητα 2: Σχετικά με τις συγκεκριμένες δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει μια μετανάστρια:

- Ποιες βελτιώσεις προτείνει το κείμενο για καλύτερη φροντίδα;
- Πιστεύετε ότι ενδέχεται να προκύψουν περαιτέρω δυσκολίες λόγω του ζητήματος του φύλου στη μετανάστευση;

Συμφωνείτε ότι οι επαγγελματίες θα πρέπει να έχουν ειδική κατάρτιση που να λαμβάνει υπόψη τον παράγοντα φύλο στη μετανάστευση, προκειμένου να παρέχουν μια πιο αποτελεσματική απάντηση;

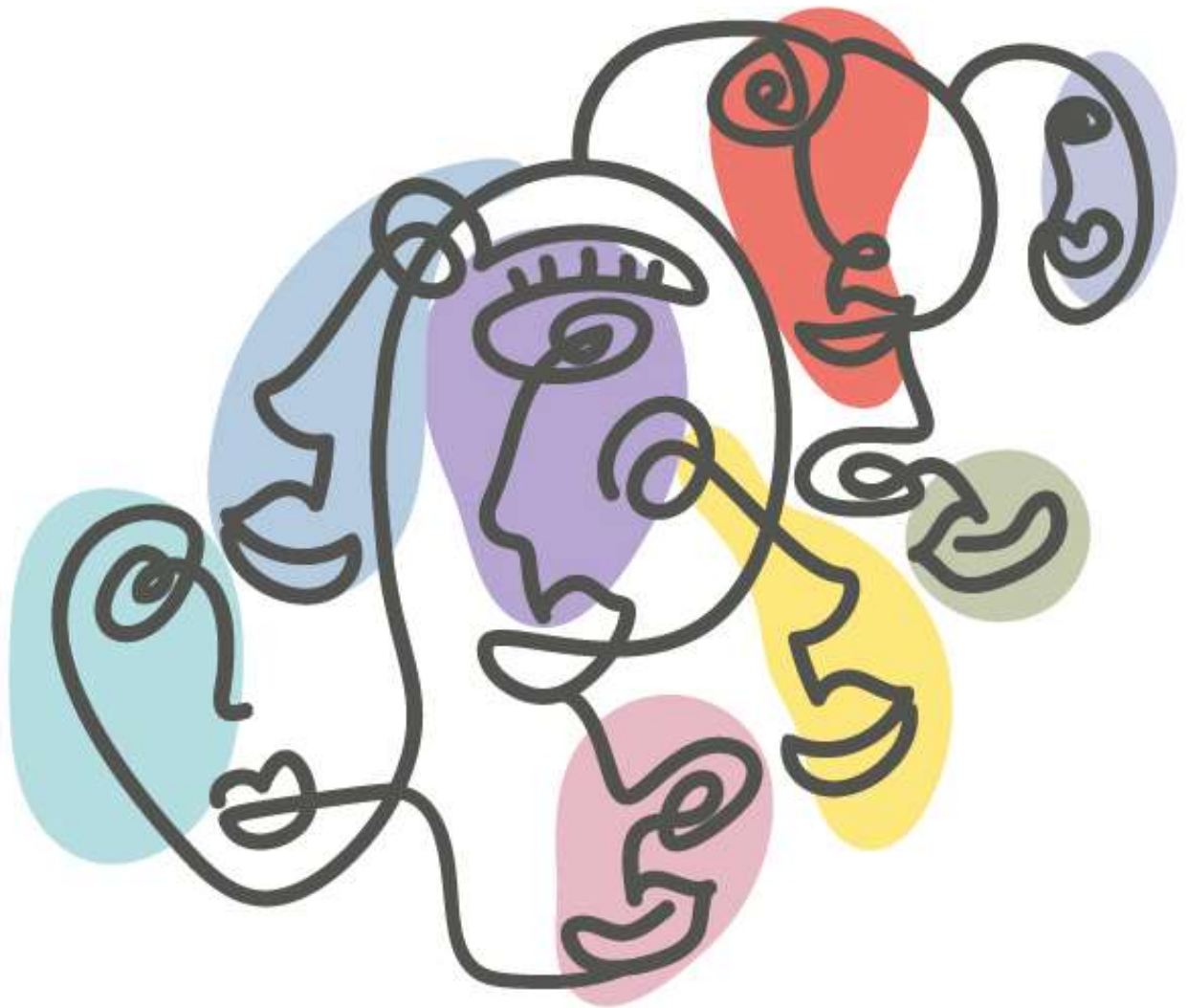
**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

**Σεμινάριο κατάρτισης
Μεταναστεύσεις, φύλο και ένταξη στο ευρωπαϊκό πλαίσιο:
Μια διεπιστημονική προσέγγιση**

**Ενότητα 8
Αντιμέτωπιση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Κοινωνική κατασκευή για τη
γυναικεία μετανάστευση**

Πίνακας περιεχομένων

[Εισαγωγή](#)

[Ορισμός βασικών εννοιών](#)

[Αφηγήσεις του κοινωνικού διαλόγου για τη γυναικεία μετανάστευση](#)

[Προτάσεις για κοινωνικο-εκπαιδευτική παρέμβαση για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την ιδιότητα του πολίτη και την ένταξη. Κατάρτιση των στερεοτύπων και προώθηση της συμμετοχής των πολιτών](#)

[Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο](#)

- [Ελλάδα](#)
- [Ισπανία](#)
- [Γαλλία](#)
- [Ιταλία](#)
- [Πορτογαλία](#)
- [Σλοβενία](#)

[Κεφάλαιο 5: ευρωπαϊκή διασταση](#)

[Έγγραφο διαθέσιμα για λήψη](#)

[Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες](#)

[Πηγές](#)

[Γλωσσάρι](#)

Εισαγωγή

Η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας κατέχει εξέχουσα θέση στην ανάλυση της κατάστασης των μεταναστών και ειδικότερα των μεταναστριών. Αυτή η ενότητα προτείνει την αμφισβήτηση και τον προβληματισμό σχετικά με το πώς αυτές οι μορφές βίας σηματοδοτούν την εμπειρία του να είσαι μετανάστρια γυναίκα. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύονται έννοιες που θεωρούνται καθοριστικές για την κατανόηση αυτών των φαινομένων. Ορισμένες από αυτές είναι ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, οι ρατσισμένοι άνθρωποι, η ισλαμοφοβία. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στις αφηγήσεις που συνδέονται με τους κοινωνικούς διαλόγους σχετικά με τη γυναικεία μετανάστευση. Στο επίκεντρο της ανάλυσης αναπτύσσονται πτυχές που βασίζονται στο φύλο, τον εργασιακό διαχωρισμό, τις εκπαιδευτικές δεξιότητες, την ενδυνάμωση και την έμφυλη βία. Το τρίτο κεφάλαιο προτείνει ορισμένους προβληματισμούς και κατευθυντήριες γραμμές για μια μετασχηματιστική κοινωνικοεκπαιδευτική παρέμβαση, που καταπολεμά τον ρατσισμό και άλλες μορφές διακρίσεων και ενισχύει την ενδυνάμωση των μεταναστριών, προκειμένου να αυξηθεί η κοινωνική τους συμμετοχή και να καταστεί η ιδιότητα του πολίτη αποτελεσματική. Και, τέλος, τα κεφάλαια 4 και 5 αναλύουν την κατάσταση ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών, κάνοντας έναν συγκριτικό πίνακα.

Ορισμός βασικών εννοιών

Η εννοιολογική ανάλυση είναι θεμελιώδης για την κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων που αναλύονται στο παρόν κεφάλαιο. Έτσι, ξεκινάμε αυτό το ταξίδι με την ανάλυση της έννοιας του **ρατσισμού** ή της **φυλετικής προκατάληψης**. Σύμφωνα με τον Giddens (2009), ο ρατσισμός είναι «η προκατάληψη που βασίζεται σε κοινωνικά σημαντικές σωματικές διακρίσεις» (σ. 639). Σε αυτόν τον ορισμό, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι οι σωματικές διαφορές στις οποίες βασίζεται η αντίληψη, προκύπτουν από μια κοινωνικοπολιτισμική επεξεργασία που ορίζεται από τις κυρίαρχες ομάδες και δεν είναι ανεξάρτητες από μια κουλτούρα διακρίσεων κοινωνικά και ιστορικά καθορισμένη.

Για την κατανόηση της έννοιας του ρατσισμού, κρίνεται σκόπιμο να αναλυθεί η έννοια της **φυλής**, η οποία διαδόθηκε μέσω των ρατσιστικών θεωριών που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του Διαφωτισμού. Οι αντιλήψεις αυτές νομιμοποίησαν την αποικιοκρατία και τις συστηματικές διακρίσεις των ανθρώπων ανάλογα με το χρώμα του δέρματός τους (Cabecinhas & Macedo, 2019). Επί του παρόντος, είναι συναινετικά αποδεκτό ότι, από βιολογική άποψη, δεν είναι δυνατόν να οριοθετηθούν φυλές στο ανθρώπινο είδος, υπάρχει μόνο ένα σύνολο διαφορετικών φυσικών χαρακτηριστικών που χαρακτηρίζουν τα ανθρώπινα όντα. Ωστόσο, η ύπαρξη γενετικής ποικιλομορφίας που χαρακτηρίζει διαφορετικές ανθρώπινες ομάδες συνυπάρχει με τη γενετική ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει τους ανθρώπους που θεωρούνται ότι ανήκουν στις ίδιες πληθυσμιακές ομάδες. Από την άποψη των κοινωνικών επιστημών, η χρήση της έννοιας της φυλής εγείρει πολλές συζητήσεις και προβληματισμούς. Σε αυτή την ακολουθία, πολλοί ακαδημαϊκοί χρησιμοποιούν την έννοια σε εισαγωγικά - «**φυλή**».

Παρά τη συναίνεση ότι δεν υπάρχουν φυλές μεταξύ των ανθρώπων, πολλοί άνθρωποι εξακολουθούν να βιώνουν ρατσιστικές προκαταλήψεις. Σε αυτή την κατάσταση, υπάρχει μια διαδικασία **φυλετικοποίησης**, καθώς αποδίδεται μια ετικέτα με βάση την υποτιθέμενη υπαγωγή σε μια συγκεκριμένη ομάδα, λαμβάνοντας υπόψη ένα σύνολο φυσικών χαρακτηριστικών. Με άλλα λόγια, τα **φυλετικοποιημένα άτομα** υπόκεινται στη «διαδικασία με την οποία οι αντιλήψεις για τη φυλή χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση ατόμων ή ομάδων» (Giddens, 2009, σ. 632). Από αυτή την άποψη, ο ρατσισμός ήταν αυτός που παρήγαγε την έννοια της φυλής και όχι το αντίστροφο.

Όμως, ο ρατσισμός μπορεί επίσης να αντανάκλαται στις κοινωνικές δομές με συστηματικό τρόπο, διαμορφώνοντας τον **θεσμικό ρατσισμό**, που εκδηλώνεται με τον τρόπο που διάφοροι θεσμοί, όπως οι υπηρεσίες ασφαλείας, υγείας και εκπαίδευσης (μεταξύ άλλων) προωθούν πολιτικές και πρακτικές που ευνοούν ορισμένες κοινωνικές ομάδες, κάνοντας διακρίσεις σε βάρος άλλων.

Ορισμένοι συγγραφείς αναφέρονται στην ύπαρξη **πολιτισμικού ρατσισμού**, ο οποίος εκδηλώνεται με πιο εξεζητημένο και λεπτό τρόπο, και ο οποίος βασίζει τα επιχειρήματα για τον αποκλεισμό σε πολιτισμικές διαφορές. Μπορούμε να αναφέρουμε ως παραδείγματα την ξενοφοβία και την ισλαμοφοβία. Έτσι, η **ξενοφοβία** διαμορφώνει ένα σύνολο στάσεων, προκαταλήψεων και συμπεριφορών που απορρίπτουν, αποκλείουν και συχνά διαπομπεύουν ανθρώπους, με βάση την αντίληψη ότι είναι παρείσακτοι ή ξένοι προς την κοινότητα, την κοινωνία ή την εθνική ταυτότητα. Αλλά το επίκεντρο των κοινωνικών διακρίσεων μπορεί να είναι και μια θρησκεία, όπως στην περίπτωση της **ισλαμοφοβίας**, η οποία εκδηλώνεται με συστατικό ανταγωνισμό που στρέφεται κατά των εκδηλώσεων της μουσουλμανικότητας. Και οι δύο βασίζονται σε υπάρχουσες ρατσιστικές, εθνοτικές, θρησκευτικές, πολιτιστικές ή εθνικές προκαταλήψεις.

Διαδικτυακές πηγές

#FIGHT racism - Youth are standing up against racism (Η νεολαία ορθώνει το ανάστημά της κατά του ρατσισμού)

(https://www.standup4humanrights.org/en/2021/highlights_03.html)

Αυτή η ιστοσελίδα των Ηνωμένων Εθνών παρουσιάζει ένα βίντεο με την επεξήγηση της επιλογής της 21ης Μαρτίου ως Διεθνούς Ημέρας για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων.

GUIDANCE ON RACISM AND XENOPHOBIA How UNHCR can address and respond to situations of racism and xenophobia affecting persons under its mandate (ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΑΤΣΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ Πώς η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες μπορεί να αντιμετωπίσει και να ανταποκριθεί σε καταστάσεις ρατσισμού και ξενοφοβίας που επηρεάζουν άτομα που υπάγονται στην αποστολή της)

(<https://www.unhcr.org/5f7c860f4.pdf>)

Αυτός ο οδηγός είναι ένα πρακτικό βοήθημα που προσφέρει συστάσεις και εργαλεία για το προσωπικό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, αλλά θα είναι χρήσιμο και σε άλλους που εργάζονται για την εξάλειψη του ρατσισμού.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

UN leaders speak out against Islamophobia and anti-Muslim hatred (Οι ηγέτες του ΟΗΕ μιλούν κατά της ισλαμοφοβίας και του αντιμουσουλμανικού μίσους)

(<https://news.un.org/en/story/2021/03/1087572>)

Αυτή η είδηση, που δημοσιεύθηκε στις 17 Μαρτίου 2021, παρουσιάζει τις θέσεις των ηγετών των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τη σημασία της καταπολέμησης της ισλαμοφοβίας.

Αφηγήσεις του κοινωνικού διαλόγου για τη γυναικεία μετανάστευση

Από τις προηγούμενες δεκαετίες, στην κλασική οπτική της μετανάστευσης, το ζήτημα του φύλου δεν περιγράφεται (Neves, Nogueira, Tora & Silva, 2014). Τα τελευταία χρόνια, η γυναικεία μετανάστευση περιλαμβάνει ένα σύνολο κατηγοριών που προκαλούν σημαντικό αντίκτυπο στις κοινωνικές σχέσεις. Το φύλο αποτελεί παράγοντα επιρροής στον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες βιώνουν τη διαδικασία της μετανάστευσης, η οποία είναι διαφορετική από τους άνδρες (Peri, 2016). Στην πραγματικότητα, παρά την άνοδο της διεθνούς μετανάστευσης και καθώς αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 50% των διεθνών μεταναστεύσεων που λαμβάνουν χώρα, οι γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν διακρίσεις ως μετανάστες και ως γυναίκες (Antman, 2018).

Ο γυναικείος μεταναστευτικός διάλογος διαμορφώνεται από διάφορους παράγοντες επιρροής με βάση τον ρόλο που διαδραματίζουν το κράτος, η εργασία και η οικογένεια. Από εδώ είναι δυνατόν να εντοπιστούν ζητήματα όπως το φύλο (ταυτότητα, στερεότυπα και γλώσσα), ο εργασιακός διαχωρισμός, οι εκπαιδευτικές δεξιότητες, η ενδυνάμωση και η έμφυλη βία.

Σύμφωνα με τον ΔΟΜ (2015) το φύλο βασίζεται σε «κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους και σχέσεις, χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, στάσεις, συμπεριφορές, αξίες, σχετική δύναμη και επιρροή που η κοινωνία αποδίδει στους ανθρώπους με βάση το φύλο που τους έχει αποδοθεί». (σ. 12). Η έννοια αυτή είναι γενικά αποδεκτή, αλλά πρέπει να ληφθεί υπόψη η πολιτισμική ποικιλομορφία μεταξύ των χωρών και ως εκ τούτου το φύλο μπορεί να επηρεάσει τις γυναίκες με διαφορετικούς τρόπους. Οι διακρίσεις μπορεί να συμβαίνουν στο επίπεδο της ταυτότητας, των στερεοτύπων και της γλώσσας, αλλά εξετάζουν επίσης παράγοντες όπως το κίνητρο για μετανάστευση ή την κατάσταση στην οποία εξαναγκάζονται σε αυτή. (Boyd & Grieco, 2003).

Η γυναικεία μετανάστευση επηρεάζεται επίσης από τον εργασιακό διαχωρισμό (Peixoto, 2009). Στο ενημερωτικό δελτίο πολιτικής για τις γυναίκες των ΗΕ αριθ. 2 (2022, σ. 1) αναφέρεται ότι «η γυναικεία εργασιακή μετανάστευση τείνει να συγκεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό σε επαγγέλματα που παραδοσιακά συνδέονται με συγκεκριμένους ρόλους των φύλων». Σύμφωνα με τον Petrozziello (2013) «(...) οι αντιλήψεις για τις μετανάστριες εξακολουθούν να υποφέρουν από διάφορα στερεότυπα και στρεβλώσεις» (σ. 37). Οι αντιλήψεις αυτές επηρεάζουν την αναγνώριση των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων και των προσόντων των γυναικών. Οι περιοριστικές πολιτικές τείνουν να αυξάνουν τις δυσκολίες αναγνώρισης των υψηλών επιπέδων εκπαίδευσης και αποτυγχάνουν να ενσωματώσουν τις γυναίκες σε εξειδικευμένες θέσεις εργασίας. Κατά συνέπεια, οι γυναίκες συγκεντρώνονται σε θέσεις εργασίας που συνδέονται με γυναικεία επαγγέλματα όπως η οικιακή εργασία και η φροντίδα. Ο κατακερματισμός της εργασίας επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες προορισμού. Τα τελευταία χρόνια, η θηλυκοποίηση της μετανάστευσης χαρακτηρίζεται από τις γυναίκες που επιδιώκουν τους σκοπούς της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας (Bachan, 2018). Από την άποψη του φύλου επηρεάζει την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη σε μια διττή ανάλυση: οι γυναίκες ενδυναμώνονται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, προκαλώντας κάποια διαταραχή με την παλιά παραδοχή της οικογενειακής εξάρτησης και συμβάλλουν με τα εμβάσματα στη χώρα προέλευσης παρέχοντας στήριξη στις οικογένειές τους.

Τέλος, υπάρχει αναφορά σε μια από τις πιο ευάλωτες καταστάσεις για τις μετανάστριες (Peixoto, 2009). Στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (2011), άρθρο 3, η έμφυλη βία ορίζεται ως «(...) η βία που στρέφεται κατά μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα ή που πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες». Σε επίπεδο μετανάστευσης, οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν διάφορα είδη βίας από ό,τι οι άνδρες. Η Parish (2017) αναφέρει ότι «οι άνισες σχέσεις εξουσίας δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την εκδήλωση βίας λόγω φύλου και μπορεί να διαπράττεται ή να συγχωρείται από συγγενείς, μέλη της κοινότητας ή κυβερνητικούς παράγοντες». Πολλές μορφές βίας κατά των γυναικών οδηγούν από τον εκφοβισμό έως τη λεκτική, σωματική και ψυχολογική κακοποίηση και τη σεξουαλική βία. Επίσης, είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στην εμπορία κυρίως με σκοπό τη σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση και τη δουλεία.

Οι αφηγήσεις του κοινωνικού λόγου για τη γυναικεία μετανάστευση πρέπει να αντιμετωπιστούν με μια

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

ολοκληρωμένη και διατομεακή προσέγγιση προκειμένου να απαντηθούν με αποτελεσματικότητα οι περιγραφόμενες δυσκολίες. Σε αυτό το σημείο φαίνεται ότι πρέπει να δημιουργηθούν πολιτικές σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, παρέχοντας υποστήριξη στα άτομα που βρίσκονται στο πεδίο.

Διαδικτυακές πηγές

Immigration, migration and citizenship

<https://gendersociety.wordpress.com/in-the-classroom/immigration-migration-and-citizenship/>

Η πηγή αυτή ενισχύει τη σημασία των έμφυλων διαδικασιών στο πεδίο της μετανάστευσης και των οποίων οι επιπτώσεις διαμορφώνονται από το κράτος, την εργασία, την οικογένεια και τις διατομεακές ταυτότητες.

Women and Migration

<https://ftp.iza.org/dp11282.pdf>

Το άρθρο παρουσιάζει τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στις μη μετανάστριες και τις επιπτώσεις στις μετανάστριες γυναίκες και κορίτσια σε μια μεγάλη ποικιλία χωρών σε διαφορετικά στάδια ανάπτυξης.

Gender and Migration

<https://www.migrationdataportal.org/themes/gender-and-migration#further-reading>

Ο ιστότοπος παρέχει σημαντικούς ορισμούς και δεδομένα σχετικά με το φύλο και τη μετανάστευση.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Προτάσεις για κοινωνικο-εκπαιδευτική παρέμβαση για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την ιθαγένεια και την ένταξη. Κατάρτιση των στερεοτύπων και προώθηση της συμμετοχής των πολιτών

Η αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών διακρίσεων απαιτεί, εκτός από τα εφαρμοζόμενα δημόσια μέτρα, συνεχές έργο ευαισθητοποίησης ολόκληρης της κοινωνίας και ενδυνάμωσης και κατάρτισης των ομάδων που είναι περισσότερο εκτεθειμένες σε αυτές τις μορφές βίας (ρατσιστές, μετανάστες, πρόσφυγες, γυναίκες, σεξουαλικές μειονότητες...).

Είναι επίσης απαραίτητη η εκπαίδευση **των επαγγελματιών και των μελλοντικών επαγγελματιών**, που εργάζονται, μεταξύ άλλων, στις κοινωνικές, εκπαιδευτικές, υγειονομικές υπηρεσίες και στις δυνάμεις ασφαλείας. Η εκπαίδευση αυτή θα πρέπει να εστιάζει στον εντοπισμό καταστάσεων διακρίσεων και πιο συγκεκριμένα θα πρέπει να επιτρέπει:

(i) τον προβληματισμό σχετικά με τις επαγγελματικές και οργανωτικές πρακτικές που διαιωνίζουν και νομιμοποιούν τις διακρίσεις ή που δεν εγγυώνται συνθήκες ισότητας - θεσμικός ρατσισμός,

(ii) τον εντοπισμό και την κατανόηση της πολυπλοκότητας των πολλαπλών διακρίσεων (διατομεακότητα), των συνεπειών τους στις αυξανόμενες ευπάθειες και τους κινδύνους κοινωνικού αποκλεισμού (όπως, μεταξύ άλλων, η έκθεση στη βία, η εργασιακή εκμετάλλευση, η εμπορία ανθρώπων). Όσον αφορά αυτή την πτυχή, υπογραμμίζεται η κατάσταση των μεταναστριών (για τη δυνατότητα σύζευξης διαφόρων φορέων υποταγής, όπως: το γεγονός ότι είναι γυναίκα, φυλετική καταγωγή, ότι ανήκει σε μονογονεϊκή οικογένεια, ότι ανήκει σε θρησκευτική μειονότητα, ότι είναι μεγαλύτερης ηλικίας ή ότι είναι πολύ νέα, μεταξύ άλλων),

(iii) να εξεταστεί ο ρόλος της εκπαίδευσης (τυπικής, άτυπης και μη τυπικής) στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στο πλαίσιο μιας λογικής εκπαίδευσης για την παγκόσμια ιθαγένεια, που επεκτείνεται σε διάφορα εκπαιδευτικά πλαίσια και αφορά τη Δια Βίου Εκπαίδευση.

Οι εκπαιδευτικές προτάσεις που επικεντρώνονται στις **μετανάστριες** πρέπει να προωθούν τη δράση τους, μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων και της ενδυνάμωσης, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα:

(i) να γνωρίζουν τα κοινωνικά τους δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους,

(ii) να προβληματίζονται σχετικά με τις διαδικασίες κοινωνικής ένταξης και να αναγνωρίζουν καταστάσεις διακρίσεων,

(iii) να αναπτύξουν εργαλειακές δεξιότητες για τη διαδικασία κοινωνικής ένταξής τους (π.χ. γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής ή των επίσημων διαδικασιών που είναι απαραίτητες για τη νομιμοποίηση της διοικητικής τους διαδικασίας),

(iv) να αναπτύξουν ικανότητες επιβεβαίωσης του πολιτισμού καταγωγής τους, μέσω της προώθησης της εκμάθησης της μητρικής τους γλώσσας, της οργάνωσης των απαραίτητων προϋποθέσεων για να ομολογήσουν την πίστη τους, μεταξύ άλλων.

(v) να κατανοήσουν τη σημασία των συνεταιριστικών κινημάτων στις διαδικασίες κοινωνικής ένταξης (ενώσεις μεταναστών και σε ενώσεις της κοινότητας (και για την κοινότητα) - ενώσεις γονέων, ενώσεις κατοίκων, αθλητικές και ψυχαγωγικές ενώσεις, κ.λπ.)

Στην κοινωνικοεκπαιδευτική παρέμβαση με την **κοινότητα** θα πρέπει να συμμετέχουν εκπαιδευτικά ιδρύματα (σχολεία σε διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης), οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, δημόσιες υπηρεσίες, επαγγελματικές ενώσεις, συνδικάτα, μέσα μαζικής ενημέρωσης, μεταξύ άλλων. Θα πρέπει επίσης να εξεταστούν οι ακόλουθοι στόχοι:

(i) να λαμβάνονται υπόψη τα θέματα της πολιτισμικής ποικιλομορφίας και του φύλου στα προγράμματα σπουδών με συνεχή και συστηματικό τρόπο,

(ii) να εκτιμάται και να καλωσορίζεται η διαφορετικότητα, διερευνώντας τις εκπαιδευτικές δυνατότητές της στο σχολείο σε συνάρθρωση με την κοινότητα,

(iii) να προωθηθούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την καταπολέμηση του ρατσισμού και άλλων μορφών διακρίσεων,

(iv) να ενθαρρύνεται η υιοθέτηση, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, μιας μη στερεοτυπικής γλώσσας, η οποία θα προωθεί την ισότητα των φύλων και θα είναι ευαίσθητη σε θέματα που σχετίζονται με πολιτισμικά καθορισμένες έννοιες σχετικά με τη μετανάστευση και τις μειονοτικές ομάδες

(v) να επισημανθεί, στο δημόσιο χώρο, η ανάγκη κριτικής ανάλυσης των πληροφοριών που διαμοιράζονται στα

**VOICES OF
IMMIGRANT
WOMEN**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

κοινωνικά δίκτυα, με ιδιαίτερη έμφαση στις ψευδείς ειδήσεις που διαδίδουν λόγους μισαλλοδοξίας.

Διαδικτυακές πηγές

5 Ways to Fight Racism and Xenophobia

(<https://www.unicefusa.org/stories/5-ways-fight-racism-and-xenophobia/34567>)

Το άρθρο αυτό αναφέρεται στην αύξηση των καταστάσεων διακρίσεων και εγκλημάτων μίσους σε περιόδους πανδημίας και, από αυτή την πραγματικότητα, προσδιορίζει τρόπους καταπολέμησης του ρατσισμού στην καθημερινή ζωή.

Talking to your kids about racism - How to start the important conversation and keep it going.

(<https://www.unicef.org/parenting/talking-to-your-kids-about-racism>)

Αυτό το άρθρο εστιάζει στην ανάγκη να μιλήσουμε στα παιδιά για το ρατσισμό και δίνει προτάσεις στους γονείς για το πώς να το κάνουν αυτό ανάλογα με τις ηλικιακές ομάδες των παιδιών.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Έγγραφα διαθέσιμα για λήψη

Sayyid, S. (2018) Islamophobia and the Europeanness of the other Europe, Patterns of Prejudice, 52:5, 420-435, DOI: 10.1080/0031322X.2018.1512481

<https://doi.org/10.1080/0031322X.2018.1512481>

Σε αυτό το άρθρο, ο Sayyid επικεντρώνεται στη σχέση μεταξύ της εμφάνισης της ισλαμοφοβίας και της κρίσης της ευρωπαϊκότητας.

Rodríguez Maeso, S. & Araújo, M. (2017) The (im)plausibility of racism in Europe: policy frameworks on discrimination and integration, Patterns of Prejudice, 51:1, 26-50, DOI: 10.1080/0031322X.2016.1270500

<https://doi.org/10.1080/0031322X.2016.1270500>

Οι Rodríguez Maeso και Araújo αναλύουν την αναπαραγωγή μιας κυρίαρχης αντίληψης για τον ρατσισμό στους διαλόγους πολιτικής για την ένταξη και τις διακρίσεις που χρησιμοποιούνται από οργανισμούς ελέγχου στα θεσμικά πλαίσια της Πορτογαλίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Groothuis, S. (2020). Researching race, racialisation, and racism in critical terrorism studies: clarifying conceptual ambiguities, Critical Studies on Terrorism, 13:4, 680701, DOI: 10.1080/17539153.2020.1810990

<https://doi.org/10.1080/17539153.2020.1810990>

Το άρθρο αυτό επιδιώκει να βελτιώσει τις εννοιολογικές ασάφειες που περιβάλλουν τις έννοιες της φυλής, της φυλετικοποίησης και του ρατσισμού στο πλαίσιο των Κριτικών Σπουδών Τρομοκρατίας (ΚΣΤ)

Bonjour, S. & Chauvin, S. (2018). Social class, migration policy and migrant strategies: An introduction. International Migration Journal. Τόμος 56. Τεύχος 4.

<https://doi.org/10.1111/imig.12469>

Το άρθρο κάνει την ανάλυση των μεταναστευτικών λόγων, της ένταξης και της ιθαγένειας μέσα από τους φακούς των κοινωνικών τάξεων.

Peixoto, J. (2009). New migrations in Portugal: Labour markets, smuggling and gender segmentation. International Migration Journal. Τόμος 47. Τεύχος 3.

<https://doi.org/10.1111/imig.12918>

Το άρθρο εξηγεί τις τάσεις της μετανάστευσης στην Πορτογαλία καταδεικνύοντας τα τρωτά σημεία και τον εργασιακό διαχωρισμό από την οπτική γωνία του φύλου

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Πηγές

Bachan, A. (2018). *An exploration of the gender migration development nexus: the impact of labor migration on women's empowerment*. Πανεπιστήμιο Κολούμπια. 20. Σελ. 1-22.

Boyd, M., Grieco, E. (2003, Μάρτιος 1). Women and migration: incorporating gender into international migration theory. *Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής*. <https://www.migrationpolicy.org/article/women-and-migration-incorporating-gender-international-migration-theory>

Cabecinhas, R., & Macedo, I. (2019). (Anti)racismo, ciência e educação: teorias, políticas e práticas. *Medi@çōes Revista OnLine*, Vol 7, n. 2, 16-36.

Giddens, A. (2009). *Sociology*. 6η έκδοση. Polity Press.

Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2015). *Πολιτική του ΔΟΜ για την ισότητα των φύλων (2015-2019)*. Συμβούλιο (106η σύνοδος). <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/2018-07/C-106-INF-8-Rev.1-IOM-Gender-Equality-Policy-2015-2019.pdf>

Neves, A., Nogueira, M. C., Topa, J. & Silva, E. (2016). Mulheres imigrantes em Portugal: uma análise de género. *Estudos de Psicologia (Campinas)*. 33 (4). σ. 723-733. <https://doi.org/10.1590/1982-02752016000400015>

Parish, A. (7 Σεπτεμβρίου 2017). Gender based-violence against women: both cause for migration and risk along the journey. *Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής*. <https://www.migrationpolicy.org/article/gender-based-violence-against-women-both-cause-migration-and-risk-along-journey>

Peixoto, J. (2009). New migrations in Portugal:labour markets, smuggling and gender segmentation. *International Migration*. 47 (3). σ. 185-210. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2009.00528.x>

Peri, G. (2016). Immigrants, productivity and labor markets. *Journal of Economic Perspectives*. 30 (4). σ. 3-30. DOI: 10.1257/jep.30.4.3.

Petrozziello, A. (2013). *Gender on the move. Working on the migration development nexus from a gender perspective*. *Training manual*. Editora Tele-3.

Πρακτική προσέγγιση σε εθνικό επίπεδο

Ελλάδα

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας για το 2020, μέσω συνεντεύξεων με τα θύματα, καταγράφηκαν 107 περιστατικά ρατσιστικής βίας με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: Σε 74 περιστατικά οι στόχοι ήταν μετανάστες, πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο λόγω της εθνοτικής τους καταγωγής, της θρησκείας ή/και του χρώματός τους, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων λόγω της σύνδεσής τους με πρόσφυγες και μετανάστες, καθώς και δομές φιλοξενίας ή εγκαταστάσεις που παρέχουν άλλες υπηρεσίες για τις παραπάνω ομάδες. 40 περιπτώσεις κατά ανδρών (11-48 ετών), 1 κατά γυναίκας (24 ετών), 5 κατά μικτών ομάδων ανδρών και γυναικών (ηλικιακό εύρος 9-60 ετών). Όσον αφορά τις διακρίσεις στην εργασία, η κατάσταση επιδεινώνεται περαιτέρω λόγω των φυλετικών και έμφυλων διακρίσεων/βίας στην αγορά εργασίας και από τους εργοδότες. Σε επαγγέλματα υπηρεσιών χαμηλού κύρους, όπως η οικιακή εργασία, αν και θεωρείται ως μέσο επιβίωσης, οι εργασιακές σχέσεις με τους εργοδότες οδηγούν σε εξάρτηση, πατρωνία, εκμετάλλευση και ψευδοσχέσεις, άτυπες αξίες και αντιλήψεις που δημιουργούν, ανέχονται ή/και αναπαράγουν άτυπες/καθημερινές τακτικές και συμπεριφορές απέναντι στην πρόνοια, που χαρακτηρίζονται από συναισθηματικά στρεσογόνες δραστηριότητες. Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2021 υπογραμμίζει την ανάγκη για κοινωνική ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και την πρόληψη και αποτελεσματική προστασία από κάθε μορφή βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης. Στόχος 1: Εισαγωγή ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για την πρόληψη της βίας, της εκμετάλλευσης και της κακοποίησης. Στόχος 2: Ενίσχυση της πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς πρόληψης της βίας με βάση το φύλο, της κακοποίησης των παιδιών και της εμπορίας ανθρώπων (ξεκινώντας από τις εγκαταστάσεις πρώτης υποδοχής, με έμφαση στις γυναίκες και τα παιδιά) (Δράσεις: Συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές για την έγκαιρη ανίχνευση σημείων βίας και κακοποίησης και παραπομπή για δράσεις παρέμβασης και αποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένων ιατρικών υπηρεσιών, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης). Στόχος 3: Καταπολέμηση της ξενοφοβίας, των διακρίσεων και της ριζοσπαστικοποίησης. Στόχος 2: Ενίσχυση των μηχανισμών παραπομπής για τα θύματα βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης (μέσω δράσεων θέσπισης τυποποιημένων διαδικασιών λειτουργίας και πρωτοκόλλου δράσης για την προστασία των θυμάτων βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης και την παραπομπή τους στις αρμόδιες Υπηρεσίες και Αρχές). Στόχος 1: Εξασφάλιση αποτελεσματικής αντιμετώπισης της βίας, της εκμετάλλευσης και της κακοποίησης (μέσω της χαρτογράφησης των διαθέσιμων υπηρεσιών για τα θύματα βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης, ομαδοποιημένων ανά είδος υποστήριξης και περιοχή). Στόχος 2: Ενίσχυση των κρατικών μηχανισμών ελέγχου.

Πηγές

Τμήμα Πολιτικής Δημόσιας Υγείας/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Gent, PRAKSIS, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου, SynEirmos (2018). Έκθεση σχετικά με τις καλές πρακτικές (Παραδοτέο 1.1 του έργου LION). Συνθετική έκθεση. Έκθεση μέρος του έργου Local Alliance for Integration «776213/LION» (AMIF-2016-AG-INTE). Αθήνα: Τμήμα Πολιτικής Δημόσιας Υγείας/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Gent, PRAKSIS, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου, SynEirmos. <http://allianceforintegration.eu/wp-content/uploads/2019/07/D1.1-Report-on-best-practices.pdf>

Η παρούσα έκθεση επιχειρεί να παρουσιάσει την πολιτική και τις καλές πρακτικές σε επίπεδο ΕΕ και κρατών-μελών της ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση της Ελλάδας, σχετικά με την κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής φροντίδας και της διαπολιτισμικής συνύπαρξης.

Φούσκας, Θ. και Κουλιεράκης, Γ. (2022). «Demystifying Migration Myths: Social Discourse on the Impact of Immigrants & Refugees in Greece», Special Issue of Urbanities, τεύχος 12 Προσάρτημα 5, 9-28, στο Greek Crisis and Inequalities: Anthropological Views φιλοξενούμενος-επιμελητής ο καθηγητής Μ. Σπυριδάκης.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

<https://www.anthrojournal-urbanities.com/wp-content/uploads/2022/01/5-Fouskas-Koulierakis.pdf>

Το άρθρο αυτό βασίζεται στην ανάλυση στατιστικών καταγραφών και δημοσιογραφικών ρεπορτάζ. Η συζήτηση επικεντρώνεται στην απομυθοποίηση των αρνητικών αντιλήψεων, στερεοτύπων και μύθων σχετικά με τους μετανάστες, τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες σε αστικούς τόπους, εξετάζοντας τον κοινωνικό λόγο για τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία.

Φούσκας, Θ., Martiniello, M., Κουλιεράκης, Γ., Οικονόμου, Κ., de Maio, A. και Μηνέ, Φ. (2020). Ετήσια έκθεση 2019 για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ελλάδα: Εθνική έκθεση: Μέρος 2 και παράρτημα στατιστικών στοιχείων. Αθήνα: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου (EPLO)/Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου/Ευρωπαϊκή Επιτροπή/Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

https://ec.europa.eu/home-affairs/document/download/69914d51-b606-447b-95f3-2e4af9f982a2_en

Η Ετήσια Έκθεση Πολιτικής του 2019 έχει ως στόχο την ενημέρωση των κρατών-μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για όλες τις εξελίξεις που έλαβαν χώρα κατά το έτος 2019, στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου στην Ελλάδα.

Δίκτυο καταγραφής ρατσιστικής βίας (2021). Ετήσια έκθεση 2020 του Δικτύου Καταγραφής Ρατσιστικής Βίας. Αθήνα: Δίκτυο Καταγραφής Ρατσιστικής Βίας/Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)/Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες).

https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2021/05/ENG_ETHSIA_EKTHESH.pdf

Το 2020, το Δίκτυο κατέγραψε αύξηση των περιστατικών ρατσιστικής βίας, ιδίως κατά προσφύγων, μεταναστών και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι στοχοποιήθηκαν λόγω της ένταξής τους στις προαναφερθείσες ομάδες.

Ισπανία

Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία εξακολουθούν να αποτελούν πληγή σε διάφορους τομείς (κοινωνικοπολιτισμικούς, εκπαιδευτικούς, εργασιακούς, πολιτικούς κ.λπ.). Μια αιτία είναι η έλλειψη γνώσης και κατανόησης των διαφόρων πραγματικοτήτων στις οποίες μπορεί να βρεθούν τα άτομα, όπως όταν αποφασίζουν να μεταναστεύσουν. Έτσι, ιδίως οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν διπλή διάκριση: επειδή είναι γυναίκες και επειδή είναι μετανάστριες. Υπό αυτή την έννοια, η θηλυκοποίηση της μετανάστευσης πρέπει να προσεγγιστεί από μια διατομεακή και ολοκληρωμένη προοπτική. Πρέπει να δοθεί μια ειλικρινής και αποτελεσματική απάντηση σε όλες τις δυσκολίες. Πρέπει να εκπονηθούν πολιτικές που να ανταποκρίνονται στενά στην πραγματική πραγματικότητα των μεταναστριών.

Με βάση την εννοιολογική ανάλυση που παρουσιάστηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας απαιτεί, εκτός από τις δημόσιες πολιτικές, συνεχή προσπάθεια ευαισθητοποίησης των πολιτών, καθώς και διαδικασίες κατάρτισης των μεταναστριών. Ομοίως, η συνεχής κατάρτιση των επαγγελματιών που εργάζονται στους τομείς της κοινωνίας, της εκπαίδευσης, της υγείας, της εργασίας κ.λπ. είναι απαραίτητη για την επίτευξη κατάλληλων κοινωνικοεκπαιδευτικών παρεμβάσεων, με τη συμμετοχή τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών φορέων.

Παρακάτω, περιγράφουμε κοινωνικοεκπαιδευτικά μέτρα και πρακτικές για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας που επικεντρώνονται στις μετανάστριες.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

- Το **Ισπανικό Παρατηρητήριο Ρατσισμού και Ξενοφοβίας (OBERAXE)**, στο πλαίσιο της δράσης του, συλλέγει πληροφορίες σχετικά με έργα, έρευνες, πόρους, εκθέσεις και μελέτες, που προωθούνται από τον Υπουργό Μετανάστευσης και από άλλες υπουργικές υπηρεσίες, φορείς και ιδρύματα. Στόχος είναι να χρησιμεύσει ως πλατφόρμα γνώσης, ανάλυσης και προώθησης του έργου για την καταπολέμηση του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας, καθώς και των περιστατικών και εγκλημάτων μίσους. Λειτουργεί σε συνεργασία με τις δημόσιες διοικήσεις και την κοινωνία των πολιτών σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο. Για περισσότερες πληροφορίες: <https://www.inclusion.gob.es/oberaxe/es/index.htm>
- Η οντότητα CEPAIM ανέπτυξε το έργο **SOM κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας** το 2021. Έχει επιτύχει πολλά όσον αφορά την ευαισθητοποίηση για το θέμα αυτό, τη βελτίωση της διαπολιτισμικής συνύπαρξης και τον περιορισμό των ρατσιστικών ή/και ξενοφοβικών στάσεων και συμπεριφορών. Συγκεκριμένα, ένα τμήμα για τις γυναίκες μετανάστριες μπορείτε να συμβουλευτείτε στον ακόλουθο σύνδεσμο <https://www.cepaim.org/terminamos-el-proyecto-som-contra-el-racismo-y-la-xenofobia-con-mucho-conseguido/>
- Η Acoge της Ανδαλουσίας δρομολογεί το **ALEPPO IV: Πρόγραμμα κατάρτισης και βελτίωσης για επαγγελματίες και εθελοντές** που ασχολούνται με τη διαπολιτισμική διαμεσολάβηση και το φύλο, την πρόληψη και διαχείριση της έμφυλης βίας σε προγράμματα υποστήριξης, τη διαχείριση της ένταξης στην εργασία ενόψει της διαφορετικότητας, την υποδοχή και την κοινωνική ένταξη των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, καθώς και τη διαχείριση της υποδοχής μεταναστών στις ακτές. Εκτελούν επίσης άλλα κρατικά έργα: «Amal» κοινωνικο-εργασιακές παρεμβάσεις με μετανάστες που στερούνται την ελευθερία- ανθρωπιστική φροντίδα- Cambalache- «Faguas» ολοκληρωμένη παρέμβαση με γυναίκες στον κοινωνικο-οικογενειακό τομέα- «Globalemplea»- «Kay Pacha» κοινοτική δράση στις γειτονιές της Ανδαλουσίας και της Μελίγια, «Kleos» Άσυλο, πρόσφυγες και άτομα υπό διεθνή προστασία- «Nemesis» Πρόγραμμα νομικής παρέμβασης για τον μεταναστευτικό πληθυσμό- «Shakti»- STOP RUMORES (Φάση VI) Πρόγραμμα με στόχο την καταπολέμηση των ξενοφοβικών και διακρίσεων, των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και των λόγων για τον μεταναστευτικό πληθυσμό- «WELTI- TARHIB- EQUIPAMIENTO»: Εξοπλισμός και προσαρμογή κτιρίων που προορίζονται για την υποδοχή και υποστήριξη αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας- EQUILEM. Επιπλέον, σε διεθνές ευρωπαϊκό επίπεδο, πραγματοποιεί: In medias Res χωρίς σύνορα- Support me-υποστήριξη επαγγελματιών για την εκπαίδευση μεταναστών στην ΕΕ- Youth together for refugees, μεταξύ άλλων- Για περισσότερες πληροφορίες: <https://acoge.org/proyectos/>

Για το τέλος του κεφαλαίου, παρουσιάζουμε μια ιστορία επιτυχίας για μια μετανάστρια στην Ισπανία, με τίτλο «*I want to see myself, I want you to see me. From Puerto Rico to Spain*» (Θέλω να δω τον εαυτό μου, θέλω να με δεις. Από το Πουέρτο Ρίκο στην Ισπανία), προσβάσιμη στη διεύθυνση https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Njl Σε αυτή την περίπτωση η πρωταγωνίστρια αφηγείται τα εμπόδια που συνάντησε στην ένταξή της. Συγκεκριμένα, περιγράφει πώς ορισμένες οντότητες ήταν παραπληροφορημένες, γεγονός που δημιούργησε φόβο και αβεβαιότητα κατά τη διάρκεια της παραμονής της στη χώρα υποδοχής.

Πηγές

Refugee and migrant women

<https://www.unwomen.org/es/news/in-focus/women-refugees-and-migrants>

Αυτή η διαδικτυακή πύλη του ΟΗΕ περιλαμβάνει επικαιροποιημένο υλικό για την κατάσταση των γυναικών μεταναστών και προσφύγων: ειδήσεις, βίντεο, infographics με στατιστικά στοιχεία κ.λπ.

Good educational practices for the integration of migrants

<https://ligaeducacion.org/wp-content/uploads/2020/02/LIBRO-BUENAS-PRACTICAS-WEB.pdf>

Αυτός ο οδηγός παρουσιάζει δράσεις ευαισθητοποίησης κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας για τη στήριξη της κοινωνικής ένταξης στα σχολεία.

Prejudice, ethnocentrism and institutional racism in social policies and social service professionals who work with migrants

http://nadiesinfuturo.org/IMG/pdf/AGUILAR_MJ.pdf

Το άρθρο αυτό αναλύει τον θεσμικό και κοινωνικό ρατσισμό που συναντάται στις κοινωνικές πολιτικές, παρά τον γραπτό λόγο που υποτίθεται ότι κινείται ακριβώς προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Muslim women wearing the niqab in Spain: Dialogues around discrimination, identity and freedom (2020).

https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0147176719303335?casa_token=hUEolvGFoGgAAAAA:jnv9HwtO5PD4gjedieBV3PbQyhtnqhocEcl3XkLmOEbLDBACfiFmBiW3bDLUgYu2iWqWcXVfDQ

Το άρθρο αυτό αναλύει ιστορίες μουσουλμάνων γυναικών που φορούν νικάμπ στην Ισπανία, διερευνώντας τις δυσμενείς εμπειρίες που αντιμετωπίζουν, καθώς και τους τρόπους μετασχηματισμού τους. Το άρθρο υπογραμμίζει τα διάφορα είδη διακρίσεων, προκαταλήψεων, προσωπικών επιθέσεων και κοινωνικής απομόνωσης που υφίστανται αυτές οι γυναίκες στην καθημερινή τους ζωή.

Γαλλία

Ο κρατικός ρατσισμός συνίσταται στη Γαλλία σε ένα ιστορικό φαινόμενο που ενισχύθηκε από τη δεκαετία του '70, με την αυξανόμενη επιρροή των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και την εξαφάνιση της «αριστεράς» από την πολιτική σκηνή. Η τρέχουσα προεκλογική εκστρατεία δομείται επί του παρόντος πάνω σε έναν ξενοφοβικό λόγο που στοχεύει στην απόρριψη όλων των μεταναστών από τη Γαλλία, σε ένα πλαίσιο όπου ο μύθος της «μεγάλης αντικατάστασης» που μεταφέρει η ακροδεξιά έχει αποκτήσει μεγαλύτερη προβολή στη δημόσια συζήτηση. Η φιγούρα του «μουσουλμάνου μετανάστη» αποτελεί τον κύριο στόχο του κρατικού ρατσισμού, ο οποίος έχει οικοδομήσει το εθνικιστικό φαντασιακό του μέσω του ελέγχου και της καταστολής της «μουσουλμάνας». Από το 2004, διαδοχικοί νόμοι που απαγορεύουν τη χρήση της μαντίλας στα σχολεία και τους δημόσιους χώρους (Loi 2004- Νόμος του 2010-1192) έχουν πραγματοποιηθεί στο όνομα της «προστασίας» των γαλλικών δημοκρατικών αξιών μπροστά σε μια «μουσουλμανική απειλή». Αυτοί οι νόμοι εμπόδισαν την κοινωνική και οικονομική ένταξη των μουσουλμάνων γυναικών στη γαλλική κοινωνία, εμποδίζοντας την πρόσβασή τους στις δημόσιες υπηρεσίες και περιθωριοποιώντας τις.

Το «νομοσχέδιο κατά του σεπαρατισμού» (2021) ενισχύει την πολιτική καταστολή και τις φυλετικές διακρίσεις, καθώς

- απαγορεύει τη χρήση μπουρκίνι σε δημόσιες πισίνες,
- σχεδιάζει να αναστείλει το οικογενειακό επίδομα σε περίπτωση απουσίας ενός παιδιού (το οποίο στοχεύει ιδιαίτερα τις οικογένειες μεταναστών και τις «μητέρες» που θεωρούνται ανεύθυνες μπροστά στην εκπαίδευση των παιδιών τους),
- απαγορεύει τη χρήση του τζιλμπάμπ και άλλων θρησκευτικών σημείων σε αθλητικούς αγώνες,
- απαγορεύει τις ξένες σημαίες κατά τη διάρκεια των γάμων
- απαγορεύει την προσευχή στο πανεπιστήμιο
- ενισχύει την εξουσία του κράτους να ελέγχει τις ενώσεις πολιτών. Προβλέπει τη διάλυση κάθε οργάνωσης που «απαγορεύει σε άτομο ή ομάδα ατόμων» να συμμετάσχει σε συνάντηση «με βάση το χρώμα, την καταγωγή ή την ένταξη ή με σε μια εθνότητα, έθνος, φυλή ή θρησκεία». Αυτό στοχεύει ιδιαίτερα σε ομάδες μεταναστών και φυλετικών ομάδων ανθρώπων.

Τα πανεπιστήμια έχουν γίνει ένας βασικός τομέας τέτοιων πολιτικών διακρίσεων. Πολλοί καθηγητές και ομάδες φοιτητών που διερευνούν τις ιδέες της «διατομεακότητας», της «αποαποικιοκρατίας» και της «ισλαμοφοβίας» προκειμένου να αντιμετωπίσουν κριτικά τον κρατικό ρατσισμό έγιναν αντικείμενο δημόσιας εκτόξευσης και δέχτηκαν προσωπικές υποδείξεις.

Γυναίκες πολιτικές προσωπικότητες διαδραμάτισαν βασικό ρόλο στην προώθηση τέτοιων ξενοφοβικών μέτρων που

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

πραγματοποιήθηκαν στο όνομα των «δικαιωμάτων των γυναικών» και της κοσμικής δημοκρατίας. Η Marlène Schiappa, υφυπουργός για την ισότητα των φύλων και την καταπολέμηση των διακρίσεων στη Γαλλία, ήταν ο κύριος φορέας του νόμου κατά του σεπαρατισμού. Η Sara El Hairy, υφυπουργός Νεολαίας και Δέσμευσης, δήλωσε δημοσίως ότι αισθάνεται μεγαλύτερη απειλή από τους «διαθεματικούς» λόγους παρά από τις αντιμεταναστευτικές και αντιμουσουλμανικές ομιλίες του Ζεμούρ. Από την άλλη πλευρά, οι γυναίκες αποκλείστηκαν από τη Γενική Συνέλευση επειδή φορούσαν τη μαντίλα και τους απαγορεύτηκε να συμμετάσχουν στη δημόσια συζήτηση.

Ένα τέτοιο πολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο ρατσισμού και μίσους είναι ανησυχητικό.

Για το λόγο αυτό, δεν μπορεί να συστηθεί κανένα σύνολο «καλών πρακτικών» που προέρχονται από την κυβέρνηση.

Αντίθετα, συνιστούμε να υποστηριχθούν ομάδες μεταναστριών που, συμμετέχοντας στην πολιτική, δημοκρατική και πνευματική αντίσταση για να αντιταχθούν στον κρατικό ρατσισμό, συμβάλλουν στη δημιουργία νέων αφηγήσεων για τη «γαλλική» πολιτική

Πηγές

UN experts challenge the French banning of the niqab

<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23750&LangID=E>

Human Rights Watch warns the government for dissolving the Collectif Contre l'islamophobie

<https://www.hrw.org/news/2020/12/04/france-dissolving-anti-discrimination-group-threatens-rights>

Human Rights Watch warns against systemic police discrimination

<https://www.hrw.org/news/2021/01/27/france-end-systemic-police-discrimination>

A report on Assa Traoré, the new French icon who fights against racial injustice

<https://www.nytimes.com/2020/07/17/world/europe/race-france-adama-traore.html>

Ακαδημαϊκά άρθρα:

Hauser, Jonathan. 2021. «Education, secularism and illiberalism: Marginalisation of Muslims by the French State.» French Cultural Studies, 32 (2): 149-162

Kassir Alexandra & Jeffrey G. Reitz. 2016. «Protesting headscarf ban: a path to becoming more French? A case study of 'Mamans toutes égales' and 'Sorties scolaires avec nous.'» Ethnic and Racial Studies 39 (15): 2683-2700

Killian, Caitlin. 2003. «The Other Side of the Veil: North African Women in France Respond to the Headscarf Affair». Gender and Society 17 (4): 567-590

Scott, Joan W. 2005. «Symptomatic Politics – The Banning of Islamic Head Scarves in French Public Schools.» Γαλλική Πολιτική, Πολιτισμός και Κοινωνία 23 (3): 106-127.

Ivekovic, Rada. 2004. «The Veil in France: Secularism, Nation, Women.» Economic and Political Weekly, 39 (11): 117-1119

Ιταλία

Οι **διακρίσεις** εις βάρος των μεταναστριών λαμβάνουν διαφορετικές μορφές ανάλογα με τις μεταναστευτικές τους εμπειρίες και συνθήκες, δηλαδή: είναι διαφορετικές όταν οι γυναίκες μεταναστεύουν σε αναζήτηση εργασίας, ή για να συναντήσουν μέλη της οικογένειάς τους, ή όταν είναι κόρες οικογενειών μεταναστών. Άλλωστε, ορισμένες από τις

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

γυναίκες που μεταναστεύουν σε αναζήτηση εργασίας έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο, κάποιες φτάνουν με καλές επαγγελματικές αποσκευές, ενώ κάποιες άλλες στερούνται τα βασικά στοιχεία που απαιτούνται για μια θετική κοινωνική και οικονομική ένταξη στη μετανάστευση.

Παρ' όλα αυτά, αυτές οι προϋποθέσεις συχνά παραμελούνται στο ιταλικό πλαίσιο και εκτίθενται σε **απλουστεύσεις, γενικεύσεις** και συνακόλουθα **στερεότυπα**. Ως αποτέλεσμα, το προφίλ της μετανάστριας γυναίκας οικοδομείται επανειλημμένα σε στερεοτυπικά σεξιστικά, ρατσιστικά και ξενοφοβικά πρότυπα, σύμφωνα με τα οποία:

- η μετανάστρια γυναίκα δεν είναι μορφωμένη
- η μετανάστρια γυναίκα είναι (βασικά) ικανή να ασκεί εργασία φροντίδας
- η μετανάστρια είναι (δυσνητικά) πόρνη.

Κρίσεις και πολιτική. Μια άλλη σχετική πτυχή είναι ότι η Ιταλία διέρχεται μια σοβαρή **οικονομική και κοινωνική κρίση** εδώ και 10-15 χρόνια, με ιδιαίτερες επιπτώσεις στη μείωση της εργασίας και των μισθών, που συνοδεύεται από αύξηση της ανεργίας και της ανέχειας. Ταυτόχρονα, τμήματα του ιταλικού πληθυσμού έχουν εύκολα κυριευθεί από ορισμένα συναισθήματα και απόψεις, που ενισχύονται από έναν αυξανόμενο αντιμεταναστευτικό λόγο ορισμένων πολιτικών δυνάμεων, ο οποίος αντανακλάται περαιτέρω στους μεταναστευτικούς νόμους και τις πολιτικές: ως τελικό αποτέλεσμα, η **εχθρότητα απέναντι στους μετανάστες** αυξάνεται στην Ιταλία. Αυτό σημαίνει ότι η πολιτική στην πραγματικότητα δεν βοηθάει την κατάσταση, τουλάχιστον όχι επαρκώς.

Αντιλήψεις και απόψεις. Όπως έχει ήδη επισημανθεί σε προηγούμενες ενότητες, τόσο η νομική όσο και η πολιτική ατζέντα δεν βοηθούν το φαινόμενο να ξεφύγει από μια στερεότυπη εικόνα: στην Ιταλία, η μετανάστευση προσεγγίζεται από χρόνια κυρίως και όλο και περισσότερο **με όρους εργασίας και δημόσιας ασφάλειας**- στην κοινή γνώμη, η προσέγγιση αυτή, που ενισχύεται περαιτέρω από τη συνεχιζόμενη οικονομική και κοινωνική κρίση, παίρνει μορφή **αντιλήψεων και απόψεων** που ταυτίζουν τους μετανάστες με **όρους εργασίας και ασφάλειας, φόβου και έκτακτης ανάγκης**.

Εκτός από αυτά τα στερεότυπα που αφορούν τόσο τους μετανάστες άνδρες όσο και τις γυναίκες, οι τελευταίες έχουν να αντιμετωπίσουν πρόσθετα **στερεότυπα σε εργασιακά περιβάλλοντα** που βασίζονται σε μια συσχέτιση μεταξύ των **μεταναστριών** και των εργαζομένων σε υπηρεσίες φροντίδας: επιπλέον, το πλαίσιο της οικιακής εργασίας αποδεικνύεται ανεπαρκώς ρυθμιζόμενο και υποστηριζόμενο όσον αφορά τα κοινωνικά δικαιώματα και τα οικονομικά οφέλη.

Ακολουθούν ορισμένες σημαντικές **συστάσεις** που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και να χρησιμοποιηθούν στις κοινωνικές υπηρεσίες με στόχο την **προστασία των μεταναστριών** από την ξενοφοβία και τον ρατσισμό:

- να σταματήσουν να προσεγγίζουν τη μετανάστευση και τους μετανάστες με όρους εργασίας, ασφάλειας και έκτακτης ανάγκης
- να επενδύσουν περισσότερο στην καταπολέμηση των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και των διακρίσεων απέναντι στους μετανάστες, ιδίως απέναντι σε ορισμένες κοινότητες και τις μετανάστριες γυναίκες
- να παρέχουν πιο συστηματική νομική βοήθεια στις μετανάστριες, προκειμένου να τις στηρίξουν στη διασφάλιση των βασικών τους δικαιωμάτων και στην καταπολέμηση των διακρίσεων.

«From Nigeria to Italy and Beyond» (Από τη Νιγηρία στην Ιταλία και πέρα από αυτήν) https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=MjE=: Η ιστορία αυτή δείχνει πώς, μετά από κάποιες δύσκολες εμπειρίες, συμπεριλαμβανομένων επεισοδίων διακρίσεων, αυτή η γυναίκα που κατάγεται από τη Νιγηρία κατάφερε να βρει δουλειά και να ολοκληρώσει τις πανεπιστημιακές της σπουδές.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

«Personal Success means having Concrete Expectations» (Προσωπική επιτυχία σημαίνει να έχεις συγκεκριμένες προσδοκίες) https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Nzg=: η πρωταγωνίστρια αυτής της ιστορίας αναδεικνύει τα έμφυλα και πολιτισμικά στερεότυπα που είχε να αντιμετωπίσει ως γυναίκα, μετανάστρια και εργαζόμενη σε επαγγέλματα φροντίδας.

Πηγές

Corossacz V. R., 2000. *La cultura delle differenze: riflessioni su razzismo e sessismo*, Roma.

(http://dirittiumani.donne.aidos.it/bibl_1_temi/g_indice_per_temi/razzismo/c_razzismo_sessismo.html)

Αυτοί οι διαδικτυακοί προβληματισμοί πραγματεύονται το ζήτημα του ρατσισμού και του σεξισμού και παρουσιάζουν ορισμένες πιθανές λύσεις για τις υπηρεσίες που πρέπει να προσφέρονται στις μετανάστριες στην Ιταλία.

Nosotras

(<https://nosotras.it/antidiscriminazione/progetti-antidiscriminazione-nazionali/>)

Αυτός ο δικτυακός τόπος του Συλλόγου Nosotras στη Φλωρεντία είναι αφιερωμένος στην ενδυνάμωση, τη βία λόγω φύλου, την καταπολέμηση των διακρίσεων και τα σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα, καθώς και στις στρατηγικές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την καταπολέμηση του σεξισμού και του ρατσισμού απέναντι στις μετανάστριες.

Πορτογαλία

Το Σύνταγμα της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, στον τίτλο των θεμελιωδών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, στο άρθρο 15, ορίζει ότι «Οι αλλοδαποί και οι ανιθαγενείς που βρίσκονται ή διαμένουν στην Πορτογαλία απολαμβάνουν τα δικαιώματα και υπόκεινται στις υποχρεώσεις των Πορτογάλων πολιτών». Η ισότητα και η απαγόρευση των διακρίσεων ενισχύονται περαιτέρω στο άρθρο 13 παράγραφος 2, το οποίο ορίζει ότι «Κανείς δεν μπορεί να προνομιούχος, να ευνοείται, να προδικάζεται, να στερείται οποιουδήποτε δικαιώματος ή να απαλλάσσεται από οποιαδήποτε υποχρέωση λόγω καταγωγής, φύλου, φυλής, γλώσσας, εδάφους καταγωγής, θρησκείας, πολιτικών ή ιδεολογικών πεποιθήσεων, εκπαίδευσης, οικονομικής κατάστασης, κοινωνικής θέσης ή γενετήσιου προσανατολισμού». Η ίδια αρχή προβλέπεται επίσης στον νόμο αριθ. 93/2017, της 23ης Αυγούστου, ο οποίος θεσπίζει το νομικό καθεστώς για την πρόληψη, την απαγόρευση και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής και εθνοτικής καταγωγής, χρώματος, εθνικότητας, καταγωγής και εδάφους καταγωγής.

Όμως, παρά την τυπική εγγύηση της μη διάκρισης, είναι δυνατόν να παρατηρηθούν, μέσω ορισμένων ιστοριών επιτυχίας που έχουν συγκεντρωθεί στην Πορτογαλία, προβλήματα όσον αφορά την ίση μεταχείριση. Η συνειδητοποίηση ότι υπάρχει ακόμη δρόμος για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας εκφράζεται στο ψήφισμα του Υπουργικού Συμβουλίου αριθ. 101/2021, με το οποίο εγκρίνεται το Εθνικό Σχέδιο για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων 2021-2025 - Πορτογαλία κατά του ρατσισμού (PNCRD). Σύμφωνα με το αναφερόμενο έγγραφο, το PNCRD διαρθρώνεται στις ακόλουθες τέσσερις αρχές: α) Αποδόμηση των στερεοτύπων- β) Συντονισμός, ολοκληρωμένη διακυβέρνηση και εδαφικοποίηση- γ) Ολοκληρωμένη παρέμβαση για την καταπολέμηση των ανισοτήτων- δ) Διατομεακότητα, και προβλέπει δράσεις σε 10 τομείς παρέμβασης: (α) διακυβέρνηση, πληροφόρηση και γνώση για μια κοινωνία χωρίς διακρίσεις- β) εκπαίδευση και πολιτισμός- γ) τριτοβάθμια εκπαίδευση- δ) εργασία και απασχόληση- ε) στέγαση- στ) υγεία και κοινωνική δράση- ζ) δικαιοσύνη, ασφάλεια και δικαιώματα- η) συμμετοχή και εκπροσώπηση- θ) αθλητισμός- ι) μέσα ενημέρωσης και ψηφιακά μέσα.

Αξίζει επίσης να επισημανθεί ο νόμος 39/2009, της 30ής Ιουλίου που ρυθμίζει την ασφάλεια και την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας στις αθλητικές εκδηλώσεις. Η πορτογαλική νομοθεσία τιμωρεί συμπεριφορές που βασίζονται στον ρατσισμό και την υποκίνηση μίσους. Στον ποινικό κώδικα, το άρθρο 132, αριθ. 2, παράγραφος στ) προβλέπει την ανθρωποκτονία που διαπράττεται για λόγους «φυλετικού, θρησκευτικού, πολιτικού μίσους ή μίσους που δημιουργείται από το χρώμα, την εθνοτική ή εθνική καταγωγή, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου του θύματος». Το άρθρο 240 χαρακτηρίζει ως έγκλημα τη διενέργεια διακρίσεων και την υποκίνηση μίσους λόγω φυλής, χρώματος, εθνοτικής ή εθνικής καταγωγής, καταγωγής,

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

θρησκείας, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.

Το έργο διαφόρων οργανώσεων που στοχεύουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και άλλων μορφών διακρίσεων (π.χ. SOS Racismo) θα πρέπει επίσης να επισημανθεί για τη συμβολή τους στην ευαισθητοποίηση του κοινού σε αυτά τα ζητήματα, στην προβολή των καταστάσεων διακρίσεων και στην παροχή φωνής σε άτομα που έχουν υποστεί διακρίσεις. Για τα θέματα αυτά, το έργο διαφόρων ενώσεων μεταναστών στην Πορτογαλία είναι επίσης σημαντικό.

Για να καταδείξουμε τον προβληματισμό σχετικά με τα ζητήματα ρατσισμού και ξενοφοβίας, συνιστούμε την ανάλυση της ιστορίας επιτυχίας «The country where I put down my roots» (Η χώρα όπου έβαλα τις ρίζες μου), η οποία είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση https://viiw.pixel-online.org/case_view.php?id=NDA=.

Πηγές

Relatório Anual sobre a situação da Igualdade e Não Discriminação Racial e Étnica- 2020

<https://www.cicdr.pt/documents/57891/0/Relat%C3%B3rio+Anual+2020+-+CICDR.pdf/522f2ed5-9ca6-468e-b05d-f71e8711eb12>

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει στατιστικά και διοικητικά στοιχεία που συλλέγονται από την CICDR (Επιτροπή για την Ισότητα και κατά των Φυλετικών Διακρίσεων) και από τους φορείς που, στην Πορτογαλία, δραστηριοποιούνται στο θέμα των εθνοτικών-φυλετικών διακρίσεων.

Mostra Internacional de Cinema Anti-Racista

<https://micar.sosracismo.pt/>

Στη σελίδα του Συλλόγου SOS Racismo, είναι διαθέσιμα τρέιλερ ταινιών από το Διεθνές Φεστιβάλ Αντιρατσιστικού Κινηματογράφου, τα οποία απεικονίζουν εμπειρίες που σημαδεύονται από το ρατσισμό και άλλες διατομεακές διακρίσεις, καθώς και διάφορες μορφές αντιρατσιστικού αγώνα και αντίστασης. Όσον αφορά την κατάσταση στην Πορτογαλία, αγνοούμε τα τρέιλερ των ντοκιμαντέρ: «Olhares sobre o racism» των Bruno Moraes Cabral, Eddie Pirocas και Dércio Tomás Ferreira, και «CHELAS NHA KAU», ένα ντοκιμαντέρ που γυρίστηκε σε στούντιο πολυμέσων του προγράμματος «Dá-te ao Condado E6G», το οποίο προωθείται από την Associação Aguinense και χρηματοδοτείται από το Programa Escolhas.

Σλοβενία

Στη Σλοβενία η εχθρότητα απέναντι στους μετανάστες αυξάνεται ως αποτέλεσμα της αντιμεταναστευτικής ρητορικής μίσους και της πολιτικής που προωθεί η κυβέρνηση από το 2020, η οποία αντανάκλαται περαιτέρω στην αυστηροποίηση των μεταναστευτικών νόμων και πολιτικών (από το 2015). Η μετανάστευση και το άσυλο ανήκουν στο προνόμιο του Υπουργείου Εσωτερικών, το οποίο δίνει προφανώς έμφαση σε θέματα ασφάλειας. Η επίσημη στάση απέναντι στη μετανάστευση είναι αυτή της λεγόμενης διαχείρισης της μετανάστευσης, η οποία - αφενός - δίνει έμφαση στην κυκλική μετανάστευση εργασίας (όπως χρειάζεται η οικονομία της Σλοβενίας) και - αφετέρου - στο ζήτημα της ασφάλειας και του ελέγχου των συνόρων, δηλαδή αντιμετωπίζει τη μετανάστευση ως δυνητική απειλή. Οι σημερινές δεξιές κυβερνητικές πολιτικές αντανάκλουν τον πολιτικό λόγο της αντιμεταναστευτικής κινδυνολογίας και της κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

Ως μια θετική εξέλιξη, το 2016 η Εθνοσυνέλευση της Δημοκρατίας της Σλοβενίας ενέκρινε έναν νόμο για την προστασία κατά των διακρίσεων (PADA), με τον οποίο ιδρύθηκε ο Συνήγορος της Αρχής της Ισότητας, ένας ανεξάρτητος και αυτόνομος κρατικός φορέας που έχει την εντολή να ασχολείται με τις διακρίσεις. Ο νέος νόμος ενίσχυσε τους μηχανισμούς επιβολής με την ενίσχυση της πρόσβασης στις διαδικασίες, την εισαγωγή της μετατόπισης του βάρους της απόδειξης και διάφορες κυρώσεις. Τουλάχιστον τυπικά, λοιπόν, οι ευνοϊκοί νόμοι της Σλοβενίας καλύπτουν τις περισσότερες μορφές φυλετικών, εθνοτικών, θρησκευτικών και εθνικών διακρίσεων, υπερβαίνοντας τα ελάχιστα όρια του δικαίου της ΕΕ. Μένει να δούμε πώς αυτό μπορεί να επηρεάσει τις προοπτικές ένταξης των μεταναστών.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Συνεπώς, το MIPEX θεωρεί τις πολιτικές κατά των διακρίσεων στη Σλοβενία ευνοϊκές λόγω των ευνοϊκών νόμων που καλύπτουν τις περισσότερες μορφές φυλετικών, εθνοτικών, θρησκευτικών και εθνικών διακρίσεων, υπερβαίνοντας τα ελάχιστα όρια του δικαίου της ΕΕ.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, θέτουμε στη διάθεση των φοιτητών τις ακόλουθες ιστορίες επιτυχίας με πρωταγωνίστριες μετανάστριες στη Σλοβενία:

«Overcoming the bureaucratic obstacles, poor information flow and health care issues» (Ξεπερνώντας τα γραφειοκρατικά εμπόδια, την κακή ροή πληροφοριών και τα ζητήματα υγειονομικής περίθαλψης), προσβάσιμες στη διεύθυνση [Welcome to VIW project \(pixel-online.org\)](https://www.pixel-online.org) Αυτή η ιστορία επιτυχίας απεικονίζει το πρόβλημα με την απόκτηση της σωστής και γρήγορης πληροφόρησης που αφορά διάφορα ζητήματα.

«Success in getting work opportunities, but facing health service access discrimination» (Επιτυχία στην απόκτηση ευκαιριών εργασίας, αλλά αντιμετώπιση διακρίσεων στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας) προσβάσιμη στο https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=Njc= και

«Integration as a project» (Η ένταξη ως έργο) προσβάσιμη στο: https://viw.pixel-online.org/case_view.php?id=OA==

Πηγές

MIPEX - Δείκτης Πολιτικής για την Ένταξη των Μεταναστών: 2020. Βρυξέλλες: Ομάδα Πολιτικής Μετανάστευσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: [Σλοβενία | MIPEX 2020](#)

Ο Δείκτης Πολιτικής Ένταξης Μεταναστών (MIPEX) είναι ένα μοναδικό εργαλείο που μετρά τις πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών σε χώρες σε έξι ηπείρους, συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου), άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Αλβανία, Ισλανδία, Βόρεια Μακεδονία, Μολδαβία, Νορβηγία, Σερβία, Ελβετία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία), χώρες της Ασίας (Κίνα, Ινδία, Ινδονησία, Ισραήλ, Ιαπωνία, Ιορδανία, Σαουδική Αραβία, Νότια Κορέα, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα), χώρες της Βόρειας Αμερικής (Καναδάς, Μεξικό και ΗΠΑ), χώρες της Νότιας Αμερικής (Αργεντινή, Βραζιλία, Χιλή), Νότια Αφρική και Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία στην Ωκεανία. Έχουν αναπτυχθεί δείκτες πολιτικής για τη δημιουργία μιας πλούσιας, πολυδιάστατης εικόνας των ευκαιριών συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία. Για τη Σλοβενία υπάρχουν ειδικοί δείκτες σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Zagovornik načela enakosti στη διεύθυνση <https://www.zagovornik.si/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

	ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΤΑΚΤΙΚΕΣ
Γαλλία	Ο κρατικός ρατσισμός και η ξενοφοβία έχουν θεσμοθετηθεί στο γαλλικό δίκαιο, πρόσφατα ενισχύθηκε από το νομοσχέδιο κατά των αυτονομιστών (2021). Με πρόσχημα την καταπολέμηση του «κοινοτικού σεπαρατισμού», ο νόμος αυτός θεσπίζει τον διαχωρισμό και τον στιγματισμό των εθνοπολιτισμικών μειονοτήτων. Τον Νοέμβριο του 2020, το γαλλικό κράτος διέλυσε τον οργανισμό Collectif contre l'islamophobie (CCIF).	Δεν μπορούν να προταθούν καλές πρακτικές χωρίς να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της θεσμοθέτησης του κρατικού ρατσισμού.	Η υποστήριξη ομάδων μεταναστών που, συμμετέχοντας στην πολιτική, δημοκρατική και πνευματική αντίσταση για να αντιταχθούν στον κρατικό ρατσισμό, συμβάλλουν στη δημιουργία νέων αφηγήσεων για τη «γαλλική» πολιτική.
Ελλάδα	Κατά το 2020 καταγράφηκαν 107 περιστατικά ρατσισμού. Επιπλέον, υπάρχουν σημαντικές φυλετικές και έμφυλες διακρίσεις/βία στην αγορά εργασίας.	Έγινε εισαγωγή της Εθνική Στρατηγικής Ένταξης 2021, η οποία ευνοεί την προστασία και την πρόληψη έναντι κάθε μορφής βίας, κακοποίησης και εκμετάλλευσης.	Ανάπτυξη μέτρων για την καταπολέμηση των στερεοτύπων και του ρατσισμού, και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
Ιταλία	Υπάρχουν διάφορες μορφές διακρίσεων κατά των μεταναστών, ανάλογα με τις μεταναστευτικές τους εμπειρίες και συνθήκες. Ωστόσο, υπάρχει μια τάση απλοποίησης, γενίκευσης και προσκόλλησης σε στερεότυπα.	Το UNAR (υπόψη Τμήματος για Ίσες Ευκαιρίες, Προεδρεία του Συμβουλίου των Υπουργών) είναι η υπηρεσία για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων, ενεργή από το 2003, με σκοπό την προώθηση του δικαιώματος ίσης μεταχείρισης όλων των ανθρώπων ανεξάρτητα από την καταγωγή τους, και την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων με βάση τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τη θρησκεία, τις προσωπικές πεποιθήσεις, αναπηρίες, την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου. Διάφορες ενώσεις και ΜΚΟ αγωνίζονται επίσης κατά του ρατσισμού και άλλων μορφών διακρίσεων.	Παύση της ενασχόλησης με τη μετανάστευση και τους μετανάστες όσον αφορά την εργασία, την ασφάλεια και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, καταπολέμηση των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και των διακρίσεων, παροχή πιο συστηματικής νομικής βοήθειας στις μετανάστριες.
Πορτογαλία	Σε ορισμένες περιπτώσεις εξακολουθούν να υπάρχουν ανισότητες στη μεταχείριση των μεταναστών.	Έχει αναπτυχθεί νόμος για τη ρύθμιση της ασφάλειας και της καταπολέμησης του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας σε ορισμένους τομείς όπως ο αθλητισμός. Επιπλέον, υπάρχουν ενώσεις με στόχο την καταπολέμηση του ρατσισμού και άλλων μορφών διακρίσεων.	Μετριασμός των δυσκολιών ένταξης που επιδεινώνονται από τα στερεότυπα σχετικά με ορισμένες εθνικότητες, παροχή νομικής υποστήριξης για αναφορές περιστατικών ρατσισμού, ξενοφοβίας και σεξισμού, δημιουργία ικανότητας εντοπισμού καταστάσεων ρατσισμού, ξενοφοβίας και σεξισμού.
Σλοβενία	Έχει αυξηθεί η εχθρότητα προς τους μετανάστες, η ρητορική	Έχουν αναπτυχθεί ορισμένα μέτρα, όπως ο νόμος για την προστασία	Πρέπει να βελτιωθεί η εκπαίδευση των νέων σχετικά

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

α	μίσους και οι πολιτικές κατά της μετανάστευσης.	κατά των διακρίσεων (PADA). Τυπικά, όλοι οι νόμοι καλύπτουν τις περισσότερες μορφές φυλετικών διακρίσεων.	με συμπεριφορές που εισάγουν διακρίσεις, τον ρατσισμό και την ξενοφοβία. Τα εργαστήρια ειδικά για νέους σχετικά με τις διακρίσεις μπορούν να μειώσουν τις προκαταλήψεις.
Ισπανία	Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία εξακολουθούν να υφίστανται στην ισπανική κοινωνία. Οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν διπλές διακρίσεις: και ως γυναίκες και ως μετανάστριες.	Ανάπτυξη πλατφορμών για την προώθηση της γνώσης και ανάλυση της πραγματικότητας με στόχο την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, έργο SOM που αναπτύχθηκε για την προώθηση της ευαισθητοποίησης, πρόγραμμα εκπαίδευσης και βελτίωσης για επαγγελματίες και εθελοντές που εργάζονται στον τομέα.	Καθιέρωση διατομεακής και ολοκληρωμένης περιθαλψής, δημιουργία πολιτικών που λαμβάνουν υπόψη την πραγματικότητα των μεταναστριών, ανάπτυξη της ευαισθητοποίησης και ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη, επαγγελματική κατάρτιση.

Γενικές ιδέες

Σε όλα τα πλαίσια που αναλύθηκαν παρατηρείται ότι συνεχίζουν να υφίστανται ρατσιστικές και ξενοφοβικές πράξεις προς τον πληθυσμό των μεταναστών, και σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα αυξάνονται (βλ. την περίπτωση της Σλοβενίας). Παρότι αναπτύσσονται στρατηγικές για την καταπολέμηση αυτής της πραγματικότητας, υπάρχουν ακόμη πολλές αλλαγές που πρέπει να γίνουν. Παρατηρώντας τις μελλοντικές γραμμές δράσης, εντοπίζεται η σημασία της ανάπτυξης δράσεων με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς. Δεν είναι απλώς απαραίτητο να εφαρμοστούν μέτρα που ευνοούν τις μετανάστριες, αλλά και να αναπτυχθούν δράσεις με τις κοινωνίες υποδοχής και με τους επαγγελματίες που εργάζονται πάνω σε αυτά τα θέματα. Γι' αυτόν τον λόγο, τονίζεται η ανάγκη εκπαίδευσης των νέων ή κατάρτισης επαγγελματιών.

Project Number: 2020-1-ES01-KA203-082364

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Μαθησιακά αντικείμενα/πρακτικές δραστηριότητες

Στην Ενότητα 8 εξετάζουμε τις διάφορες μορφές ρατσισμού και ξενοφοβίας στις κοινωνίες υποδοχής και ποια μέτρα και προβληματισμοί μπορούν να τις βοηθήσουν να εξαφανιστούν.

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Κατανόηση και διαφοροποίηση των εννοιών του ρατσισμού, του πολιτισμικού ρατσισμού.
- Εισαγωγή του θέματος του φύλου στον μεταναστευτικό λόγο.
- Αναγνώριση «κατάλληλων» θέσεων εργασίας των μεταναστών.
- Στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην εκπαίδευση επαγγελματιών στον τομέα της μετανάστευσης.

Προκειμένου να ενισχυθεί η προτεινόμενη γνώση, παρουσιάζουμε τις ακόλουθες δραστηριότητες:

Δραστηριότητα 1: Κατανόηση βασικών εννοιών:

- Εξηγήστε συνοπτικά με δικά σας λόγια τι καταλαβαίνετε από τον όρο ρατσισμός και πολιτισμικός ρατσισμός.
- Όσον αφορά την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας, θα μπορούσατε να δώσετε παραδείγματα «σωστών» θέσεων εργασίας για τις μετανάστριες στις μέρες μας; Πιστεύετε ότι είναι πιο επισφαλείς από αυτές που μπορούν να πάρουν οι άνδρες;
- Λαμβάνοντας υπόψη τις έννοιες που καλύπτονται στο μάθημα, πιστεύετε ότι η θρησκεία είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τις διακρίσεις σε βάρος ενός μετανάστη ή είναι ακόμη πιο σημαντικό να είσαι γυναίκα; Υποστηρίξτε την πρότασή σας με 100 λέξεις.

Δραστηριότητα 2: Σχετικά με την ευαισθητοποίηση του πολίτη και την αύξηση της συνείδησης

- Προσδιορίστε στο κείμενο τις εκπαιδευτικές προτάσεις που επικεντρώθηκαν στις μετανάστριες προκειμένου να ευνοηθεί η ένταξή τους.
- Τι πιστεύετε ότι μπορούν να συνεισφέρουν οι μετανάστες στην κοινωνία υποδοχής; Απαντήστε στην ερώτηση με 200 λέξεις.